

การพัฒนาแนวทางและคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของ
นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช:การ
วิจัยแบบพหุกรณีศึกษาและการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ SOAR

THE DEVELOPMENT OF GUIDELINES AND MANUAL FOR EDUCATIONAL
INSTITUTION MANAGEMENT TO PROMOTE JUNIOR HIGH SCHOOL STUDENTS' LIFE

สุวิทย์ ดาวังปา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2567

การพัฒนาแนวทางและคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของ
นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช:การ
วิจัยแบบพหุกรณีศึกษาและการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ SOAR

ปริญญานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวัด ประเมิน และวิจัยการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2567
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

THE DEVELOPMENT OF GUIDELINES AND MANUAL FOR EDUCATIONAL
INSTITUTION MANAGEMENT TO PROMOTE JUNIOR HIGH SCHOOL STUDENTS' LIFE
AND CAREER SKILLS IN NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE: A MULTIPLE CASE STUDY AND AN APPLICATION OF SOAR ANALYSIS

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of DOCTOR OF PHILOSOPHY
(Doctor of Philosophy Program in Educational Measurement Evaluation and Research)
Faculty of Education, Srinakharinwirot University
2024
Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การพัฒนาแนวทางและคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของ
นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช:การวิจัย
แบบพหุกรณีศึกษาและการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ SOAR

ของ

สุวิทย์ ดาวังปา

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวัด ประเมิน และวิจัยการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

..... ที่ปรึกษาหลัก	 ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.อิทธิพัทธ์ สุธันพรกุล)	(รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ)
..... ที่ปรึกษาร่วม	 กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์)	(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตา ตุลย์เมธากา)
	 กรรมการ
	(รองศาสตราจารย์ ดร.วิไลลักษณ์ ลังกา)

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาแนวทางและคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช:การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษาและการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ SOAR
ผู้วิจัย	สุวิทย์ ดาวังปา
ปริญญา	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
ปีการศึกษา	2567
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ศาสตราจารย์ ดร. องอาจ นัยพัฒน์

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) วิเคราะห์และถอดบทเรียนการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี 2) เสนอแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ และ 3) พัฒนาและตรวจสอบประสิทธิภาพของคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบพหุกรณีศึกษาในโรงเรียน 4 แห่ง ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ทรงคุณวุฒิ เก็บข้อมูลโดยสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ควรมีการกำหนดนโยบาย กิจกรรม และวิธีการที่ชัดเจน พร้อมทั้งวิเคราะห์ปัจจัยส่งเสริมและจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค (SWOT) โดยเน้นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ครูที่มีศักยภาพ และความร่วมมือจากภาคีเครือข่าย 2) แนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ ประกอบด้วย สร้างวิสัยทัศน์และแผนงานที่ชัดเจน หลักสูตรและกิจกรรมสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น ใช้เทคโนโลยีในการประชาสัมพันธ์ พัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันและการพฤติกรรมเชิงบวก สร้างความร่วมมือจากภาคีเครือข่าย การวัดผลและประเมินผล และการสร้างโครงการที่ยั่งยืน 3) คู่มือที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพระดับมากที่สุด ทั้งด้านความเป็นไปได้ทางปฏิบัติ ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ และความถูกต้อง โดยได้รับข้อเสนอแนะให้มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ และระบบติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : ทักษะชีวิตและอาชีพ, การบริหารจัดการสถานศึกษา, พหุกรณีศึกษา

Title	THE DEVELOPMENT OF GUIDELINES AND MANUAL FOR EDUCATIONAL INSTITUTION MANAGEMENT TO PROMOTE JUNIOR HIGH SCHOOL STUDENTS' LIFE AND CAREER SKILLS IN NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE: A MULTIPLE CASE STUDY AND AN APPLICATION OF SOAR ANALYSIS
Author	SUWIT DAWANGPA
Degree	DOCTOR OF PHILOSOPHY
Academic Year	2024
Thesis Advisor	Associate Professor Dr. Ittipaat Suwatanpornkool
Co Advisor	Professor Dr. Ong-Art Naiyapatana

This research aimed to: 1) analyze and derive lessons learned from school management in promoting life and career skills among lower secondary school students in schools recognized for good practices, 2) propose school management guidelines for enhancing life and career skills, and 3) develop and evaluate the effectiveness of a school management handbook for promoting life and career skills among students. A qualitative multiple case study approach was employed in four schools, selected for their diversity in context. Key informants included school administrators, teachers, students, and experts. Data were collected through in-depth interviews and focus group discussions, and analyzed using content analysis. The findings revealed that: 1) There should be clearly defined policies, activities, and implementation methods, along with an analysis of supporting factors and SWOT (strengths, weaknesses, opportunities, threats), with an emphasis on visionary leadership, competent teachers, and strong partnerships. 2) The proposed school management guidelines consist of: establishing a clear vision and operational plan, developing curricula and activities relevant to local contexts, using technology and social media for communication and learning, fostering collaboration and positive behavior among students, building internal and external partnerships, evaluating learning outcomes, and initiating sustainable and scalable projects. 3) The developed handbook was rated at the highest quality level in terms of practicality, relevance, usefulness, and accuracy. Experts recommended further implementation through workshops and follow-up support to ensure long-term and sustainable impact.

Keyword : Life and career skills, School management, multiple case study

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดีจากความอนุเคราะห์ ความเอื้อเฟื้อ และการสนับสนุนจากหลายฝ่าย ซึ่งข้าพเจ้าขอโน้มแสดงความขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล ที่กรุณาให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทาง และให้กำลังใจ ด้วยความเมตตาและเสียสละเวลาอย่างยิ่ง ตลอดระยะเวลาของการทำวิจัย ขอขอบพระคุณ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล ศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์ รองศาสตราจารย์ ดร.วิไลลักษณ์ ลังกา และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตา ตูลย์เมธากกร ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำอย่างสร้างสรรค์และมีคุณค่า นำไปสู่การพัฒนางานวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความอนุเคราะห์ในการพัฒนาและตรวจสอบเครื่องทุกระยะของการทำวิจัย ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีส่วนร่วมในการอนุเคราะห์ข้อมูล ร่วมวิพากษ์ พร้อมให้ข้อเสนอแนะในเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณค่าตลอดช่วงกระบวนการวิจัย

ขอขอบคุณ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู บุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนนักเรียนในสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทุกแห่งที่ให้ความร่วมมือและเอื้อเฟื้อข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ต่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณพ่อสมบัติและแม่สนิท ดาวังปา ที่คอยเป็นกำลังใจและเชื่อมั่นในลูกคนนี้เสมอมา ขอขอบคุณศศิวิมล ดาวังปา ภรรยาและลูก ๆ ทั้ง 2 คน ที่คอยเคียงข้างและสนับสนุนด้วยดีเสมอมา ขอขอบคุณพี่ ๆ ทุกคนที่ผลักดันและมอบพลังบวกให้น้องคนนี้เสมอมา ขอขอบคุณเพื่อน ป.เอก รหัส 63 ที่คอยเป็นกำลังใจสำคัญและอยู่เคียงข้างในทุกช่วงเวลา และขอบคุณทีมงานพี่เพื่อนน้องชาวสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ทุกท่าน

สุดท้ายนี้ ข้าพเจ้าขอโน้มรับข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ไว้ด้วยความเคารพ และพร้อมโน้มรับคำแนะนำทุกประการเพื่อการพัฒนาต่อไปในอนาคต

สุวิทย์ ดาวังปา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพประกอบ	ฐ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง	1
คำถามการวิจัย.....	6
ความมุ่งหมายของการวิจัย	7
ความสำคัญของการวิจัย	7
ขอบเขตของการวิจัย	8
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
กรอบแนวคิดในการวิจัย	12
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม.....	15
1. ทักษะชีวิตและอาชีพ	16
1.1 ความหมายของทักษะชีวิตและอาชีพ (Life and career skills).....	16
1.2 องค์ประกอบของทักษะชีวิตและอาชีพ (Life and career skills)	18
1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตและอาชีพ	27
2. การบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน.....	33
2.1 ความหมายของการบริหารจัดการสถานศึกษา	33

2.2	กรอบบริหารจัดการสถานศึกษา	34
2.3	การบริหารจัดการสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ.....	37
2.4	การบริหารจัดการสถานศึกษาในการเสริมทักษะอาชีพในสถานศึกษา	41
2.5	การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในสถานศึกษา	43
2.6	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสถานศึกษา	47
3.	การวิเคราะห์ SOAR.....	50
3.1	กระบวนการวิเคราะห์ SOAR	51
3.2	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิเคราะห์ SOAR.....	53
4.	การวิจัยแบบกรณีศึกษา (Case Study)	55
4.1	ความหมายของการวิจัยแบบกรณีศึกษา	55
4.2	รูปแบบของการวิจัยแบบกรณีศึกษา	56
4.3	ความหมายของการวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา	57
4.4	ข้อดีของการวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา	58
4.5	ข้อจำกัดการวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา.....	59
4.6	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา.....	59
บทที่ 3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	63
ระยะที่ 1	การวิเคราะห์และถอดบทเรียนการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิต และอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Good practices) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช การวิจัยในระยะนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้	65
ระยะที่ 2	การเสนอแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช	70

ระยะที่ 3 การพัฒนาและตรวจสอบประสิทธิภาพคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการ ส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่.....	80
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	86
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์และถอดบทเรียนการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะ ชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Good practices) ด้วยการวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา นครศรีธรรมราช	86
ตอนที่ 2 แนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช.	130
ตอนที่ 3 ผลการพัฒนาและตรวจสอบประสิทธิภาพคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการ ส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช.....	150
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ.....	163
สรุปผลการวิจัย.....	164
อภิปรายผล	166
ข้อเสนอแนะ	170
1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้	170
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	171
บรรณานุกรม	172
ภาคผนวก.....	185
ภาคผนวก ก รายงานผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย และรายงาน ผู้ทรงคุณวุฒิในการเก็บรวบรวมข้อมูล	186
ภาคผนวก ข ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	197
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	199

ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลในการวิจัย.....	228
ภาคผนวก จ หนังสือแสดงความยินยอมให้เผยแพร่ข้อมูลงานวิจัย.....	231
ประวัติผู้เขียน.....	236

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 นิยามและความหมายของทักษะชีวิตและอาชีพ (Life and career skills)	16
ตาราง 2 สรุปองค์ประกอบของทักษะชีวิตและอาชีพ	24
ตาราง 3 โครงสร้างเปรียบเทียบประเด็นคำถามของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล	67
ตาราง 4 ผลการสังเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน เพื่อค้นหาวิธีการปฏิบัติที่ดี (Good practices) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ	129
ตาราง 5 ผลการประยุกต์ใช้ SOAR Analysis เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ด้านนโยบายหรือกลยุทธ์ในการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน	136
ตาราง 6 ผลการประยุกต์ใช้ SOAR Analysis เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ด้านโครงการหรือกิจกรรมที่โรงเรียนดำเนินการเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน	139
ตาราง 7 ผลการประยุกต์ใช้ SOAR Analysis เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ด้านขั้นตอนหรือวิธีการที่โรงเรียนดำเนินการเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน	141
ตาราง 8 ผลการประยุกต์ใช้ SOAR Analysis เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ด้านปัจจัยสำคัญที่มีส่วนส่งเสริมหรือสนับสนุนให้การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนประสบผลสำเร็จ.....	143
ตาราง 9 แสดงผลสะท้อนความคิดเห็นในประเด็นคุณภาพของคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	153

ตาราง 10 ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพของคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริม ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช โดยภาพรวม	156
ตาราง 11 ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพของคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริม ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช ด้านความถูกต้อง	157
ตาราง 12 ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพของคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริม ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช ด้านความเหมาะสม.....	158
ตาราง 13 ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพของคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริม ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช ด้านความเป็นไปได้ทางปฏิบัติ.....	159
ตาราง 14 ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพของคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริม ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช ด้านความเป็นประโยชน์.....	161

สารบัญภาพประกอบ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	14
ภาพประกอบ 2 วงจรการบริหารงานคุณภาพ (PDCA).....	40
ภาพประกอบ 3 แสดงองค์ประกอบของ SOAR	52
ภาพประกอบ 4 สรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	64
ภาพประกอบ 5 บริบทโรงเรียนบ้านทุ่งกรวด	88
ภาพประกอบ 6 บริบทโรงเรียนวัดจันดี.....	97
ภาพประกอบ 7 กระบวนการขับเคลื่อนงานของโรงเรียนวัดพระมหาธาตุ	107
ภาพประกอบ 8 บริบทโรงเรียนวัดพระมหาธาตุ	108
ภาพประกอบ 9 บริบทโรงเรียนวัดโบสถ์	117
ภาพประกอบ 10 นโยบายหรือกลยุทธ์ในการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน	125
ภาพประกอบ 11 โครงการหรือกิจกรรมที่โรงเรียนดำเนินการ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิต และอาชีพของนักเรียน.....	126
ภาพประกอบ 12 โครงการหรือกิจกรรมที่โรงเรียนดำเนินการ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิต และอาชีพของนักเรียน.....	127
ภาพประกอบ 13 ปัจจัยสำคัญที่มีส่วนส่งเสริมหรือสนับสนุนให้การพัฒนา ทักษะชีวิตและอาชีพ ของนักเรียนประสบผลสำเร็จ.....	128
ภาพประกอบ 14 แนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ ของ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น.....	149
ภาพประกอบ 15 คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ ของ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น.....	152

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

แผนยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 ได้กำหนดวิสัยทัศน์คือ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยหนึ่งในยุทธศาสตร์สำคัญ คือด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ จึงได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่เน้นทั้งการแก้ไขปัญหา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบัน การเสริมสร้างและยกระดับการพัฒนาที่ให้ความสำคัญที่ครอบคลุมทั้งในส่วนของการพัฒนาทุนมนุษย์ บัณฑิต และสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างครอบคลุม ประกอบด้วย การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ควบคู่กับการปฏิรูปที่สำคัญทั้งในส่วนของ การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม เพื่อให้คนมีความดีอยู่ในวิถีการดำเนินชีวิตและมีจิตสำนึกร่วมในการสร้างสังคมที่น่าอยู่ และมีการปฏิรูปการเรียนรู้แบบพลิกโฉมในทุก ระดับตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถก้าวทันการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองได้อย่างต่อเนื่อง แม้จะออกจากระบบการศึกษาแล้ว รวมถึงความตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย ตลอดจนพัฒนา และรักษากลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษของพหุปัญญาแต่ละประเภท (สำนักงานเลขาธิการของ คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2561) โดยประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับคุณลักษณะของนักเรียน ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งถือว่าเป็นทักษะแห่งอนาคตที่นักการศึกษาได้กล่าวถึงอย่างกว้างขวาง

แนวคิดเรื่อง ทักษะแห่งอนาคตใหม่: การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้รับความสนใจและ กล่าวถึงอย่างแพร่หลายในแวดวงการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ แนวคิดนี้มีจุดเริ่มต้น จากภาคส่วนที่อยู่นอกวงการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากเครือข่ายองค์กรความร่วมมือเพื่อ ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 หรือที่รู้จักกันในชื่อย่อว่า P21 (Partnership for 21st Century Skills) ซึ่งได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นที่เยาวชนในยุคปัจจุบันต้องมีทักษะที่แตกต่างจากช่วง ศตวรรษที่ 19 และ 20 เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่าง รวดเร็ว (วัฒนชัย วินิจจะกุล และคณะ, 2557; Trilling & Fadel, 2009) เครือข่าย P21 ได้เสนอ กรอบแนวคิดของผลลัพธ์ที่พึงประสงค์สำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มหลัก

ประกอบด้วย 1) สารวิชาหลักและทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 มีวิชาพื้นฐาน เช่น ภาษาอังกฤษ การอ่าน ภาษาต่างประเทศ ศิลปะ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ การปกครอง และการเป็นพลเมืองที่ดี อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้เนื้อหาวิชาการเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ จึงมีการเน้นการบูรณาการความเข้าใจในสาระสำคัญต่าง ๆ เช่น ความรู้เกี่ยวกับโลก (Global Awareness) ความรู้ด้านการเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ (Financial, Economic, Business and Entrepreneurial Literacy) ความรู้ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี (Civic Literacy) ความรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Literacy) (Partnership for 21st Century Skills, 2009; อรรถวรรณ ภูทอง, 2562) 2) ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills) ได้แก่ ความสามารถในการคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญของความพร้อมในการเผชิญกับความซับซ้อนของโลกยุคใหม่ (Saavedra & Opfer, 2012) 3) ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี (Information, Media and Technology Skills) ในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสูง ประชากรในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องมีความสามารถในการเข้าถึง วิเคราะห์ และใช้ข้อมูลจากหลากหลายแหล่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสามารถใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้และทำงานได้อย่างคล่องแคล่ว (Anderson & Krathwohl, 2001) และ 4) ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ (Life and Career Skills) ชีวิตในโลกปัจจุบันต้องอาศัยทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ การมีความยืดหยุ่นในการปรับตัว การทำงานเป็นทีม ความรับผิดชอบ รวมถึงการบริหารจัดการตนเองและเวลาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถรับมือกับสถานการณ์และอาชีพที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา (OECD, 2018) ในบริบทของศตวรรษที่ 21 ความรู้ในเชิงวิชาการอย่างเดียวไม่อาจตอบโจทย์การใช้ชีวิตได้อย่างครอบคลุม เนื่องจากชีวิตมนุษย์มีความหลากหลายในมิติของบทบาท หน้าที่ และความสัมพันธ์ทางสังคม การศึกษาจึงไม่ควรจำกัดอยู่แค่การถ่ายทอดเนื้อหาเท่านั้น แต่ควรเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างทักษะชีวิตและทักษะอาชีพไปพร้อมกัน การพัฒนาทักษะดังกล่าวสามารถดำเนินการผ่านกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่ตั้งอยู่บนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ได้จริง ย่อมจะช่วยให้หลักสูตรมีความชัดเจนและสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Saylor, Alexander, & Lewis, 1981; ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2560)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ระบุไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประเด็นสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 5 ประการ คือ 1) ความสามารถ

ในการสื่อสาร 2) ความสามารถในการคิด 3) ความสามารถในการแก้ปัญหา 4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และ 5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี รวมทั้งได้ติดตามและประเมินผล การใช้หลักสูตร พบว่า หลักสูตรฉบับปัจจุบันแม้จะเปิดโอกาสให้สถานศึกษาได้จัดการศึกษาที่ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และความพร้อมของสถานศึกษา ชุมชนมี ส่วนร่วมในการจัดการศึกษา แต่ได้พบประเด็นสำคัญยิ่ง คือ หลักสูตรไม่เอื้อให้สังคมไทยเกิดการ พัฒนาและปรับตัวได้ทันต่อสภาวะการณ์และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในขณะนี้ (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) จึงสามารถสรุปการเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ ซึ่งเป็นไปทิศทางเดียวกันกับการศึกษาของ สุรศักดิ์ ปาเฮ (2554) ที่พบว่า นักเรียนที่มีทักษะชีวิตและอาชีพจะทำให้นักเรียนยกระดับ ความสามารถในการดำรงชีวิต และนำความรู้ที่ได้รับมาเพื่อประกอบอาชีพ เมื่อนักเรียนแสวงหา ความรู้ด้วยตนเอง และได้รับความรู้จากครู ทั้งด้านความรู้ โดยครูจะเน้นให้นักเรียนเกิดทักษะ ความรู้และความเชี่ยวชาญ สร้างความรู้ความเข้าใจในการเรียนเมื่อมีการบูรณาการระหว่างวิชา โดยมุ่งเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจเชิงลึกมากกว่าการสร้างความรู้แบบผิวเผิน ส่งเสริม การทำงานร่วมกับเพื่อน ๆ ที่โรงเรียน จะช่วยให้นักเรียนได้เตรียมความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน เช่น การรู้จักวิคิด การเรียนรู้ การทำงาน การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในห้องเรียนและนอกห้องเรียน การสื่อสาร การร่วมมือทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพไปตลอดชีวิต และสามารถดำรง ชีวิตประจำวันได้อย่างราบรื่น จากความจำเริญดังกล่าว ดังนั้น หน่วยงานการศึกษา โดยเฉพาะ อย่างยิ่งสถานศึกษาที่เป็นหน่วยปฏิบัติหลัก จำเป็นต้องขับเคลื่อนพร้อมหาแนวทางในการพัฒนา ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนและลดข้อจำกัดที่เป็นปัญหาของหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยอาจจะบูรณาการในการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อเตรียม ความพร้อมและให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่สังคมให้ได้มากที่สุด

การบริหารจัดการสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพทุกด้าน เป็นพันธกิจที่สำคัญของสถานศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่การ พัฒนาคุณภาพการศึกษาภาพรวมของประเทศ ในประเด็นของการมีส่วนร่วม สถานศึกษาต้องเปิด โอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาและหลักสูตรสถานศึกษา โดยคำนึงถึงบริบทของสถานศึกษา ความต้องการของชุมชน ตลอดจนขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชน (กลุ่มพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) การบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อส่งเสริม การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนตามที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและ

บุคลากรทางการศึกษา (2564) ได้ประกาศมาตรฐานตำแหน่งและมาตรฐานวิทยฐานะของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสายงานบริหารสถานศึกษา อันประกอบไปด้วย 4 งาน คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ดังนั้น การขับเคลื่อนสถานศึกษาปัจจุบันที่เป็นยุคของโลกดิจิทัลที่ทุกอย่างเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา จึงไม่สามารถหยุดพัฒนาหรือปฏิบัติตามแนวทางเดิม ๆ ได้ สถานศึกษาจึงต้องปรับประยุกต์หาวิธีการที่ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งได้มีโรงเรียนนำร่องในโครงการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรเฉพาะทางที่จัดหลักสูตรส่งเสริมอาชีพคือโรงเรียนวิสุทธิศ แขวงดินแดน เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจุดเริ่มต้นเกิดขึ้นจากความต้องการผลักดันให้นักเรียนมีทักษะที่สามารถประกอบอาชีพได้จริง และให้สอดคล้องต่อความต้องการของชุมชน (สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (วสศ.) กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.), ออนไลน์) จากการพัฒนาสู่การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะพบว่าสิ่งสำคัญที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 รวมทั้งหน่วยงานที่มีหน้าที่ขับเคลื่อนทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติต้องคำนึงถึงคือการปรับหลักสูตรหรือกระบวนการที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน เช่น พื้นที่เมือง พื้นที่ชนบท ภูมิประเทศภูเขาที่ราบสูง ภูมิประเทศทะเล ซึ่งความแตกต่างเหล่านี้สะท้อนความต้องการและจุดเน้นที่แตกต่างกัน

จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดขนาดใหญ่ในภาคใต้ของประเทศไทย มีความหลากหลายทางภูมิศาสตร์ ศาสนา และวัฒนธรรมอย่างเด่นชัด โดยเฉพาะการเป็นพื้นที่พหุวัฒนธรรมที่อุดมสมบูรณ์ด้วยแหล่งท่องเที่ยว และศักยภาพด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมตามที่ระบุไว้ในยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด วิสัยทัศน์ของจังหวัดมุ่งเน้นการเป็น “นครแห่งอารยธรรม น่านู๋ น่านู๋ การเกษตรและอุตสาหกรรมยั่งยืน” (สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2566) วิสัยทัศน์นี้สะท้อนให้เห็นแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับระบบการศึกษา ซึ่งจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการเพื่อเตรียมความพร้อมของนักเรียนให้สามารถดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสมในบริบทของตนเอง ในเชิงโครงสร้างการบริหารการศึกษาของจังหวัด ได้แบ่งการขับเคลื่อนออกเป็น 5 เขต คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช 4 เขต และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยมีพันธกิจร่วมกันคือ การส่งเสริมให้สถานศึกษาสร้างระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานในพื้นที่ รวมถึงการมีส่วนร่วมจากชุมชนในการกำหนดแผนพัฒนาหลักสูตร (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2566) อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาเชิงประจักษ์

พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นยังขาดความเข้าใจในกระบวนการวางแผนอาชีพ และทักษะชีวิตที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะด้านการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร การจัดการอารมณ์ และการตัดสินใจเรื่องอนาคต (วลัยนาส มีพันธุ์, 2565; ธนวัฒน์ วงศ์วิเชียร, 2562) ปัญหาดังกล่าวสะท้อนผ่านพฤติกรรม การเลือกอาชีพที่ขาดเป้าหมาย ขาดแรงบันดาลใจ และอิงจากกระแสเสียเสียโดยไม่ได้วิเคราะห์จากศักยภาพของตนเอง ทั้งนี้งานวิจัยของสุวิมล ว่องวาณิช (2556) และจิตรา ดุลยากร (2563) ซึ่งให้เห็นตรงกันว่า การขาดระบบแนะแนวที่เป็นรูปธรรมในโรงเรียน โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ส่งผลให้ผู้เรียนจำนวนมากไม่มีความพร้อมในการเลือกอาชีพ และไม่สามารถวางแผนการศึกษาต่อได้อย่างมีเหตุผล จึงมีความจำเป็นในการพัฒนา แนวทางที่มีรูปแบบชัดเจน รวมถึง คู่มือที่สามารถประยุกต์ใช้ได้จริงในบริบทสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตและอาชีพให้กับนักเรียน นอกจากนี้ กลุ่มพัฒนาระบบการแนะแนว สพฐ. (2561) ยังเสนอแนวทางการส่งเสริมประสบการณ์อาชีพผ่านกิจกรรมที่มีโครงสร้างชัดเจน เช่น การใช้แบบวัดแววอาชีพ (Career Interest Inventory) การฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการจริง และการออกไปรับรองการเรียนรู้ ซึ่งควรได้รับการจัดระบบเป็นแนวปฏิบัติ (Guideline) และคู่มือการใช้ (Manual) เพื่อให้ครูแนะแนวและผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปปรับใช้ได้ตามบริบท ในบริบทจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งประกอบด้วยเขตเมือง เขตชนบท พื้นที่ภูเขาและชายฝั่งทะเล สถานศึกษามีข้อจำกัดที่แตกต่างกัน เช่น ความพร้อมด้านบุคลากรงบประมาณ และเครือข่ายชุมชน ส่งผลให้การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพยังไม่มีรูปแบบที่ต่อเนื่องและยั่งยืน ข้อมูลจาก มูลนิธิส่งเสริมสื่อเด็กและเยาวชน (2565) ระบุว่า โรงเรียนในต่างจังหวัดจำนวนมากต้องการเครื่องมือในการจัดกิจกรรมแนะแนวและเสริมอาชีพที่สามารถใช้งานจริงและวัดผลได้ ด้วยเหตุนี้ การศึกษาที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนา แนวทางและคู่มือการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งเพื่อเป็นเครื่องมือของสถานศึกษา และเพื่อเสริมความพร้อมของนักเรียนในการเข้าสู่โลกของงานอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน การออกแบบคู่มือดังกล่าวควรผ่านการวิเคราะห์บริบทพื้นที่ ใช้ข้อมูลจากกรณีศึกษาในโรงเรียนต้นแบบ และสามารถถอดบทเรียน (lesson learned) มาใช้กับโรงเรียนอื่นได้จริง ทั้งนี้ การใช้แนวทางวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา (Multiple Case Study Research) จะช่วยให้สามารถเปรียบเทียบและสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices) ได้อย่างครอบคลุมและลึกซึ้ง (Yin, 2018)

การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา (Multiple Case Study) เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพที่เน้นการศึกษารายกรณีอย่างลึกซึ้งในหลายบริบท เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลที่หลากหลายและครอบคลุม ทำให้ได้ข้อค้นพบที่สามารถนำไปสรุปเป็นข้อเสนอเชิงหลักการ (generalizability) หรือ

พัฒนาทฤษฎีที่สะท้อนภาพรวมของปรากฏการณ์ในเชิงลึกมากกว่าการวิจัยแบบกรณีศึกษาเดี่ยว (Yin, 1994; ชิดชนก เริงเชาวน์, 2551 อ้างถึงใน ภาณุพงศ์ อนันต์ชัยพัฒนา, 2552; อนุสรณ์ เกิดศรี, 2551) เพื่อต่อยอดความน่าเชื่อถือและประสิทธิภาพของข้อมูลที่ได้จากการศึกษาพหุกรณี ผู้วิจัยจึงประยุกต์ใช้กรอบแนวคิด SOAR Analysis ซึ่งเป็นเครื่องมือเชิงกลยุทธ์ที่เน้นการวิเคราะห์ในเชิงบวก เพื่อค้นหาศักยภาพจุดแข็ง และโอกาสในการพัฒนาองค์กร โดยมีเป้าหมายในการออกแบบอนาคตเชิงสร้างสรรค์ แตกต่างจากการวิเคราะห์เชิงปัญหาแบบ SWOT ที่เน้นการแก้ไขจุดอ่อนและรับมือกับภัยคุกคาม (Stavros & Hinrichs, 2009) SOAR มุ่งเน้นการวิเคราะห์องค์ประกอบ 4 ด้าน คือ 1) จุดแข็ง (Strengths) ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่มีอยู่ในปัจจุบัน 2) โอกาส (Opportunities) ที่สามารถต่อยอดและขยายผล 3) แร่งบันดาลใจ (Aspirations) เป็นความใฝ่ฝันหรือเป้าหมายร่วมที่ต้องการบรรลุ และ 4) ผลลัพธ์ (Results) คือเป้าหมายที่สามารถวัดผลและประเมินความสำเร็จได้ ทั้งนี้ การนำกรอบ SOAR มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษา ทำให้สามารถระบุศักยภาพที่แท้จริงในบริบทต่าง ๆ ได้อย่างแม่นยำ นำไปสู่การพัฒนาแนวทางหรือคู่มือที่มีความเหมาะสม เชื่อมโยงกับเป้าหมายเชิงอนาคต และปรับใช้ได้กับสถานศึกษาที่มีบริบทต่างกันอย่างยิ่งยวด ซึ่งเป็นข้อได้เปรียบของ SOAR ที่เน้นการสร้างพลังมากกว่าการจัดการกับปัญหา (Cole & Stavros, 2008) ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงเลือกใช้ระเบียบวิธีแบบพหุกรณีศึกษาควบคู่กับการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ SOAR เพื่อพัฒนาแนวทางและคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช ให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และบริบทเชิงพื้นที่ได้อย่างแท้จริง

คำถามการวิจัย

1. การบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช ในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Good practices) มีลักษณะอย่างไร
2. แนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เป็นอย่างไร
3. คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช มีประสิทธิภาพอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์และถอดบทเรียนการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Good practices) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช
2. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช
3. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบประสิทธิภาพของคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการวิจัยจะทำให้ได้แนวทางและคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นสารสนเทศที่มีความสำคัญต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษารวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่สามารถนำไปปรับประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ได้ ดังนี้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สามารถนำข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไปกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาสถานศึกษา รวมทั้งกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
2. สถานศึกษา สามารถนำข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ใช้ในการเตรียมการวางแผนเพื่อปรับปรุงหลักสูตรหรือกำหนดทิศทางการพัฒนาผู้เรียนได้
3. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สามารถนำข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนากาตรฐานการปฏิบัติงานได้
4. นักเรียน สามารถนำข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไปใช้ในการวางแผนพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของตนเองได้

ขอบเขตของการวิจัย

การพัฒนาแนวทางและคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช: การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษาและการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ SOAR ครั้งนี้ มีขอบเขตการดำเนินงาน ดังนี้

ระยะที่ 1 การวิเคราะห์และถอดบทเรียนการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Good practices) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช

1. กรณีศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้ ได้เลือกจังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ จึงมีความแตกต่างด้านอาชีพในเชิงพื้นที่ ซึ่งมีหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยเป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พิจารณาจากสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Good practices) โดยกำหนดเป็นโรงเรียนขนาดเล็กหรือกลาง จำนวน 2 แห่ง และโรงเรียนขนาดใหญ่หรือใหญ่พิเศษ จำนวน 2 แห่ง รวมเป็น 4 แห่ง

2. แหล่งข้อมูล ได้แก่

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียน รวมจำนวน 28 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนละ 1 คน รวมจำนวน 4 คน ครูผู้สอน โรงเรียนละ 3 คน รวมจำนวน 12 คน และนักเรียน โรงเรียนละ 5 คน

2.2 เอกสารทางวิชาการของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ แผนปฏิบัติการประจำปี รายงานการประเมินตนเองประจำปี (SAR) รายงานโครงการ บันทึกการประชุมต่าง ๆ แผนการจัดการเรียนรู้

3. ประเด็นที่ศึกษา ได้แก่ วิธีการปฏิบัติที่ดี (Good practices) ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ระยะที่ 2 การเสนอแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช

1. ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน เลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยการคัดเลือกจากหน่วยงานทางการศึกษาของจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 2 คน ศึกษาพิเศษที่รับผิดชอบงานด้านหลักสูตร จำนวน 2 คน ผู้บริหารสถานศึกษา

จำนวน 2 คน ครูผู้สอนที่ทำหน้าที่เป็นครูแนะแนว จำนวน 2 คน และครูผู้สอนในระดับอาชีวศึกษา จำนวน 2 คน

2. ประเด็นที่ศึกษา ได้แก่ แนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช

ระยะที่ 3 การพัฒนาและตรวจสอบประสิทธิผลของคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช ได้แก่

1. ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 14 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 2 คน ศึกษาพิเศษที่รับผิดชอบงานด้านหลักสูตร จำนวน 2 คน นักวิชาการทางการศึกษา จำนวน 2 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน และครูผู้สอนที่ทำหน้าที่เป็นครูแนะแนว จำนวน 4 คน

2. ประเด็นที่ศึกษา ได้แก่ ประสิทธิภาพคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช ในด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ทางปฏิบัติ และด้านความเป็นประโยชน์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ทักษะชีวิตและอาชีพ หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยสามารถปรับตัวทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความคิดสร้างสรรค์ รับผิดชอบต่องาน และสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 5 ด้าน ได้แก่

1.1 ความยืดหยุ่นและการปรับตัว คือ ความสามารถในการปรับเปลี่ยนวิธีคิดและการทำงานให้เหมาะสมกับบริบทใหม่ ๆ ยอมรับความแตกต่าง และเปิดรับการเปลี่ยนแปลง

1.2 ความคิดริเริ่มและการกำกับตนเอง คือ ความสามารถในการริเริ่มทำงานด้วยตนเอง ตั้งเป้าหมาย และจัดการพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

1.3 ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม คือ ความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีและทำงานร่วมกับผู้คนจากวัฒนธรรมที่หลากหลาย โดยไม่รู้สึกแปลกแยกหรือเกิดความขัดแย้ง

1.4 การเพิ่มผลผลิตและการรู้รับผิดชอบ คือ ความสามารถในการจัดการเวลา ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ทั้งในระดับบุคคลและกลุ่ม

1.5 ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ คือ ความสามารถในการเป็นผู้นำที่มีจริยธรรม คิดเชิงระบบ ทำงานเพื่อเป้าหมายส่วนรวม และมีจิตสาธารณะในการร่วมพัฒนาสังคม

2. การบริหารจัดการสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ให้เป็นไปตามหลักการบริหารที่ดีและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่สถานศึกษากำหนดไว้

3. แนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ หมายถึง วิธีปฏิบัติภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

4. คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ หมายถึง เอกสารที่แสดงแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญ วัตถุประสงค์ของคู่มือ แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะชีวิตให้กับนักเรียน แนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา และการกำกับ ติดตาม และประเมินผล

5. ประสิทธิภาพของคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ หมายถึง คุณภาพของคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เพื่อให้มีความเชื่อมั่นในการนำแนวทางฯ ไปใช้ในการดำเนินงาน ซึ่งในครั้งนี้ อาศัยแนวคิดของคณะกรรมการการประเมิน (The joint committee on standards for educational evaluation) ตามแนวทางการตรวจสอบคุณภาพ 4 มาตรฐาน ประกอบด้วย

5.1 ด้านความถูกต้อง (Accuracy) หมายถึง คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา มีความถูกต้องตามหลักวิชาการ มีความเที่ยงตรงและสอดคล้องกับแนวทางการบริหารสถานศึกษา

5.2 ด้านความเหมาะสม (Propriety) หมายถึง คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช ตอบสนองความต้องการและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและเหมาะสมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียน เมื่อนำแนวทางการบริหารสถานศึกษา ไปใช้ในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

5.3 ด้านความเป็นประโยชน์ (Utility) หมายถึง คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช สามารถก่อให้เกิดประโยชน์ในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่เกิดคุณค่าอย่างชัดเจน

5.4 ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) หมายถึง คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช สามารถนำไปสู่การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

6. การวิเคราะห์ SOAR หมายถึง กรอบแนวคิดการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์แบบบวก (Positive Strategic Planning Framework) ที่ใช้ในการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมุ่งเน้นการค้นหาและต่อยอดจุดแข็งและโอกาส ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่

6.1 จุดแข็ง (Strengths) หมายถึง ศักยภาพที่โดดเด่นของบุคคล หน่วยงาน หรือองค์กร ซึ่งเป็นสิ่งที่มีอยู่ในปัจจุบันและสามารถนำไปต่อยอดในการพัฒนาได้

6.2 โอกาส (Opportunities) หมายถึง สถานการณ์ที่เอื้อต่อการพัฒนา ซึ่งอาจมาจากปัจจัยภายนอกหรือภายใน ที่สามารถนำมาใช้เสริมสร้างความก้าวหน้าและความสำเร็จ

6.3 แรงบันดาลใจ (Aspirations) หมายถึง ความใฝ่ฝันในอนาคต ที่สะท้อนถึงเป้าหมายหรือทิศทางที่บุคคลหรือองค์กรต้องการบรรลุในเชิงบวกและยั่งยืน

6.4 ผลลัพธ์ (Results) หมายถึง ผลสำเร็จที่ต้องการให้เกิดขึ้น ซึ่งสามารถกำหนดดำเนินการ และวัดผลได้อย่างชัดเจน เพื่อประเมินความสำเร็จของกลยุทธ์หรือแนวทางที่ใช้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

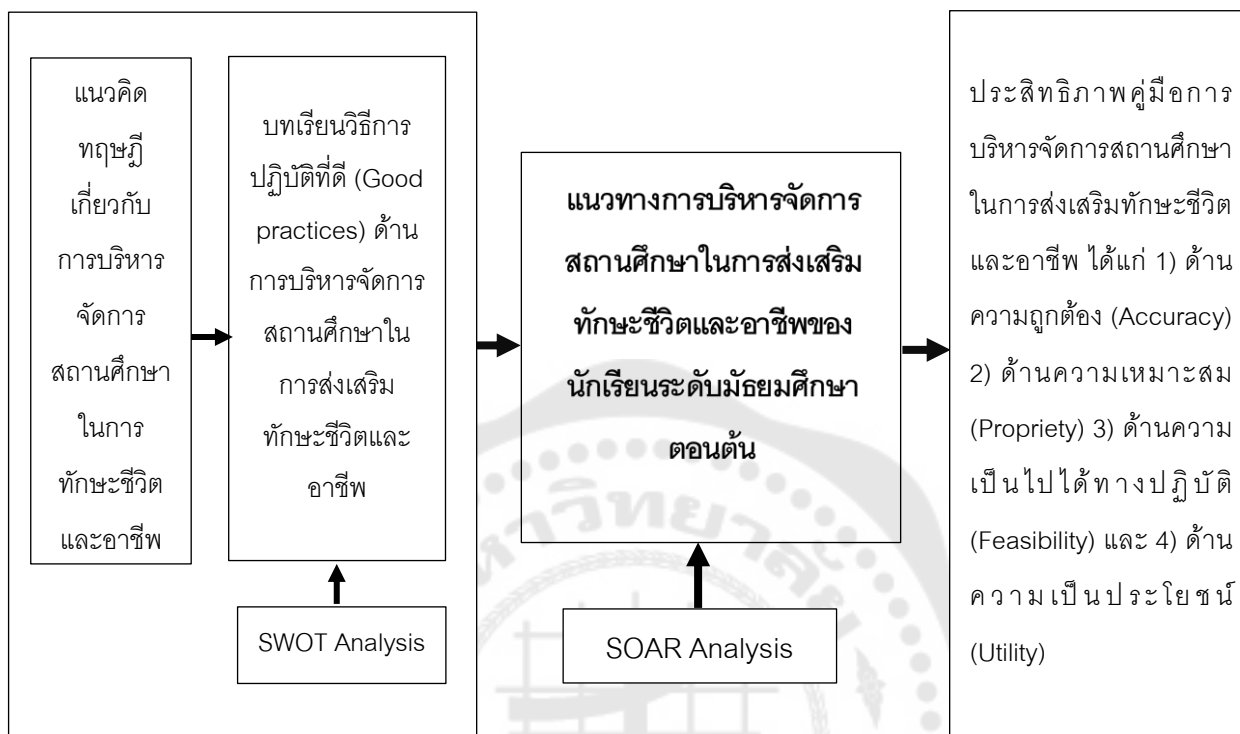
การพัฒนาแนวทางและคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช: การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษาและการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ SOAR ผู้วิจัยได้ ดำเนินการกำหนดกรอบการศึกษาออกเป็น 3 ระยะ ประกอบด้วย ระยะที่ 1 การวิเคราะห์และถอด บทเรียนการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Good practices) ระยะที่ 2 การเสนอ แนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น และระยะที่ 3 การพัฒนาและตรวจสอบประสิทธิภาพของคู่มือการบริหาร จัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ ผู้วิจัยได้กรอบแนวคิดจากเครือข่ายองค์กรความร่วมมือ เพื่อทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21st (Partnership for 21st century skills) (Trilling & Fadel, 2009; Partnership for 21st Century Skills, 2014) โดยมี 5 องค์ประกอบ คือ 1) ความยืดหยุ่น และการปรับตัว (Flexibility and adaptability) ซึ่งเป็นความสามารถในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง การทำงานให้มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับสถานการณ์ที่หลากหลาย ตลอดจนเปิดใจกว้างรับฟัง ความคิดเห็นที่แตกต่าง และนำมาปรับใช้โดยตั้งอยู่บนหลักการที่เหมาะสม (Saavedra & Opfer, 2012) 2) ความคิดริเริ่มและเป็นผู้นำ (Initiative and self-direction) ซึ่งเป็นความสามารถในการ ทำงานที่ตั้งใจพร้อมรับผิดชอบ พร้อมเผชิญความท้าทายใหม่ ๆ และสามารถกำหนดเป้าหมายและ วางแผนเพื่อความสำเร็จตามเป้าหมายและระยะเวลาที่กำหนดไว้ (Trilling & Fadel, 2009) 3) ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (Social and cross-cultural skills) ซึ่งเป็น ความสามารถทำงานและดำรงชีวิตอยู่กับสภาพแวดล้อมและผู้คนที่มีความแตกต่างหลากหลายได้ โดยไม่รู้สึกรังเกียจหรือแตกต่างแปลกแยกและทำให้งานสำเร็จได้ (Chu et al., 2017) 4) การเพิ่ม ผลิตผลและการรู้รับผิดชอบ (Productivity and accountability) ซึ่งเป็นการวางแผนและการ ประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะที่จะทำให้เกิดการตัดสินใจที่สร้างผลงานที่มีคุณภาพ โดยบุคคลและ กลุ่มต้องมีความรับผิดชอบร่วมกัน สามารถบริหารจัดการเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถ จัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสม เพื่อตอบสนองของความต้องการของการผลิต (Saavedra & Opfer, 2012) และ 5) ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Leadership and responsibility) ซึ่งเป็น ความสามารถที่เข้าถึงองค์กรและทำตามเป้าหมายและความต้องการได้ มีความเป็นผู้นำและ บริหารจัดการที่จำเป็นในการสนับสนุนการเป็นผู้นำที่ดี และมีความรับผิดชอบในการทำงาน

รวมถึงมีความซื่อสัตย์และจริยธรรม ซึ่งผู้นำและสมาชิกมีความรับผิดชอบและเห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนรวมก่อน (Knowlton, 2013)

การบริหารจัดการสถานศึกษา ผู้วิจัยได้กรอบแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2564) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่กำกับการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยได้กำหนดภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษา ในด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ให้เป็นไปตามหลักบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2560)

การวิเคราะห์ SOAR ผู้วิจัยได้กรอบแนวคิดที่มีการต่อยอดแนวคิดของการวิเคราะห์สถานภาพขององค์กรหรือประเด็นต่าง ๆ ที่ผู้วิเคราะห์ต้องการทราบจาก SWOT Analysis ซึ่งเป็นเทคนิควิธีการดั้งเดิมและมีข้อจำกัดที่ผลของการวิเคราะห์อาจจะไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ในการวิเคราะห์ SOAR ประกอบด้วย เน้นไปที่การมีส่วนร่วมในการกำหนดกลยุทธ์ของคนในองค์กรทุกระดับ ประกอบด้วย 1) จุดแข็ง (Strengths) คือ การวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นจุดเด่นหรือข้อได้เปรียบขององค์กร ซึ่งเป็นปัจจัยจากภายใน 2) โอกาส (Opportunities) คือ การวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นจุดเด่นหรือข้อได้เปรียบขององค์กร ซึ่งเป็นปัจจัยจากภายนอก 3) แรงบันดาลใจ (Aspirations) คือ เป้าหมายขององค์กรที่จำเป็นต้องปฏิบัติหรือดำเนินการให้บรรลุผล โดยมีแนวคิดว่าจะทำอย่างไรเพื่อให้ประสบความสำเร็จตามที่ตั้งเป้าเอาไว้ และ 4) ผลลัพธ์ (Results) คือ ผลสำเร็จจากการตั้งเป้าหมายขององค์กร เพื่อนำมาวัดผลจากการดำเนินงานด้านต่าง ๆ (Stavros & Hinrichs, 2009; Cole & Stavros, 2008) โดยแสดงดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

บททวนวรรณกรรม

การพัฒนาแนวทางและคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช: การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษาและการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ SOAR ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จากเอกสาร หนังสือ วารสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและต่างประเทศ โดยได้นำเสนอไว้ตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

1. ทักษะชีวิตและอาชีพ
 - 1.1 ความหมายของทักษะชีวิตและอาชีพ
 - 1.2 องค์ประกอบของทักษะชีวิตและอาชีพ
 - 1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตและอาชีพ
2. การบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน
 - 2.1 ความหมายของการบริหารจัดการสถานศึกษา
 - 2.2 กรอบการบริหารจัดการสถานศึกษา
 - 2.3 การบริหารจัดการสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ
 - 2.4 การบริหารจัดการสถานศึกษาในการเสริมทักษะอาชีพในสถานศึกษา
 - 2.5 การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในสถานศึกษา
 - 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสถานศึกษา
3. การวิเคราะห์ SOAR
 - 3.1 กระบวนการวิเคราะห์ SOAR
 - 3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิเคราะห์ SOAR
4. การวิจัยแบบกรณีศึกษา
 - 4.1 ความหมายของการวิจัยแบบกรณีศึกษา
 - 4.2 รูปแบบของการวิจัยแบบกรณีศึกษา
 - 4.3 ความหมายของการวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา
 - 4.4 ข้อดีของการวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา
 - 4.5 ข้อจำกัดการวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา
 - 4.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา

1. ทักษะชีวิตและอาชีพ

ในการศึกษาทักษะชีวิตและอาชีพ ผู้วิจัยได้คำนึงถึงบริบทของการจัดการศึกษาไทย ซึ่งมีความแตกต่างกับต่างประเทศ จึงได้ศึกษาประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับทักษะชีวิตและอาชีพ ประกอบด้วย

- 1) ความหมายของทักษะชีวิตและอาชีพ
- 2) องค์ประกอบของทักษะชีวิตและอาชีพ และ
- 3) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตและอาชีพ

1.1 ความหมายของทักษะชีวิตและอาชีพ (Life and career skills)

ผู้วิจัยได้นิยามความหมายของทักษะชีวิตและอาชีพ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการดำรงและพัฒนาชีวิตในสภาพสังคมที่มีความซับซ้อนบนโลกของเทคโนโลยีสารสนเทศ การนิยามความหมายดังกล่าว อยู่บนพื้นฐานแนวคิดเรื่องทักษะแห่งอนาคตใหม่ ซึ่งเน้นการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยมีองค์กรและนักวิชาการให้กล่าวถึงทักษะชีวิตและอาชีพ รวมถึงให้นิยามความหมายทักษะชีวิตและอาชีพ โดยมีรายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1 นิยามและความหมายของทักษะชีวิตและอาชีพ (Life and career skills)

ผู้ให้นิยามและความหมาย	นิยามและความหมายของทักษะชีวิตและอาชีพ (Life and career skills)
Bernie Trilling and Charles Fadel (2009)	ทักษะเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการทำงาน ผู้การเตรียมความพร้อมในชีวิต ซึ่งประกอบด้วย ความยืดหยุ่นและการปรับตัว ความคิดริเริ่มและการกำกับตนเอง ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม การเพิ่มผลผลิตและการรู้รับผิดชอบและภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ
Knowlton (2013)	ความสามารถในการทำงาน โดยไม่ต้องมีการกำกับดูแลภายในกลุ่มที่มีความหลากหลายในสังคม นักเรียนสามารถเพิ่มพูนการเรียนรู้สำหรับการกำกับตนเองเพื่อการเรียนรู้การทำงานร่วมกันและการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม
Partnership For 21 st Century Learning (2014)	ความสามารถในการคิดสำหรับเนื้อหาความรู้และความสามารถที่จะนำทางชีวิตและการทำงานในสภาพแวดล้อมที่ซับซ้อนในยุคที่มีการแข่งขันด้านข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาชีวิตและอาชีพ

ตาราง 1 (ต่อ)

ผู้ให้นิยามและ ความหมาย	นิยามและความหมายของทักษะชีวิตและอาชีพ (Life and career skills)
NJ Department of Education (2014)	เป็นทักษะที่ช่วยให้นักเรียนสามารถตัดสินใจซึ่งเป็นกระบวนการเตรียมความพร้อมสำหรับการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองในสังคมโลกที่มีพลวัต สามารถเผชิญกับความท้าทายและค้นหาโอกาสการทำงานโลกศตวรรษที่ 21
US Digital Literacy (2016)	เป็นความสามารถในการนำทางชีวิตและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่มีความซับซ้อน มีการแข่งขันสูง
Samuel Kai Wah Chu and others (2017)	ทักษะที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถรับมือปรับตัวให้เข้ากับชีวิตและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่มีความซับซ้อน ในเศรษฐกิจฐานความรู้ของยุคโลกาภิวัตน์
Republic of the Philippine Department of Education (2017)	ความสามารถในการประกอบอาชีพอย่างมีคุณภาพ บนพื้นฐานคำตอบที่เหมาะสม สู่รูปแบบการบริโภคอย่างยั่งยืน เพื่อสร้างฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น ลดความยากจน
Josephine E. Tondo and Myla E. Detecio (2019)	เป็นประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงจากกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ความเป็นผู้นำ มีความคิดริเริ่ม รวมทั้งสามารถโต้แย้งกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ
Sebastianus Menggo (2021)	เป็นกระบวนการเตรียมนักเรียนเพื่อนำทางชีวิตที่ซับซ้อนและสภาพแวดล้อมการทำงานบนโลกของข้อมูลข่าวสาร
ชนันดา เทียนฤกษ์ (2558)	ความสามารถที่บุคคลใช้ความรู้ความคิดในการแก้ปัญหา และสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความหลากหลายในวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน โดยสามารถควบคุมตนเอง เพื่อดำรงชีวิตและเตรียมวางแผนเพื่อเลือกประกอบอาชีพให้เหมาะสมสำหรับในยุคที่มีการแข่งขันในด้านข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยี
กীরติ สุวรรณโน (2562)	ความสามารถของบุคคลที่ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันประกอบไปด้วย ความรู้เจตคติและมีทักษะเพื่อการประกอบอาชีพ

ตาราง 1 (ต่อ)

ผู้ให้นิยามและ ความหมาย	นิยามและความหมายของทักษะชีวิตและอาชีพ (Life and career skills)
	โดยมีความรู้ ความเชี่ยวชาญในด้านที่ศึกษาในอันที่จะทำให้บุคคลมีความพร้อมที่จะเผชิญหน้าและรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสภาพสังคมปัจจุบันและอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพปรับตัวเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงเชี่ยวชาญทั้งทางด้านทักษะ ความรู้ และ เป็นผู้นำการเรียนรู้ตลอดชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
ปนัดดา นกแก้ว (2562)	ความสามารถของบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถในการคิดและปฏิบัติในรูปแบบที่ซับซ้อน กล้าเผชิญพร้อมรับมือกับปัญหา ต้องรู้จักวางแผน และอยู่ร่วมในสังคมที่หลากหลาย มีความคิดสร้างสรรค์ซึ่งทักษะที่สำคัญในการใช้ชีวิต และการทำงาน

จากการสังเคราะห์ความหมายของทักษะชีวิตและอาชีพที่หน่วยงานและกลุ่มบุคคลได้นิยามความหมายไว้จะมีความหมายใกล้เคียงกัน โดยได้กล่าวถึงระดับความสามารถของบุคคลซึ่งอาจกล่าวถึงความรู้ หรือทักษะในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ รวมถึงใช้ชีวิต และการสร้างอาชีพได้อย่างเหมาะสม ภายใต้ความซับซ้อนของสภาพสังคม บนยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้สรุปความหมายของทักษะชีวิตและอาชีพ (Life and career skills) หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยสามารถปรับตัว ทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความคิดสร้างสรรค์รับผิดชอบต่องาน และสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

1.2 องค์ประกอบของทักษะชีวิตและอาชีพ (Life and career skills)

ในส่วนขององค์ประกอบชีวิตและอาชีพ มีหน่วยงานและนักวิชาการ นักการศึกษา ได้กำหนดองค์ประกอบที่หลากหลาย แตกต่างกันไป ซึ่งผู้วิจัยได้ค้นคว้าและสังเคราะห์องค์ประกอบของทักษะชีวิตและอาชีพ ดังนี้

เครือข่ายองค์กรความร่วมมือเพื่อทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21st (Partnership for 21st century skills) (Partnership for 21st Century Skills, 2014) ได้กำหนดองค์ประกอบของทักษะชีวิตและอาชีพ (Life and career skills) ดังนี้

1. ความยืดหยุ่น และการปรับตัว (Flexibility and adaptability) หมายถึง ความสามารถในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการทำงานให้มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับสถานการณ์ที่หลากหลาย ตลอดจนเปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง และนำมาปรับใช้โดยตั้งอยู่บนหลักการที่เหมาะสม ได้แก่

1.1 เกิดความยืดหยุ่นในการทำงาน (Be flexible) เป็นความสามารถในการหลอมรวมผลสะท้อนของงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นผู้นำที่สร้างสรรค์ให้เกิดผลเชิงบวกกับการทำงาน และมีความรู้ความเข้าใจในการสร้างความสมดุลและความเสมอภาคอย่างรอบด้าน เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์ของการทำงาน

1.2 การปรับตัวเพื่อรับการเปลี่ยนแปลง (Adapt to change) เป็นความสามารถในการปรับตัวตามบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบและบริบทตามช่วงเวลาที่กำหนด เพื่อการเปลี่ยนแปลงบรรยากาศของการทำงานในองค์กรที่ดีขึ้น

2. ความคิดริเริ่ม และการกำกับตนเอง (Initiative and self-direction) หมายถึง ความสามารถในการทำงานที่ตั้งใจพร้อมรับผิดชอบ พร้อมเผชิญความท้าทายใหม่ ๆ และสามารถกำหนดเป้าหมายและวางแผนเพื่อความสำเร็จตามเป้าหมายและระยะเวลาที่กำหนดไว้ ได้แก่

2.1 การจัดการด้านเป้าหมายและเวลา (Manage goals and time) เป็นความสามารถในการกำหนดเป้าหมายได้ชัดเจน บนฐานความสำเร็จตามเกณฑ์ที่กำหนด สามารถสร้างความสมดุลในเป้าหมายที่กำหนด (ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว) และใช้เวลาและการจัดการให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการทำงาน

2.2 การสร้างงานอิสระ (Work independently) เป็นความสามารถในการกำกับติดตาม จำแนกวิเคราะห์ จัดเรียงลำดับความสำคัญ และกำหนดภารกิจงานอย่างมีประสิทธิภาพ ปราศจากการควบคุมจากภายนอก

2.3 เป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพในตนเอง (Be self-directed learners) มีความมุ่งมั่นสู่ความเชี่ยวชาญทั้งทางด้านทักษะ ความรู้และขยายผลสู่ความเป็นเลิศ เป็นผู้นำเชิงทักษะขั้นสูง มุ่งสู่ความเป็นมืออาชีพ เป็นผู้นำในการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learning) และสามารถสะท้อนผลพร้อมเก็บเกี่ยวประสบการณ์จากอดีต มุ่งสู่เส้นทางแห่งความก้าวหน้า

3. ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (Social and cross-cultural skills) หมายถึง ความสามารถทำงานและดำรงชีวิตอยู่กับสภาพแวดล้อมและผู้คนที่มีความแตกต่างหลากหลายได้ โดยไม่รู้สึกเครียดหรือแตกต่างแปลกแยกและทำให้งานสำเร็จได้ ได้แก่

3.1 ประสิทธิภาพเชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น (Interact effectively with others) มีความรอบรู้ในการสร้างประสิทธิภาพ จังหวะเวลาที่เหมาะสมในการฟัง-การพูดในโอกาสต่าง ๆ และสร้างศักยภาพต่อการควบคุมให้เกิดการยอมรับในความเป็นผู้นำทางวิชาชีพ

3.2 การสร้างทีมงานที่มีคุณภาพ (Work effectively in diverse teams) ความสามารถในการยอมรับในข้อแตกต่างทางวัฒนธรรมและภารกิจงานของทีมงานที่แตกต่างกัน หลากหลายลักษณะ เปิดโลกทัศน์และปลูกจิตสำนึกเพื่อมองเห็นการยอมรับในข้อแตกต่าง สามารถมองเห็นคุณค่าในความแตกต่างเหล่านั้น และพึงระลึกเสมอว่าข้อแตกต่างเชิงสังคมและวัฒนธรรมนั้น สามารถนำมาสร้างสรรค์เป็นแนวคิดใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นได้ โดยการคิดค้นนวัตกรรม เพื่อการสร้างงานอย่างมีคุณภาพ

4. การเพิ่มผลผลิตและการรับผิดชอบต่อ (Productivity and accountability) หมายถึง การวางแผนและการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะที่จะทำให้เกิดการตัดสินใจที่สร้างผลงานที่มีคุณภาพ โดยบุคคลและกลุ่มต้องมีความรับผิดชอบร่วมกัน สามารถบริหารจัดการเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสม เพื่อตอบสนองความต้องการของการผลิต ได้แก่

4.1 การจัดการโครงการ (Manage projects) มีการกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจนเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จของงาน และวางแผน จัดเรียงลำดับความสำคัญของงานและบริหารจัดการให้เกิดผลลัพธ์ที่มุ่งหวัง

4.2 ผลผลิตที่เกิดขึ้น (Produce results) สร้างผลผลิตที่มีคุณภาพสูง โดยมีจุดเน้นในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การทำงานทางวิชาชีพที่สุจริต สามารถบริหารเวลาและบริหารโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เน้นภารกิจงานในเชิงสหกิจ (Multi-tasks) การมีส่วนร่วมอย่างเข้มข้น นำเสนอผลงานได้อย่างมีอาชีพ และยอมรับผลผลิตที่เกิดขึ้นด้วยความชื่นชม

5. ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Leadership and responsibility) หมายถึง ความสามารถที่เข้าถึงองค์กรและทำตามเป้าหมายและความต้องการได้ ความเป็นผู้นำและบริหารจัดการที่จำเป็นในการสนับสนุนการเป็นผู้นำที่ดี มีความสำคัญกับองค์กรหรือกลุ่มที่ทำให้ประสบความสำเร็จ และมีความรับผิดชอบในการทำงาน รวมถึงมีความซื่อสัตย์และจริยธรรม ซึ่งผู้นำและสมาชิกมีความรับผิดชอบและเห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนรวมก่อน ได้แก่

5.1 ใช้ทักษะการแก้ไขปัญหาระหว่างบุคคลได้ เพื่อนำพหองค์กรก้าวบรรลุ
จุดมุ่งหมาย

5.2 เป็นตัวกลางหรือผู้ประสานงานที่มีประสิทธิภาพ สามารถชี้แนะและนำพหองค์กร
ก้าวสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์

5.3 ยอมรับความสามารถของคณะทำงานหรือผู้ร่วมงานที่มีความแตกต่างกัน

5.4 เป็นแบบอย่างในพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ผู้อื่นยอมรับ

สถาบัน AES (Applied Education Systems, 2021) ได้แบ่งหมวดหมู่ของทักษะใน
ศตวรรษที่ 21 ออกเป็น 3 หมวดหมู่ ประกอบด้วย

1. ทักษะการเรียนรู้ (Learning skills : Four C) เป็นทักษะที่สอนนักเรียนเกี่ยวกับ
กระบวนการทางจิตที่จำเป็นในการปรับตัวและปรับปรุงสภาพแวดล้อมการทำงานที่ทันสมัย

2. ทักษะการรู้หนังสือ (IMT) มุ่งเน้นไปที่วิธีที่นักเรียนสามารถแยกแยะข้อเท็จจริง ช่อง
ทางการเผยแพร่ และเทคโนโลยีเบื้องหลังพวกเขา มีการมุ่งเน้นอย่างมากในการกำหนด
แหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือและข้อเท็จจริงเพื่อแยกข้อมูลออกจากข้อมูลที่ผิดซึ่งท่วมอินเทอร์เน็ต

3. ทักษะชีวิต (FLIPS) พิจารณาองค์ประกอบที่ไม่มีตัวตนในชีวิตประจำวันของนักเรียน
สิ่งที่จับต้องไม่ได้เหล่านี้มุ่งเน้นไปที่คุณสมบัติส่วนตัวและในอาชีพ ซึ่งในส่วนของทักษะชีวิต ได้
แบ่งองค์ประกอบคล้ายคลึงกับเครือข่ายองค์การความร่วมมือเพื่อทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21st
มี 5 องค์ประกอบ ประกอบด้วย

3.1 ความยืดหยุ่น (Flexibility: F) เป็นความสามารถในการปรับเปลี่ยนหรือเบี่ยงเบน
จากแผนตามความจำเป็น

3.2 ความเป็นผู้นำ (Leadership: L) เป็นการสร้างแรงจูงใจให้ทีมบรรลุเป้าหมาย

3.3 ความคิดริเริ่ม (Initiative: I) เป็นการเริ่มต้นโครงการ กลยุทธ์ และแผนด้วย
ตนเอง

3.4 ผลผลิต (Productivity: P) เป็นการรักษาประสิทธิภาพในยุคของสิ่งรบกวนสมาธิ

3.5 ทักษะทางสังคม (Social skills: S) เป็นการพบปะและสร้างเครือข่ายกับผู้อื่น
เพื่อประโยชน์ร่วมกัน

Marilyn Binkley and others (2010) ได้ศึกษาเรื่องทักษะในศตวรรษที่ 21 (Draft White
Paper 1 Defining 21st century skills) ซึ่งได้กล่าวถึงทักษะชีวิตและอาชีพ (Life and career
skills) ว่าเป็นทักษะที่มีความจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเพื่อให้สามารถดำรงอยู่ในโลกที่มีการ
แข่งขันได้ ซึ่งประกอบด้วย

1. ปรับตัวให้เข้ากับเปลี่ยนแปลง (Adapt to change) สามารถทำงานในบทบาทที่หลากหลาย มีความรับผิดชอบ มีความยืดหยุ่นในด้านบริบทและกำหนดการ

2. มีความยืดหยุ่น (Be flexible) สามารถรวมข้อเสนอนั้นอย่างมีประสิทธิภาพ มีทักษะในการเจรจาและสร้างความสมดุลที่หลากหลายมุมมองมีความน่าเชื่อถือที่จะไปถึงจุดหมายได้

3. จัดการได้ตรงเป้าหมายและทันเวลา (Manage goals and time) ตั้งเป้าหมายที่เป็นรูปธรรมและเกณฑ์ความสำเร็จที่จับต้องได้ มีกลยุทธ์ทั้งระยะสั้นและระยะยาว บริหารจัดการเวลาและภาระงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ทำงานอย่างมีอิสระ (Work independently) ตรวจสอบ กำหนด จัดลำดับความสำคัญ และทำงานให้เสร็จได้โดยไม่ต้องมีการกำกับติดตาม

5. ได้ตอบอย่างมีประสิทธิภาพ (Interact effectively with others) รู้ถึงความเหมาะสมว่าเมื่อไหร่ควรฟัง และเมื่อไหร่ควรพูดเสนอแนะ

6. ทำงานมีประสิทธิภาพกับทีมที่หลากหลาย (Work effectively in diverse teams) ประยุกต์ใช้ความแตกต่างระหว่างสังคมและวัฒนธรรม เพื่อสร้างความคิดใหม่ เพิ่มทั้งนวัตกรรมและคุณภาพของงาน

7. ความสามารถในการบริหารโครงการ (Manage projects) สามารถกำหนดเป้าหมาย พร้อมแนวทางการบรรลุเป้าหมาย จัดลำดับความสำคัญ วางแผนและจัดการงานให้บรรลุผลตามที่ตั้งไว้ แม้เผชิญกับปัญหาอุปสรรคและแรงกดดันจากการแข่งขัน

8. เสนอแนะและเป็นผู้นำ (Guide and lead others) ใช้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และทักษะการแก้ปัญหาเพื่อนำสู่เป้าหมาย รู้จักเรียนรู้จุดแข็งของผู้อื่นเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่น มีความซื่อสัตย์และจรรยาบรรณในการใช้งานอิทธิพลและอำนาจในการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ สร้างความมั่นใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถแสดงออกความผิดหวังได้อย่างสร้างสรรค์ สามารถแยกแยะเรื่องส่วนตัวและส่วนรวมได้ มองเห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล เข้าใจความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ และมีความสามารถในการเจรจาต่อรอง

วิจารณ์ พานิช (2555) ทักษะด้านชีวิตและอาชีพในการดำรงชีวิตและทำงานในยุคปัจจุบัน ให้ประสบความสำเร็จ นักเรียนจะต้องพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

1. ความยืดหยุ่นและการปรับตัว (Flexibility and adaptability) ความยืดหยุ่นและการปรับตัวเป็นทักษะเพื่อการเรียนรู้ การทำงานและการเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 เป็นความยืดหยุ่นและปรับตัวเพื่อบรรลุเป้าหมาย ไม่ใช่ยืดหยุ่นและปรับตัวแบบไร้หลักการและเลือนลอย

2. การริเริ่มและกำกับดูแลตนเองได้ (Initiative and self-direction) งานในศตวรรษที่ 21 ต้องการความร่วมมือสูง และในขณะเดียวกันก็ต้องการการพึ่งตนเองสูงด้วย พนักงานต้องไม่คอยแต่จะพึ่งหัวหน้าหรือคอยให้หัวหน้าสั่ง เพราะในศตวรรษที่ 21 หัวหน้าจะมีเวลาสอนหรือนำลูกน้องลดลง และงานต้องการความซับซ้อนเพิ่มขึ้น พนักงานที่ดีคือคนที่ชวนเขาเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นหลัก

3. ทักษะด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม (Social and cross-cultural skills) หัวใจของทักษะนี้คือ สามารถทำงานและดำรงชีวิตอยู่กับสภาพแวดล้อมและผู้คนที่มีความแตกต่างหลากหลายได้อย่างไม่รู้สึกเครียดหรือแปลกแยก และทำให้งานสำเร็จได้ เป็นเรื่องของการเรียนรู้และยกระดับความฉลาดด้านสังคม (social intelligence) และความฉลาดด้านอารมณ์ (emotional intelligence) ของศิษย์

4. การมีผลงานและความรับผิดชอบตรวจสอบได้ (Productivity and accountability) การเรียนรู้จากการทำโครงการ (PBL/Project base learning) เป็นวิธีเรียนทักษะเหล่านี้ โดยใช้เครื่องมือด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นตัวช่วยอำนวยความสะดวกในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ (productivity) มีการเก็บข้อมูลเพื่อประเมินประสิทธิภาพได้ รวมทั้งเพื่อการรับรู้ผลงานที่ทำได้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

5. ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Leadership and responsibility) ภาวะผู้นำที่ต้องการในศตวรรษที่ 21 คือ ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบแบบกระจายบทบาท (distributed leadership and responsibility) และความรับผิดชอบมี 3 ระดับ คือ 1) รับผิดชอบต่อตนเอง 2) รับผิดชอบการทำงานประสานสอดคล้องกันในกลุ่ม 3) ความร่วมมือกันในกลุ่มเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ยิ่งใหญ่ร่วมกัน

ชนันดา เทียนฤกษ์ (2558) ได้กำหนดทักษะชีวิตและอาชีพไว้ 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การสื่อสาร หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกในการโต้ตอบกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์ ทั้งที่ใช้คำพูดและท่าทาง ด้วยความคล่องแคล่วได้อย่างเหมาะสมกับวัฒนธรรมและสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น การแสดงความคิดเห็น การแสดงความต้องการ การแสดงความชื่นชม การเจรจาต่อรอง การช่วยเหลือ หรือการปฏิเสธ

2. การสร้างสัมพันธระหว่างบุคคล หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนสร้างความคุ้นเคยใกล้ชิดระหว่างกันและกัน วางตัวได้ถูกต้องเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ และรักษาสัมพันธไว้ได้ยืนยาว หรือจบความสัมพันธ์ได้ดี

3. การแก้ปัญหา หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกในการจัดการกับอุปสรรคได้อย่างสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นในชีวิตได้อย่างมีระบบโดยผ่านการตัดสินใจเลือกการจัดเรียงความสำคัญความคิดยืดหยุ่น สามารถปรับเพื่อความเหมาะสม และสามารถคิดหาแนวทางใหม่ ๆ ในการจัดการกับอุปสรรคต่าง ๆ

4. การบริหารจัดการ หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนเข้าใจความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น รู้ว่าความรู้สึกนั้นมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมอย่างไร สามารถควบคุมตนเองได้ หาวิธีการจัดการกับความโกรธ ความกดดันและความเศร้าโศกที่ส่งผลต่อร่างกายและจิตใจได้อย่างเหมาะสม นักเรียนมีความเป็นผู้นำ โดยมีพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นว่ามีความสำคัญต่อหน่วยงาน ตั้งเป้าหมายในการเรียนต่อหรือการทำงาน แล้ววางแผนเพื่อความสำเร็จจากเป้าหมายที่นักเรียนตั้งไว้ โดยควบคุมเวลาในการดำเนินการให้เหมาะสม และปฏิบัติตามเวลาที่กำหนดไว้

ตาราง 2 สรุปองค์ประกอบของทักษะชีวิตและอาชีพ

องค์ประกอบ	ทักษะชีวิตและอาชีพ				
	P21	AES	Marilyn Binkley	วิจารณ์ พานิช	ชนันดา เทียนฤกษ์
ความยืดหยุ่นและการปรับตัว (Flexibility and adaptability)	✓	✓	✓	✓	
ความคิดริเริ่มและการกำกับตนเอง (Initiative and self-direction)	✓	✓	✓	✓	
ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (Social and cross-cultural skills)	✓	✓	✓	✓	
การเพิ่มผลผลิตและการรู้รับผิดชอบ (Productivity and accountability)	✓	✓	✓	✓	
ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Leadership and responsibility)	✓		✓	✓	

ตาราง 2 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ทักษะชีวิตและอาชีพ				
	P21	AES	Marilyn Binkley	วิจารณ์ พานิช	ชัชวาลย์ เทียนฤกษ์
ความยืดหยุ่น (Flexibility)		✓	✓		
ความเป็นผู้นำ (Leadership)		✓			
ความคิดริเริ่ม (Initiative)		✓			
ผลผลิต (Productivity)		✓			
ทักษะทางสังคม (Social skills)		✓			
ปรับตัวให้เข้ากับความเปลี่ยนแปลง (Adapt to change)			✓		
มีความยืดหยุ่น (Be flexible)			✓		
จัดการได้ตรงเป้าหมายและทันเวลา (Manage goals and time)			✓		
ทำงานอย่างมีอิสระ (Work independently)			✓		
โต้ตอบอย่างมีประสิทธิภาพ (Interact effectively with others)			✓		
ทำงานมีประสิทธิภาพกับทีมที่หลากหลาย (Work effectively in diverse teams)			✓		

ตาราง 2 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ทักษะชีวิตและอาชีพ				
	P21	AES	Marilyn Binkley	วิจารณ์ พานิช	ชัชชาติ เที่ยงกุล
ความสามารถในการบริหารโครงการ (Manage projects)			✓		
เสนอแนะและเป็นผู้นำ (Guide and lead others)			✓		
การสื่อสาร					✓
การสร้างสัมพันธ์ระหว่างบุคคล					✓
การแก้ปัญหา					✓
การบริหารจัดการ					✓
หมายเหตุ การพิจารณาจากชื่อองค์ประกอบและความหมาย จากรายละเอียดที่ระบุไว้ในแต่ละองค์ประกอบ					

จากการสังเคราะห์องค์ประกอบทักษะชีวิตและอาชีพ พบว่า องค์ประกอบของเครือข่ายองค์การความร่วมมือเพื่อทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21st (Partnership for 21st century skills) ได้พัฒนาขึ้น มีการอ้างอิงและนำไปปรับใช้มากที่สุด มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) ความยืดหยุ่นและการปรับตัว 2) ความคิดริเริ่มและการกำกับตนเอง 3) ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม 4) การเพิ่มผลผลิตและการรู้รับผิดชอบ และ 5) ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ ซึ่งหากพิจารณาองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบของ P21 สอดคล้องกับแนวคิดปรัชญาพัฒนาการนิยม (Progressivism) ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูมีหน้าที่อำนวยความสะดวกและคอยช่วยเหลือการเรียนรู้แบบใช้กระบวนการแก้ปัญหา (Problem-solving) สร้างประสบการณ์ตรงให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ด้วยการค้นคว้า ทดลองและประสบการณ์ของมนุษย์ การศึกษาไม่ใช่สอนให้คนยึดมั่นในความจริง ซึ่งถูกกำหนดไว้อย่างตายตัว หากต้องหาทางปรับปรุงการศึกษา เพื่อจะเป็นแนวทางนำไปสู่การค้นพบความรู้ใหม่อยู่เสมอ การสร้างทักษะชีวิตและอาชีพตามองค์ประกอบทั้ง 5 ของ P21 ให้เกิดกับนักเรียน จึงเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนได้เป็นอย่างดี

1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตและอาชีพ

นักการศึกษาได้ศึกษาเกี่ยวกับทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนในประเด็นที่หลากหลาย ทั้งการพัฒนาและตรวจสอบเครื่องมือในการวัดทักษะชีวิตและอาชีพการศึกษาและพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ การประเมินโครงการด้านทักษะชีวิตและอาชีพ และการศึกษาองค์ประกอบของทักษะชีวิตและอาชีพ ดังนี้

ปาริชาติ อังกาบ (2561) ได้ศึกษาการสร้างแบบวัดทักษะชีวิตและอาชีพ ตามแนวคิดทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 จำนวน 618 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) แบบวัดทักษะชีวิตและอาชีพ จำนวน 40 ข้อ จำแนกเป็น ด้านความยืดหยุ่นและการปรับตัว 8 ข้อ ด้านการริเริ่มและการนำตนเอง 8 ข้อ ด้านทักษะสังคมและการข้ามวัฒนธรรม 8 ข้อ ด้านการปฏิบัติงานและความรับผิดชอบตรวจสอบได้ 8 ข้อ ด้านภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ 8 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.60 ถึง 1.00 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .319 ถึง .748 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .910 ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า แบบวัดทักษะชีวิตและอาชีพทั้ง 5 ด้าน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเรียงจากมากไปหาน้อย คือ ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ การปฏิบัติงานและความรับผิดชอบตรวจสอบได้ ทักษะสังคมและการข้ามวัฒนธรรม ความยืดหยุ่นและการปรับตัว และการริเริ่มและการนำตนเอง 2) เกณฑ์ปกติของแบบวัดทักษะชีวิตและอาชีพ ตามแนวคิดทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีเกณฑ์ปกติในรูปคะแนนที่ปกติอยู่ระหว่าง T24-T72

กิริติ สุวรรณโน (2562) ได้ศึกษาการสร้างแบบวัดทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยเก็บข้อมูลจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 750 คน พบว่า 1) คุณภาพของแบบวัดทักษะชีวิตและอาชีพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลมีความสอดคล้องเชิงประจักษ์ 2) ผลการสร้างเกณฑ์ปกติ มีเกณฑ์ปกติอยู่ในช่วง T19-T83

พัชรา แยมสำราญ (2560) ได้วิจัยเรื่องกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยศึกษาจากครูจำนวน 25 คน และนักเรียน จำนวน 55 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูฯ เป็นชุดของแนวคิดและการปฏิบัติร่วมกันของครูที่พัฒนาขึ้นตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ เรียกว่า AEW Model 2) หลังการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูพบว่า

ความรู้และความสามารถในการจัดกิจกรรมแนะแนวของครูสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

น้ำผึ้ง มีศีล (2560) ได้ศึกษาศึกษาเรื่องเรียนรู้จากที่บ้าน : ฐานรากของการมีทักษะชีวิตและการทำงานในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากครอบครัวที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว (Home school) ที่เน้นการเสริมสร้างทักษะชีวิต จำนวน 9 ครอบครัว พบว่าคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของผู้เรียนที่ทำให้สามารถดำเนินชีวิตในโลกยุคที่มีการเปลี่ยนผ่านทั้งทางด้านการติดต่อสื่อสารการเงินและการจ้างงาน รวม 6 ประการ กล่าวคือ 1) พึ่งตนเองได้ เช่น ทำอาหาร ทำความสะอาดบ้าน 2) ปรับตัวง่าย เช่น การพาออกไปท่องเที่ยวเรียนรู้โลกกว้างทั้งในและต่างประเทศ 3) แก้ไขปัญหาเป็น เช่น ให้เผชิญกับปัญหาอุปสรรค 4) เข้ากับคนอื่นได้ดี เช่น ให้เลี้ยงสัตว์ ใช้ชีวิตร่วมกับญาติหรือเพื่อน 5) มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ โดยให้เรียนรู้ผ่านการเล่น การสร้างทัศนคติเชิงบวก ความเชื่อมั่นที่พ่อแม่มีต่อลูก และ 6) มีความรับผิดชอบ เช่น ให้อ่านได้ เลือกกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้ปกครองเป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ สร้างข้อตกลงในครอบครัว

พณกร ฝอยทอง (2561) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตของผู้เรียน การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครปฐม ซึ่งเป็นการวิจัยแบบผสมวิธีเก็บข้อมูลจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 357 คน ผู้บริหาร ผู้นำชุมชน ครู และนักเรียน จำนวน 17 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะชีวิตของผู้เรียนอยู่ในระดับมาก 2) ผู้เรียนที่มีอาชีพและรายได้ที่แตกต่างกันมีทักษะชีวิตที่แตกต่างกัน 3) ปัจจัยที่มีผลการพัฒนาทักษะชีวิตได้แก่ การสนับสนุนทางสังคม ลักษณะมุ่งอนาคต สัมพันธภาพในครอบครัว สภาพแวดล้อมทางการเรียน การรับสารนิเทศจากสื่อมวลชน และสัมพันธภาพระหว่างผู้เรียนกับเพื่อน 4) แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิต คือ 4.1) กำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิต 4.2) ให้ข้อมูลการประกอบการตัดสินใจ 4.3) ให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้จากเพื่อน 4.4) ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 4.5) เน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจในตัวผู้เรียน 4.6) เน้นการสอนเกี่ยวกับชีวิตของผู้เรียน 4.7) กำหนดเรื่องของสังคมเป็นกิจกรรม 4.8) เรียนรู้จากการเข้าค่าย 4.9) เน้นให้สามารถประกอบอาชีพ 4.10) เรียนรู้วิธีอยู่ในสังคม

สุชีรา มะหิเมือง (2561) ได้ศึกษาเรื่องโมเดลการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู เพื่อวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเสริมสร้างทักษะชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยวิธีการกึ่งทดลอง ชนิดกลุ่มทดลองกลุ่มเดียววัดครั้งเดียวจากโรงเรียนประถมศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 10 แห่ง พบว่า 1) ความคิดเห็นของ

ครูที่เป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูต่อความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของโรงเรียนอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด 2) นวัตกรรมเสริมสร้างทักษะชีวิตของผู้เรียน กลุ่มเป้าหมายของโรงเรียนโดยรวมสามารถพัฒนาผู้เรียนจนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนทดสอบทักษะชีวิตหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จักรินทร์ หนูอุไร (2561) ศึกษาในประเด็นการถอดบทเรียนการดำเนินกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านหินผุด ตำบลทุ่งตำเสา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์ สังเกต และสนทนากลุ่ม จากผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน ครู จำนวน 4 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 5 คน นักเรียน จำนวน 16 คน ผลการศึกษาพบว่า 1) กิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง 7 ฐาน ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรู้ตามกรอบ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข นำสู่ความดีทั้ง 4 มิติ คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม 2) นักเรียนสามารถตัดสินใจขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมได้ รู้จักแก้ปัญหา จากการปฏิบัติอย่างได้ผล 3) สื่อสารในการทำกิจกรรมระหว่างเพื่อนและครูได้ 4) สร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียน ครู และผู้ปกครอง 5) รับรู้ข้อดีข้อเสียของตนเอง เข้าใจและยอมรับความแตกต่าง

ปนัดดา นกแก้ว (2562) ได้ศึกษาเรื่องทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดสมุทรปราการ โดยเก็บข้อมูลจากครูผู้สอน ชั้น ม.3 จำนวน 248 คน นักเรียน ชั้น ม.3 จำนวน 368 คน และรองผู้อำนวยการ ฝ่ายวิชาการและครูผู้สอน จำนวน 6 คน พบว่า 1) ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามการประเมินของครูและนักเรียนชั้น ม.3 สอดคล้องกัน 2) แนวทางการพัฒนา ควรส่งเสริมนักเรียนในด้านที่นักเรียนสนใจให้รู้จักตนเอง พัฒนาทักษะความคิดริเริ่มและการขึ้นนำตนเองอย่างต่อเนื่อง

กัญญารัตน์ นิตยวัน (2562) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาผลการเรียนรู้และทักษะชีวิตและอาชีพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานที่เน้นภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บข้อมูลจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปักธงชัยประชานิรมิต จำนวน 41 คน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 และผลการประเมินโครงงาน อยู่ในระดับดีมาก ทักษะชีวิตและอาชีพ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ไชยยศ ไพบยศิริธรรม และยุวรี ญาณปริษาเศรษฐ (2564) ได้วิจัยการเสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครู ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยเก็บข้อมูล

นักศึกษาครูจากคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ จำนวน 400 คน ผู้ใช้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ จำนวน 5 คน ผลประเมินความต้องการจำเป็นทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครู พบว่า ค่าดัชนีลำดับความต้องการแบบปรับปรุงของทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครูใน ภาพรวม มีค่าเท่ากับ .16 แนวทางเสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครู ประกอบด้วย 1) สร้างความตระหนักรู้และความสำคัญเกี่ยวกับทักษะชีวิตและการทำงานให้กับ นักศึกษา 2) สอดแทรกหรือบูรณาการการเสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครู ผ่านรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตร และ 3) ส่งเสริมให้นักศึกษาได้มีโอกาสเรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง ทักษะชีวิตและการทำงานจากประสบการณ์จริง

กิริติ พรหมนรา และคณะ (2564) ได้ศึกษาศึกษาวิจัยประเมินโครงการด้านการจัดการ ทักษะอาชีพและทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านคลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดภูเก็ต ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหาร สถานศึกษา จำนวน 5 คน ครูและบุคลากร จำนวน 30 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 15 คน นักเรียน จำนวน 569 คน ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ผลการประเมินโครงการด้านบริบท อยู่ใน ระดับมาก ด้านปัจจัยนำเข้า อยู่ในระดับมาก ด้านกระบวนการ อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านผลผลิต มีการประเมินแบบทดสอบด้านทักษะอาชีพทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 และการนำแนวทางทฤษฎี ของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยคะแนนหลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรม คิดเป็นร้อยละ 60.00 ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ถือว่าผ่านเกณฑ์ทั้ง 4 ด้าน

ชนิดดา เพียนฤกษ์ (2558) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาโมเดลการวัดทักษะชีวิตและอาชีพ ของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในศตวรรษที่ 21 เชิงปริมาณนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 5 ในกรุงเทพฯ จำนวน 397 คน โมเดลการวัด มีความตรงเชิงโครงสร้าง โดยมีค่าไค-สแควร์= 2.30, $df=2$, $p\text{-value}=0.32$, $GFI=0.99$, $AGFI=0.99$, $RMR=0.001$, $RMSEA=0.04$ นักเรียน หญิงมีค่าเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนชายในทักษะการสร้างสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการบริหารทักษะ การสื่อสารและการแก้ปัญหาไม่แตกต่างกัน นักเรียนแผนการเรียนศิลป์-คำนวณ มีทักษะการ สื่อสารสูงกว่าแผนการเรียนอื่น และนักเรียนแผนวิทย์-คณิต มีทักษะการสร้างสัมพันธ์ระหว่าง บุคคล การแก้ปัญหาและการบริหารจัดการสูงกว่าแผนการเรียนอื่น เกณฑ์ปกติของทักษะชีวิตและ อาชีพในระดับท้องถิ่น มีคะแนนในช่วง 49-92 และมีคะแนนปกติที่อยู่ในช่วง T21-T78

โชติญา เฝ้าจินดา (2560) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดล ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นการศึกษาวิจัยเชิง ปริมาณ โดยเก็บข้อมูลจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน

ผลการวิจัยพบว่า โมเดลการวัด มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า $X^2/df=1.858$, $df=2$, $p=0.156$, $RMSEA=0.046$, $RMR=0.001$, $GFI=0.996$, $AGFI=0.972$ องค์ประกอบของ ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) ความยืดหยุ่นและการปรับตัว 2) ความเป็นผู้มีความคิดริเริ่มและการกำกับตนเอง 3) ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม 4) ผลิิตภาพและการรับผิดชอบ 5) ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ

ศิริญา อภัยสุรสิทธิ์ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบต่อในทักษะด้านชีวิตและอาชีพแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บข้อมูลจากนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จำนวน 400 คน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู มีค่าเฉลี่ย 3.81 (S.D. = 0.66) อยู่ในระดับมาก โมเดลที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ ($\chi^2=2.83$, $GFI=1.00$, $AGFI=0.99$, $RMR=0.0044$, $RMSEA=0.00$ รวมทั้งกราฟ Q-plot มีความชันกว่าเส้นทแยงมุม และเมื่อพิจารณา ค่า R² ตัวแปรความรับผิดชอบต่อในทักษะด้านชีวิตและอาชีพ มีค่าเท่ากับ 0.93 ตัวแปรในโมเดลอธิบายถึงความแปรปรวนของความรับผิดชอบต่อในทักษะด้านชีวิตและอาชีพได้ร้อยละ 93.00 ปัจจัยที่มีอิทธิพลรวมและมีอิทธิพลทางตรงสูงสุด คือ ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมสูงสุด คือ ปัจจัยด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู

ประภัสสร ธนวงส์ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการปรับตัวทางสังคมในทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บข้อมูลจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนขยายโอกาส จำนวน 230 คน ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการอบรมเลี้ยงดู (PAR) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 (S.D. = 0.64) โมเดลที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ พบว่า $\chi^2=0.74$, $df=6$, $P=0.99$, $GFI=1.00$, $AGFI=0.9$, $RMR=0.00$, $RMSEA=0.00$, $CFI=1.00$ ปัจจัยที่มีอิทธิพลรวมสูงสุด คือ ปัจจัยสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงสูงสุด คือ ปัจจัยมโนภาพแห่งตน ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมสูงสุด คือ ปัจจัยสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

Annahita Ball and others (2016) ได้วิจัยเกี่ยวกับการสำรวจทักษะในศตวรรษที่ 21 และสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ โดยเก็บข้อมูลจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 262 แห่ง เป็นการศึกษาเชิงสำรวจเพื่อพัฒนาการวัด 21 C-LCS ประเมินความเป็นผู้นำของนักเรียน

และความรับผิดชอบ ทำงานร่วมกับผู้อื่นและปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ 21 C-CE เป็นการวัดการรับรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับวิธีการที่สภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่สนับสนุนการพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะในศตวรรษที่ 21

Anssi Salonen and others (2017) ได้วิจัยในเรื่อง การรับรู้ของนักเรียนมัธยมศึกษาต่อทักษะชีวิตในการทำงานในอาชีพที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ โดยเก็บข้อมูลจากนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (อายุ 13-14 ปี) จำนวน 144 คน เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถาม ผลการศึกษาวិจัยพบว่า นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิตและการทำงานเป็นอย่างดี แต่ทักษะเกี่ยวกับสังคม องค์กร เวลา และการคิดขั้นสูง ยังไม่ดีเพียงพอ นักเรียนยังไม่เชื่อมโยงอาชีพกับวิทยาศาสตร์

T Wrahatnolo and Munoto (2018) ได้ศึกษาเรื่อง นัยยะของทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่มีต่อระบบการศึกษา โดยเป็นการวิเคราะห์ห่อภิมาณจากงานวิจัยและเอกสารอื่น ๆ ด้วยการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตและอาชีพ ประกอบด้วย นักเรียนสามารถกำหนดเป้าหมายและเป้าหมายที่จะบรรลุได้ นักเรียนสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ และมีความยืดหยุ่นในการทำกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ในทีม มีประสิทธิภาพด้วยทีมที่แตกต่างกัน นักเรียนสามารถจัดการโปรแกรมและกิจกรรมที่มุ่งเน้นเป้าหมาย และผลลัพธ์ นักเรียนสามารถนำเพื่อนและมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ นักเรียนสามารถจัดการเป้าหมาย, เวลา, สื่อและสามารถจัดการตนเองได้อย่างอิสระนักเรียนสามารถระบุโอกาสการประเมินความได้เปรียบในการแข่งขันและความคิด นักเรียนสามารถโต้ตอบและทำงานร่วมกันได้อย่าง

Nurhanim Saadah Abdullah and others (2020) ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพของนักเรียนสายอาชีวศึกษาในระบบการศึกษาวชิชาชีพและการฝึกอบรม (TVET) ในวิทยาลัยอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บข้อมูลจากนักศึกษาในระดับเทคนิคและอาชีวศึกษา จำนวน 275 คน ผลการวิจัยพบว่า ทักษะความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัวอยู่ในระดับสูงสุด มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างนักศึกษาชายและหญิงในเรื่องทักษะความยืดหยุ่นและการปรับตัว ทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม ทักษะการผลิตและความรับผิดชอบ และทักษะความรับผิดชอบและความเป็นผู้นำไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างเพศเกี่ยวกับทักษะความคิดริเริ่มและการกำกับตนเอง

Canan sisman and Elif Bahadır (2021) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของการประชุมผู้นำโดยนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะชีวิตแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นการวิจัยแบบผสาน

วิธี ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลจากนักเรียน จำนวน 249 คน ผู้ปกครอง จำนวน 280 คน ครู จำนวน 22 คน การประชุมของนักเรียนมีผลในเชิงบวกในการช่วยให้ นักเรียนได้เกิดทักษะแห่งศตวรรษ 21st และยืนยันว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญสำหรับนักเรียน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตและอาชีพ ส่วนใหญ่จัดอยู่ในกลุ่ม การศึกษาและพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ ซึ่งใช้ระเบียบวิธีวิจัยทั้งเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และผสมผสาน โดยมีกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คือนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาและระดับอาชีวศึกษา หลังจากทบทวนเอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรทักษะชีวิตและอาชีพ (Life and career skills) สรุปได้ว่า ทักษะชีวิตและอาชีพ (Life and career skills) คือ ความสามารถของบุคคลในด้านความรู้ เจตคติ ทักษะในการปรับตัว การใช้ชีวิต การสร้างอาชีพที่สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม โดยมีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ คือ ความยืดหยุ่นและการปรับตัว (Flexibility and adaptability) การริเริ่มและการกำกับตนเอง (Initiative and self-direction) ทักษะด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม (Social and cross-cultural skills) การมีผลงานและความรับผิดชอบตรวจสอบได้ (Productivity and accountability) และภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Leadership and responsibility)

2. การบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน

จากสภาพการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งในมิติการใช้ชีวิต การเรียนรู้ ครอบครัวยุคใหม่ ตลอดจนภาวะเสี่ยงต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนถึงสังคมและความทันสมัยทั้งปวง ดังนั้น นักเรียน นักศึกษาจึงต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ เพื่อการดำรงอยู่อย่างมีคุณภาพจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้และทักษะในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ มีความสามารถในการปรับตัว จึงจำเป็นต้องพัฒนาทักษะการเรียนรู้และทักษะชีวิต (ทิศนา แคมมณี, 2555; วิจารย์ พานิช, 2555) และต้องเรียนรู้ทักษะใหม่ เพื่อความอยู่รอดในสังคม (Martin, 2010) ศตวรรษที่ 21 กลายเป็นโจทย์สำคัญที่ทำให้การจัดการศึกษาจะต้องเกิดความเปลี่ยนแปลงเพื่อเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนภาคส่วนอื่น ๆ การจัดการศึกษา ในรูปแบบเดิม การสอนแบบเดิม ที่เน้นการถ่ายทอดจากครูผู้สอนใช้ไม่ได้อีกต่อไป จำเป็นต้องอาศัยการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่

2.1 ความหมายของการบริหารจัดการสถานศึกษา

สถานศึกษาเป็นสถานที่อบรมบ่มเพาะเยาวชนให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ นอกจากความรู้เรื่องวิชาการแล้ว ยังรวมถึงทักษะ ทัศนคติ ความเข้าใจต่อการแสดงออกที่เหมาะสมในการ

อยู่ร่วมกันภายในสังคม จึงเปรียบเสมือนสถานที่จำลองสังคมขนาดเล็กให้แก่เด็กได้เรียนรู้และปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมภายนอกบริเวณบ้าน และครอบครัวของตนเอง ช่วยหล่อหลอมให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้หน้าที่ บทบาทในสังคมของตนเองอย่างเหมาะสมและสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับธรรมเนียมของสังคมที่ตนอาศัยอยู่อีกด้วย (สมฤดี พลวุฒิโหมทัย, 2561) ดังนั้น จึงเห็นว่าสถานศึกษามีความสำคัญและเป็นฐานรากสำคัญที่จะเป็นตัวชี้วัดความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติต่อไป การบริหารจัดการสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องวางแผนเชิงกลยุทธ์เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุภารกิจของสถานศึกษาให้มากที่สุด ในการบริหารจัดการสถานศึกษา ได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ธีระ ฤกษ์เจริญ (2553) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานด้วยกระบวนการของหลายคน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาทุกด้านจนบรรลุตามจุดหมายของหลักสูตร และสามารถพัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพ พัฒนาสังคมให้ดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

ยุกตนันต์ หวานจำ (2555) ให้นิยามความหมายของการบริหารสถานศึกษาไว้ว่าเป็นกระบวนการทำงาน โดยมีผู้บริหารปฏิบัติภารกิจอย่างเป็นระบบในสถานศึกษาที่ดำเนินการ 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป

สายเพ็ญ บุญทองแก้ว (2563) ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายของชุมชนในท้องถิ่นเพื่อร่วมกันวางแผนการจัดการศึกษาภายในสถานศึกษาสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานทำให้เกิดความร่วมมือและความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของสถานศึกษาที่สำคัญคือผู้เรียนให้ได้รับการพัฒนาให้เต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

จึงสามารถสรุปได้ว่า การบริหารจัดการสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการปฏิบัติร่วมกันของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป อันประกอบไปด้วยการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ให้บรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษา

2.2 กรอบบริหารจัดการสถานศึกษา

หากกล่าวถึงกรอบการบริหารจัดการสถานศึกษา ได้มีแหล่งอ้างอิงที่กล่าวถึงกรอบการบริหารจัดการดังกล่าวไว้ดังนี้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติไว้ว่าการบริหารส่วนกลางจะทำหน้าที่เพื่อกำหนดนโยบาย การวางแผน การจัดสรรงบประมาณ การกำหนดและประเมินคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาเป็นประการสำคัญ ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป โดยทั้ง 4 งาน จะมีการกระจายอำนาจไปให้สถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติได้ดำเนินการต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2564) ได้ประกาศมาตรฐานตำแหน่งและมาตรฐานวิทยฐานะของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งในสายงานบริหารสถานศึกษา ได้กำหนดลักษณะงานที่ปฏิบัติไว้โดยต้องบูรณาการงานทั้ง 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการบริหารงานวิชาการและความเป็นผู้นำทางวิชาการ

1.1 พัฒนามาตรฐานการเรียนรู้วางแผน ตรวจสอบ ทบทวน จัดทำ และพัฒนาหลักสูตรประสานงาน วิชาการและนำหลักสูตรไปใช้ ให้ผู้เรียนได้พัฒนาสมรรถนะและการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพ

1.2 ปฏิบัติการสอน พัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้วัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนมีสมรรถนะ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และมีความพร้อมในการดำรงชีวิต ในปัจจุบันและอนาคต

1.3 ส่งเสริมสนับสนุน การพัฒนาหรือการนำสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดและสร้างนวัตกรรมได้

1.4 นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล การจัดการเรียนรู้ของครูโดยส่งเสริมกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพ ให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน สร้างและสนับสนุนให้สถานศึกษาเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

1.5 ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ และวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

1.6 จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา

2.1 บังคับบัญชาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และบุคลากร ในสถานศึกษา และบริหารกิจการของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับ

2.2 บริหารงานบุคคล บริหารงบประมาณ และบริหารทั่วไปของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับนโยบาย และเป็นไปตามหลักบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

2.3 ส่งเสริมและพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา ให้มีสมรรถนะเต็มตามศักยภาพ โดยเน้นทักษะการใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หรือภาษาต่างประเทศอื่น และทักษะ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

2.4 บริหารกิจการผู้เรียน จัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีสมรรถนะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

2.5 จัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียนให้มีโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำ

3. ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม

3.1 กำหนดนโยบาย แผน กลยุทธ์ในการพัฒนาสถานศึกษาร่วมกับครู คณะกรรมการสถานศึกษาผู้ปกครอง ชุมชน และเครือข่าย โดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นฐาน เป็นแนวทางเชิงรุกในการพัฒนาสถานศึกษา และคุณภาพผู้เรียน

3.2 นำนโยบาย แผน กลยุทธ์ในการพัฒนาสถานศึกษาไปปฏิบัติ ส่งเสริม สนับสนุน กำกับ และติดตาม ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนที่กำหนด

3.3 สร้างหรือนำนวัตกรรม เทคโนโลยีดิจิทัล มาใช้ในการพัฒนาสถานศึกษา และผู้เรียน ส่งเสริม สนับสนุน ให้ผู้เรียนมีสมรรถนะและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพในอนาคต

3.4 สร้างการมีส่วนร่วม การทำงานเป็นทีม ในการบริหารการเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรมในสถานศึกษา ให้เกิดการพัฒนาสถานศึกษาอย่างยั่งยืน

4. ด้านการบริหารงานชุมชนและเครือข่าย

4.1 สร้างและพัฒนาความร่วมมืออย่างสร้างสรรค์กับผู้เรียน ครูคณะกรรมการสถานศึกษาผู้ปกครอง ผู้เกี่ยวข้อง ชุมชนและเครือข่าย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม การดูแลช่วยเหลือและพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

4.2 จัดระบบการให้บริการในสถานศึกษา ประสานความร่วมมือกับชุมชนและเครือข่าย ในการระดม ทรัพยากรเพื่อการศึกษา ให้บริการด้านวิชาการแก่ชุมชน และงานจิตอาสา เพื่อสร้างเครือข่ายในการพัฒนา

5. ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ

5.1 พัฒนาศักยภาพอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี ดิจิทัลเพื่อการศึกษา สมรรถนะทางวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา และความรอบรู้ในการบริหารงาน ให้สูงขึ้น

5.2 มีส่วนร่วม และเป็นผู้นำในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้และการจัดการศึกษา

5.3 นำความรู้ ความสามารถ ทักษะที่ได้จากการพัฒนาตนเองและวิชาชีพมาใช้ในการพัฒนา การบริหารจัดการสถานศึกษา รวมถึงการพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่ส่งผล ต่อคุณภาพครูและนักเรียน

5.4 สร้างและสนับสนุนชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

จากกรอบการบริหารจัดการสถานศึกษาจะพบว่า ภารกิจหลักที่ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องดำเนินงานคือบูรณาการขับเคลื่อนงานทั้ง 4 ด้าน คือ การบริหารวิชาการ การบริหาร งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป

2.3 การบริหารจัดการสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ

คำว่า ประสิทธิภาพ ได้รับการให้นิยามไว้หลากหลายโดยนักวิชาการร่วมสมัย เช่น Robbins & Coulter (2018) ซึ่งกล่าวว่าเป็นการใช้ทรัพยากรให้น้อยที่สุดเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่มี คุณภาพ ขณะที่ OECD (2017) มองว่าเป็นอัตราส่วนของผลผลิตที่มีคุณค่าต่อทรัพยากรทั้งหมดที่ ใช้ และในบริบทไทย สำนักงาน ก.พ.ร. (2565) ให้ความหมายว่าเป็นการทำงานให้บรรลุผลอย่าง คุ่มค่าและเหมาะสมกับต้นทุนที่ใช้

การปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารงานเป็นเรื่องที่กำลังอยู่ในความสนใจของ นักวิชาการ โดยเฉพาะการปรับปรุงประสิทธิภาพในภาครัฐ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการ ข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, (2564) ได้นำเสนอถึง แนวทางในการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารราชการซึ่งควรมีการดำเนินการควบคู่กันไป คือ 1) การลดขนาดขององค์กรให้เล็กกะทัดรัด ทั้งจำนวนส่วนราชการ จำนวนราชการ 2) การเพิ่ม ประสิทธิภาพและคุณภาพในระบบราชการ ซึ่งควรมีแผนปฏิรูปราชการอย่างชัดเจน เพื่อ ดำเนินการต่อไป ดังนั้น ส่วนราชการจึงต้องปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหาร โดยเน้นการบริหารที่ มุ่งผลสัมฤทธิ์ (Result Based Management) โดยกำหนดให้มีสิ่งต่อไปนี้

1. การจัดวิทยุทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และแผนกลยุทธ์ในหน่วยงานที่ดำเนินการปรับปรุงประสิทธิภาพให้ชัดเจน
2. การปรับปรุงองค์กรและกระบวนการทำงานใหม่ โดยการปรับเปลี่ยนและสร้างใหม่
3. กำหนดระบบและวิธีการติดตามผลการปฏิบัติงาน เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงาน
4. กำหนดเครื่องมือการบริหารงานของส่วนราชการ เพื่อประสานแผนงานแผนคนเป็นต้น
5. การนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาเป็นปัจจัยการทำงาน เพื่อปรับเปลี่ยนระบบกระบวนการทำงานให้เร็ว และถูกต้องแม่นยำ
6. กำหนดตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน (Performance Indicators) เพื่อเปรียบเทียบผลการดำเนินงานจริงกับสิ่งที่คาดหวัง
7. มีระบบการบริหารงานที่เปลี่ยนแปลงขนาดที่เกิดผล จึงประกาศผลให้ส่วนราชการและประชาชนได้ทราบต่อไป (สำนักงาน ก.พ., 2564; สำนักงาน ก.พ.ร., 2565)

ดังนั้น เพื่อยกระดับการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องค้นหาวิธีการหรือเครื่องมือที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ที่สามารถปรับปรุงยุคตัวอย่างเหมาะสม ซึ่งการพัฒนางานด้วยวงจรการบริหารงานคุณภาพ (PDCA) ก็เป็นเทคนิควิธีการหนึ่งที่นิยมใช้ เนื่องจากเป็นเทคนิควิธีการที่ให้ความสำคัญเชิงระบบทั้งก่อนดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ หลังดำเนินการ รวมทั้งมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จึงถือว่าเป็นเครื่องมือที่เหมาะสมกับการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

วงจรการบริหารงานคุณภาพ หรือที่รู้จักในชื่อ Deming Cycle ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ Plan - Do - Check - Act (PDCA) แนวคิดนี้มีบทบาทสำคัญต่อการบริหารคุณภาพ และการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน ในส่วนของแนวคิด PDCA มีต้นกำเนิดจากผลงานของ Dr. Walter A. Shewhart ในช่วงปี ค.ศ. 1920 ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มแนวคิดการควบคุมคุณภาพในห้องปฏิบัติการของ Bell Telephone Laboratories ต่อมาแนวคิดดังกล่าวได้รับการพัฒนาต่อโดย Dr. W. Edwards Deming ซึ่งได้เผยแพร่แนวคิด PDCA อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในประเทศญี่ปุ่นในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จนกลายเป็นรากฐานของการพัฒนาอุตสาหกรรมและระบบบริหารคุณภาพ (Deming, 1986)

องค์ประกอบของวงจร PDCA

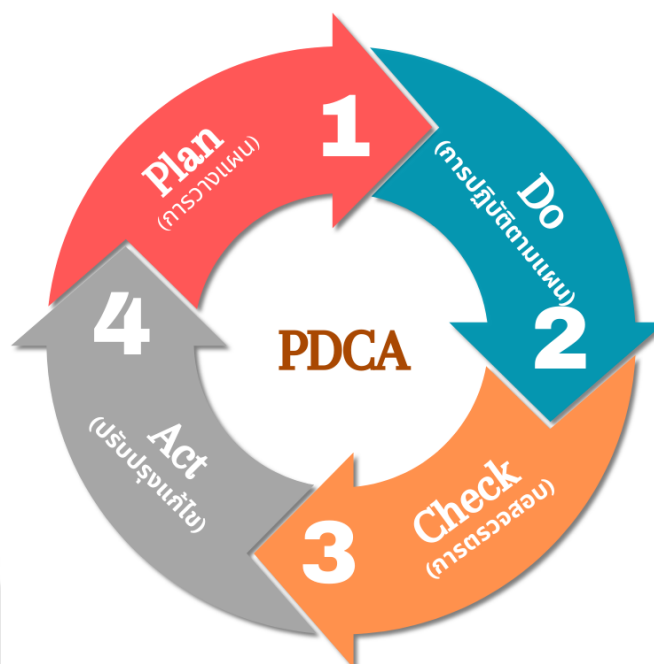
1. การวางแผน (Plan) เป็นขั้นตอนการกำหนดเป้าหมาย วิเคราะห์ปัญหา หาสาเหตุ วางแผนการดำเนินงาน และตั้งตัวชี้วัดผลสำเร็จ (KPI) อย่างชัดเจน โดยอิงจากข้อมูลและข้อเท็จจริง เช่น การใช้ SWOT Analysis หรือ Fishbone Diagram เพื่อช่วยให้การวางแผนเป็นไปอย่างรัดกุม

2. การปฏิบัติ (Do) ในขั้นตอนนี้องค์กรจะนำแผนที่วางไว้ไปทดลองหรือดำเนินการจริง โดยมักเริ่มจากการทดสอบในวงจำกัด (Pilot Project) และมีการรวบรวมข้อมูลจากกระบวนการเพื่อใช้ในการประเมินผลต่อไป

3. การตรวจสอบ (Check) เป็นการนำข้อมูลผลลัพธ์จากการปฏิบัติไปเปรียบเทียบกับเป้าหมายหรือ KPI ที่ตั้งไว้ วิเคราะห์ความเบี่ยงเบน ตรวจสอบข้อผิดพลาด และประเมินประสิทธิภาพของแผนที่ใช้

4. การปรับปรุง (Act) หากแผนที่ดำเนินการประสบความสำเร็จ จะมีการปรับใช้เป็นมาตรฐานใหม่ หากยังมีข้อบกพร่อง องค์กรจะนำบทเรียนไปพัฒนาแผนใหม่ในรอบถัดไป กระบวนการนี้จึงเป็นการเรียนรู้แบบไม่มีที่สิ้นสุด (Continuous Improvement)

ความสำคัญของ PDCA ต่อองค์กร ไม่เพียงเป็นแนวทางในการบริหารคุณภาพเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือบริหารจัดการที่ส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรแบบพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Kaizen) ซึ่งทำให้องค์กรสามารถเผชิญกับความท้าทายใหม่ๆ ได้อย่างยืดหยุ่น โดยเฉพาะเมื่อใช้ควบคู่กับระบบการจัดการคุณภาพ เช่น ISO 9001 หรือแนวคิด Total Quality Management (TQM) จากการศึกษาของ Singh และ Gandhi (2024) พบว่าการใช้ PDCA ในภาคอุตสาหกรรมการผลิตช่วยลดอัตราความเสียหายของชิ้นงานลงได้ถึง 40% ในขณะที่งานวิจัยของ PDSA (Plan-Do-Study-Act ซึ่งพัฒนามาจาก PDCA) ในภาคสาธารณสุขของยุโรป แสดงให้เห็นว่าการนำวงจรนี้ไปใช้ในโรงพยาบาลช่วยยกระดับคุณภาพบริการและลดความผิดพลาดในการดูแลผู้ป่วย (BMJ Open Quality, 2021) ในด้านการศึกษา มีการปรับใช้กับระบบประเมินผลการเรียนการสอน และการพัฒนาหลักสูตรให้ตอบโจทย์ผู้เรียน

ภาพประกอบ 2 วงจรการบริหารงานคุณภาพ (PDCA)

ที่มา: <https://www.bsgrouph.com/blog/9183/ขั้นตอนสู่ความสำเร็จของ-pdca>, (2024)

ขั้นตอนของวงจรการบริหารงานคุณภาพ (PDCA)

1. การวางแผน (Plan) เป็นขั้นตอนที่ต้องคิดอย่างรอบคอบ วางแผนอย่างครอบคลุม ตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการจนถึงสิ้นสุด เช่น ปัญหาคืออะไร ใครเป็นคนรับผิดชอบ จะค้นหาข้อมูลและทดลองแก้ไขอย่างไร ไปจนถึงใช้ตัวชี้วัดใดในการประเมินผล จนกระทั่งปลายทางของขั้นตอนนี้ต้องออกมาเป็นแผนการดำเนินงานหรือ Action Plan ให้ได้

2. การลงมือทำ (DO) เป็นการลงมือทำ โดยอาจเริ่มต้นจากการดำเนินการกับทีมนำร่อง ในโครงการเล็ก ๆ ก่อน เพื่อป้องกันความผิดพลาดหรือความเสียหาย และเมื่อลงมือทำก็จะต้องทำตามแผนดำเนินการอย่างรอบคอบ คอยสังเกตความเปลี่ยนแปลง หรือปัญหาใหม่ ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ ซึ่งเป็นเรื่องปกติ

3. การตรวจสอบ (Check) เมื่อปฏิบัติตามแผนมาเรื่อย ๆ ระหว่างทางทำตามแผน จะต้องมีการตรวจสอบปัญหา หรือผลกระทบอย่างละเอียด สังเกตสิ่งที่เกิดขึ้นว่าเป็นไปตามตัวชี้วัดหรือไม่ เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็วและตรงจุด

4. แก้ไขข้อบกพร่อง (Act) หลังจากปฏิบัติตามแผนและตรวจสอบอย่างรัดกุม จนไม่พบปัญหาใด ๆ แล้ว จึงจะไปต่อกับขั้นปฏิบัติให้เป็นแบบแผนหรือเป็นนโยบาย โดยนำแผนนั้นมาประยุกต์ใช้กับคนส่วนใหญ่ในองค์กร อาจจะมีการอบรม อีเมลแจ้งเตือน หรือการประชุมใหญ่

โดยขั้นตอนนี้ต้องการปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดเพื่อให้นโยบายได้ประสิทธิภาพจนเห็นการเปลี่ยนแปลง (สกิด แอปพลิเคชั่น, 2565)

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษาการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพนั้น มีองค์ประกอบที่หลากหลาย ทั้งการจัดองค์กรจะต้องกะทัดรัดเหมาะสม การจัดอัตรากำลังให้เพียงพอมีบุคลากรที่มีคุณสมบัติตรงกับลักษณะการปฏิบัติงานต้องรวดเร็ว ประหยัด มีคุณภาพ และคุ้มค่ากับทรัพยากรการบริหารที่ใช้ไป รวมถึงการยกระดับคุณภาพสถานศึกษาต้องเลือกเทคนิควิธีการที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่เพื่อให้การพัฒนาประสบผลสำเร็จ

2.4 การบริหารจัดการสถานศึกษาในการเสริมทักษะอาชีพในสถานศึกษา

2.4.1 ความสำคัญของการเสริมทักษะอาชีพในสถานศึกษา การศึกษาในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่หลากหลาย โดยเฉพาะทักษะชีวิตและทักษะอาชีพซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) การจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการปรับตัวจากแนวทางดั้งเดิมมาสู่รูปแบบที่บูรณาการระหว่างการเรียนรู้อยู่กับการพัฒนาทักษะอาชีพ ตั้งแต่ระดับปฐมวัยไปจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย การเสริมทักษะอาชีพจึงถือเป็นกลไกสำคัญในการสร้างโอกาสให้กับนักเรียน โดยเฉพาะกลุ่มที่อาจไม่มีโอกาสศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นให้สามารถประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคงและสุจริต

2.4.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ แนวคิดพื้นฐานในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพมุ่งเน้นการเรียนรู้แบบองค์รวม และการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถสำรวจตนเอง วางแผนอาชีพ และลงมือฝึกทักษะจริงตามลำดับ นอกจากนี้ยังต้องมีการประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ชุมชน และภาคีเครือข่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาแผนงานและกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565)

2.4.3 การเสริมทักษะอาชีพในแต่ละระดับการศึกษา

1) ระดับปฐมวัย การเรียนรู้อาชีพเน้นไปที่การสร้างความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับบทบาทในสังคม การเล่นเกมบทบาทสมมติ และกิจกรรมที่ส่งเสริมจินตนาการเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ ผ่านการเรียนรู้แบบบูรณาการระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน เช่น การจัดมุมอาชีพในห้องเรียน การเล่านิทานอาชีพ การเชิญผู้ปกครองมาเล่าประสบการณ์การทำงาน

2) ระดับประถมศึกษา ผู้เรียนจะได้รับการส่งเสริมให้รู้จักอาชีพที่หลากหลายทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน ประเทศ และระดับโลก ผ่านกิจกรรมแนะแนว การเยี่ยมชมสถาน

ประกอบการ การเรียนรู้โดยใช้โครงงาน และการทำกิจกรรมฝึกอาชีพเบื้องต้น เช่น งานเกษตร งานฝีมือ งานบริการ โดยเชื่อมโยงกับหลักสูตรสถานศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561)

3) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เน้นการสำรวจตนเองผ่านเครื่องมือ เช่น แบบวัดแววอาชีพ การบูรณาการอาชีพในรายวิชาต่าง ๆ การจัดโครงงานอาชีพ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน นักเรียนจะได้ทดลองลงมือฝึกทักษะที่เกี่ยวข้องกับความสนใจของตนเอง และเริ่มต้นวางแผนเส้นทางอาชีพอย่างเป็นระบบ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561)

4) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เน้นการเตรียมความพร้อมสู่ตลาดแรงงานหรือการศึกษาต่อ เช่น การฝึกอาชีพในสถานประกอบการ การจัดหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นร่วมกับภาคีภายนอก การสะสมผลงานในรูปแบบ Portfolio การออกไปรับรองผลการฝึกอาชีพ ตลอดจนการแนะแนวเชิงลึกโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศอาชีพ

2.4.4 แนวทางการจัดกิจกรรมเสริมทักษะอาชีพในสถานศึกษา

1) การสอดแทรกในรายวิชาพื้นฐาน ใช้กลุ่มสาระการเรียนรู้ เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปะ และการงานอาชีพ เป็นช่องทางในการฝึกฝนทักษะ เช่น การปลูกผักในวิชาวิทยาศาสตร์ การคำนวณต้นทุนในคณิตศาสตร์ หรือการออกแบบผลิตภัณฑ์ในศิลปะ

2) รายวิชาเพิ่มเติมเกี่ยวกับอาชีพ เปิดสอนวิชาที่ส่งเสริมความถนัด เช่น เบเกอรี่ การบัญชีเบื้องต้น การออกแบบสิ่งพิมพ์ โดยประเมินผลผ่านชิ้นงานจริงและทักษะที่ได้จากการเรียนรู้แบบลงมือทำ

3) การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (IS) ผู้เรียนสามารถพัฒนาโครงงานอาชีพได้ด้วยตนเองภายใต้การดูแลของครูที่ปรึกษา แบ่งเป็น IS1 (ศึกษาหาความรู้) IS2 (นำเสนอความรู้) และ IS3 (นำไปใช้เพื่อประโยชน์ชุมชน)

4) การจัดโครงงานอาชีพ มุ่งเน้นการผลิตผลงานหรือบริการที่สามารถนำไปใช้จริง โดยอิงความสนใจของผู้เรียน เช่น การทำสบู่ การทำแบรนดิสินค้า การขายออนไลน์ เป็นต้น

5) สถานการเรียนรู้ในสถานศึกษา จัดพื้นที่จำลอง เช่น ร้านกาแฟจำลอง ร้านตัดผม ห้องซ่อมจักรยาน สถานเกษตรผสมผสาน เพื่อให้ นักเรียนฝึกทักษะจริง มีครูเป็นที่ปรึกษาและมีเกณฑ์ประเมินผลงาน

6) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ใช้ชมรมอาชีพ เช่น ชมรมการแสดง ชมรมถ่ายภาพ ชมรมผลิตสื่อ เพื่อปลูกฝังทักษะและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้อย่างอิสระ

7) หลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น ร่วมมือกับวิทยาลัยอาชีวศึกษาและสถานประกอบการ เปิดอบรมหลักสูตร 30–60 ชั่วโมง เช่น ช่างไฟฟ้าเบื้องต้น การแต่งหน้า การพิมพ์ภาพบนเสื้อ เพื่อให้มีใบรับรองและเพิ่มความพร้อมในการสมัครงาน

2.4.5 แนวโน้มอาชีพและทักษะในอนาคต การจัดการศึกษาด้านอาชีพต้องคำนึงถึงแนวโน้มแรงงานในอนาคต เช่น อาชีพดิจิทัล การดูแลผู้สูงอายุ งานบริการสุขภาพ การท่องเที่ยวสร้างสรรค์ ซึ่งต้องการทั้งทักษะเฉพาะทางและทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การทำงานเป็นทีม ความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการปรับตัว (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2564)

การเสริมทักษะอาชีพในสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยต้องบูรณาการในทุกระดับชั้นการศึกษาและทุกองค์ประกอบของสถานศึกษา ตั้งแต่การวางแผนหลักสูตร การสอดแทรกในรายวิชา การจัดกิจกรรมเสริม และการประเมินผลอย่างมีคุณภาพ ซึ่งจะช่วยพัฒนาเยาวชนไทยให้มีศักยภาพพร้อมสำหรับการดำรงชีวิตในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

2.5 การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในสถานศึกษา

ในความสำเร็จที่เกิดขึ้นกับชีวิตของบุคคลใดบุคคลหนึ่งอาจจะประกอบไปด้วยปัจจัยหลายอย่างรวมกันที่ช่วยหล่อหลอมขัดเกลาให้บุคคลเหล่านั้นประสบความสำเร็จ ซึ่งอาจเป็นพื้นฐานครอบครัว สภาพแวดล้อม การได้รับการศึกษาที่เหมาะสม การเปิดโอกาสให้ได้ลงมือปฏิบัติ การมีเครือข่ายที่ดี และอื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งสิ่งเหล่านั้นถูกเรียกว่าเป็น Hard skills และ Soft skills ซึ่ง Hard skills คือ ทักษะทางวิชาชีพที่ใช้เฉพาะกับงานด้านนั้น ๆ สามารถเรียนรู้ได้เรื่อย ๆ ผ่านการเรียนรู้ในห้องเรียนหรือการเรียนรู้ด้วยตัวเอง เช่น นักบัญชีต้องมีความทักษะความรู้ในด้านการทำบัญชี นักกีฬาว่ายน้ำ ต้องมีทักษะในการว่ายน้ำ ในขณะที่ Soft Skills คือ ทักษะส่วนบุคคลที่ทำให้การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ผลดีและประสบความสำเร็จ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นทักษะทางด้านอารมณ์และการสังคมสังคม เช่น การสื่อสารกับคนอื่น การทำงานเป็นทีม การเป็นผู้นำ การแก้ปัญหาแบบคิดวิเคราะห์ ซึ่งการที่บุคคลจะมีทักษะ Soft Skills ได้ต้องอาศัยประสบการณ์และการอยู่ร่วมในสังคมกับผู้อื่น (Mahasneh J.K., 2016; Daniel L. Free, 2017; อมรา ดาราศรีทอง, 2560; ศศิธร ศักดิ์เทวินทร์, 2561; ชโลธร โชติเกียรติเวช, 2560) ซึ่งพละกริช คอนซัลแทนท์ (2564) ได้เขียนบทความอธิบายความสำคัญของ Soft skills ไว้ 6 ประเด็น ประกอบด้วย 1) บุคคลที่มี Hard skills แต่ขาด Soft skills ยากที่จะประสบความสำเร็จในการทำงาน 2) Soft skills จะ

ช่วยเพิ่มมูลค่าของบุคคลในตำแหน่งงานที่ปฏิบัติอยู่ 3) หุ่นยนต์ยังไม่สามารถทดแทนงานที่ต้องใช้ Soft skills ของมนุษย์ได้ 4) วิธีการทำงานสมัยใหม่เน้นการติดต่อสื่อสารที่ดีในการทำงานร่วมกัน 5) ลูกคามีความคาดหวังต่อการบริการที่ดีขึ้น และ 6) บริษัทหรือองค์กรต่าง ๆ ต้องการคนทำงานที่มีทักษะทั้ง Hard skills และ Soft skills ทักษะชีวิตและอาชีพ ถือว่าเป็น Soft skills ที่ต้องได้รับการพัฒนาให้เกิดขึ้นกับนักเรียนโดยผ่านกระบวนการที่สถานศึกษาจัดขึ้น

Stephen Lamb (2017) ได้กล่าวในหนังสือ ทักษะสำคัญแห่งศตวรรษที่ 21: การทบทวนอย่างมีหลักฐานเชิงประจักษ์ โดยได้ยกตัวอย่างการสอนทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ให้กับนักเรียน ยกตัวอย่าง เช่น

1. Ontario, Canada ได้ศึกษาศึกษาในโรงเรียนที่ตั้งในเมือง Ontario จำนวน 72 แห่ง โดยมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นไปที่การพัฒนา Soft skills พบว่ารูปแบบการสอนที่ช่วยพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ห้องเรียนกลับด้าน (Flipped classrooms) การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended learning) การทำงานร่วมกัน (Collaborative) กระบวนการแก้ปัญหา (Problem solving) การเรียนรู้แบบสืบเสาะ (Inquiry) โครงการสหวิทยาการ (Interdisciplinary projects) การจำลองเสมือนจริง (Immersive authentic simulations) และการเรียนรู้แบบดิจิทัลแพลตฟอร์ม (Digital learning platforms) โดยมีความเห็นเพิ่มเติมว่า การประเมินทักษะดังกล่าวไม่ควรตัดสินเป็นเกรดหรือร้อยละในรายวิชาหรือในหลักสูตร

2. Alberta, Canada ได้ศึกษาในโรงเรียนจำนวน 375 แห่งที่ตั้งในเมือง Alberta โดยในปี 2010 ได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งเป็นกรอบหลักสูตรที่สรุปความสามารถของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยกำหนด 8 สมรรถนะทั่วไปที่นักเรียนต้องมีประกอบด้วย 1) การคิดเชิงวิพากษ์ 2) การแก้ปัญหา 3) การจัดการข้อมูลสารสนเทศ 4) ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม 5) การสื่อสาร 6) การทำงานร่วมกัน 7) ความเป็นพลเมืองวัฒนธรรมและโลก และ 8) การเติบโตส่วนบุคคลและความเป็นอยู่ที่ดี ซึ่งทั้งหมดถูกกำหนดไว้เพื่อให้ นักเรียนสามารถเรียนรู้ ปรับประยุกต์ได้ และประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต

3. Finland ระบบการศึกษาของฟินแลนด์ ได้เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) โดยระบุทักษะที่ความจำเป็นไว้ในหลักสูตรบูรณาการในแต่ละวิชาที่ครูสอน รวมทั้งได้พัฒนาเครื่องมือที่ช่วยครูในการประเมินระดับความสามารถของนักเรียน ซึ่งในประเทศฟินแลนด์ยังไม่มีรูปแบบมาตรฐานของแนวปฏิบัติที่ดีในการสอนและการเรียนรู้ทักษะที่สำคัญจากส่วนกลาง เนื่องจากความต้องการของท้องถิ่นเป็นตัวกำหนดวิธีที่ดีที่สุด

4. North Carolina, United States ในรัฐ North Carolina ส่งเสริมให้ครูปลูกฝังแนวคิดของทักษะเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (P21 Framework for 21st century learning) ซึ่งประกอบด้วย 1) ทักษะชีวิตและอาชีพ 2) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม 3) 3Rs และ 4) ทักษะการใช้สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะกรรมการการศึกษา North Carolina ได้รับรองการผสมผสานทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เข้ากับการสอนและการเรียนรู้โดยกำหนดให้รวมไว้ในมาตรฐานการสอนของ North Carolina โดยเน้นการเรียนการสอนในทุกวิชา ซึ่งเปิดโอกาสให้ครูและสถานศึกษากำหนดรายละเอียดการบูรณาการกับการเรียนเพื่อให้เกิดผลสูงสุดต่อผู้เรียน

กระบวนการปลูกฝังทักษะที่เป็น Soft skills จะมีความแตกต่างกันไปตามบริบทของแต่ละพื้นที่ และตามปรัชญาการศึกษาของแต่ละรัฐ แต่ละประเทศยึดถือเป็นพื้นฐานในการวางรากฐานการจัดการศึกษา อาจความแตกต่างกันบ้างในองค์ประกอบ จุดเน้น หรือจำนวนของทักษะที่มุ่งเน้นแตกต่างกัน แต่สิ่งสำคัญและกระบวนการดังกล่าวเป็นไปในทิศทางเดียวกันคือ ทุกรัฐหรือทุกประเทศได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนา Soft skills ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

การพัฒนา Soft skills ในประเทศไทย

ละอียด แจ่มจันทร์ (2561) ได้ศึกษาการพัฒนา Soft skills ของนักศึกษาพยาบาล: การเรียนรู้จากเครือข่ายความร่วมมือประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งคุณลักษณะของบัณฑิตสาขาพยาบาลศาสตร์ ต้องมี Soft skills 2 ประการ คือ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีภาวะผู้นำ และมีศรัทธาในวิชาชีพการพยาบาล เชื่อมั่นในคุณค่าแห่งตน โดยความร่วมมือของ 4 สถาบัน ประกอบด้วย วิทยาลัยเซนต์หลุยส์ มหาวิทยาลัยนานาชาติเอเชีย-แปซิฟิก มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี และมหาวิทยาลัยสยาม ได้สร้างกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันของนักศึกษา 4 สถาบัน เพื่อปรับประยุกต์ตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับสถาบัน องค์ประกอบที่ 1 การผลิตบัณฑิต ซึ่งเป็นจัดกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ในวิชาการและวิชาชีพโดยใช้หลักการของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามเกณฑ์ตัวบ่งชี้ที่ 1.5 กิจกรรมนักศึกษาระดับปริญญาตรี ประเภทการส่งเสริมสุขภาพ ที่ทั้ง 4 สถาบันคัดสรรแล้วว่านักศึกษาสามารถทำกิจกรรมร่วมกันได้ รวมทั้งมีความสอดคล้องกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ และมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษาแห่งชาติ สาขาพยาบาลศาสตร์อีกประการหนึ่งด้วย ซึ่งกิจกรรมส่วนใหญ่จะอยู่จัดในรูปแบบการประชุมเชิงปฏิบัติการ เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการโครงการประกันคุณภาพร่วมเครือข่ายนักศึกษาเอกชน โดยมีเป้าหมายในการพัฒนา Soft skills คือ ภาวะผู้นำ ทำงานเป็นทีมในบทบาทของผู้นำและสมาชิกทีม ความรับผิดชอบต่อปัญหาสังคม กิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง“วัยรุ่นวัยใส คิดให้ได้ รักให้เป็น” นักศึกษาแต่ละ

สถาบันเสนอต้นแบบ กิจกรรม 4ฐาน ได้แก่ 1) เพศศึกษาสำหรับวัยรุ่น 2) การป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น 3) ผลกระทบจากการตั้งครรภ์ไม่พร้อม และ 4) วัยใสกับยามว่าง โดยมีเป้าหมายคือการพัฒนาภาวะผู้นำ ทำงานเป็นทีม ในบทบาทผู้นำและสมาชิกทีม ซึ่งผลการดำเนินงานได้สะท้อนออกมาใน 3 ประเด็น คือ 1) การเรียนรู้นอกชั้นเรียน 2) การเรียนรู้จากทำงานร่วมกับเพื่อนต่างสถาบัน 3) การเรียนรู้จากทำงานร่วมกับชุมชน ประมวลผลการสะท้อนคิดของนักศึกษา กิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันของนักศึกษาจากคณะพยาบาลศาสตร์ภาคเอกชน 4 แห่ง ในเครือข่ายความร่วมมือประกันคุณภาพการศึกษาการสะท้อนคิดผลการเรียนรู้ที่มีต่อตนเองจากการทำงานร่วมกัน พบว่านักศึกษาได้เรียนรู้ "...ในการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริง การแก้ปัญหา การสื่อสาร การสร้างสัมพันธภาพ การทำงานเป็นทีม เข้าใจปัญหาของชุมชน และภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนช่วยลดปัญหาสังคม..." โดยกิจกรรมนอกห้องเรียนที่ได้จัดขึ้นนั้นเป็นการบูรณาการทักษะความรู้กับทักษะด้านเก่งคน ซึ่งมีความสอดคล้องกับรูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้เชิงวิชาการและสังคม

ฐาปกรณ์ อ่วมสฤติย์ (2563) ได้พัฒนาทักษะขอปตัสกิลด้วยการดำเนินโครงการจิตอาสาตามแนวทางจิตตปัญญาศึกษา เป็นกระบวนการที่มีลักษณะคล้ายกงล้อ โดยมี 3 ชั้น ชั้นที่ 1 แกนกลาง คือ กิจกรรมที่เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนไปสู่การพัฒนา ชั้นที่ 2 กงล้อชั้นใน คือ การตระหนักรู้ตัวตน ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงภายใน และชั้นที่ 3 กงล้อชั้นนอก คือ การเปลี่ยนแปลงภายนอกเพื่อการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง อันมีคุณค่าต่อสังคม ผ่านความเข้าใจในตนเองจนเกิดความเปลี่ยนแปลงภายในและนำไปสู่การเข้าใจผู้อื่น จนเกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายนอกและสามารถทำงานร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุข ซึ่งจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) เป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับการสำรวจภายในตนเอง การพัฒนาการตระหนักรู้โดยการเรียนรู้ด้วยจิต เน้นการพัฒนาสติปัญญา ความคิด และอารมณ์ความรู้สึกของตนเอง (ปราณี อ่อนศรี, 2557) โดยขั้นตอนของการศึกษา เป็นกระบวนการศึกษาผ่านโครงการจิตอาสาเพื่อปลูกฝังให้เยาวชนที่เข้าร่วมโครงการเกิด Soft skills ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ในระหว่างดำเนินโครงการ

บุษกร วัฒนบุตร (2563) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนา Soft Skills ของเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 พบว่า เยาวชนไทย ควรได้รับการพัฒนาทักษะทั้ง 4 ทักษะ ได้แก่ 1) ด้านทักษะในการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Communication) รวมไปถึง Public Speaking 2) ด้านทักษะในการทำงานกับผู้อื่น (Collaboration) รวมไปถึง Leadership คือทักษะในการเป็นผู้นำ 3) ด้านทักษะในการคิดวิเคราะห์และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical thinking) 4) ด้านทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) เพื่อก่อให้เกิดความสามารถในการทำงานได้

อย่างมีประสิทธิภาพ และเติมเต็มศักยภาพของเยาวชนอย่างยั่งยืนและมั่นคง สำหรับคุณลักษณะที่เป็นปัจจัยในการพัฒนา Soft Skills ของเยาวชนไทยเพื่อก่อให้เกิดคุณสมบัติที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 มีลักษณะที่เป็นปัจจัยที่ในการพัฒนาทั้งทางด้านกาย หมายถึง การดูแลเอาใจใส่ตนเองทั้งสุขภาพ กาย และจิตใจ การรับประทานอาหาร การใช้ชีวิตที่ถูกต้องตามกฎหมายแห่งสังคม ด้านสังคมเป็นสังคมยุคเทคโนโลยี ก็ต้องเรียนรู้และพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลาและแสวงหาความรู้กับสิ่งใหม่ ๆ ด้านอารมณ์ รู้และเข้าใจถึง อารมณ์ที่มากกระทบสุข ทุกข์ และการเผชิญต่อสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างถ่องแท้ ด้านปัญญาที่จะต้องพัฒนา ไปตามกระบวนการของแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ และด้านการบริหารจัดการให้รู้และเข้าใจตามความเป็นจริง

จากกระบวนการพัฒนา Soft skills ทั้งในและต่างประเทศ จะต้องดำเนินการผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น เกม กลุ่มย่อย สถานการณ์จำลอง เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และแก้ไขสิ่งต่าง ๆ จากการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งกระบวนการดังกล่าว โรงเรียนต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ในส่วนของการวัดและประเมินผล แต่ละแห่งอาจกำหนดเกณฑ์คุณภาพตามบริบท แต่ควรเป็นการประเมินเพื่อพัฒนาไม่ใช่การประเมินเพื่อตัดสินคุณค่าของแต่ละบุคคล

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสถานศึกษา

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสถานศึกษา มีนักวิชาการได้ศึกษาไว้เป็นจำนวนมาก ดังนี้

มนัสนันท์ เทียนชัยทัศน์ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดเพชรบุรี ตามแนวคิดสมรรถนะการเสริมสร้างขีดความสามารถชุมชน เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียน ครูระดับประถมศึกษา และครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 และเขต 2 รวมทั้งสิ้น 224 คน ผลการศึกษาพบว่ากลยุทธ์การบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดเพชรบุรี ตามแนวคิดสมรรถนะการเสริมสร้างขีดความสามารถชุมชน ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์หลัก คือ 1) ขับเคลื่อนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างสมรรถนะด้านความเป็นผู้นำ การเป็นผู้ประกอบการ และการระดมทรัพยากรของผู้เรียน 2) พลิกโฉมการจัดการเรียนการสอน โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการมีส่วนร่วมและสร้างเครือข่ายในชุมชน การเป็นผู้ประกอบการ และการระดมทรัพยากรของผู้เรียน และ 3) พลิกโฉมการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างสมรรถนะด้าน

การมีส่วนร่วมและสร้างเครือข่ายในชุมชน การเป็นผู้ประกอบการ และการระดมทรัพยากรของผู้เรียน

สายเพ็ญ บุญทองแก้ว (2563) รายงานผลศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ สำหรับนักเรียน ในโรงเรียนสังกัด สพป.สุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียนสังกัด สพป.สุราษฎร์ธานี เขต 2 จำนวน 127 คน และผู้บริหารในโรงเรียนที่มีแนวทางการปฏิบัติที่ดี จำนวน 5 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียน โดยรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางในการบริหารพบว่า ด้านวิชาการ มีการพัฒนาหลักสูตร ให้มีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ อาชีพในท้องถิ่น และความเปลี่ยนแปลงของสังคม เปิดโอกาสให้ชุมชน หน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมทักษะอาชีพ ในโรงเรียน ด้านบริหารบุคคล มีการพัฒนาบุคลากรให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาทักษะอาชีพนักเรียน ครูได้รับการเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับทักษะอาชีพที่หลากหลาย ด้านงบประมาณ มีการวางแผนร่วมกับ ชุมชนในการใช้ทรัพยากร สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์หรือสื่อสำหรับการเรียนสอนอาชีพและการจัดสรร งบประมาณอย่างเพียงพอ ด้านการบริหารทั่วไปมีการส่งเสริมให้สถาบันอาชีวศึกษาสถานประกอบการ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 3) ผลการพัฒนาแบบการบริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนพบว่า มี 4 องค์ประกอบ คือ (1) ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย การบริหารงานหลัก 4 งาน คือ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล และงานบริหารทั่วไป (2) กระบวนการ การบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ ใช้วงจรการบริหารคุณภาพ 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การลงมือปฏิบัติ การตรวจสอบ และการปรับปรุง (3) ด้านผลผลิต นักเรียนมีทักษะอาชีพประกอบด้วย ทักษะในการทำงานและมีรายได้ระหว่างเรียน และ (4) เงื่อนไขความสำเร็จ เป็นองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย การสร้างเครือข่ายและการประสานงาน 4) ผลการ ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก

เยาวลักษณ์ เกสรเกศรา (2562) ได้พัฒนารูปแบบการบริหารการเสริมสร้างทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน โรงเรียนบ้านหมากห้ววัง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยเก็บข้อมูลจาก ครูโรงเรียนบ้านหมากห้ววังทั้งหมด 7 คน ตัวแทนของคณะกรรมการ สถานศึกษา จำนวน 3 คน ตัวแทนผู้ปกครองในแต่ละระดับชั้น 6 คน ศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบของโรงเรียน จำนวน 1 คน นักเรียนในระดับ ป.4 – ป.6 ห้องละ 3 คน รวมทั้งหมด 9 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาปัญหาและแนวทางในการเสริมสร้างทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน จำแนกออกเป็น 7 ด้าน

ได้แก่ (1) ด้านการบริหารจัดการ (2) ด้านหลักสูตร (3) ด้านการจัดการเรียนรู้ (4) ด้านการทำโครงการตามแผนปฏิบัติการ (5) ด้านการวัดและประเมินผล (6) ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา และ (7) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน 2) รูปแบบบริหารการเสริมสร้างทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนที่สร้างขึ้น มี 7 องค์ประกอบได้แก่ (1) หลักการ (2) วัตถุประสงค์ (3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ ของนักเรียน (4) พฤติกรรมบ่งชี้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน (5) กระบวนการบริหารการเสริมสร้างทักษะชีวิต และอาชีพของนักเรียน (6) การประเมินผล และ (7) เงื่อนไขความสำเร็จ ผลการประเมินรูปแบบ พบว่า มีความเหมาะสมเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด และคู่มือการใช้รูปแบบบริหารที่สร้างขึ้นมีประกอบไปด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 บทนำ ส่วนที่ 2 รูปแบบบริหารการเสริมสร้างทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ส่วนที่ 3 การนำคู่มือการใช้ รูปแบบบริหารการเสริมสร้างทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนไปปฏิบัติ ผลการประเมินคู่มือการใช้รูปแบบมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด 3) ผลการทดลองการใช้รูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบบริหารการ เสริมสร้างทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน พบว่า (1) ผลการประเมินทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนหลังการใช้ รูปแบบมีผลประเมินในระดับดีขึ้นไปสูงกว่าก่อนใช้รูปแบบ (2) ผลการสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (3) ผลการสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการดำเนินงาน การเสริมสร้างทักษะ ชีวิตและอาชีพของนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (4) ผลการสอบถามความ พึงพอใจของครูที่มีต่อคู่มือ การใช้รูปแบบบริหารการเสริมสร้างทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

พลวัฒน์ กัลยาประสิทธิ์ (2566) ได้ดำเนินการพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา จำนวน 345 คน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยการบริหารหลักสูตร องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหารหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ และองค์ประกอบที่ 3 ทักษะอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และรูปแบบการ บริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้ของรูปแบบฯ ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นประโยชน์ของรูปแบบฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน พบว่า จำเป็นต้องมีความยืดหยุ่นในเชิงหลักสูตร เชื่อมโยงกับความต้องการของพื้นที่ มีการสนับสนุนจากเครือข่ายภายนอก และพัฒนาศักยภาพครูควบคู่ไปกับการออกแบบระบบบริหารจัดการที่ชัดเจน การสังเคราะห์ดังกล่าวสามารถนำมาใช้เป็นฐานแนวคิดสำคัญในการพัฒนาแนวทางและคู่มือบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

3. การวิเคราะห์ SOAR

จากอดีตจนถึงปัจจุบันการบริหารองค์กรและการปฏิบัติงานในองค์กรทั้งภาครัฐ และเอกชนมีการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงขอบเขตขององค์กร โครงสร้างองค์กร กระบวนการทำงาน และเทคโนโลยี จึงจำเป็นที่องค์กรจะต้องมีการปรับตัว เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและคาดการณ์ถึงในอนาคต การนำเครื่องมือ และเทคนิคการบริหารมาใช้แก้ปัญหา หรือประกอบการตัดสินใจในการดำเนินงาน ลดความเสี่ยง ช่วยสนับสนุนอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรย่อมช่วยให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยอาศัยความคิด ความรู้ ความร่วมมือจากหลาย ๆ ส่วนร่วมกัน (พงศกร ศรีรงค์ทอง, 2566) ดังนั้น การประยุกต์ใช้เทคนิควิธีการที่จะวิเคราะห์สถานภาพขององค์กรจึงเป็นสิ่งที่ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องตระหนักและให้ความสำคัญ

SOAR Analysis พัฒนาต่อยอดมาจาก Appreciative Inquiry (AI) ซึ่งเน้นการค้นหาสิ่งที่ดีอยู่แล้วในระบบ เป็นกระบวนการที่ตั้งคำถามเชิงบวกกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อส่งเสริมให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths) โอกาส (Opportunities) แรงบันดาลใจ (Aspirations) และผลลัพธ์ (Results) ที่คาดหวัง การมีส่วนร่วมดังกล่าวไม่เพียงแต่ช่วยให้เกิดความเข้าใจร่วมกันภายในองค์กร แต่ยังส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันและการสร้างภาพอนาคตร่วมกัน (Stavros & Hinrichs, 2009; Cole & Stavros, 2008) นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยในต่างประเทศที่ชี้ให้เห็นว่า SOAR Analysis สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งในองค์กรภาคธุรกิจ ภาคสังคม และภาคการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายการศึกษาในโรงเรียนที่มีนักเรียนหลากหลายวัฒนธรรม หรือในการพัฒนานวัตกรรมองค์กรในภาคเทคโนโลยี (Kamkankaew, 2023)

Stavros และ Hinrichs (2009) อธิบายว่าแนวคิดของ SOAR สร้างแรงกระตุ้นจากจุดแข็งแทนที่จะเน้นปัญหา โดยอาศัยการมีส่วนร่วมอย่างลึกซึ้งของสมาชิกองค์กรทุกระดับ ซึ่งส่งผลให้เกิดการวางกลยุทธ์เชิงบวก (Positive Strategy Development) ที่มีความยั่งยืนสูง การมุ่งเน้นผลลัพธ์ (Results) ยังเป็นการเสริมแรงให้การทำงานขององค์กรเกิดแรงจูงใจจากภายใน และสามารถใช้ในการติดตามความก้าวหน้าอย่างมีระบบ อีกทั้งช่วยลดความขัดแย้งที่อาจเกิดจากการประเมินปัจจัยลบแบบ SWOT ที่อาจก่อให้เกิดความรู้สึกปกป้องตัวเอง (defensive behavior) ได้ด้วย

3.1 กระบวนการวิเคราะห์ SOAR

ภิญโญ รัตนพันธุ์ (2556) ได้กล่าวว่า สิ่งสำคัญที่สุดคือองค์กรควรเชิญและให้โอกาสผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคนให้เข้ามามีส่วนร่วม จากนั้นแต่งตั้งกลุ่มผู้สัมภาษณ์เพื่อค้นหาเรื่องราวดีที่เกิดขึ้นในองค์กรโดยใช้คำถามเชิงบวก จากนั้นให้เริ่มถามทุกคนโดยมุ่งเน้นคำตอบที่เป็นเรื่องราวดี ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านไหนก็ตาม โดยให้ถามรายละเอียดที่นำไปของเหตุการณ์ให้ชัดเจน รายละเอียดที่ได้ของทุกเรื่องราวจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคน ล้วนแล้วแต่เป็นจุดแข็งทั้งสิ้นเราสามารถสร้างโอกาสได้จากจุดแข็งเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็ได้ หรือนำหลายจุดแข็งหลายหลายจุดมาสร้างโอกาสพร้อมกันไปเลยก็ได้ โดยสรุป เมื่อได้เรื่องดี ๆ หรือจุดแข็ง (Strengths)ให้นำมาพิจารณาร่วมกันว่าโอกาสคืออะไร (Opportunities) เกิดแรงบันดาลใจอะไร (Aspiration) และถ้าเอาเรื่องราวดังกล่าวไปขยายผลแล้วอะไรดี ๆ จะเกิดขึ้นบ้าง (Results)

พลอยนิชชา จารุหิรัญสกุล (2565) ได้นำเสนอบทความเรื่อง SOAR Analysis เครื่องมือวิเคราะห์จุดแข็งและเป้าหมายขององค์กร ซึ่งระบุว่า SOAR Analysis เป็นเครื่องมือวิเคราะห์องค์กรที่คล้ายคลึงกับ SWOT แต่ต่างกันตรงที่ SOAR เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยซึ่งเป็นมุมมองเชิงบวกทั้งหมด (Positive Factors) และยังบอกถึงวิธีการหรือขั้นตอนที่นำไปสู่เป้าหมาย ซึ่งประกอบไปด้วย

ภาพประกอบ 3 แสดงองค์ประกอบของ SOAR

ที่มา: <https://www.tris.co.th/soar-analysis-2/>

1. จุดแข็ง (Strengths) จุดเด่นหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้เกิดความแตกต่าง เป็นข้อได้เปรียบขององค์กร เช่น องค์กร สินค้าและบริการ การทำงาน ทีมงาน เป็นต้น
2. โอกาส (Opportunities) หรือสิ่งที่ส่งผลดีต่อการดำเนินงาน โดยเป็นปัจจัยจากภายนอกที่เกิดขึ้นและมีการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา อาทิ นโยบายภาครัฐ สภาพการแข่งขัน แนวโน้มด้านต่าง ๆ พฤติกรรมผู้บริโภค เป็นต้น
3. แรงบันดาลใจ (Aspirations) เป็นการตอบคำถามว่าแรงบันดาลใจขององค์กรคืออะไร หรือเป้าหมายขององค์กรคืออะไร อะไรเป็นสิ่งที่องค์กรจำเป็นต้องทำให้สำเร็จ
4. ผลลัพธ์ (Results) ทำหน้าที่เหมือนกับตัวชี้วัด (KPI) ใช้วัดผลของเป้าหมายหรือ Aspiration ซึ่งต้องเป็นสิ่งที่วัดเป็นตัวเลขหรือจับต้องได้

จากการศึกษาของ Kamkankaew (2023) พบว่า SOAR ช่วยส่งเสริมความร่วมมือและความคิดสร้างสรรค์ในกระบวนการพัฒนาองค์กร โดยเฉพาะในภาคการศึกษาและองค์กรไม่แสวงหากำไรที่ต้องการสร้างแรงจูงใจภายในกลุ่มงาน การประยุกต์ใช้ SOAR ยังพบว่าเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับองค์กรที่ต้องการสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวก และกำลังอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านหรือต้องการขับเคลื่อนนวัตกรรม อีกทั้งยังสามารถประยุกต์ใช้ร่วมกับเครื่องมืออื่น ๆ เช่น Balanced Scorecard หรือ OKRs ได้อย่างลงตัว

ทั้งนี้ ยังมีข้อควรระวังจากงานของ Dubetcky (2024) ที่กล่าวว่า จุดอ่อนของ SOAR คือ การที่ไม่ครอบคลุมถึงปัจจัยเชิงลบซึ่งอาจเป็นอุปสรรคหรือความเสี่ยง โดยเฉพาะในกรณีที่ต้องดำเนินการต้องเผชิญสถานการณ์วิกฤตหรือความเปลี่ยนแปลงที่รุนแรงในระยะสั้น ซึ่งอาจจำเป็นต้องนำเครื่องมืออื่นมาประกอบ เช่น SWOT หรือ PESTEL Analysis เพื่อให้การประเมินสภาพแวดล้อมขององค์กรครบถ้วนมากยิ่งขึ้น

3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิเคราะห์ SOAR

ในการวิเคราะห์ SOAR ได้มีนักวิชาการได้ประยุกต์ใช้เทคนิคดังกล่าวเพื่อศึกษาไว้ในหลากหลายประเด็น ดังนี้

ภิญโญ รัตนพันธ์ (2556) ได้ศึกษาเรื่อง SOAR Analysis: เครื่องมือที่นำมาใช้แทน SWOT Analysis เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสังเคราะห์เอกสาร ผลการวิจัยพบว่า SOAR Analysis ใช้สำหรับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ เพื่อ เป็นฐานสำหรับการพัฒนาและการดำเนินการตามแผนกลยุทธ์ SOAR เป็นคำย่อ ของ Strengths (จุดแข็ง) Opportunities (โอกาส) Aspiration (แรงบันดาลใจ) และ Result (ผลลัพธ์) ทั้งนี้ SOAR Analysis พัฒนาค้นคว้ามาจากสุนทรียศาสตร์ หรือ Appreciative Inquiry (AI) โดย AI คือกระบวนการค้นหาสิ่งที่ดีอยู่แล้ว ในระบบ ทั้งนี้สามารถนำ SOAR Analysis มาใช้วิเคราะห์แทน SWOT Analysis โดย SOAR Analysis ไม่เพียงแต่สามารถนำมาใช้ในการวางแผนกลยุทธ์เท่านั้น แต่ยังสามารถนำมาใช้ในการวางแผนการตลาด การพัฒนาองค์กร เป็นต้น บทความนี้ เป็นการสำรวจความเป็นมาของ SOAR Analysis รวมทั้งแนวทางในการวิเคราะห์ พร้อมทั้งได้ยกตัวอย่างจริงจากการจัดการในด้านต่าง ๆ กว่า 11 มิติ ได้แก่ มุมมอง ด้านภาวะผู้นำ นวัตกรรม การตลาด การบริหารความเสี่ยง เป็นต้น

พงศกร ศรีวงศ์ทอง (2566) ได้วิจัยในเรื่องแนวโน้มของเครื่องมือและเทคนิคการบริหารในอนาคต ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสังเคราะห์เอกสารพบว่า แนวทางการประยุกต์ใช้เครื่องมือและเทคนิคการบริหาร ควรพิจารณาในประเด็น ดังนี้ 1) ต้องเข้าใจหลักการและวัตถุประสงค์ที่สำคัญของเครื่องมือและเทคนิคการบริหารแต่ละอย่าง 2) ต้องเข้าใจก่อนว่าปัญหาขององค์กรคืออะไร 3) ต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจวัฒนธรรมองค์กรที่สำคัญ คือ ต้องพิจารณาควบคู่ไปกับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของแต่ละ องค์กร รวมทั้งต้องศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการนำไปใช้เพื่อปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละองค์กรเพื่อหาแนวทางในการประยุกต์ใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด

อรุณเกียรติ จันทร์ส่งแสง (2566) ได้ศึกษาและรายงานผลเรื่องแนวทางการประยุกต์ใช้กระบวนการสุนทรียสาธกในการพัฒนากลยุทธ์เชิงบวกของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ตราด กรณ์ศึกษา กลุ่มนิเทศติดตามและ ประเมินผลการจัดการศึกษา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ศึกษานิเทศก์ จำนวน 9 คน ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 3 คนและครู จำนวน 3 คน) ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน พบว่า การศึกษาข้อมูลมี 2 ส่วน คือ 1) ศึกษาจากเอกสาร เช่น แผนพัฒนา แผนปฏิบัติราชการประจำปี และเว็บไซต์ 2) โดยการสัมภาษณ์ เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยคำถามเชิงบวกแบบสุนทรียสาธก ใน 10 มิติ ได้แก่ นวัตกรรม ผลผลิตภาพ การเรียนรู้ แรงจูงใจจากภายใน แรงจูงใจภายนอก บรรยากาศการทำงานเป็น ทีม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ รายได้และบริการ และการบริหารความเสี่ยง 2) ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนากลยุทธ์เชิงบวกพบว่า ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ การระบุขอบเขตของข้อค้นพบที่สนใจศึกษา การเก็บรวบรวม ข้อมูล การวิเคราะห์และตีความข้อมูล การพัฒนากลยุทธ์เชิงบวก และแผนที่กลยุทธ์เชิงบวกและแนวทาง 3) ผลการตรวจสอบแนวทางการประยุกต์ใช้กระบวนการสุนทรียสาธกในการพัฒนากลยุทธ์เชิงบวก พบว่า มีความเหมาะสม มีความถูกต้องมีความเป็นไปได้และมีประโยชน์ระดับสูง

อรุณเกียรติ จันทร์ส่งแสง (2566) ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชากับการบริหารการศึกษาเชิงบวก เพื่อการพัฒนาชุมชนการศึกษาที่ยั่งยืนของโลกยุคพลิกผัน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยการสังเคราะห์เอกสารและสอบถามกลุ่มผู้ให้ข้อมูล การประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชากับการบริหารการศึกษาเชิงบวก จะเป็นนวัตกรรมใหม่ในการพัฒนาชุมชนการศึกษาให้เป็นชุมชนแห่งความรัก และการเรียนรู้ที่มีความสุขที่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคตได้อย่างยั่งยืน

Tareq Daher (2014) ดำเนินการสำรวจกลยุทธ์การศึกษา SOAR เพื่อการเรียนรู้จากแหล่งข้อมูลออนไลน์ โดยรูปแบบผสมวิธี (Mixed method) เก็บข้อมูลนักศึกษา จำนวน 134 คน กลุ่มที่ได้รับการฝึกอบรม SOAR ข้อมูลเชิงคุณภาพสอดคล้องกับข้อมูลเชิงปริมาณที่แสดงให้เห็นว่า 1) ทั้งสองกลุ่มสร้างสื่อการศึกษาที่สะท้อนถึงการฝึกอบรมด้านกลยุทธ์ของพวกเขา 2) ผู้ศึกษากลยุทธ์ SOAR ประสบความสำเร็จมากกว่าผู้ศึกษากลยุทธ์ที่ต้องการในด้านข้อเท็จจริง ความสัมพันธ์ และรายการความสำเร็จของแนวคิด และ 3) นักเรียนที่ได้รับการฝึกอบรม SOAR มีทัศนคติเชิงบวกเกี่ยวกับวิธีการฝึกอบรมมากกว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกอบรมที่ต้องการ

Steven Wayne Swafford (2013) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการประยุกต์ใช้ SOAR โดยสมาคมผู้บริหารและมูลนิธิผู้บริหาร เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากสมาคม

ผู้บริหาร มุลนิธิผู้บริหาร และสังเคราะห์เอกสาร คำถามวิจัยที่เป็นแนวทางในเรื่องนี้ การวิจัยคือ 1) ทศนคติที่เปลี่ยนแปลงไปได้รับประสบการณ์อันเป็นผลมาจากการทำความเข้าใจกับกรอบ SOAR ในกระบวนการคิดเชิงกลยุทธ์หรือไม่ และ 2) อะไรที่ศนคติที่เปลี่ยนแปลงและการประยุกต์ใช้ในองค์กรได้รับประสบการณ์อันเป็นผลมาจากการทำความเข้าใจกับกรอบ SOAR ในกระบวนการคิดเชิงกลยุทธ์หรือไม่

Ling Li. (2019) ผลกระทบจากการจัดการของการวิเคราะห์ SWOT & SOAR ของพลวัตของห้องเรียน: กรณีศึกษาในประเทศจีน เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลกรณีศึกษา จากนักศึกษา จำนวน 200 คน ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาเป็นผู้นำควรได้รับการปรับปรุงโดยการเสริมอำนาจของความเป็นอิสระมากขึ้น วัฒนธรรมห้องเรียนแห่งการเรียนรู้ชุมชนเป็นทางเลือกที่แนะนำสำหรับนักศึกษาพัฒนาความเป็นผู้นำ

จากการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ SOAR Analysis พบว่า แนวคิดนี้ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางทั้งในด้านการศึกษา การบริหาร และการพัฒนาองค์กร โดยเน้นการวิเคราะห์จุดแข็ง โอกาส แรงบันดาลใจ และผลลัพธ์ ซึ่งเป็นแนวทางเชิงบวกที่ต่อยอดมาจาก Appreciative Inquiry (AI) ช่วยส่งเสริมการคิดเชิงกลยุทธ์ การเรียนรู้เชิงรุก และการบริหารที่เน้นศักยภาพภายในองค์กร งานวิจัยทั้งในไทยและต่างประเทศยืนยันว่า SOAR เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ ยืดหยุ่น และสามารถนำไปใช้ในบริบทที่หลากหลายได้อย่างยั่งยืน

4. การวิจัยแบบกรณีศึกษา (Case Study)

การวิจัยแบบกรณีศึกษาเป็นวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพแบบหนึ่งที่มีคุณลักษณะเฉพาะตัวเป็นระบบที่ซับซ้อน มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และมองภาพรวมรอบด้าน ใช้วิธีศึกษาแบบติดตามระยะยาวและเจาะลึก เพื่อพิจารณาปัญหาหรือปรากฏการณ์สังคมจากสภาพแวดล้อมความเป็นจริงในทุกมิติ (บุษกร เชี่ยวจินดาภานต์, 2561) ผู้วิจัยเสนอรายละเอียดของการวิจัยแบบกรณีศึกษา ดังนี้

4.1 ความหมายของการวิจัยแบบกรณีศึกษา

การวิจัยแบบกรณีศึกษา (Case Study Research Method) คือการศึกษาที่อยู่ในขอบข่ายของการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการแสวงหาความรู้ความจริงเชิงประจักษ์ที่เกี่ยวข้องกับกรณีหรือระบบใด ๆ ที่มีขอบเขตเฉพาะเจาะจง ณ ช่วงเวลานั้น ๆ เน้นทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างละเอียดเจาะลึก (In-depth Study) และเป็นองค์รวม (Holistic) โดยนักวิจัยจะต้องเข้าไปศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามในสภาพแวดล้อมจริง

มิได้มีการควบคุมตัวแปรใด ๆ เช่นเดียวกันวิธีวิจัยเชิงการทดลอง (Experimental Research) และ นำความรู้ความจริงที่ได้มาวิเคราะห์และตีความหมาย เพื่อให้ได้คำตอบที่ครอบคลุมใน สภาพการณ์ที่เป็นอยู่ อันนำไปสู่การค้นหาแนวทางพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่อไป (Yin. 2003; ยาใจ พงษ์บริบูรณ์, 2553; องค์อาจ นัยพัฒน์, 2554)

4.2 รูปแบบของการวิจัยแบบกรณีศึกษา

การจำแนกรูปแบบของการวิจัยแบบกรณีศึกษาสามารถใช้เกณฑ์พิจารณาได้ หลากหลาย แต่เกณฑ์ที่ได้รับความนิยม คือ เกณฑ์ของ Stake (2006) โดยแบ่งเป็น 2 รูปแบบหลัก คือ

4.2.1 การศึกษาแบบเน้นสาระภายใน (Intrinsic case study) เป็นการศึกษาที่มุ่งเน้น สืบค้นหาความรู้ความจริงเกี่ยวกับเนื้อหาสาระทั้งมวลของกรณีเฉพาะ หรือสิ่งที่นักวิจัยมีความใน ใจใคร่รู้เป็นหลัก หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือเป็นการศึกษาที่ให้ความสำคัญเนื้อหาสาระที่มีลักษณะ เด่นเป็นพิเศษ และมีลักษณะปกติทั่วไป ทั้งที่มีลักษณะปรากฏเห็นได้อย่างชัดเจนและมีลักษณะ แฝงเร้นซึ่งดำรงอยู่ในกรณีตัวอย่างเฉพาะรายที่สนใจ ดังนั้น นักวิจัยที่ทำการศึกษาเฉพาะกรณี ประเภทนี้จะต้องให้ความสนใจเนื้อหาสาระอันเป็นคุณค่าที่อยู่ในตัวของกรณีตัวอย่างที่ต้องการ ศึกษาอย่างแท้จริง ไม่ใช่เป็นเพราะต้องการอาศัยกรณีตัวอย่างเฉพาะรายนั้นเป็นเครื่องมือเพื่อให้ ได้มาซึ่งสิ่งอื่น ๆ

4.2.2 กรณีศึกษาแบบเน้นสาระภายนอก (Instrumental case study) เป็นการสืบค้นหา ความรู้ความจริงอย่างลึกเกี่ยวกับปรากฏการณ์ หรือประเด็นปัญหาใดใดที่สนใจ โดยอาศัยผลของ การศึกษาจากกรณีตัวอย่างเฉพาะรายใดรายหนึ่งหรือหลายราย เป็นฐานสำหรับทำความเข้าใจ อย่างถ่องแท้ต่อปรากฏการณ์นั้น ดังนั้น ความสนใจของนักวิจัยที่มีต่อเนื้อหาสาระภายในตัวกรณี ตัวอย่างเฉพาะที่ศึกษา จึงมีความสำคัญอันดับรองลงมาเมื่อเปรียบเทียบกับประเด็นปัญหาที่สนใจ จากภายนอก

4.2.3 กรณีศึกษาแบบรวมกลุ่ม (Collective case study) เป็นการสืบค้นหาความรู้ เกี่ยวกับปรากฏการณ์หรือประเด็นที่สนใจ โดยอาศัยผลของการศึกษาวิจัยจากกรณีตัวอย่างเฉพาะ หลายรายมาใช้ร่วมกันในการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ดังกล่าว ซึ่งความจริงแล้วการศึกษา เฉพาะกรณีประเภทนี้ หรือที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางในชื่ออื่น ๆ เช่นการศึกษาเฉพาะกรณีเชิงพหุ (Multiple case study การวิจัยเชิงคุณภาพแบบพหุสถานที่ (Multisite qualitative research) หรือ การศึกษาเฉพาะกรณีเชิงเปรียบเทียบ (Comparative case study) คือการศึกษาเฉพาะกรณีเน้น

สาระภายนอก ที่นักวิจัยขยายจำนวนกรณีตัวอย่างสำหรับศึกษาวิจัยให้มีมากกว่าหนึ่งกรณี โดยหวังว่าการใช้กรณีตัวอย่างเฉพาะหลายรายร่วมกันในกระบวนการสืบเสาะค้นหาความรู้ความจริง จะช่วยให้สามารถเข้าถึงและเข้าใจปรากฏการณ์นั้นได้อย่างกระจ่างชัดยิ่งขึ้น รวมทั้งยังช่วยให้การถ่ายโอนความรู้ความจริงที่สร้างขึ้นมาจากกรณีตัวอย่างเฉพาะรายที่ศึกษาวิจัยสำหรับใช้เป็นข้อสรุปทั่วไปในหมู่ของกรณีตัวอย่างเฉพาะรายอื่น ๆ

นอกจากนั้น อดอง นัยวัฒน์ (2561) ได้กล่าวว่า มีผู้เชี่ยวชาญและนักวิธีวิทยาการศึกษาเฉพาะกรณี (e.g, Merriam, 1998; Stake, 1995, 2006; Yin, 2016) มักจำแนกการศึกษาเฉพาะกรณีออกเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทที่ 1 เน้นที่กรณีเฉพาะที่ต้องการศึกษาประกอบด้วย 1) การศึกษาเฉพาะกรณีแบบเน้นสาระภายใน (Intrinsic case study) 2) การศึกษาเฉพาะกรณีแบบเน้นสาระภายนอก (Instrumental case Study) 3) การศึกษาเฉพาะกรณีแบบรวมกลุ่ม (Collective case study or multiple case study or cross-case studies) และ 4) การศึกษาเฉพาะกรณีเชิงประเมิน (Evaluative case study) ประเภทที่ 2 กระบวนการดำเนินงานและผลผลิตขั้นสุดท้าย ประกอบด้วย 1) การศึกษาเฉพาะกรณีเชิงพรรณนา (Descriptive case study) และ 2) การศึกษาเฉพาะกรณีเชิงตีความ (Interpretative case study) นอกจากนี้ อาจจำแนกการศึกษาเฉพาะกรณีเป็นสองประเภท คือ 1) แบบกรณีเฉพาะที่มีหน่วยการวิเคราะห์เดียว หรือที่รู้จักกันในชื่อสั้น ๆ ว่า “แบบกรณีเฉพาะพหุนามองค์รวม” (Holistic-case study designs) และ 2) แบบกรณีเฉพาะที่มีหน่วยการวิเคราะห์หลายหน่วย หรือที่มักนิยมเรียกกันว่า “แบบกรณีเฉพาะเชิงซ้อน” (Embedded-case study designs)

4.3 ความหมายของการวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา

การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา (Multiple Case Study) ถือว่าเป็นอีกรูปแบบการวิจัยอีกประเภทหนึ่งที่มีความนิยม ทั้งนี้รัตนะ บัวสนธ์ (2558) และ Bogdan & Biklen. (1992) ได้แสดงทัศนะไว้ว่า การวิจัยที่นักวิจัยศึกษากับบุคคล สภาพการณ์หรือเหตุการณ์ตั้งแต่ 2 กรณีขึ้นไป หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การศึกษาที่มากกว่า 1 รายกรณีนั่นเอง ซึ่งการศึกษาพหุกรณีนี้อาจจะออกแบบแผนในลักษณะเริ่มจากการศึกษารายกรณีใดรายกรณีหนึ่งก่อนแล้วจึงทำการศึกษารายกรณีที่ 2 หรือ 3 ต่อไป โดยกรณีเหล่านั้นใช้ศึกษาหาคำตอบในปัญหาวิจัยเดียวกัน และกรณีต่าง ๆ ที่ทำการศึกษาจะอยู่ภายในบริบทที่คล้าย ๆ กัน ทั้งนี้โดยมีจุดมุ่งหมายของแบบแผนการวิจัยเพื่อการเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างระหว่างกรณีศึกษาทั้งหลาย ความรู้ ข้อค้นพบที่ได้จาก

แบบแผนการวิจัยแบบนี้จะนำไปสู่การสร้างทฤษฎีจากพื้นที่ เพื่อให้ได้ความรู้ที่มีลักษณะนำไปสรุปอ้างอิงที่มีความเป็นนัยทั่วไป (Generalizability)

สุริโย ปุริโส (2562) ได้กล่าวไว้ว่า เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งสืบค้นหาความจริงเกี่ยวกับปรากฏการณ์หรือประเด็นใด ๆ ที่สนใจโดยอาศัยผลการศึกษาวิจัยจากกรณีตัวอย่างเฉพาะหลายรายมาใช้ร่วมกันในการทำความเข้าใจปรากฏการณ์และนักวิจัยขยายจำนวนกรณีตัวอย่างสำหรับศึกษาวิจัยให้มีมากกว่าหนึ่งกรณีโดยหวังว่าการใช้กรณีตัวอย่างเฉพาะหลายรายร่วมกันในกระบวนการสืบค้นหาความรู้ความจริงจะช่วยให้สามารถเข้าใจและเข้าใจปรากฏการณ์ได้อย่างกระจ่างชัดยิ่งขึ้น

รัตนะ บัวสนธ์ (2558) ได้ให้ความหมายว่า เป็นการวิจัยที่นักวิจัยเลือกศึกษากับบุคคลสภาพการณ์หรือเหตุการณ์ตั้งแต่ 2 กรณีขึ้นไป ซึ่งต่างจากการศึกษารายกรณีที่มีกรณีที่ศึกษามากกว่า 1 กรณี แต่ทำการศึกษาในประเด็นปัญหาเดียวกัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือการศึกษาที่มีมากกว่า 1 รายกรณีนั่นเอง ซึ่งจะใช้เมื่อมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างชุดข้อสรุปหรือองค์ความรู้ร่วมกันเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่ศึกษาและยังต้องการศึกษาส่วนที่แตกต่างกันระหว่างกรณี que เลือกมาทำการศึกษาอีกด้วย

การวิจัยเชิงคุณภาพแบบหลายกรณี (Multiple Case Study) เป็นแนวทางที่มุ่งศึกษาความจริงของปรากฏการณ์ผ่านกรณีตัวอย่างเฉพาะหลายราย เพื่อให้เข้าใจประเด็นที่สนใจได้อย่างรอบด้านและลึกซึ้ง พร้อมทั้งศึกษาความแตกต่างระหว่างกรณี จึงเป็นแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์ที่ซับซ้อนและมีหลายมิติ

4.4 ข้อดีของการวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา

1. ผู้วิจัยสามารถสำรวจความซับซ้อนและความสมบูรณ์ของปรากฏการณ์ภายใต้การสืบค้น สังเกต ในแง่มุมที่หลากหลายได้ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบในกรณีต่าง ๆ
2. ผู้วิจัยสามารถเข้าใจปรากฏการณ์ได้อย่างลึกซึ้งและกว้างขึ้น และค้นพบกลไกสาเหตุ และผลกระทบที่ซ่อนอยู่ได้
3. ช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือและความน่าเชื่อถือของการวิจัยได้ โดยการให้หลักฐานและข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนการค้นพบนี้
4. สามารถนำข้อค้นพบที่ได้ไปถ่ายทอดและนำไปประยุกต์ใช้ในงานวิจัยหรือบริบทอื่น ๆ ที่มีความแตกต่างกันได้

4.5 ข้อจำกัดการวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา

1. ผู้วิจัยต้องใช้เวลา ทรัพยากร และความพยายามมากขึ้นในการเก็บรวบรวม การวิเคราะห์ และการสังเคราะห์ข้อมูลที่มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากกรณีนั้นซับซ้อน หลากหลาย หรืออยู่ห่างไกล

2. ในกระบวนการศึกษาอาจก่อให้เกิดปัญหาด้านจริยธรรมและการปฏิบัติ เช่น การรักษาความลับและการไม่เปิดเผยตัวตนของผู้เข้าร่วม การได้รับความยินยอมและความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่และการประสานงานของงานภาคสนาม

3. การเลือกจำนวนและประเภทของกรณีที่เหมาะสม การสร้างสมดุลระหว่างความลึกและความกว้างของการวิเคราะห์ การบูรณาการและนำเสนอผลการวิจัยในลักษณะที่ชัดเจนและสอดคล้องกันจำนวนมาก อาจสร้างปัญหาและอุปสรรคให้กับผู้วิจัยได้

จึงสามารถสรุปได้ว่า การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา (Multiple Case Study) มีข้อดีสำคัญ เช่น ช่วยให้ผู้วิจัยสามารถสำรวจปรากฏการณ์ที่ซับซ้อนได้จากหลายมุมมอง พร้อมเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างกรณีต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งและครอบคลุมมากขึ้น แต่ก็ยังมีข้อจำกัด เช่น ต้องใช้เวลาและทรัพยากรมากขึ้นในการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล โดยเฉพาะกรณีที่มีความซับซ้อน หรืออยู่ห่างไกล

4.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา

การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา (Multiple Case Study) มีนักการศึกษาได้ศึกษาไว้ในหลากหลายประเด็น ดังรายละเอียด

วันเพ็ญ สุลง (2561) ได้วิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ วิชาการบริหารงานคุณภาพในองค์กร ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยเลือกกรณีศึกษา โดยเก็บข้อมูลจากนักศึกษาที่ลงทะเบียนในรายวิชาการบริหารงานคุณภาพในองค์กรปีการศึกษา 2/2560 จำนวน 35 คน ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเจริญพัฒนบริหารธุรกิจ ผลการศึกษาค้นพบว่า 1) นักศึกษามีคะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 จากการทำแบบฝึกและแบบทดสอบกรณีศึกษา ผ่านเกณฑ์จำนวน 6 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 85.71 และไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 1 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 14.29 2) นักศึกษาทุกกลุ่มมีพฤติกรรมการทำงานอยู่ในระดับดีมาก 3) นักศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) โดยรวมของความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (Mean =4.25, S.D.=0.64)

เกียรติชัย ด้วงเอียด (2557) ได้ศึกษาการวิจัยแบบพหุกรณีเพื่อวิเคราะห์วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบพหุกรณีศึกษา

โดยเก็บข้อมูลจากครู 2 คนและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 12 คน พบว่า 1) วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของครูผู้สอนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ - คณิตศาสตร์ 1 คน และครูผู้สอนแผนการเรียนคณิตศาสตร์ - ภาษาต่างประเทศ 1 คน มีแนวทางการปฏิบัติเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ ใช้ 2 หลักการ คือ หลักการปฏิบัติและหลักการสื่อสารเสริมสร้างกำลังใจและความมีมิตรไมตรี 2) สำหรับนักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับสูงและระดับปานกลางการมีใจใฝ่เรียนรู้สะท้อนออกมาเป็นผู้มีความพยายามตั้งใจ ความขยันอดทนความเพียรพยายาม มุ่งมั่นในการศึกษาเล่าเรียน ความเป็นคนช่างสังเกตและแสวงหาความรู้ และการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับต่ำพฤติกรรมของการมีใจใฝ่เรียนรู้อยังไม่ปรากฏชัด

ชนันภรณ์ อารีกุล (2566) ได้พัฒนารูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและเครือข่ายการเรียนรู้ : การวิจัยแบบพหุกรณีและการวิจัยปฏิบัติ-การแบบมีส่วนร่วม เป็นการวิจัยแบบพหุกรณีและการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยเก็บข้อมูลจากพื้นที่กรณีศึกษา ได้แก่ ชุมชนกุฎีจีน ชุมชนเกาะศาลเจ้า ชุมชนบางลำพูและชุมชนบ้านบุ ผู้ให้ข้อมูล คือ คนในชุมชน จำนวน 40 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม มีองค์ประกอบ 6 ด้าน สำหรับการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน มีองค์ประกอบ 5 ด้าน 2) รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและเครือข่ายการเรียนรู้ ประกอบด้วย การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม และการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ดังกล่าวข้างต้น และการมีส่วนร่วมกันของคนในชุมชน 5 ด้าน

กอบวิทย์ พิริยะวัฒน์ (2560) ได้รายงานเรื่อง การรับรู้เกี่ยวกับความรู้ความสามารถบุคลากรเทคโนโลยี ในการสอนเนื้อหาวิชาเฉพาะและการปฏิบัติการสอนของครูวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ แบบพหุกรณีศึกษา โดยเก็บข้อมูลจากครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 6 คน ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ครูมีการรับรู้ว่าตนมีความรู้ในเนื้อหาวิชาวิทยาศาสตร์ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นอย่างดี แต่ยังประสบปัญหาด้านความรู้ความสามารถ ในการสอนเนื้อหาวิชาเฉพาะที่เน้นการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ และประสบปัญหาด้านความรู้ความสามารถบุคลากรเทคโนโลยีในการสอนเนื้อหาวิชาเฉพาะ โดยครูสามารถใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ได้บ้าง ส่วนใหญ่ในลักษณะของสื่อการสอน แต่ยังไม่สามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ได้

ศรัณย์ เปรมสุข (2566) ได้พัฒนาแนวปฏิบัติที่ดีด้านการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนมัธยมศึกษา : วิจัยแบบพหุกรณีศึกษา ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 15 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูแนะแนว ครูนักจิตวิทยา และครูที่ดูแลระบบ ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาจาก

ปัจจัยภายในเป็นพฤติกรรมเชิงลบของนักเรียน รองลงมาเป็นปัญหาจากปัจจัยภายนอกที่เกิดจากสภาพแวดล้อมรอบตัวนักเรียน 2) แนวทางการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี โดยการนำกระบวนการ 5 ขั้นตอนของงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้ในการขับเคลื่อน 3) แนวปฏิบัติที่ดีด้านการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนใช้วงจรบริหารงานคุณภาพมีปัจจัยความสำเร็จ ได้แก่ 1) ความร่วมมือจากทุกฝ่าย 2) ผู้บริหารให้ความสำคัญ 3) การสร้างขวัญกำลังใจ 4) ไม่ละเลยต่อการแก้ไขปัญหา 5) มีระบบ โครงสร้างที่ชัดเจน 6) การคัดเลือกบุคคลที่เหมาะสม จนได้ผลลัพธ์ที่ครอบคลุม 4 มิติ ทั้งความรู้ ทักษะ คุณลักษณะนิสัย และเศรษฐกิจ

พระมหามงกุฎ ดิษขง (2560) ได้ศึกษาเรื่อง เศรษฐศาสตร์การเมืองของการท่องเที่ยวเชิงศาสนา : กรณีศึกษาการจัดงานนมัสการ รอยพระพุทธรูปเขาชีเมี่ยง จังหวัดจันทบุรี เป็นการวิจัยเชิงสำรวจและวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงสำรวจใช้กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มาร่วมนมัสการรอยพระพุทธรูป จำนวน 400 คน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์เจาะลึกปัจจัยทางเศรษฐกิจและการเมืองที่มีผลต่อความขัดแย้ง ได้แก่ ปัจจัยด้านผลประโยชน์เกี่ยวกับรายได้จากการทำบุญและเงินที่เก็บจากคิวรถขึ้นเขา ปัจจัยด้านการจัดสรรอำนาจ ได้แก่ การเป็นประธานในการจัดงานประจำปี นอกจากนี้ยังมีปัจจัยความเห็นที่แตกต่างในการจัดงานและการรับรู้ข่าวสารข้อมูลที่เข้าใจผิดมาเป็นปัจจัยเสริม ส่วนแนวทางในการแก้ไขปัญหาคือ เจ้าภาพในการจัดงานควรมาจากหลายฝ่ายเพื่อความชอบธรรม และควรแก้ไขปัญหาเรื่องการบริหารจัดการ ได้แก่ การเพิ่มจตุรพักตพยาบาลระหว่างขึ้นเขา ความเพียงพอของถังขยะ การจัดระเบียบทางเดินเท้าและการจัดทำป้ายบอกทางที่ชัดเจน

Daphne Wambui Kagume (2010) ได้วิจัยเรื่องพหุกรณีศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลทางความคิดทางสังคมต่อการเลือกอาชีพด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยีในกลุ่มผู้หญิงเคนยา ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบพหุกรณีศึกษา เก็บข้อมูลจากผู้หญิง อายุ 20-30 ปี ที่เลือกประกอบอาชีพด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี สังคมวิทยา การรับรู้ความสามารถในตนเองในด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ด้านสิ่งแวดล้อมและการเผชิญปัญหาได้อย่างเข้มแข็งประสิทธิภาพทั้งหมดช่วยให้ผู้หญิงเหล่านี้ตัดสินใจเลือกอาชีพที่สอดคล้องกันใน SMT

Caroline J. Conner (2014) ได้ศึกษาเรื่อง การยอมรับอิทธิพลที่ส่งผลในห้องเรียน: การศึกษาพหุกรณีเพื่อสำรวจประสบการณ์การสอนของครู-โค้ชสังคมศึกษา การวิจัยเชิงคุณภาพแบบพหุกรณีศึกษาสัมภาษณ์ กลุ่มฟุตบอล 3 กลุ่มใหญ่ เขตมหานครทางตะวันออกเฉียงใต้ของ

สหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยพบว่าบทบาท ของ SSTC มีความซับซ้อน เต็มไปด้วยทั้งคุณประโยชน์ และความท้าทาย และผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า SSTC จะสร้างสมดุลระหว่างบทบาททางวิชาชีพ แบบสองบทบาทได้สำเร็จ ผู้ดูแลระบบบางคน อาจจำเป็นต้องมีที่พักชั่วคราว นอกจากนี้ผู้เข้าร่วม เสนอ ว่าพี่เลี้ยงกลยุทธ์องค์กร และการเผยแพร่ส่วนบุคคล ช่วยบรรเทาความเครียดและเพิ่ม ประสิทธิภาพการทำงาน บทบาทในแต่ละบทบาท แม้ว่าการศึกษาในปัจจุบันจะเป็นรากฐานที่ มั่นคงสำหรับการวิจัยเกี่ยวกับ SSTC จำเป็นต้องมีการสอบสวนเพิ่มเติมเพื่อกำหนดวิธีการ สนับสนุน SSTC ที่ดีขึ้นเพื่อที่จะเป็นบวกส่งผลกระทบต่อนักเรียนและนักกีฬาของพวกเขา

Neil French (2022) ได้ทำกรณีศึกษาเชิงสำรวจหลายกรณีเกี่ยวกับการปฏิบัติทางวินัย ในกรณีศึกษาเชิงสำรวจหลายกรณีเกี่ยวกับการปฏิบัติทางวินัยใน เขตการศึกษาหลักนครหลวง ภาพรวมของโรงเรียนในเขตแนวส่งต่อเรียนจำ กรณีศึกษาเชิงสำรวจหลายกรณี ครูและเจ้าหน้าที่ ผู้บริหาร และนักสืบเยาวชนจากแต่ละโรงเรียน จำนวน 13 คน โดยการศึกษานี้มีนัยสำคัญต่อ ผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนกล่าวคือการเปลี่ยนแปลงนโยบายเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการลดการพัก การเรียนในในเขตแนวส่งต่อเรียนจำผลกระทบต่อเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายที่ทำงานใน โรงเรียนก็คือพวกเขายังสามารถทำงานเพื่อลดต่อส่งโรงเรียนให้ผ่านได้ปรับปรุงความสัมพันธ์กับ นักเรียนและครอบครัว พวกเขาเป็นทรัพยากรอันล้ำค่าในการนักเรียน ครอบครัว และเจ้าหน้าที่ ของโรงเรียนเพื่อช่วยเหลือนักเรียนและป้องกันไม่ให้พวกเขาเข้าไป ระบบยุติธรรมทางอาญาใน ภายหลังในชีวิต

ดังนั้นจากการค้นคว้าพบแนวโน้มที่สอดคล้องกันในหลายมิติ ได้แก่ การใช้ พหุกรณีศึกษาเพื่อถอดบทเรียน การพัฒนารูปแบบบริหารที่เน้นชุมชนและทักษะอาชีพ การสร้าง การเรียนรู้เชิงรุก และการปรับตัวกับบริบทพื้นที่อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งข้อมูลจากงานวิจัยเหล่านี้ สามารถนำมาเป็นฐานข้อมูลสำคัญในการพัฒนาแนวทางและคู่มือบริหารจัดการสถานศึกษาได้ อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

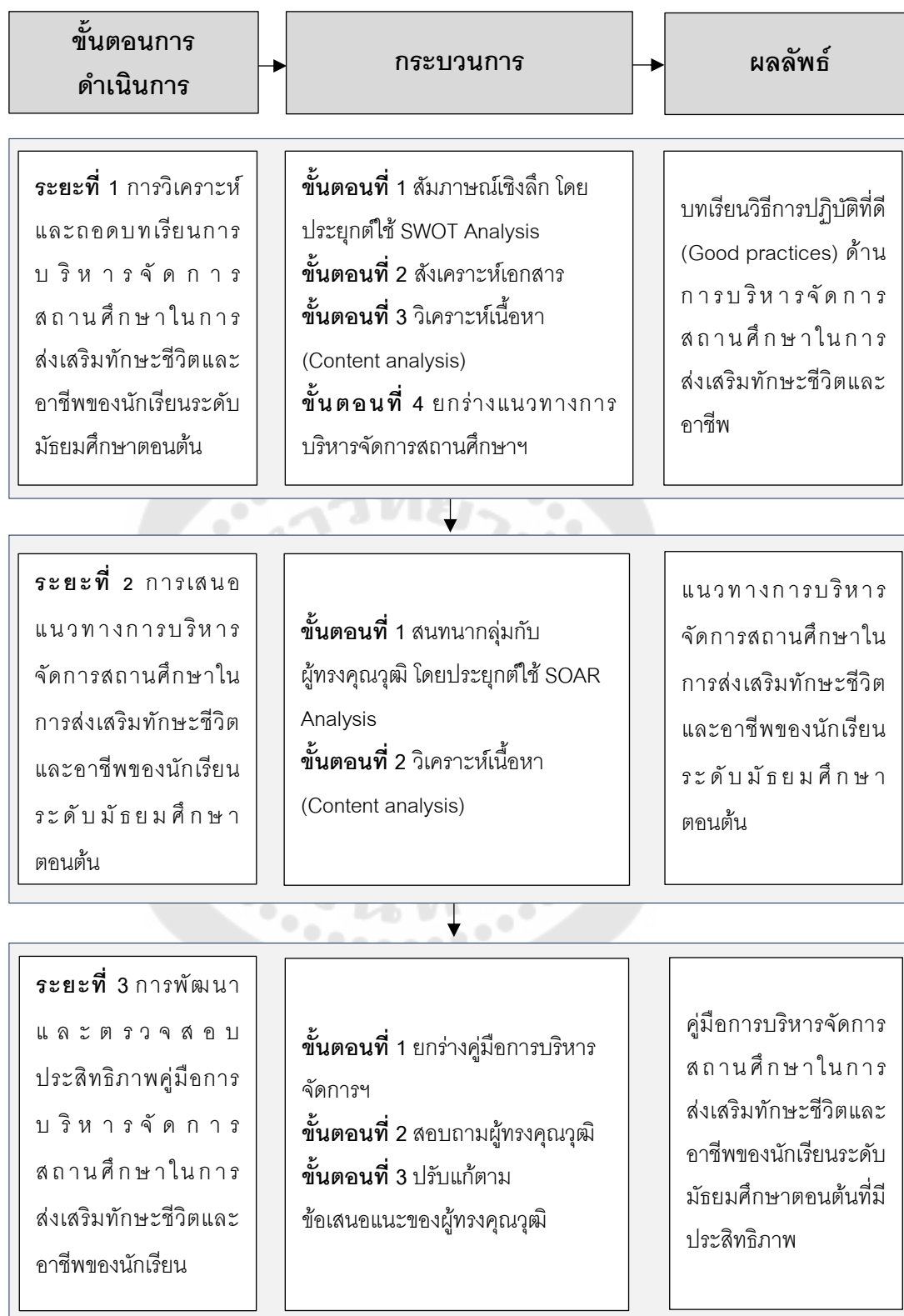
การพัฒนาแนวทางและคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช: การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษาและการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ SOAR มีความมุ่งหมายหลักของการวิจัย ได้แก่ 1) เพื่อวิเคราะห์และถอดบทเรียนการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Good practices) ด้วยการวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช 2) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ SOAR และ 3) เพื่อพัฒนาและตรวจสอบประสิทธิภาพคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งระยะของการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การวิเคราะห์และถอดบทเรียนการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Good practices) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช

ระยะที่ 2 การเสนอแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช

ระยะที่ 3 การพัฒนาและตรวจสอบประสิทธิภาพคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช

รายละเอียดของการดำเนินการวิจัยทั้ง 3 ระยะ ผู้วิจัยได้นำเสนอรายละเอียดดังต่อไปนี้

ภาพประกอบ 4 สรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การวิเคราะห์และถอดบทเรียนการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Good practices) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช การวิจัยในระยะนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. **กรณีศึกษา** ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดีในด้านการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ โดยผู้วิจัยได้เลือกจังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ ซึ่งมีความแตกต่างด้านอาชีพในเชิงพื้นที่ ในส่วนของสถานศึกษาได้เลือกโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เนื่องจากเป็นสถานศึกษาที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างทักษะด้านอาชีพ นักเรียนส่วนใหญ่ที่จบการศึกษาเลือกศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษา โดยกำหนดเป็นโรงเรียนขนาดเล็กหรือกลาง จำนวน 2 แห่ง และโรงเรียนขนาดใหญ่หรือใหญ่พิเศษ จำนวน 2 แห่ง รวมเป็น 4 แห่ง โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกสถานศึกษา ดังนี้

1.1 สถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Good practices) ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน

1.2 สถานศึกษาที่มีกระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษาที่สะท้อนถึงการส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนที่เป็นรูปธรรม

1.3 สถานศึกษาที่มีรางวัลที่สะท้อนผลการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนตั้งแต่ระดับภาคขึ้นไป เช่น รางวัลสถานักเรียน รางวัลจากการแข่งขันงานศิลปหัตถกรรมนักเรียน เป็นต้น

ทั้งนี้ในการคัดเลือกโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา ผู้วิจัยได้คัดเลือกโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ได้แก่

1) โรงเรียนบ้านทุ่งกรวด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 เป็นโรงเรียนขนาดกลาง และผ่านการคัดเลือกตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทั้ง 3 ข้อ

2) โรงเรียนวัดโบสถ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 เป็นโรงเรียนขนาดกลาง และผ่านการคัดเลือกตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทั้ง 3 ข้อ

3) โรงเรียนวัดจันดี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ และผ่านการคัดเลือกตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทั้ง 3 ข้อ

4) โรงเรียนวัดพระมหาธาตุ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ และผ่านการคัดเลือกตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้ง 3 ข้อ

2. แหล่งข้อมูล ได้แก่

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียน รวมจำนวน 28 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนละ 1 คน รวมจำนวน 4 คน ครูผู้สอน โรงเรียนละ 3 คน รวมจำนวน 12 คน และนักเรียน โรงเรียนละ 12 คน

2.2 เอกสารทางวิชาการของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ แผนปฏิบัติการประจำปี รายงานการประเมินตนเองประจำปี (SAR) รายงานโครงการ บันทึกการ ประชุม แผนการจัดการเรียนรู้

3. ประเด็นที่ศึกษา ได้แก่ บทเรียนวิธีการปฏิบัติที่ดี (Good practices) ที่ เกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น

4. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

4.1 ผู้วิจัยเสนอบันทึกขออนุญาต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒให้ออก หนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลวิจัยต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

4.2 ผู้วิจัยสร้างแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก มีการตรวจสอบ คุณภาพของ แนวคำถามจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน และมีการปรับปรุงให้เหมาะสมตาม คำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งแนวคำถามได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

4.3 ผู้วิจัยทำการประสานกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพื่อกำหนดวันนัดหมายการ สัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีกำหนดนัดหมายเพื่อเก็บข้อมูลเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนธันวาคม 2567

4.4 ในวันที่นัดหมายสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก ก่อนเริ่มต้นการ สัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้ขอความยินยอมต่อผู้ให้ข้อมูลทุกราย เมื่อถึงเวลาที่กำหนด จึง ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูล โดยผู้วิจัยใช้แนวคำถามในการกระตุ้นการตอบคำถาม และแลกเปลี่ยนภายในกลุ่มเกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ในการบริหารจัดการ สถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระหว่าง การสัมภาษณ์ผู้วิจัยทำการบันทึกภาคสนาม (Field Note) บันทึกเสียงการสนทนา (Recording)

4.5 ผู้วิจัยดำเนินการยกร่างแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ผู้วิจัยศึกษาด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีแนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นคำถามปลายเปิด เกี่ยวข้องกับความเห็น ทักษะ ประสิทธิภาพ เกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พิจารณาสำนวน ภาษา ความถูกต้องและความสอดคล้องของข้อคำถามกับประเด็นสำคัญ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับแก้ข้อคำถาม ภาษา และข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท เพื่อให้ความเห็นชอบต่อไป และนำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ไปใช้กับผู้ให้ข้อมูลต่อไป

ตาราง 3 โครงสร้างเปรียบเทียบประเด็นคำถามของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ประเด็นคำถาม	สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา และครู	สำหรับนักเรียน
การจัดโครงการหรือกิจกรรม ในการส่งเสริมทักษะชีวิตและ อาชีพ	โรงเรียนของท่านมีโครงการ/ กิจกรรมหรือกระบวนการ อะไรบ้างที่ส่งเสริมต่อการ พัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ ของนักเรียนและมีขั้นตอนหรือ วิธีการอย่างไรบ้าง	ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา โรงเรียนได้จัดโครงการหรือ กิจกรรมอะไรบ้างที่นักเรียนคิด ว่ามีส่วนช่วยพัฒนาทักษะชีวิต และอาชีพของนักเรียน
ขั้นตอนหรือวิธีการในการ ส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ	การขับเคลื่อนโครงการ/ กิจกรรมหรือกระบวนการที่ กล่าวมาข้างต้น มีขั้นตอนหรือ วิธีการอย่างไรบ้าง	โครงการหรือกิจกรรมที่ นักเรียนได้กล่าวถึงข้างต้น มี ขั้นตอนหรือวิธีการอย่างไรบ้าง

ตาราง 3 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา และครู	สำหรับนักเรียน
ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ	ท่านคิดว่าผลลัพธ์หรือผลสำเร็จที่เกิดจากการดำเนินงานในการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนในด้านคุณลักษณะของนักเรียนและด้านคุณภาพของสถานศึกษามีอะไรบ้าง	นักเรียนคิดว่าโครงการหรือกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นทำให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านทักษะชีวิตและอาชีพในเรื่องอะไรบ้าง และเพื่อนๆ หรือคนรอบข้างนักเรียนมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง
แนวปฏิบัติที่ดี (Good practices) ในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ	โรงเรียนของท่านมีความโดดเด่นหรือแนวปฏิบัติที่ดี (Good practices) ในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนคืออะไร	นักเรียนมีความภูมิใจอะไรจากการได้รับการส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพจากทางโรงเรียน

ตัวอย่างข้อคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครู

1. แนวทางในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ดำเนินการอย่างไรให้เกิดประสิทธิภาพโดยใช้จุดแข็งภายในโรงเรียนของท่าน

.....

.....

2. เมื่อเกิดปัญหาระหว่างการดำเนินการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนท่านมีวิธีการแก้ปัญหาเหล่านั้นได้อย่างไร

.....

.....

3. ทางโรงเรียนได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกในเรื่องใดบ้างและท่านนำมาบริหารโรงเรียนอย่างไรเพื่อให้การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนประสบความสำเร็จ

.....

.....

4. การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนมีปัญหาหรืออุปสรรคใดที่ต้องแก้ไขโดยใช้ทรัพยากรจากภายนอก

.....

.....

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) สำหรับนักเรียน

1. ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา โรงเรียนได้จัดโครงการหรือกิจกรรมอะไรบ้างที่นักเรียนคิดว่ามีส่วนช่วยพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน

.....

.....

2. โครงการหรือกิจกรรมที่นักเรียนได้กล่าวถึงข้างต้น มีขั้นตอนหรือวิธีการอย่างไรบ้าง

.....

.....

3. นักเรียนอยากให้โรงเรียนมีโครงการหรือกิจกรรมที่นอกเหนือจากที่กล่าวมาข้างต้นเพิ่มเติมอีกหรือไม่

.....

.....

4. นักเรียนมีความภูมิใจอะไรจากการได้รับการส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพจากทางโรงเรียน

.....

.....

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อให้สร้างข้อสรุปที่ผ่านการตีความ (Interpretative) และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยเชิงวิเคราะห์ (Analysis induction) ในประเด็นข้อมูลพื้นฐาน ในการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค

ระยะที่ 2 การเสนอแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช

การวิจัยในระยะที่ 2 นี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช ดังนี้

1. **ผู้ทรงคุณวุฒิ** ผู้วิจัยกำหนดผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยการคัดเลือกจากหน่วยงานทางการศึกษาของจังหวัด นครศรีธรรมราช ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 2 คน ศึกษาพิเศษที่รับผิดชอบงานด้านหลักสูตร จำนวน 2 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ครูผู้สอนที่ทำหน้าที่เป็นครูแนะแนว จำนวน 2 คน และครูผู้สอนในระดับอาชีวศึกษา จำนวน 2 คน โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

1.1 ผู้บริหารการศึกษา ต้องดำรงตำแหน่งผู้บริหารการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช อย่างน้อย 2 ปี

1.2 ศึกษาพิเศษ มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป วุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป และมีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านหลักสูตร

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษา มีประสบการณ์ด้านการบริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาไม่ต่ำกว่า 3 ปี มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป และมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป

1.4 ครูผู้สอน มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป มีประสบการณ์ในการสอนไม่ต่ำกว่า 15 ปี และทำหน้าที่เป็นครูแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

1.5 ครูผู้สอนในระดับอาชีวศึกษา ที่มีประสบการณ์สอนด้านทักษะอาชีพไม่ต่ำกว่า 10 ปี และมีผลงานด้านส่งเสริมทักษะอาชีพให้กับนักเรียนอย่างน้อย 1 ผลงาน

2. **ประเด็นที่ศึกษา** ได้แก่ แนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช

3. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

3.1 ผู้วิจัยเสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒให้ออกหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) อนุญาตเก็บข้อมูลวิจัยต่อด้านสังกัดของผู้ทรงคุณวุฒิที่ร่วมสนทนากลุ่ม

3.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล พร้อมข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์ในระยะที่ 1 และประเด็นคำถามเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ศึกษาและเข้าใจประเด็นในภาพรวม รวมทั้งนัดหมายวัน เวลา ในการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ซึ่งใช้วิธีการออนไลน์ผ่านระบบ Zoom Meeting

3.3 ในวันที่ดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ผู้วิจัยได้ขอความยินยอมต่อผู้ให้ข้อมูลทุกราย เมื่อถึงเวลาที่กำหนด ได้ดำเนินการตามประเด็นคำถามระหว่างการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยทำการบันทึกภาคสนาม (Field Note) บันทึกเสียงการสนทนา (Recording)

3.5 ผู้วิจัยดำเนินการข้อสรุปที่ผ่านการตีความ (Interpretative) และสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ได้แนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช ผู้วิจัยศึกษาด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม แนวคำถามในการสอบถาม เป็นแนวคำถามปลายเปิด ซึ่งเกี่ยวข้องกับความคิดหวังและแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พิจารณาสำนวน ภาษา ความถูกต้องและความสอดคล้องของข้อคำถามกับประเด็นสำคัญ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับแก้ข้อคำถาม ภาษา และข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ โดยกำหนดประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ดังต่อไปนี้

3.1 คำถามนำ จำนวน 1 คำถาม ผู้วิจัยใช้คำถามนำเพื่อเป็นการเริ่มต้นประเด็นการสนทนาอย่างกว้าง ๆ

3.2 คำถามย่อย จำนวน 4-5 คำถาม ผู้วิจัยใช้คำถามย่อย เพื่อเป็นการดึงข้อมูลในการวิจัยจากผู้ให้ข้อมูลในประเด็นที่กำหนด ซึ่งจะเป็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับความคาดหวังและแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช

3.4 คำถามปิด จำนวน 1 คำถาม ผู้วิจัยใช้คำถามปิดเพื่อเป็นการสรุปในประเด็นต่าง ๆ ที่ได้ทำการสอบถาม และผู้วิจัยปรับแก้ข้อคำถาม ภาษา และข้อความตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท เพื่อให้ความเห็นชอบ จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลต่อไป

ผู้วิจัยได้ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล พร้อมข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์ในระยที่ 1 และประเด็นคำถามเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ศึกษาและเข้าใจประเด็นในภาพรวม ดังนี้

การพัฒนาแนวทางและคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช: การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษาและการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ SOAR

สุวิทย์ ดาวังปา

นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการวัด ประเมิน และวิจัยการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การพัฒนาแนวทางและคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช: การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษาและการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ SOAR มีความมุ่งหมายหลักของการวิจัย ได้แก่ 1) เพื่อวิเคราะห์และถอดบทเรียนการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Good practices) ด้วยการวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช 2) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาานครศรีธรรมราช โดยประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ SOAR และ 3) เพื่อพัฒนาและตรวจสอบประสิทธิผลภาพคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งระยะของการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การวิเคราะห์และถอดบทเรียนการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Good practices) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช

ระยะที่ 2 การเสนอแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช

ระยะที่ 3 การพัฒนาและตรวจสอบประสิทธิผลภาพคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ทักษะชีวิตและอาชีพ หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยสามารถปรับตัวทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความคิดสร้างสรรค์ รับผิดชอบต่องาน และสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 5 ด้าน ได้แก่

1.1 ความยืดหยุ่นและการปรับตัว คือ ความสามารถในการปรับเปลี่ยนวิธีคิดและการทำงานให้เหมาะสมกับบริบทใหม่ ๆ ยอมรับความแตกต่าง และเปิดรับการเปลี่ยนแปลง

1.2 ความคิดริเริ่มและการกำกับตนเอง คือ ความสามารถในการริเริ่มทำงานด้วยตนเอง ตั้งเป้าหมาย และจัดการพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

1.3 ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม คือ ความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีและทำงานร่วมกับผู้คนจากวัฒนธรรมที่หลากหลาย โดยไม่รู้สึกละแวกหรือเกิดความขัดแย้ง

1.4 การเพิ่มผลผลิตและการรู้รับผิดชอบ คือ ความสามารถในการจัดการเวลาทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ทั้งในระดับบุคคลและกลุ่ม

1.5 ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ คือ ความสามารถในการเป็นผู้นำที่มีจริยธรรม คิดเชิงระบบ ทำงานเพื่อเป้าหมายส่วนรวม และมีจิตสาธารณะในการร่วมพัฒนาสังคม

2. การบริหารจัดการสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ให้เป็นไปตามหลักการบริหารที่ดีและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่สถานศึกษากำหนดไว้

3. แนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ หมายถึง วิธีปฏิบัติภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

4. คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ หมายถึง เอกสารที่แสดงแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญ วัตถุประสงค์ของคู่มือ แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะชีวิตให้กับนักเรียน แนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช และการกำกับ ติดตาม และประเมินผล

5. ประสิทธิภาพของคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ หมายถึง คุณภาพของคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เพื่อให้มีความเชื่อมั่นในการนำแนวทางฯ ไปใช้ในการดำเนินงาน ซึ่งในครั้งนี้ อาศัยแนวคิดของคณะกรรมการการประเมิน (The joint committee on standards for educational evaluation) ตามแนวทางการตรวจสอบคุณภาพ 4 มาตรฐาน ประกอบด้วย

5.1 ด้านความถูกต้อง (Accuracy) หมายถึง คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช มีความถูกต้องตามหลักวิชาการ มีความเที่ยงตรงและสอดคล้องกับแนวทางการบริหารสถานศึกษา

5.2 ด้านความเหมาะสม (Propriety) หมายถึง คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช ตอบสนองความต้องการและสอดคล้องกับบริบทของ

โรงเรียนและเหมาะสมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียน เมื่อนำแนวทางการบริหารสถานศึกษาฯ ไปใช้ในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

5.3 ด้านความเป็นประโยชน์ (Utility) หมายถึง คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษา ในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช สามารถก่อให้เกิดประโยชน์ในการส่งเสริมทักษะชีวิตและ อาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่เกิดคุณค่าอย่างชัดเจน

5.4 ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) หมายถึง คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษา ในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช สามารถนำไปสู่การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

6. การวิเคราะห์ SOAR หมายถึง กรอบแนวคิดการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์แบบบวก (Positive Strategic Planning Framework) ที่ใช้ในการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการ สถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมุ่งเน้น การค้นหาและต่อยอดจุดแข็งและโอกาส ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่

6.1 จุดแข็ง (Strengths) หมายถึง ศักยภาพที่โดดเด่นของบุคคล หน่วยงาน หรือ องค์กร ซึ่งเป็นสิ่งที่มีอยู่ในปัจจุบันและสามารถนำไปต่อยอดในการพัฒนาได้

6.2 โอกาส (Opportunities) หมายถึง สถานการณ์ที่เอื้อต่อการพัฒนา ซึ่งอาจมา จากปัจจัยภายนอกหรือภายใน ที่สามารถนำมาใช้เสริมสร้างความก้าวหน้าและความสำเร็จ

6.3 แรงบันดาลใจ (Aspirations) หมายถึง ความใฝ่ฝันในอนาคต ที่สะท้อนถึง เป้าหมายหรือทิศทางที่บุคคลหรือองค์กรต้องการบรรลุในเชิงบวกและยั่งยืน

6.4 ผลลัพธ์ (Results) หมายถึง ผลสำเร็จที่ต้องการให้เกิดขึ้น ซึ่งสามารถกำหนด ดำเนินการ และวัดผลได้อย่างชัดเจน เพื่อประเมินความสำเร็จของกลยุทธ์หรือแนวทางที่ใช้

ผลการวิเคราะห์และถอดบทเรียนการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิต และอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Good practices) ด้วยการวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช

ผู้วิจัยได้กำหนดกรณีศึกษาเป็นโรงเรียนขนาดเล็กหรือกลาง จำนวน 2 แห่ง คือ โรงเรียน บ้านทุ่งกรวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 และโรงเรียน

วัดโบสถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 อีกกลุ่มคือ โรงเรียนขนาดใหญ่หรือใหญ่พิเศษ จำนวน 2 แห่ง คือ โรงเรียนวัดจันดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 และโรงเรียนวัดพระมหาธาตุ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 โดยมีผลการวิเคราะห์และถอดบทเรียนการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

1. ผลการสังเคราะห์การบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Good practices)

1.1 นโยบายหรือกลยุทธ์ในการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน

1.1.1) สถานศึกษากำหนดวิสัยทัศน์และจุดเน้นในการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนที่ชัดเจน

1.1.2) สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่มีรายวิชาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน

1.1.3) จัดชุมชนที่เน้นการสร้างทักษะชีวิตและอาชีพให้กับนักเรียน

1.1.4) ส่งเสริมความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายหรือผู้เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนโครงการหรือกิจกรรม

1.1.5) กระบวนการพัฒนาศักยภาพคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

1.1.6) เน้นจัดโครงการหรือกิจกรรมที่หลากหลายและบูรณาการปัญหาในชีวิตประจำวันที่ส่งผลเป็นรูปธรรม

1.1.7) ใช้วิธีการสอนเชิงรุก (Active Learning) ในการจัดการเรียนรู้

1.2 โครงการหรือกิจกรรมที่โรงเรียนดำเนินการเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน

1.2.1) โครงการเศรษฐกิจพอเพียง เช่น กิจกรรมอาชีพสร้างรายได้ กิจกรรมน้ำดื่ม กิจกรรมกิมจิสร้างรายได้ กิจกรรมปลูกผัก กิจกรรมเพาะเห็ด กิจกรรมเลี้ยงปลาตก กิจกรรมน้ำสมุนไพร

1.2.2) โครงการพัฒนาศักยภาพนักเรียน เช่น กิจกรรมวงดนตรีลูกทุ่ง กิจกรรมวงโยธวาทิต กิจกรรมสภานักเรียน กิจกรรมวันวิทยาศาสตร์ กิจกรรมวันเด็กแห่งชาติ กิจกรรมค่ายเยาวชนสร้างชาติ กิจกรรมการแข่งขันทักษะทางวิชาการ

1.2.3) โครงการพัฒนาทักษะของนักเรียน เช่น กิจกรรมจิตอาสาโรงเรียน กิจกรรมตลาดอาชีพ กิจกรรมกระถางกระบองเพชรจากเศษวัสดุเหลือใช้ มวยไทย ไก่ชน ผู้ช่วยช่างก่อสร้าง

1.3 ขั้นตอนหรือวิธีการที่โรงเรียนดำเนินการเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน

1.3.1) ภาควิชาเครือข่ายวางแผนร่วมกัน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียน เน้นกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงาน (Project Approach)

1.3.2) จัดกิจกรรมโดยมุ่งเน้นให้นักเรียนขับเคลื่อนโครงการหรือกิจกรรมเป็นหลัก และเน้นการลงมือปฏิบัติจริง (Learning by doing)

1.3.3) ประเมินผลการจัดกิจกรรมตลอดเวลาเพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะกับนักเรียน

1.3.4) เผยแพร่ผลงานผ่านช่องทางที่หลากหลาย ได้แก่ เพจ Facebook สารประชาสัมพันธ์ และ Tiktok

1.3.5) จัดเวทีเพื่อให้นักเรียนได้นำเสนอผลงานภายในโรงเรียน รวมถึงมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

1.4 ปัจจัยสำคัญที่มีส่วนส่งเสริมหรือสนับสนุนให้การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนประสบผลสำเร็จ

1.4.1) การจัดสรรงบประมาณระบุไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีที่ชัดเจน และเพียงพอต่อการดำเนินงาน

1.4.2) การสนับสนุนในทุกมิติจากภาควิชาเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันขับเคลื่อนภารกิจ เช่น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน ทั้งในส่วนของ การสนับสนุนงบประมาณ คน องค์ความรู้ สถานที่ วัสดุอุปกรณ์

1.4.3) หน่วยงานต้นสังกัดมีนโยบายและทิศทางที่ชัดเจนอุปสรรค ในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน

1.5 ผลการสังเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเคราะห์ข้อมูลจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนจากกรณีศึกษาทั้ง 4 แห่ง เพื่อค้นหาวิธีการปฏิบัติที่ดี (Good practices) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
- นักเรียนมีทักษะการทำงานเป็นทีม และพร้อมที่จะพัฒนาตนเอง - นักเรียนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนกิจกรรมของสถานศึกษา - นักเรียนมีความขยันในการทำหน้าที่ของตนเอง - บุคลากรมีความรับผิดชอบสูง - บุคลากรมีความสามัคคี และมีทักษะการทำงานเป็นทีม - สถานศึกษามีกระบวนการการบริหารจัดการที่เป็นระบบ โดยใช้วงจรบริหารงานคุณภาพ (PDCA) - สถานศึกษามีหลักสูตรที่หลากหลายสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของนักเรียน - สถานศึกษากำหนดทิศทางการดำเนินงานที่ชัดเจน - สถานศึกษามีเครื่องมือและอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ - ผู้บริหารสถานศึกษาให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง	- นักเรียนบางส่วนมีค่านิยมเชิงลบต่องานอาชีพที่ต้องใช้แรงงานและให้ผลตอบแทนต่ำ - นักเรียนบางคนขาดเรียนนาน ส่งผลให้ขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาคุณภาพ - บุคลากรมีภาระงานนอกเหนือจากการสอนเป็นจำนวนมาก - บุคลากรยังไม่เพียงพอถ้าเปรียบเทียบกับจำนวนนักเรียนและห้องเรียน - อาคารสถานที่ยังไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ - หลักสูตรและโครงสร้างเวลาเรียนยังไม่ยืดหยุ่นตามเนื้อหาสาระ - สถานศึกษายังขาดงบประมาณในการดำเนินงาน

โอกาส (Opportunities)	อุปสรรค (Threats)
- ภาคีเครือข่ายมีความเข้มแข็ง และพร้อมให้การสนับสนุนกิจกรรมในทุกมิติ - หน่วยงานต้นสังกัด มีนโยบายและจุดเน้นที่ต้องการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพที่ชัดเจน - ชุมชนรอบสถานศึกษาเห็นความสำคัญและให้การสนับสนุนกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง	- ผู้ปกครองและชุมชนยังมีข้อจำกัดเรื่องสภาพเศรษฐกิจ - ข้อจำกัดเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรมอาจจะเป็นปัญหาในการพัฒนาคุณภาพในบางประเด็น - นโยบายและจุดเน้นหน่วยงานระดับสูง มีจำนวนมากและค่อนข้างจะเปลี่ยนแปลงบ่อย

ตัวอย่างแนวคำถามสำหรับสนทนากลุ่ม (Focus group)

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น

1. ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม (นาย/นาง/นางสาว).....
ตำแหน่ง.....
2. วันที่สนทนากลุ่ม.....เวลา..... สถานที่.....

ตอนที่ 2 ความคาดหวังและแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช

1. จากวิธีการปฏิบัติที่ดี (Good practices) ที่เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่นำเสนอ นั้น ท่านมีความคิดเห็นเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ของแนวทางในการบริหารได้อย่างไร

.....

.....

2. ท่านคิดว่าโอกาสในเรื่องใดบ้างที่ทำให้แนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช มีประสิทธิภาพและเกิดความสำเร็จในการนำไปปฏิบัติในโรงเรียน

.....

.....

3. ท่านคิดว่าเมื่อนำแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นไปเป็นแนวทางให้โรงเรียนนำไปปฏิบัติ จะสร้างแรงบันดาลใจเรื่องใดได้บ้าง

.....

.....

4. ท่านคิดว่าผลลัพธ์ที่เกิดจากแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นคือสิ่งใดได้บ้าง

.....

.....

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อให้สร้างข้อสรุปที่ผ่านการตีความ (Interpretative) ในประเด็นการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ด้านจุดแข็ง (Strengths) ด้านโอกาส (Opportunities) ด้านแรงบันดาลใจ (Aspirations) และด้านผลลัพธ์ (Results)

ระยะที่ 3 การพัฒนาและตรวจสอบประสิทธิภาพคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา

1. ศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากระบวนการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ การบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ

2. สร้างคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยให้สอดคล้องกับแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

3. กำหนดองค์ประกอบและรายละเอียดของคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

4. นำคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา

ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ที่มีประสบการณ์ในการบริหารจัดการสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษ จำนวน 5 คน เพื่อสะท้อนความคิดเห็นในประเด็นคุณภาพของคู่มือฯ และดำเนินการปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท เพื่อให้ความเห็นชอบต่อไป และนำไปใช้กับสถานศึกษาต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบประสิทธิภาพของคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช

1. ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยกำหนดผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 14 คน ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 2 คน ศึกษาในเทศก์ที่รับผิดชอบงานด้านหลักสูตร จำนวน 2 คน นักวิชาการทางการศึกษา จำนวน 2 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน และครูผู้สอนที่ทำหน้าที่เป็นครูแนะแนว จำนวน 4 คน โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิดังนี้

1.1 ผู้บริหารการศึกษา ต้องดำรงตำแหน่งผู้บริหารการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช อย่างน้อย 2 ปี

1.2 นักวิชาการ มีความเชี่ยวชาญด้านทักษะอาชีพ และมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก

1.3 ศึกษาในเทศก์ มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป วุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป และมีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านหลักสูตร

1.4 ผู้บริหารสถานศึกษา มีประสบการณ์ด้านการบริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาไม่ต่ำกว่า 3 ปี มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป และมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป

1.5 ครูผู้สอน มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป มีประสบการณ์ในการสอนไม่ต่ำกว่า 15 ปี และทำหน้าที่เป็นครูแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

2. ประเด็นที่ศึกษา ได้แก่ ประสิทธิภาพคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช ในด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ทางปฏิบัติ และด้านความเป็นประโยชน์

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินประสิทธิภาพคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

4. การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย
ดำเนินการดังนี้

4.1 กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบประเมินประสิทธิภาพคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

4.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตรวจสอบคุณภาพของประสิทธิภาพคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

4.3 สร้างแบบประเมินให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์ ซึ่งมี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ทางปฏิบัติ ด้านความเป็นประโยชน์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 30 ข้อ

4.4 นำแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ว่ามีเนื้อหาครบถ้วน สอดคล้องกับประเด็นด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ทางปฏิบัติ ด้านความเป็นประโยชน์หรือไม่

4.5 ผู้วิจัยหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับนิยาม (Index of item-objective congruence: IOC) จากนั้นจึงปรับปรุงข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับประเด็นที่ต้องการวัด (IOC) มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระหว่าง 0.6-1.00

4.6 นำแบบประเมินไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริงกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีเกณฑ์การให้คะแนนและการแปลความหมายของแบบสอบถาม ดังนี้

- 5 หมายถึง เมื่อข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด
 - 4 หมายถึง เมื่อข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของท่านมาก
 - 3 หมายถึง เมื่อข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของท่านปานกลาง
 - 2 หมายถึง เมื่อข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของท่านน้อย
 - 1 หมายถึง เมื่อข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของท่านน้อยที่สุด
- เกณฑ์ในการแปลค่าเฉลี่ยคะแนนในแต่ละด้าน (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2550)

ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ทางปฏิบัติ และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ทางปฏิบัติ และความเป็นประโยชน์ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ทางปฏิบัติ และความเป็นประโยชน์ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ทางปฏิบัติ และความเป็นประโยชน์ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ทางปฏิบัติ และความเป็นประโยชน์ในระดับน้อยที่สุด

ตัวอย่างแบบประเมินประสิทธิภาพคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริม

ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

คำชี้แจง โปรดพิจารณาว่าข้อความนั้นตรงกับระดับความคิดเห็นที่มีต่อคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านเพียงช่องเดียว ซึ่งมีความหมายดังนี้

- 5 หมายถึง เมื่อข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นมากที่สุด
- 4 หมายถึง เมื่อข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นมาก
- 3 หมายถึง เมื่อข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นปานกลาง
- 2 หมายถึง เมื่อข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นน้อย
- 1 หมายถึง เมื่อข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ด้านความถูกต้อง					
1. คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยรวมมีความชัดเจนและถูกต้อง					
2. คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างชัดเจนและถูกต้อง					
ด้านความเหมาะสม					
3. คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เหมาะสมกับการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนของสถานศึกษา					
4. รูปแบบกิจกรรมที่ใช้การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีความเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา					

ด้านความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ					
5. ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ในคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้					
6. เกณฑ์การวัดและประเมินผลในคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสอดคล้องกับกิจกรรม					
ด้านความเป็นประโยชน์					
7. สถานศึกษาสามารถประยุกต์ใช้วิธีการตามคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้					
8. สถานศึกษามีร่องรอยข้อมูลหลักฐานที่สามารถสะท้อนการปฏิบัติตามคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นอย่างเพียงพอ					

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางและคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช: การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษาและการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ SOAR ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์และถอดบทเรียนการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Good practices) ด้วยการวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช

ตอนที่ 2 แนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช

ตอนที่ 3 ผลการพัฒนาและตรวจสอบประสิทธิผลคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์และถอดบทเรียนการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Good practices) ด้วยการวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช

ผู้วิจัยได้กำหนดกรณีศึกษาเป็นโรงเรียนขนาดเล็กหรือกลาง จำนวน 2 แห่ง คือ โรงเรียนบ้านทุ่งกรวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 และโรงเรียนวัดโบสถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 อีกกลุ่มคือโรงเรียนขนาดใหญ่หรือใหญ่พิเศษ จำนวน 2 แห่ง คือ โรงเรียนวัดจันดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 และโรงเรียนวัดพระมหาธาตุ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 โดยมีผลการวิเคราะห์และถอดบทเรียนการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนี้

ผลการวิเคราะห์และถอดบทเรียนการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Good practices) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. กรณีศึกษาที่ 1 โรงเรียนบ้านทุ่งกรวด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

โรงเรียนบ้านทุ่งกรวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 เป็นโรงเรียนขนาดกลาง ตั้งอยู่เลขที่ 108 หมู่ 5 ตำบลบางรูป อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช จัดตั้งขึ้นโดยความร่วมมือของชาวบ้านคลองเพรียง บ้านเขาใหญ่ บ้านวังหลังคา บ้านโคกแก้ว บ้านทุ่งกรวด บ้านควนสะตอ โดยในปี พ.ศ. 2521 โดยได้รับบริจาคที่ดิน จำนวน 60 ไร่ จากนายอุดม ดิษฐาน ทางราชการได้อนุมัติให้เปิด โรงเรียนสาขาของโรงเรียนโคกวัด โดยใช้ชื่อว่า “โรงเรียนประชาอุดมสวัสดิ์” ต่อมาในปี พ.ศ. 2523 ทางราชการได้อนุมัติให้เปิดเป็นโรงเรียนเอกเทศและให้ใช้ชื่อว่า “โรงเรียนบ้านทุ่งกรวด” และเมื่อ พ.ศ. 2534 ทางกระทรวงศึกษาธิการ ได้อนุมัติโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาให้โรงเรียนบ้านทุ่งกรวดเปิดสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ปัจจุบันทำการเปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 บริหารงานและขับเคลื่อนสถานศึกษา ภายใต้วิสัยทัศน์ คือ จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วถึง พัฒนาคุณภาพสู่มาตรฐาน มีคุณธรรม รักความเป็นไทย นำความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ก้าวสู่สังคมอาเซียน (<http://www.โรงเรียนบ้านทุ่งกรวด.com/>)

โรงเรียนบ้านทุ่งกรวด มีพันธกิจ คือ 1) ส่งเสริมการจัดการศึกษาอย่างทั่วถึง 2) ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ความสำนึกในความเป็นชาติไทย และวิถีชีวิต ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) พัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาเข้าสู่คุณภาพระดับสากล 4) ส่งเสริมและพัฒนาครู บุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ผู้มีอาชีพ และ 5) พัฒนาการบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพโดยการมีส่วนร่วม ในส่วนของพันธกิจ คือ 1) ประชากรในวัยเรียนทุกคนได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงและได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ 2) ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึกของความเป็นไทยและวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) ผู้เรียนมีคุณภาพตามหลักสูตรและมาตรฐานการศึกษา 4) ครู และบุคลากรทางการศึกษา ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะเต็มตามศักยภาพ มีขวัญ กำลังใจ ปฏิบัติงานมี และ 5) ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งพบว่าโรงเรียนบ้านทุ่งกรวดได้มุ่งพัฒนานักเรียนทุกคนให้มีทักษะชีวิตและอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ภาพประกอบ 5 บริบทโรงเรียนบ้านทุ่งกววด

1.1) นโยบายหรือกลยุทธ์ในการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน

ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นว่า โรงเรียนระบุไว้ในวิสัยทัศน์และจุดเน้นของโรงเรียนในการเน้นการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนผ่านโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งครูดำเนินการสำรวจความต้องการของนักเรียนที่อยากให้โรงเรียนจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้เชิงทักษะชีวิตและอาชีพ แล้วนำนักเรียนสู่การปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรง ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“โรงเรียนแสดงนโยบายที่ชัดเจนโดยการระบุไว้ในวิสัยทัศน์และจุดเน้นของโรงเรียนในการเน้นการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนผ่านโครงการเศรษฐกิจพอเพียง”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, 27 ธันวาคม 2567)

“ครูดำเนินการสำรวจความต้องการของนักเรียนที่อยากให้โรงเรียนจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้เชิงทักษะชีวิตและอาชีพ”

(ครูผู้สอนคนที่ 1, 27 ธันวาคม 2567)

“เมื่อจัดกิจกรรมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ครูนำนักเรียนสู่การปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรง”

(ครูผู้สอนคนที่ 3, 27 ธันวาคม 2567)

1.2) โครงการหรือกิจกรรมที่โรงเรียนดำเนินการเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นว่า โรงเรียนมี

การดำเนินการจัดกิจกรรมในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ได้แก่ ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยใช้โครงงานภายใต้โครงการเศรษฐกิจพอเพียง ให้มีวิทยากรในท้องถิ่นเข้าร่วมในการจัดกิจกรรม จัดกิจกรรมตามความสนใจของนักเรียน นำบริบทของโรงเรียนเข้าร่วมพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ ได้แก่ กิจกรรมอาชีพสร้างรายได้ กิจกรรมวงโยธวาทิตโรงเรียน กิจกรรมวงดนตรีลูกทุ่ง กิจกรรมนำดื่มโรงเรียนบ้านทุ่งกวาว กิจกรรมกิมจิสร้างรายได้ กิจกรรมสภานักเรียน และการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงาน ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“โรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้โครงงานภายใต้โครงการเศรษฐกิจพอเพียง เพราะจะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ครบวงจรทั้งด้านทักษะชีวิตและอาชีพ อีกทั้งยังส่งเสริมให้เรียนรู้จากวิทยากรในท้องถิ่นรอบ ๆ โรงเรียน”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, 27 ธันวาคม 2567)

“จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้โครงงาน ให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการสำรวจ ค้นพบ ค้นหา ดำเนินการ หาข้อสรุปในอาชีพที่ตนเองสนใจ”

(ครูผู้สอนคนที่ 1, 27 ธันวาคม 2567)

“จัดกิจกรรมตามความสนใจของนักเรียน นำบริบทของโรงเรียนเข้าร่วมพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ ได้แก่ ดนตรีลูกทุ่ง ผลิตภัณฑ์น้ำดื่มเพื่อชุมชน และส่งเสริมต่อยอดอาชีพในชุมชน”

(ครูผู้สอนคนที่ 2, 27 ธันวาคม 2567)

“กิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นมีความหลากหลายมากเลยคะ เช่น กิจกรรมอาชีพสร้างรายได้ กิจกรรมวงโยธวาทิตโรงเรียน กิจกรรมวงดนตรีลูกทุ่ง กิจกรรมสภานักเรียน ซึ่งหนูได้ร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับดนตรี ทั้งเรีกและลูกทุ่ง ทำให้หนูค้นพบความสามารถของตนเองคะ”

(นักเรียนคนที่ 1, 27 ธันวาคม 2567)

“หนูชอบกิจกรรมเกี่ยวกับการทำอาหารคะ โดยเฉพาะการทำกิมจิ สร้างความตื่นเต้นให้กับหนูมากคะ เพราะเป็นอาหารแปลกใหม่ที่มาจากชีรี่เกาหลี”

(นักเรียนคนที่ 2, 27 ธันวาคม 2567)

“โรงเรียนของเรามีการผลิตน้ำดื่มเองค่ะ และยังมีกิจกรรมสร้างอาชีพเพื่อสร้างรายได้ระหว่างเรียนด้วยค่ะ”

(นักเรียนคนที่ 3, 27 ธันวาคม 2567)

1.3) ขั้นตอนหรือวิธีการที่โรงเรียนดำเนินการเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นว่า ดำเนินการวางแผนร่วมกันระหว่างครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียน ค้นหาความต้องการที่นักเรียนอยากทำร่วมกัน เพื่อกำหนดกิจกรรมให้เหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียน ครูดำเนินกิจกรรมตามโครงการในแผนปฏิบัติการ โดยมีผู้บริหาร คณะครู และผู้ปกครอง ร่วมกับขับเคลื่อนกิจกรรมให้เกิดความคล่องตัวมากที่สุด นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง มีเมื่อข้อสงสัยขอคำปรึกษาจากครูผู้สอน ส่วนครูจะมีการประเมินผลการจัดกิจกรรมตลอดเวลาเพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะกับนักเรียน และจัดให้มีการเผยแพร่ผลงานของนักเรียนโดยการจัดตลาดนัดวิชาการและอาชีพในโรงเรียน และมีการเผยแพร่ผลงานทางออนไลน์ ได้แก่ เพจ Facebook สารประชาสัมพันธ์ ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ดำเนินการวางแผนร่วมกันระหว่างครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียน เพื่อกำหนดกิจกรรมให้เหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียน ส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ผลงานของนักเรียน ทั้งการจัดตลาดนัดวิชาการและอาชีพในโรงเรียน และเผยแพร่ผลงานทางออนไลน์ ได้แก่ เพจ Facebook สารประชาสัมพันธ์ เป็นต้น”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, 27 ธันวาคม 2567)

“ครูดำเนินการจัดกิจกรรมตามที่ได้กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ โดยเฉพาะโครงการเศรษฐกิจพอเพียง”

(ครูผู้สอนคนที่ 1, 27 ธันวาคม 2567)

“ในการจัดประชุมครูเพื่อกำหนดกิจกรรม ผู้บริหารสถานศึกษาให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนและออกแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียนและสอดคล้องกับสภาพบริบทของโรงเรียน”

(ครูผู้สอนคนที่ 2, 27 ธันวาคม 2567)

“ระหว่างจัดกิจกรรมดำเนินการประเมินผลด้วยการสอบถาม สังเกต สัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยเฉพาะนักเรียน เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุง กิจกรรมตลอดเวลา”

(ครูผู้สอนคนที่ 3, 27 ธันวาคม 2567)

“โรงเรียนให้นักเรียนมีโอกาสนอกความคิดเห็นว่าอยากจะทำกิจกรรมอะไรบ้าง และโรงเรียนได้จัดกิจกรรมตามความต้องการของนักเรียนซึ่งหนูชอบมากค่ะ”

(นักเรียนคนที่ 2, 27 ธันวาคม 2567)

“เมื่อเกิดปัญหาในการจัดกิจกรรมในทุกครั้ง จะขอข้อเสนอแนะและคำแนะนำจากครู”

(นักเรียนคนที่ 3, 27 ธันวาคม 2567)

1.4) ปัจจัยสำคัญที่มีส่วนส่งเสริมหรือสนับสนุนให้การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนประสบผลสำเร็จ ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นว่า มีการบริหารจัดการด้านงบประมาณที่ชัดเจน ระบุในแผนปฏิบัติการประจำปี คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนกิจกรรมทั้งงบประมาณ วิทยากร มีการระดมทรัพยากรในส่วนงบประมาณในการบริหารโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช และจากผู้ปกครองให้การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพในชุมชนดังตัวอย่างการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“มีการบริหารจัดการด้านงบประมาณที่ชัดเจน ระบุในแผนปฏิบัติการประจำปี คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนกิจกรรมทั้งงบประมาณ วิทยากร”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, 27 ธันวาคม 2567)

“โรงเรียนมีการระดมทรัพยากรในส่วนงบประมาณในการบริหารโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ อย่างชัดเจน ทำให้ครูสามารถจัดกิจกรรมได้อย่างคล่องตัว”

(ครูผู้สอนคนที่ 1, 27 ธันวาคม 2567)

“ได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช ให้
การสนับสนุนงบประมาณ 500,000 บาท”

(ครูผู้สอนคนที่ 2, 27 ธันวาคม 2567)

“ได้รับการสนับสนุนจากคนในชุมชน เพราะได้เห็นผลงานของนักเรียน
เป็นที่ประจักษ์ โดยเฉพาะผู้ปกครองให้การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการ
เรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพในชุมชน”

(ครูผู้สอนคนที่ 3, 27 ธันวาคม 2567)

**1.5) ผลลัพธ์หรือผลสำเร็จที่เกิดจากการดำเนินงานในการพัฒนาทักษะชีวิต
และอาชีพของนักเรียน** ในด้านคุณลักษณะของนักเรียนและด้านคุณภาพของสถานศึกษา ผู้ให้
ข้อมูลในการสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นว่า ในด้านของนักเรียนนั้นนักเรียนมีความรับผิดชอบ
และมีวินัยมากขึ้น มีทักษะในการวางแผนการทำงานและการทำงานร่วมกันมีการสร้าง
สัมพันธภาพ และมิตรภาพเพิ่มขึ้น นักเรียนมีสมาธิในการเรียนและทำกิจกรรม มีความกล้าในการ
แสดงออกและกล้าแสดงความคิดเห็นมากขึ้น และมีทักษะในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม
ใหม่ ๆ นักเรียนจึงเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ส่วนด้านของโรงเรียนนั้น พบว่า โรงเรียนมีแนว
ปฏิบัติที่เป็นเลิศ ในการด้านการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีทักษะชีวิตและอาชีพ
โดยใช้โครงงานในการจัดกิจกรรม ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ผลสำเร็จที่ได้จากการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพคือ นักเรียนมีความ
รับผิดชอบและมีวินัยมากขึ้น และโรงเรียนมีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best
Practice) ในการด้านการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมี
ทักษะชีวิตและอาชีพโดยใช้โครงงานในการจัดกิจกรรม”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, 27 ธันวาคม 2567)

“หลังจากจัดกิจกรรมภายใต้โครงการเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีกิจกรรมที่
หลากหลายนั้น ผลลัพธ์ที่ได้ค้ำค้ำกับนักเรียนมาก ทำให้นักเรียนมีทักษะ
ในการดำเนินชีวิตและมีทักษะพื้นฐานด้านอาชีพติดตัวไป”

(ครูผู้สอนคนที่ 1, 27 ธันวาคม 2567)

“นักเรียนมีทักษะในการวางแผนในการทำงานมากยิ่งขึ้นและมีทักษะในการทำงานร่วมกัน ทำให้งานออกมาประสบความสำเร็จและนักเรียนเกิดความภาคภูมิใจ”

(ครูผู้สอนคนที่ 2, 27 ธันวาคม 2567)

“เมื่อนักเรียนได้รับการฝึกฝนด้านอาชีพที่หลากหลาย ทำให้นักเรียนได้รับรางวัลนำมาซึ่งความภาคภูมิใจให้กับตนเองและครอบครัว”

(ครูผู้สอนคนที่ 3, 27 ธันวาคม 2567)

“หนูรู้สึกภูมิใจในสมรรถนะในการทำงานและการเรียนมากยิ่งขึ้น และยังสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับเพื่อน ๆ อีกด้วย”

(นักเรียนคนที่ 1, 27 ธันวาคม 2567)

“มีความกล้าในการแสดงออกและกล้าแสดงความคิดเห็นมากขึ้น และมีทักษะในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ”

(นักเรียนคนที่ 2, 27 ธันวาคม 2567)

“หนูรู้สึกภูมิใจในตัวเองที่ค้นพบความสามารถพิเศษ และคิดว่าสามารถนำไปเป็นอาชีพได้ในอนาคตค่ะ”

(นักเรียนคนที่ 3, 27 ธันวาคม 2567)

1.6) ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน

1.6.1) **จุดแข็ง** จากการวิเคราะห์จุดแข็งในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนบ้านทุ่งกรวด พบว่า ในการขับเคลื่อนภารกิจของสถานศึกษาคณะครูและบุคลากรมีความสามัคคี และพร้อมทำงานเป็นทีมร่วมกัน ในส่วนของนักเรียนมีความพร้อมที่จะพัฒนาตนเองให้มีทักษะทางอาชีพที่หลากหลาย และมีความรักสามัคคี มีใจรักในการทำกิจกรรมร่วมกัน กระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษามีการบริหารจัดการที่เป็นระบบ โดยใช้วงจรบริหารงานคุณภาพ (PDCA) เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนงาน ดังตัวอย่างประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึก ต่อไปนี้

“สิ่งที่น่าชื่นชมในฐานะของผู้บริหาร คือ บุคลากรในโรงเรียนของเรา ให้
ความร่วมมือในการขับเคลื่อนภารกิจสู่การปฏิบัติ”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, 27 พฤศจิกายน 2567)

“ถือว่าเป็นความโชคดีของโรงเรียนที่คณะครูมีความสามัคคี และพร้อม
ทำงานร่วมกัน”

(ครูผู้สอนคนที่ 1, 27 พฤศจิกายน 2567)

“นักเรียนของเรา มีใจรักในการทำกิจกรรมร่วมกัน และพร้อมที่จะพัฒนา
ตนเอง ถือว่าเป็นจุดแข็งสำคัญที่ทำให้คุณครูทุกคนมีกำลังใจการสอน
มากขึ้น”

(ครูผู้สอนคนที่ 2, 27 พฤศจิกายน 2567)

1.6.2) จุดอ่อน จากการวิเคราะห์จุดอ่อนในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ
ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนบ้านทุ่งกรวด พบว่า งบประมาณในบางกิจกรรม
ยังไม่เพียงพอส่งผลให้ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู
และชุมชน จึงต้องร่วมกันระดมทรัพยากรทางการศึกษา แต่ก็สามารถแก้ไขปัญหาได้เพียงบางส่วน
และอาจจะยังไม่ใช่วิธีแก้ปัญหาที่ยั่งยืน ในส่วนของนักเรียน มีค่านิยมหรือความรู้สึกต่ออาชีพที่
เกี่ยวกับเกษตรกรรมหรืองานที่ต้องลงมือปฏิบัติหนัก ๆ ยังไม่ค่อยดี และเห็นว่าเป็นอาชีพที่ไม่ค่อย
น่าสนใจและให้ผลตอบแทนต่ำ ซึ่งอาจจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการสอน ดังตัวอย่างประเด็น
การสัมภาษณ์เชิงลึก ต่อไปนี้

“ถ้าจะให้พูดถึงนักเรียน ก็ต้องบอกตามตรงว่า ค่านิยมของนักเรียนที่มีต่อ
งานอาชีพยังไม่ค่อยน่าสนใจและให้ผลตอบแทนต่ำ ซึ่งเป็นสิ่งที่ครูต้อง
ร่วมกันเร่งสร้างความเข้าใจ”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, 27 พฤศจิกายน 2567)

“ข้อจำกัดที่สำคัญที่โรงเรียนต้องหาทางแก้ปัญหาอยู่เสมอคืองบประมาณ
ในบางกิจกรรมยังไม่เพียงพอ”

(ครูผู้สอนคนที่ 1, 27 พฤศจิกายน 2567)

“ในการขับเคลื่อนงานต่าง ๆ สิ่งสำคัญนอกจากบุคลากรที่คุณภาพแล้ว สิ่งสำคัญอีกอย่างคือ โรงเรียนยังขาดงบประมาณในการดำเนินงานให้เกิดความต่อเนื่อง”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, 27 พฤศจิกายน 2567)

1.6.3) โอกาส จากการวิเคราะห์โอกาส ในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนบ้านทุ่งกรวด พบว่า สถานศึกษาได้รับการสนับสนุน ด้านงบประมาณจากหน่วยงานภายนอก เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช ให้การ สนับสนุนงบประมาณ เพื่อซื้อเครื่องดนตรีสากลของวงโยธวาทิตโรงเรียน นอกนั้นนั้น สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ซึ่งเป็นต้นสังกัดมีนโยบายและจุดเน้นที่ ต้องการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพที่ชัดเจน ส่งผลให้สถานศึกษาสามารถกำหนดทิศทางและ เป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนได้อย่างต่อเนื่อง ดังตัวอย่างประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึก ต่อไปนี้

“ในส่วนตรงนี้ก็ถือว่าโรงเรียนในสังกัดโชคดีที่ต้นสังกัดมีนโยบายและ จุดเน้นที่ต้องการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพที่ชัดเจน”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, 27 พฤศจิกายน 2567)

“ส่วนสำคัญเลยที่ต้องให้เครดิตคือ เรามีความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย ในการสนับสนุนงบประมาณ เช่น อบจ.ให้งบประมาณสนับสนุนเครื่อง ดนตรีทำให้วงโยธวาทิตที่พร้อมให้บริการชุมชนได้”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, 27 พฤศจิกายน 2567)

“การระดมทรัพยากรจากหน่วยงานภายนอก ถือว่าเป็นจุดเด่นของ โรงเรียนที่สามารถดึงงบประมาณจากหน่วยงานภายนอก เช่น องค์การ บริหารส่วนจังหวัด ให้การสนับสนุนงบประมาณ เช่น วงโยธวาทิต”

(ครูผู้สอนคนที่ 2, 27 พฤศจิกายน 2567)

1.6.4) อุปสรรค จากการวิเคราะห์อุปสรรค ในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนบ้านทุ่งกรวด พบว่า ในบางครอบครัวอาจจะมี ข้อจำกัดเรื่องสภาพเศรษฐกิจที่มีรายได้ไม่เพียงพอ ส่งผลให้ผู้ปกครองไม่ค่อยสนับสนุนการทำ กิจกรรมของบุตรหลาน ในส่วน of นักเรียนยังมีพฤติกรรมติดสื่อสังคมออนไลน์ ในส่วนของการ

จัดการเรียนการสอนก็ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้การจัดการเรียนการสอนและขับเคลื่อนโครงการหรือกิจกรรมบางส่วนขาดความต่อเนื่อง ดังตัวอย่างประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึก ต่อไปนี้

“ในช่วงนี้น่าจะเป็นปัญหาที่เกิดกับเด็กส่วนใหญ่ คือ นักเรียนมีพฤติกรรมติดสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้มีเวลาในการร่วมกิจกรรมน้อยลงในส่วนนี้อาจจะต้องร่วมกันวางแผนและแก้ไขปัญหาเพื่อปรับพฤติกรรมกับหลายภาคส่วนร่วมกัน”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, 27 พฤศจิกายน 2567)

“ในชุมชนของเราแม้ผู้ปกครองส่วนใหญ่จะเห็นความสำคัญของการศึกษา และส่งเสริมลูกอย่างเต็มที่ แต่ก็ยังพบว่าบางครอบครัวผู้ปกครองไม่ค่อยสนับสนุนการทำกิจกรรมของบุตรหลาน อาจจะต้องข้อจำกัดเรื่องเศรษฐกิจที่ต้องทำมาหากินเลี้ยงปากท้องเป็นหลัก”

(ครูผู้สอนคนที่ 1, 27 พฤศจิกายน 2567)

“ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้การดำเนินงานในบางเรื่องของโรงเรียนขาดความต่อเนื่อง ซึ่งเราก็ต้องมาตั้งต้นเริ่มกันใหม่”

(ครูผู้สอนคนที่ 2, 27 พฤศจิกายน 2567)

2. กรณีศึกษาที่ 2 โรงเรียนวัดจันดี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

โรงเรียนวัดจันดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ ตั้งอยู่หมู่ที่ 10 ตำบลหลักช้าง อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80250 เบอร์โทรศัพท์ 0-7548-6315 เบอร์โทรสาร 0-7548-6315 โรงเรียนวัดจันดี ปัจจุบันทำการเปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดจันดี บริหารงานและขับเคลื่อนสถานศึกษา ภายใต้วิสัยทัศน์ คือ จัดการศึกษาที่มุ่งเน้นภาษา วิทยาศาสตร์คณิตศาสตร์และเทคโนโลยียึดหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยครูมืออาชีพให้ผู้เรียนมีสมรรถนะและคุณลักษณะสู่ศตวรรษที่ 21 สู่โรงเรียนคุณภาพมาตรฐานระดับสากล (<https://watchandee-school.ac.th/>)

โรงเรียนวัดจันดี มีพันธกิจ คือ 1) พัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม มีค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ

พอเพียง และพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไทย 2) พัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถที่เป็นเลิศทางวิชาการ มีศักยภาพและสมรรถนะตามหลักสูตร และมีคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 3) สร้างโอกาส ความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำ ให้ผู้เรียนทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างมีคุณภาพ 4) พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบให้มีความรู้ความสามารถ คิดเชิงกลยุทธ์ มีนวัตกรรม มีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคมและพัฒนาตนสู่มืออาชีพ 5) พัฒนาระบบการบริหารจัดการของโรงเรียนให้มีความปลอดภัยในโรงเรียนเพื่อการเรียนรู้ในทุกมิติ เป็นโรงเรียนนวัตกรรม และใช้การวิจัยในการขับเคลื่อนสู่คุณภาพ 6) ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา โดยร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน ภาคีเครือข่ายทางการศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง โดยโรงเรียนวัดจันดี มีเป้าหมายที่ยกระดับและพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้มีความคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งทักษะชีวิตและอาชีพก็เป็นหนึ่งหมุดหมายสำคัญที่โรงเรียนต้องปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับนักเรียนทุกคน

ภาพประกอบ 6 บริบทโรงเรียนวัดจันดี

2.1) นโยบายหรือกลยุทธ์ของโรงเรียนในการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นว่า โรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่มีรายวิชาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพให้กับนักเรียน มีการส่งเสริม พัฒนาคุณภาพของนักเรียนตามศักยภาพที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมที่หลากหลาย ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมนำไปปฏิบัติได้จริง รวมถึงการบูรณาการปัญหาในชีวิตประจำวันของนักเรียนสู่การจัดการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการสอนเชิงรุก (Active Learning) ให้นักเรียนได้ลงมือทำจริง ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“นโยบายของโรงเรียนเรามุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพของนักเรียนเป็นรายบุคคลแล้วส่งเสริมให้มีการจัดโครงการและกิจกรรมที่หลากหลายตามศักยภาพของนักเรียน”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, 27 ธันวาคม 2567)

“โรงเรียนของเรามีหลักสูตรสถานศึกษาที่มีการเปิดรายวิชาเพิ่มเติมเกี่ยวกับทักษะชีวิตและอาชีพ และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน”

(ครูผู้สอนคนที่ 1, 27 ธันวาคม 2567)

“มีการดำเนินการจัดกิจกรรมที่นำปัญหาในชีวิตประจำวันของนักเรียนมาบูรณาการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง”

(ครูผู้สอนคนที่ 2, 27 ธันวาคม 2567)

“จัดกิจกรรมแบบ Active Learning โดยให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริง โดยเฉพาะเกี่ยวกับอาชีพที่อยู่รอบตัวนักเรียนตามความสนใจ”

(ครูผู้สอนคนที่ 3, 27 ธันวาคม 2567)

2.2) โครงการ/กิจกรรมหรือกระบวนการที่โรงเรียนส่งเสริมต่อการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นว่า โรงเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ได้แก่ โครงการสร้างทักษะนักเรียน เช่น กิจกรรมจิตอาสาโรงเรียน กิจกรรมอาชีพน้ำสมุนไพร กิจกรรมตลาดอาชีพ โครงการพัฒนาสมรรถนะขั้นสูง เช่น กิจกรรมวันวิทยาศาสตร์ กิจกรรมสถานนักเรียน กิจกรรมวันเด็กแห่งชาติ รวมถึงสถานที่ต้นแบบแหล่งศึกษาดูงาน เป็นต้น ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“โรงเรียนได้จัดกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนเกิดทักษะชีวิตและอาชีพโดยตรง ได้แก่ เป็นสถานที่ต้นแบบแหล่งศึกษาดูงาน ทำให้นักเรียนได้นำเสนอ กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ได้แก่ กิจกรรมตลาดอาชีพ จัดอาสาโรงงาน”
(ผู้บริหารสถานศึกษา, 27 ธันวาคม 2567)

“กิจกรรมที่โรงเรียนจัดเพื่อส่งเสริมทักษะและอาชีพให้นักเรียน ได้แก่ กิจกรรมออกบูธสินค้าของนักเรียน จัดทำน้ำสุมไพรในชุมชน กิจกรรมจิตอาสาโรงงาน รวมถึงเป็นสถานที่ศึกษาดูงานให้กับโรงเรียนอื่น”
(ครูผู้สอนคนที่ 1, 27 ธันวาคม 2567)

“กิจกรรมที่ทำให้นักเรียนเกิดทักษะชีวิตและอาชีพ ได้แก่ ฝึกทักษะให้นักเรียนเรียนรู้อาชีพจากสุมไพรในชุมชน โดยการทำน้ำสุมไพร และส่งเสริมให้นักเรียนออกบูธสินค้าเพื่อเรียนรู้การทำและการขายผลิตภัณฑ์”
(ครูผู้สอนคนที่ 3, 27 ธันวาคม 2567)

“กิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นแล้วหนูได้ร่วมกิจกรรม ก็จะมี กิจกรรมตลาดอาชีพ ให้นักเรียนได้ฝึกทำอาชีพและนำสินค้ามาขายกันโรงเรียน”
(นักเรียนคนที่ 1, 27 ธันวาคม 2567)

“โรงเรียนจัดกิจกรรมที่ทำให้เราได้ฝึกทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ ได้แก่ กิจกรรมวันวิทยาศาสตร์ กิจกรรมสภานักเรียน กิจกรรมวันเด็กแห่งชาติ”
(นักเรียนคนที่ 2, 27 ธันวาคม 2567)

“หนูได้ร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนได้จัดขึ้นเพื่อฝึกทักษะอาชีพและส่งเสริมทักษะชีวิต ได้แก่ กิจกรรมตลาดอาชีพ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีอาชีพที่หลากหลายจากผลงานของนักเรียน กิจกรรมวันวิทยาศาสตร์ที่ทำให้ฝึกทักษะด้านต่าง ๆ รวมถึงกิจกรรมแนะแนวที่ทำให้หนูรู้จักอาชีพต่าง ๆ เพิ่มขึ้น”

(นักเรียนคนที่ 3, 27 ธันวาคม 2567)

2.3) โรงเรียนมีขั้นตอนหรือวิธีการในการดำเนินการโครงการ/กิจกรรม ในการส่งเสริม พัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์แสดงความ คิดเห็นว่า เริ่มดำเนินการด้วยการประชุมวางแผน โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ได้แก่ ครู นักเรียน เครือข่ายในชุมชน และภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อวางแผนในการสร้างสร้างองค์ ความรู้เบื้องต้น แล้วดำเนินการเริ่มต้นจากภายในโรงเรียน โดยกำหนดกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง คือ กิจกรรมอาชีพน้ำสมุนไพร ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้ดำเนินการขับเคลื่อนกิจกรรมเป็นหลัก แล้วให้ นักเรียนนำเสนอผลงานภายในโรงเรียน รวมถึงมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา และมีการนำข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์มากที่สุด ดังตัวอย่างการ สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“มีการร่วมกันวางแผนในการจัดโครงการ/กิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต และอาชีพ ระหว่างครู และภาคีเครือข่ายของโรงเรียน แล้วคัดเลือก กิจกรรมที่เหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียน ส่งเสริมให้ดำเนิน กิจกรรมให้มีความสะดวกมากยิ่งขึ้น ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ในโรงเรียนและนอกโรงเรียน”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, 27 ธันวาคม 2567)

“มีการวางแผนร่วมกันระหว่างภาคีเครือข่ายของโรงเรียน แล้วดำเนิน กิจกรรมที่ตามได้ตกลงร่วมกันภายในโรงเรียน โดยกำหนดกิจกรรมที่ เกี่ยวข้อง คือ กิจกรรมอาชีพน้ำสมุนไพร”

(ครูผู้สอนคนที่ 1, 27 ธันวาคม 2567)

“กำหนดกิจกรรมในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในชุมชน โดย ส่งเสริมให้ทำกิจกรรมน้ำสมุนไพร เมื่อได้ผลผลิตให้มีการนำเสนอภายใน โรงเรียนให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนการเรียนรู้ร่วมกัน”

(ครูผู้สอนคนที่ 2, 27 ธันวาคม 2567)

“เมื่อการจัดกิจกรรมเสร็จสิ้นตามโครงการ ให้มีการประเมินการจัด กิจกรรมแล้วนำผลนั้นมาปรับปรุงแก้ไขต่อไปในปีการศึกษาหน้า”

(ครูผู้สอนคนที่ 3, 27 ธันวาคม 2567)

“โรงเรียนให้นักเรียนที่เป็นสถานนักเรียนเข้าร่วมเสนอกิจกรรมที่อยากให้โรงเรียนดำเนินการจัดกิจกรรมขึ้น”

(นักเรียนคนที่ 1, 27 ธันวาคม 2567)

“โรงเรียนให้นักเรียนเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมเป็นสำคัญ เพื่อให้พวกหนูลงมือปฏิบัติจริง และจัดเวทีให้มีการนำเสนอผลงานของตนเอง”

(นักเรียนคนที่ 2, 27 ธันวาคม 2567)

“หนูได้ร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนได้จัดขึ้นเพื่อฝึกทักษะอาชีพและส่งเสริมทักษะชีวิต ได้แก่ กิจกรรมตลาดอาชีพ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีอาชีพที่หลากหลายจากผลงานของนักเรียน กิจกรรมวันวิทยาศาสตร์ที่ทำให้ฝึกทักษะด้านต่าง ๆ รวมถึงกิจกรรมแนะแนวที่ทำให้หนูรู้จักอาชีพต่าง ๆ เพิ่มขึ้น”

(นักเรียนคนที่ 3, 27 ธันวาคม 2567)

2.4) ปัจจัยสำคัญที่มีส่วนส่งเสริมหรือสนับสนุนให้การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนประสบผลสำเร็จ เห็นผลเป็นรูปธรรมนั้น ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นว่า การที่โครงการและกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนประสบความสำเร็จนั้น ได้รับความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายให้การสนับสนุนในด้านความรู้ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพนักเรียนสู่เส้นการเป็นผู้ประกอบการ จากวิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ รวมถึงความร่วมมือที่เข้มแข็งจากภายในโรงเรียนและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้การส่งเสริมสนับสนุน ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“มีภาคีเครือข่ายให้การสนับสนุนความรู้ ในโครงการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพนักเรียนสู่เส้นการเป็นผู้ประกอบการ จากวิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, 27 ธันวาคม 2567)

“นอกจากได้รับการสนับสนุนจากผู้ประกอบการโดยตรงคือ วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้แล้ว ยังได้รับการส่งเสริมสนับสนุนที่เข้มแข็งจากภายในโรงเรียนอีกด้วย คือ จากคณะครู ผู้ปกครองและนักเรียนในการจัดกิจกรรมเป็นอย่างดี”

(ครูผู้สอนคนที่ 1, 27 ธันวาคม 2567)

“ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้การส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมที่พัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพให้กับนักเรียน”

(ครูผู้สอนคนที่ 2, 27 ธันวาคม 2567)

2.5) ผลลัพธ์หรือผลสำเร็จที่เกิดจากการดำเนินงานในการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ในด้านคุณลักษณะของนักเรียนและด้านคุณภาพของสถานศึกษา ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นว่า ในด้านของนักเรียนนั้นเกิดทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพซึ่งเกิดจากความรู้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการสร้างผลิตภัณฑ์ของตนเอง มีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน สามารถปรับตัวไม่กลัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น มีทักษะในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี รวมถึงสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น มีภาวะผู้นำ มีความรับผิดชอบ กล้าในการแสดงออกทั้งทางร่างกายและความคิดมากขึ้น ซึ่งทักษะพื้นฐานทางอาชีพสามารถต่อยอดเป็นอาชีพเสริมที่สร้างรายได้ระหว่างเรียนและอนาคตได้ ส่วนความสำเร็จของสถานศึกษานั้น พบว่า สถานศึกษามีผลิตภัณฑ์ที่สามารถต่อยอดในการสร้างรายได้ และนวัตกรรมของสถานศึกษา และสถานศึกษาเป็นต้นแบบและสถานที่ดูงานของสถานศึกษาให้กับสถานศึกษาอื่นได้ ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ผลสำเร็จในด้านของนักเรียนนั้น ทำให้นักเรียนมีความรู้ด้านทักษะอาชีพ และสามารถสร้างผลิตภัณฑ์ด้วยตนเองได้ ทำให้มีรายได้เกิดขึ้นระหว่างเรียน นอกจากความสำเร็จด้านสถานศึกษาพบว่า สถานศึกษามีผลิตภัณฑ์ที่สามารถต่อยอดในการสร้างรายได้ และนวัตกรรมของสถานศึกษา และเป็นสถานที่ศึกษาดูงานให้กับสถานศึกษาอื่นได้”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, 27 ธันวาคม 2567)

“ผลสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมในการส่งเสริมทักษะชีวิตและทักษะอาชีพพบว่า นักเรียนมีทักษะในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดีขึ้น มีความรู้ความเข้าใจในการสร้างผลิตภัณฑ์ด้วยตนเอง”

(ครูผู้สอนคนที่ 1, 27 ธันวาคม 2567)

“จากการส่งเสริมให้มีทักษะชีวิตและทักษะอาชีพนั้นพบว่า พฤติกรรมของนักเรียนเปลี่ยนไปคือ มีความคิดสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการคิดค้นผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่สามารถต่อยอดไปสู่การสร้างรายได้และเป็นอาชีพได้”

(ครูผู้สอนคนที่ 2, 27 ธันวาคม 2567)

“นักเรียนมีภาวะผู้นำ มีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงานและที่สำคัญนักเรียนมีความสามารถในการกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น”

(ครูผู้สอนคนที่ 3, 27 ธันวาคม 2567)

“นักเรียนมีทักษะพื้นฐานด้านอาชีพเพื่อการต่อยอดในการประกอบอาชีพในอนาคต และคิดว่าตัวเองมีน้ำใจในการช่วยเหลืองานส่วนรวมมากขึ้น”

(นักเรียนคนที่ 1, 27 ธันวาคม 2567)

“จากการที่เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพที่โรงเรียนได้จัดขึ้นนั้น พบว่า ตัวเองสร้างมีภาวะผู้นำ มีความรับผิดชอบงานในหน้าที่ รู้จักการปรับตัวไม่กลัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นและความเข้าอกเข้าใจบุคคลอื่นมากขึ้นมากยิ่งขึ้น”

(นักเรียนคนที่ 2, 27 ธันวาคม 2567)

“ทำให้หนูมีอาชีพเสริมและมีรายได้ระหว่างเรียน และคิดว่าจะนำไปเป็นอาชีพในยามว่างได้ นอกจากนี้หนูยังรู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นมากขึ้น ทำให้เกิดความสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกัน”

(นักเรียนคนที่ 3, 27 ธันวาคม 2567)

2.6) ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ผลการวิเคราะห์การแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นเกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ต่อความต้องการจำเป็นในการออกแบบแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา รายละเอียดต่อไปนี้

2.6.1) จุดแข็ง จากการวิเคราะห์จุดแข็งในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนวัดจันดี พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาให้การสนับสนุนการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ในส่วนของคณะครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้ลงมือปฏิบัติงานและขับเคลื่อนภารกิจอย่างเต็มศักยภาพ รวมทั้งมีเครื่องมือและอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ ดังตัวอย่างประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึก ต่อไปนี้

“ความโชคดีของเราคือคณะครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานและขับเคลื่อนภารกิจอย่างเต็มศักยภาพ ผู้บริหารแบบผมก็ถือว่าโชคดีครับ”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, 27 พฤศจิกายน 2567)

“ในการทำงานทุกอย่างเราจะมีผู้บริหารอยู่เคียงข้างเสมอ เมื่อผู้บริหารสถานศึกษาให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เราก็มีกำลังใจพร้อมที่จะทำงาน มันเหมือนเราไม่ได้ยืนอยู่เพียงลำพัง จะถูกหรือผิดผู้บริหารก็อยู่ข้างเราเสมอ”

(ครูผู้สอนคนที่ 1, 27 พฤศจิกายน 2567)

“ความพร้อมเรื่องเครื่องมือและอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ ทำให้เราทำงานได้ง่ายและสบายใจขึ้นมาก”

(ครูผู้สอนคนที่ 3, 27 พฤศจิกายน 2567)

2.6.2) จุดอ่อน จากการวิเคราะห์จุดอ่อนในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนวัดจันดี พบว่า อาคารสถานที่ยังไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ส่งผลให้ห้องเรียนและห้องปฏิบัติการเฉพาะด้านไม่เพียงพอ เช่น ไม่มีห้องคหกรรม ทำให้ในชั่วโมงเรียนครูผู้สอนและนักเรียนต้องแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เช่น ใช้ห้องเรียน ห้องอื่น ๆ หรือโรงบริเวณทางเดินเป็นสถานที่ประกอบกิจกรรม นอกจากนั้นโครงการเวลาเรียนยังไม่ยืดหยุ่นตาม

เนื้อหาสาระ เพราะในบางวิชาเป็นวิชาที่ต้องลงมือปฏิบัติแต่ชั่วโมงเรียนเป็นชั่วโมงเดียว ทำให้จัดการเรียนการสอนไม่ครบกระบวนการ ในส่วนของอาคารสถานที่ยังมีจำนวนไม่เพียงพอ ห้องเรียนขาดเกณฑ์ ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนในบางรายวิชารูปแบบไม่ค่อยเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ รวมทั้งคณะครูและบุคลากรทางการศึกษา มีภาระรับผิดชอบที่นอกเหนือจากงานสอนค่อนข้างมาก ซึ่งอาจจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการสอน ดังตัวอย่างประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึก ต่อไปนี้

“แม้โรงเรียนเราจะมีความพร้อมในหลาย ๆ เรื่องแต่ข้อจำกัดหลัก ๆ ของเรา คือ เรื่องอาคารสถานที่ยังไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ด้วยพื้นที่จำกัดมาก การจะเพิ่มอาคารเรียน อาคารประกอบจึงไม่สามารถทำได้”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, 27 พฤศจิกายน 2567)

“น่าจะเป็นปัญหาของครูไทยเราแล้วกับเรื่องครูมีภาระรับผิดชอบงานนอกเหนือจากการสอนค่อนข้างมาก ต้องแบ่งเวลามาทำงานอื่นนอกเหนือการสอนค่อนข้างมากเลยทีเดียว”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, 27 พฤศจิกายน 2567)

“จากที่พื้นที่โรงเรียนจำกัดมาก ๆ จะสร้างอาคารเรียนใหม่ ๆ ไม่ได้เลย เพราะไม่มีพื้นที่ ทำให้ห้องปฏิบัติการเฉพาะด้านยังไม่เพียงพอ อย่างห้องคอมพิวเตอร์ของเราก็ไม่มีนะ เวลาจะสอนก็ต้องแก้ปัญหาเฉพาะกันไป”

(ครูผู้สอนคนที่ 2, 27 พฤศจิกายน 2567)

“ในบางครั้งเราพบปัญหาเรื่องเวลาเรียนในบางวิชายังไม่ยืดหยุ่นตามเนื้อหาสาระ เช่น วิชาที่ต้องปฏิบัติ เช่น การแปรรูปอาหาร แต่เป็นชั่วโมงเดียว ทำให้นักเรียนทำกิจกรรมไม่ทัน”

(ครูผู้สอนคนที่ 3, 27 พฤศจิกายน 2567)

2.6.3) โอกาส จากการวิเคราะห์โอกาส ในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนวัดจันดี พบว่า สถานศึกษาได้รับการสนับสนุนทั้งในส่วนของงบประมาณ บุคลากร และแรงจูงใจเชิงบวก เพื่อขับเคลื่อนโครงการหรือกิจกรรมจากหน่วยงานภายนอกอย่างต่อเนื่อง เช่น สถาบันการศึกษา ชุมชนภายนอก และ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ดังตัวอย่างประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึก ต่อไปนี้

“ความน่ารักของที่นี่คือชุมชนภายนอกให้การสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, 27 พฤศจิกายน 2567)

“สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ให้การสนับสนุนทั้งงบประมาณ และบุคลากรในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียน”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, 27 พฤศจิกายน 2567)

“หน่วยงานภายนอก เช่น สถาบันการศึกษา ชุมชน และสำนักงานพื้นที่การศึกษา ให้การสนับสนุนกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง”

(ครูผู้สอนคนที่ 1, 27 พฤศจิกายน 2567)

2.6.4) อุปสรรค จากการวิเคราะห์อุปสรรค ในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนวัดจันดี พบว่า การกำหนดรายละเอียดกรอบเนื้อหาสาระและโครงสร้างเวลาเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจะส่งผลต่อหลักสูตรสถานศึกษา ทำให้ในบางสาระยังไม่ยืดหยุ่นตามเนื้อหาสาระ และผู้ปกครองนักเรียนบางส่วน ประกอบอาชีพที่อาจจะยังไม่มั่นคงเพียงพอ ทำให้การสนับสนุนด้านการศึกษา เช่น วัสดุ อุปกรณ์ประกอบอาหารในรายวิชาคหกรรมที่ต้องร่วมกันจัดเตรียมระหว่างครูผู้สอนและนักเรียน ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนขาดความต่อเนื่องและไม่เห็นผลเป็นรูปธรรม ดังตัวอย่าง ประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึก ต่อไปนี้

“ผู้ปกครองนักเรียนบางส่วนไม่มีอาชีพที่มั่นคงเพียงพอ ทำให้การสนับสนุนด้านการศึกษาขาดความต่อเนื่องและไม่เป็นรูปธรรม”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, 27 พฤศจิกายน 2567)

“ปัญหาเกิดจากโครงสร้างกรอบหลักสูตรและโครงสร้างเวลาเรียนยังไม่ยืดหยุ่นตามเนื้อหาสาระ ทำให้ในบางวิชาสอนไม่ทันหรือนักเรียนทำกิจกรรมไม่ทัน”

(ครูผู้สอนคนที่ 3, 27 พฤศจิกายน 2567)

บ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 6) ส่งเสริมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 7) ส่งเสริมการสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษา และ 8) พัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาไทย 4.0 หากพิจารณาตามพันธกิจจะพบว่า โรงเรียนวัดพระมหาธาตุมุ่งพัฒนานักเรียนบนความหลากหลายด้วยวิธีการแตกต่างกันไป โดยจัดทักษะที่จำเป็นต่อนักเรียนโดยทักษะชีวิตและอาชีพก็เป็นทักษะหลักที่โรงเรียนให้ความสำคัญ

ภาพประกอบ 8 บริบทโรงเรียนวัดพระมหาธาตุ

3.1) นโยบายหรือกลยุทธ์ของโรงเรียนในการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นว่า โรงเรียนวัดพระมหาธาตุ ส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนในทุกมิติตามศักยภาพของนักเรียน โดยในกระบวนการส่งเสริมคำนึงถึงศักยภาพที่หลากหลายบนความแตกต่างระหว่างบุคคล บนแนวคิดพหุปัญญาด้วยวิธีการที่หลากหลาย ซึ่งในทุกกระบวนการ สิ่งสำคัญที่โรงเรียนสอดแทรกคือการปลูกฝังคุณลักษณะในการรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“โรงเรียนวัดพระมหาธาตุ เป็นโรงเรียนเก่าแก่ที่อยู่คู่เมืองนครศรีธรรมราช มาช้านาน จึงได้รับความไว้วางใจจากผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชนในการส่งบุตรหลานเข้ามาเรียน เด็กของเราจึงมีความหลากหลายตามไปด้วย ดังนั้น กระบวนการพัฒนาจึงต้องมองในทุกมิติ ตามศักยภาพของนักเรียนบนความแตกต่างระหว่างบุคคล”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, 27 ธันวาคม 2567)

“นักเรียนแต่ละคนเขาจะมีความสนใจและความสามารถพิเศษที่ต่างกันไป ในประเด็นนี้ครูทุกคนเข้าใจเป็นอย่างดี เราจึงได้พยายามที่ค้นหาความสามารถของนักเรียนแต่ละคนบนแนวคิดพหุปัญญา เราไม่คาดหวัง

ว่านักเรียนทุกคนจะเหมือนกัน เพราะเขามีความแตกต่างกันตั้งแต่แรก
ครูแค่ต้องหาให้เจอและส่งเสริมให้ตรงจุด”

(ครูผู้สอนคนที่ 1, 27 ธันวาคม 2567)

“โรงเรียนของเราเป็นโรงเรียนที่อยู่ติดกับวัดพระมหาธาตุ เป็นศูนย์รวม
จิตใจของชาวนครศรีธรรมราชและคนใต้ทุกคน ดังนั้น เราจึงคาดหวังที่จะ
ส่งเสริมให้นักเรียนภูมิใจ มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มี
ความภาคภูมิใจในรากเหง้าของตนเอง”

(ครูผู้สอนคนที่ 3, 27 ธันวาคม 2567)

3.2) โครงการ/กิจกรรมหรือกระบวนการที่โรงเรียนส่งเสริมต่อการพัฒนา

ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นว่า โรงเรียนมี
การดำเนินการจัดกิจกรรมในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้
แบบโครงงาน (Project approach) เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติ (Active Learning) ผ่าน
กิจกรรมที่หลากหลาย มุ่งเน้นให้นักเรียนมีทักษะในการดำเนินชีวิตและมีทักษะด้านอาชีพ โดยมี
โครงการเศรษฐกิจพอเพียง โครงการพัฒนาศักยภาพนักเรียนสู่ความเป็นเลิศ โครงการสร้างอาชีพ
และกำหนดให้ 1 ห้องเรียน 1 อาชีพ ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“โรงเรียนของเราอยากให้นักเรียนได้เรียนรู้จริง ปฏิบัติจริง เพราะเมื่อเด็ก
ได้ลงมือทำอะไรสักอย่าง จะได้เรียนรู้แบบฝังลึกแบบ 360 องศา ที่นี้จึง
มุ่งเน้นให้ครูจัดการเรียนการสอนแบบโครงงาน (Project approach) เป็น
วิธีในการจัดการเรียนรู้”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, 27 ธันวาคม 2567)

“จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้โครงงาน ให้นักเรียนได้เรียนรู้ จาก
การสำรวจ ค้นพบ ค้นหา ดำเนินการ หาข้อสรุปในอาชีพที่ตนเองสนใจ”

(ครูผู้สอนคนที่ 1, 27 ธันวาคม 2567)

“จัดกิจกรรมตามความสนใจของนักเรียน นำบริบทของโรงเรียน โดยเฉพาะบริบทของโรงเรียนวัดพระมหาธาตุ ที่เน้นให้นักเรียนรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รักและภูมิใจในรากเหง้าตนเอง”

(ครูผู้สอนคนที่ 2, 27 ธันวาคม 2567)

“กิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นมีความหลากหลายมากเลยคะ เช่น กิจกรรม อาชีพสร้างรายได้ กิจกรรมแข่งขันทางวิชาการ กิจกรรมสภานักเรียน ทำให้นักเรียนค้นพบความสามารถของตนเองคะ”

(นักเรียนคนที่ 1, 27 ธันวาคม 2567)

3.3) โรงเรียนมีขั้นตอนหรือวิธีการในการดำเนินการโครงการ/กิจกรรม ในการส่งเสริมพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์แสดงความ คิดเห็นว่า ในการดำเนินงานโรงเรียนได้มุ่งเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการ วางแผนร่วมกันระหว่างผู้บริหาร คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และ นักเรียน เนื่องจากภาคีเครือข่ายมีความเข้มแข็งมาก เพื่อร่วม ค้นหาความต้องการที่นักเรียน กำหนดกิจกรรมให้เหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียน ครูดำเนินกิจกรรมตามโครงการใน แผนปฏิบัติการ และมีการเผยแพร่ผลงานทางออนไลน์ ได้แก่ เพจ Facebook สารประชาสัมพันธ์ ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ดำเนินการวางแผนร่วมกันระหว่างครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียน เพื่อกำหนดกิจกรรมให้เหมาะสมกับสภาพบริบท ของโรงเรียน ส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ผลงานของนักเรียน ทั้งการจัด ตลาดนัดวิชาการและอาชีพในโรงเรียน และเผยแพร่ผลงานทางออนไลน์ ได้แก่ เพจ Facebook สารประชาสัมพันธ์ เป็นต้น”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, 27 ธันวาคม 2567)

“ครูดำเนินการจัดกิจกรรมตามที่ได้กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ โดยเฉพาะโครงการเศรษฐกิจพอเพียง”

(ครูผู้สอนคนที่ 1, 27 ธันวาคม 2567)

“ในการจัดประชุมครูเพื่อกำหนดกิจกรรม ผู้บริหารสถานศึกษาให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนและออกแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียนและสอดคล้องกับสภาพบริบทของโรงเรียน”

(ครูผู้สอนคนที่ 2, 27 ธันวาคม 2567)

“ระหว่างจัดกิจกรรมดำเนินการประเมินผลด้วยการสอบถาม สังเกต สัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยเฉพาะนักเรียน เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงกิจกรรมตลอดเวลา”

(ครูผู้สอนคนที่ 3, 27 ธันวาคม 2567)

“โรงเรียนให้นักเรียนมีโอกาสนเสนอความคิดเห็นว่าอยากจะทำกิจกรรมอะไรบ้าง และโรงเรียนได้จัดกิจกรรมตามความต้องการของนักเรียนซึ่งหนูชอบมากค่ะ”

(นักเรียนคนที่ 2, 27 ธันวาคม 2567)

3.4) ปัจจัยสำคัญที่มีส่วนส่งเสริมหรือสนับสนุนให้การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนประสบผลสำเร็จ เห็นผลเป็นรูปธรรมนั้น ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นว่ามีการบริหารจัดการด้านงบประมาณที่ชัดเจน ระบุในแผนปฏิบัติการประจำปี คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนกิจกรรมทั้งงบประมาณ วิทยากร มีการระดมทรัพยากรในส่วนงบประมาณในการบริหารโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภาคีเครือข่าย เช่น สมาคมผู้ปกครองและครู วัดพระมหาธาตุ รวมทั้งปราชญ์ชาวบ้านสนับสนุนในการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพในชุมชน ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“มีการบริหารจัดการด้านงบประมาณที่ชัดเจน ระบุในแผนปฏิบัติการประจำปี คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนกิจกรรมทั้งงบประมาณ วิทยากร”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, 27 ธันวาคม 2567)

“โรงเรียนมีการระดมทรัพยากรรวมทั้งได้รับการสนับสนุนในส่วนงบประมาณในการบริหารโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ อย่างชัดเจน ทำให้ครูสามารถจัดกิจกรรมได้อย่างคล่องตัว”

(ครูผู้สอนคนที่ 1, 27 ธันวาคม 2567)

“ได้รับการสนับสนุนจากคนในชุมชน เพราะได้เห็นผลงานของนักเรียนเป็นที่ประจักษ์ โดยเฉพาะผู้ปกครองให้การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพในชุมชน”

(ครูผู้สอนคนที่ 3, 27 ธันวาคม 2567)

3.5) ผลลัพธ์หรือผลสำเร็จที่เกิดจากการดำเนินงานในการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนในด้านคุณลักษณะของนักเรียนและด้านคุณภาพของสถานศึกษา ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นว่า ในด้านของนักเรียนนั้นนักเรียนมีความรับผิดชอบและมีวินัยมากขึ้น มีทักษะในการวางแผนการทำงานและการทำงานร่วมกันมีการสร้างสัมพันธภาพ และมิตรภาพเพิ่มขึ้น นักเรียนมีสมาธิในการเรียนและทำกิจกรรม มีความกล้าในการแสดงออกและกล้าแสดงความคิดเห็นมากขึ้น และมีทักษะในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ นักเรียนจึงเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง รวมทั้งภูมิใจในบริบทของตนเอง ส่วนด้านของโรงเรียนนั้น พบว่า โรงเรียนมีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ ในการด้านการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีทักษะชีวิตและอาชีพโดยใช้โครงงาน (Project Approach) ในการจัดกิจกรรม ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ผลสำเร็จที่ได้จากการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพคือ นักเรียนมีความรับผิดชอบและมีวินัยมากขึ้น และโรงเรียนมีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในการด้านการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีทักษะชีวิตและอาชีพโดยใช้โครงงานในการจัดกิจกรรม”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, 27 ธันวาคม 2567)

“หลังจากจัดกิจกรรมภายใต้โครงการเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีกิจกรรมที่หลากหลายนั้น ผลลัพธ์ที่ได้ค้ำค้ำกับนักเรียนมาก ทำให้นักเรียนมีทักษะในการดำเนินชีวิตและมีทักษะพื้นฐานด้านอาชีพติดตัวไป”

(ครูผู้สอนคนที่ 1, 27 ธันวาคม 2567)

“นักเรียนมีทักษะในการวางแผนในการทำงานมากยิ่งขึ้นและมีทักษะในการทำงานร่วมกัน ทำให้งานออกมาประสบความสำเร็จและนักเรียนเกิดความภาคภูมิใจ”

(ครูผู้สอนคนที่ 2, 27 ธันวาคม 2567)

“หนูรู้สึกว่ามีสมาธิในการทำงานและการเรียนมากยิ่งขึ้น และยังสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับเพื่อน ๆ อีกด้วย”

(นักเรียนคนที่ 1, 27 ธันวาคม 2567)

“มีความกล้าในการแสดงออกและกล้าแสดงความคิดเห็นมากขึ้น และมีทักษะในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ”

(นักเรียนคนที่ 2, 27 ธันวาคม 2567)

“หนูรู้สึกภูมิใจในตัวเองที่ค้นพบความสามารถพิเศษ และคิดว่าสามารถนำไปเป็นอาชีพได้ในอนาคตค่ะ”

(นักเรียนคนที่ 3, 27 ธันวาคม 2567)

3.6) ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ในการส่งเสริมทักษะ ชีวิตและอาชีพของนักเรียน

3.6.1) จุดแข็ง จากการวิเคราะห์จุดแข็งในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนวัดพระมหาธาตุ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ มีความมุ่งมั่นทุ่มเท และมีความขยันในการทำหน้าที่ของตนเอง รวมทั้งมีเป้าหมายในชีวิตที่ชัดเจน ภูมิความรู้ความรับผิดชอบสูง และตั้งใจปฏิบัติหน้าที่อย่างต่อเนื่อง รวมทั้ง ผู้บริหารสถานศึกษา ครอบคลุมในทุกฝ่ายงาน ส่งผลให้มีทิศทางการบริหารที่ชัดเจน และช่วยครูแก้ไขปัญหาได้อย่างสม่ำเสมอ ดังตัวอย่างประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึก ต่อไปนี้

“โรงเรียนวัดพระมหาธาตุของเรา มีผู้บริหารสถานศึกษา ครอบคลุมเกณฑ์ส่งผลให้มีทิศทางการบริหารที่ชัดเจน ครูมีปัญหาหรือต้องการปรึกษาอะไร จึงสามารถสายตรงถึงผู้บริหารประจำกลุ่มงานได้ตลอดเวลา”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, 29 พฤศจิกายน 2567)

“นักเรียนส่วนใหญ่ ทุ่มเท และมีความขยันในการทำหน้าที่ของตนเอง”

(ครูผู้สอนคนที่ 2, 29 พฤศจิกายน 2567)

“จุดแข็งของบุคลากรโรงเรียนวัดพระมหาธาตุ คือ ครูที่รักโรงเรียนมาก
ครูมีความรับผิดชอบสูง และตั้งใจปฏิบัติหน้าที่อย่างต่อเนื่อง”

(ครูผู้สอนคนที่ 3, 29 พฤศจิกายน 2567)

3.6.2) จุดอ่อน จากการวิเคราะห์จุดอ่อนในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนวัดพระมหาธาตุ พบว่า นักเรียนบางคนขาดเรียนนาน ส่งผลให้ขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาคุณภาพ รวมทั้งโครงสร้างเวลาเรียนและหลักสูตรมีข้อจำกัดในการจัดการเรียนรู้ ส่งผลให้การจัดการกิจกรรมต้องวางแผนเฉพาะภายในเวลาที่กำหนดเท่านั้น เพราะนักเรียนบางส่วนเดินทางด้วยรถประจำ ในส่วนของอาคารสถานที่ยังไม่เพียงพอ และค่อนข้างเก่า ทำให้ต้องใช้งบประมาณในการซ่อมแซม ส่งผลให้ขาดงบประมาณไปใช้ในส่วนที่จำเป็นต่อการเรียนการสอน และครูและบุคลากรไม่เพียงพอถ้าเปรียบเทียบกับจำนวนนักเรียนและห้องเรียน ดังตัวอย่างประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึก ต่อไปนี้

“แม้โรงเรียนของเราจะดูว่ามีครูเยอะ แต่จริง ๆ แล้วถ้าเปรียบเทียบกับจำนวนนักเรียนและห้องเรียน ยังถือว่าไม่เพียงพอ”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, 29 พฤศจิกายน 2567)

“โครงสร้างเวลาเรียนและหลักสูตรมีข้อจำกัดในการจัดการเรียนรู้ ส่งผลให้การจัดการกิจกรรมต้องวางแผนเฉพาะภายในเวลาที่กำหนดเท่านั้น”

(ครูผู้สอนคนที่ 2, 29 พฤศจิกายน 2567)

3.6.3) โอกาส จากการวิเคราะห์โอกาส ในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนวัดพระมหาธาตุ พบว่า สถานศึกษามีภาคีเครือข่ายเข้มแข็งและหลากหลาย เช่น สมาคมศิษย์เก่าโรงเรียนวัดพระมหาธาตุ สมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนวัดพระมหาธาตุ และมีวัดพระมหาธาตุ ซึ่งเป็นวัดประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งได้ให้ความอนุเคราะห์โรงเรียนวัดพระมหาธาตุอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ซึ่งเป็นต้นสังกัดส่งเสริมสนับสนุนในการบริหารจัดการอย่างสม่ำเสมอ ดังตัวอย่างประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึก ต่อไปนี้

“หน่วยงานภายนอกให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะสมาคมศิษย์เก่าและสมาคมผู้ปกครองนักเรียน”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, 29 พฤศจิกายน 2567)

“ตรงนี้ต้องบอกเลยว่าโรงเรียนของเรามีภาคีเครือข่ายเข้มแข็งมาก ทั้งสมาคมผู้ปกครอง สมาคมครู ศิษย์เก่า ๆ ดูแลช่วยเหลือโรงเรียนเป็นอย่างดีเสมอมา”

(ครูผู้สอนคนที่ 1, 29 พฤศจิกายน 2567)

“สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ซึ่งเป็นต้นสังกัดส่งเสริมสนับสนุนในการบริหารงานจัดการอย่างสม่ำเสมอ”

(ครูผู้สอนคนที่ 2, 29 พฤศจิกายน 2567)

3.6.4) อุปสรรค จากการวิเคราะห์อุปสรรค ในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนวัดพระมหาธาตุ พบว่า สถานที่ตั้งของสถานศึกษาอยู่ศูนย์กลางเศรษฐกิจ และสถานที่สำคัญของจังหวัด ซึ่งมีกิจกรรมค่อนข้างบ่อบ้าง ส่งผลต่อมลภาวะทางเสียงส่งผลต่อการเรียนการสอน เช่น เสียงรถพยาบาล เสียงการทำธุรกิจภายนอก และการจัดกิจกรรมของหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้ง นโยบายและจุดเน้นของหน่วยงานระดับสูงมีจำนวนมากและค่อนข้างจะเปลี่ยนแปลงบ่อย ทำให้ทิศทางการพัฒนาคุณภาพนักเรียนขาดความชัดเจนและต่อเนื่อง ดังตัวอย่างประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึก ต่อไปนี้

“นโยบายและจุดเน้นมีจำนวนมากและค่อนข้างจะเปลี่ยนแปลงบ่อย เราก็ต้องปรับตัวและทำงานตามที่หน่วยงานต้นสังกัดเรากำหนด”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, 29 พฤศจิกายน 2567)

“ด้วยพื้นที่ของโรงเรียนเราตั้งอยู่ใจกลางเมืองบนพื้นที่เศรษฐกิจ ทำให้บางครั้งมลภาวะทางเสียงส่งผลต่อการเรียนการสอน แต่ปัญหานี้ก็ไม่ได้มีตลอดไป แต่ก็อาจจะปัญหาเล็ก ๆ ที่เกิดขึ้นบ่อย ๆ”

(ครูผู้สอนคนที่ 1, 29 พฤศจิกายน 2567)

4. กรณีศึกษาที่ 4 โรงเรียนวัดโบสถ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

โรงเรียนวัดโบสถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 เป็นโรงเรียนขนาดกลาง ตั้งอยู่หมู่ที่ 9 ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีเนื้อที่ทั้งหมด 12 ไร่ 34 ตารางวา ระยะทางจากโรงเรียน เขตพื้นที่บริการ 4 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 7 และหมู่ที่ 9 ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โรงเรียนวัดโบสถ์ สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2481 โดยพระครูมงคล ศิริกุล (อดีตเจ้าอาวาสวัดโบสถ์) พร้อมชาวบ้านนายหนู จินดานิล เป็นหัวหน้าจัดตั้งโรงเรียนขึ้นเปิดสอนครั้งแรกเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2481 โดยอาศัยศาลาวัดโบสถ์เป็นสถานที่เรียนและเป็นสาขาโรงเรียนวัดศรีมงคล โดยจัดครูหมุนเวียนพลัดเปลี่ยนกันมาสอน ปี 2498 ได้เปิดเป็นเอกเทศ โดยมีนายชูศักดิ์ โรจนตริวรศักดิ์ เป็นครูใหญ่คนแรก ในส่วนของสภาพชุมชนโดยรอบ มีลักษณะชุมชนที่มีบ้านเรือนอาศัยกันอย่างแออัด มีสถานที่สำคัญใกล้เคียงโดยรอบโรงเรียน ได้แก่ วัด สถานีนอนามัย มัสยิด ตลาด อาชีพหลักของชุมชน คือ รับจ้างทั่วไป เนื่องจากชุมชนแออัดและค่อนข้างยากจนและจบการศึกษา ระดับประถมเป็นส่วนใหญ่ ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ อิสลาม ประเพณี/ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป คือ ประเพณีวันสารทเดือนสิบ ประเพณีชักพระ ประเพณีทำบุญตักบาตรวันขึ้นปีใหม่ ประเพณีทำบุญตักบาตรในวันสำคัญทางศาสนา ประเพณีวันฮารีราย ประเพณีเมาลิดิลนابی ซึ่งถือว่ามีหลากหลายด้านพหุวัฒนธรรม

โรงเรียนวัดโบสถ์ ขับเคลื่อนการบริหารจัดการสถานศึกษา ภายใต้วิสัยทัศน์ คือ นักเรียนโรงเรียนวัดโบสถ์ ได้เรียนรู้อย่างมีคุณภาพ ดงงามจรรยา ส่งเสริมทักษะอาชีพและเทคโนโลยี ปรับเปลี่ยนชีวิตตามวิถีพอเพียง โดยมีเอกลักษณ์ของสถานศึกษา คือ สถานศึกษางามตา ส่งเสริมทักษะอาชีพ ซึ่งจากวิสัยทัศน์และเอกลักษณ์ของสถานศึกษาจะพบว่า สถานศึกษามีจุดเน้นสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนคือ การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้อาชีพที่หลากหลายภายใต้บริบทที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม (โรงเรียนวัดโบสถ์, 2567)

ภาพประกอบ 9 บริบทโรงเรียนวัดโบสถ์

4.1) นโยบายหรือกลยุทธ์ของโรงเรียนในการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นว่า โรงเรียนมีหลักสูตรที่มีการจัดชั่วโมงชุมนุมเกี่ยวกับการสร้างอาชีพให้กับนักเรียน โดยร่วมมือกับภาคีเครือข่ายผ่านโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการสร้างอาชีพให้กับนักเรียน ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“นโยบายของโรงเรียนเรามุ่งสร้างรากฐานการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ และส่งเสริมสนับสนุนการเรียนการสอนเพื่อสร้างอาชีพเพื่อมุ่งเป้าหมายการเรียนรู้ในระดับอาชีวศึกษา”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, 3 ธันวาคม 2567)

“โรงเรียนของเรามีการจัดโครงการหรือกิจกรรมผ่านชั่วโมงชุมนุมที่ส่งเสริมและเชื้อต่อการประกอบอาชีพ”

(ครูผู้สอนคนที่ 1, 3 ธันวาคม 2567)

“โรงเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมร่วมกับภาคีเครือข่าย มาให้ความรู้เพื่อสร้างอาชีพให้กับนักเรียน”

(ครูผู้สอนคนที่ 2, 3 ธันวาคม 2567)

4.2) โครงการ/กิจกรรมหรือกระบวนการที่โรงเรียนส่งเสริมต่อการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นว่า โรงเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ได้แก่ โครงการเกษตรพอเพียง เช่น กิจกรรมปลูกผัก กิจกรรมเพาะเห็ด กิจกรรมเลี้ยงปลาในกระชัง โครงการแก้ทำกรวย เช่น กระบองเพชรจากเศษวัสดุเหลือใช้ มวยไทย ไก่ชน ผู้ช่วยช่างก่อสร้าง เป็นต้น โครงการค้นหา

ตัวเอง เช่น กิจกรรมค่ายเยาวชนสร้างชาติ โดยสถาบันการสร้างชาติ กิจกรรมการแข่งขันทักษะทางวิชาการ ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“โรงเรียนได้จัดโครงการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะชีวิตและอาชีพ โดยตรง ได้แก่ ค่ายเยาวชนสร้างชาติ โดยสถาบันการสร้างชาติ”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, 3 ธันวาคม 2567)

“กิจกรรมที่โรงเรียนจัดเพื่อส่งเสริมทักษะและอาชีพให้นักเรียน ได้แก่ กิจกรรมปลูกผัก กิจกรรมเพาะเห็ด กิจกรรมเลี้ยงปลาตก กิจกรรมกระถางกระบองเพชรจากเศษวัสดุเหลือใช้”

(ครูผู้สอนคนที่ 2, 3 ธันวาคม 2567)

“กิจกรรมที่ทำให้นักเรียนเกิดทักษะชีวิตและอาชีพ และสร้างเงิน สร้างรายได้ให้กับนักเรียน ได้แก่ กิจกรรมมวยไทย กิจกรรมไก่ชน กิจกรรมผู้ช่วยช่างก่อสร้าง”

(ครูผู้สอนคนที่ 3, 3 ธันวาคม 2567)

“กิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นแล้วหนูได้ร่วมกิจกรรม ก็จะมีค่ายเยาวชนสร้างชาติ โดยสถาบันการสร้างชาติ ที่ช่วยพัฒนาให้หนูมีทักษะชีวิตที่ดี และมีอาชีพในอนาคต”

(นักเรียนคนที่ 2, 3 ธันวาคม 2567)

“โรงเรียนจัดกิจกรรมที่ทำให้เราได้ฝึกทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ ได้แก่ กิจกรรมเพาะเห็ด และหนูได้นำเห็ดมาขายให้กับผู้ปกครองในชุมชนด้วย”

(นักเรียนคนที่ 4, 3 ธันวาคม 2567)

“ผมได้ร่วมกิจกรรมสร้างรายได้ที่โรงเรียนได้จัดขึ้น เพื่อฝึกทักษะอาชีพและส่งเสริมทักษะชีวิต ได้แก่ กิจกรรมมวยไทย กิจกรรมไก่ชน กิจกรรมผู้ช่วยช่างก่อสร้าง ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ผมสามารถเรียนรู้ผ่านชุมชนของผมได้”

(นักเรียนคนที่ 5, 3 ธันวาคม 2567)

4.3) โรงเรียนมีขั้นตอนหรือวิธีการในการดำเนินการโครงการ/กิจกรรม ในการส่งเสริมพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์แสดงความ คิดเห็นว่า เริ่มดำเนินการด้วยการประชุมวางแผน โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ได้แก่ ครู นักเรียน เครือข่ายในชุมชน และภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อวางแผนในการสร้างองค์ความรู้ เบื้องต้น แล้วดำเนินการเริ่มต้นจากภายในโรงเรียน โดยกำหนดกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง คือ กิจกรรม ปลูกผัก กิจกรรมเพาะเห็ด กิจกรรมกระถางกระบองเพชรจากเศษวัสดุเหลือใช้ กิจกรรมมวยไทย กิจกรรมไก่ชน กิจกรรมผู้ช่วยช่างก่อสร้าง ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้ดำเนินการ ขับเคลื่อนกิจกรรมเป็นหลัก แล้วช่วยให้นักเรียนสามารถหารายได้อีกทางหนึ่ง ดังตัวอย่างการ สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“มีการร่วมกันวางแผนในการจัดโครงการ/กิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต และอาชีพ ระหว่างครู และภาคีเครือข่ายของโรงเรียน”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, 3 ธันวาคม 2567)

“มีการวางแผนร่วมกันระหว่างภาคีเครือข่ายของโรงเรียน แล้วดำเนิน กิจกรรมที่ตามได้ตกลงร่วมกันภายในโรงเรียน โดยกำหนดกิจกรรมที่ เกี่ยวข้อง คือ กิจกรรมปลูกผัก กิจกรรมเพาะเห็ด กิจกรรมกระถาง กระบองเพชรจากเศษวัสดุเหลือใช้”

(ครูผู้สอนคนที่ 1, 3 ธันวาคม 2567)

“กำหนดกิจกรรมในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในชุมชน โดยส่งเสริม ให้ทำกิจกรรมปลูกผัก กิจกรรมเพาะเห็ด เมื่อได้ผลผลิตมีการนำเสนอยา ในโรงเรียนและชุมชนเพื่อให้นักเรียนได้รู้จักการสร้างรายได้”

(ครูผู้สอนคนที่ 2, 3 ธันวาคม 2567)

“เมื่อการจัดกิจกรรมเสร็จสิ้นตามโครงการ มีดำเนินการประเมินการจัด กิจกรรมแล้วนำผลนั้นมาปรับปรุงแก้ไขต่อไปในปีการศึกษาหน้า”

(ครูผู้สอนคนที่ 3, 3 ธันวาคม 2567)

“โรงเรียนให้นักเรียนแต่ละชุมชนเสนอกิจกรรมที่อยากให้โรงเรียน ดำเนินการจัดกิจกรรมขึ้น”

(นักเรียนคนที่ 1, 3 ธันวาคม 2567)

“กิจกรรมที่โรงเรียนจัดให้หนู หนูลงมือปฏิบัติจริง และสามารถนำไปสร้างรายได้อีกด้วย”

(นักเรียนคนที่ 2, 3 ธันวาคม 2567)

“หนูได้ฝึกทักษะอาชีพและส่งเสริมทักษะชีวิต ได้แก่ กิจกรรมปลูกผัก กิจกรรมเพาะเห็ด กิจกรรมกระถางกระบองเพชรจากเศษวัสดุเหลือใช้ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ผมได้เรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน”

(นักเรียนคนที่ 3, 3 ธันวาคม 2567)

4.4) ปัจจัยสำคัญที่มีส่วนส่งเสริมหรือสนับสนุนให้การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนประสบผลสำเร็จ เห็นผลเป็นรูปธรรมนั้น ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ แสดงความคิดเห็นว่า โครงการและกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนประสบความสำเร็จได้นั้น เป็นเพราะได้รับความร่วมมือจากภาคีเครือข่าย เช่น วิทยาลัยสารพัดช่างนครศรีธรรมราช และปราชญ์ชาวบ้าน ที่ช่วยให้การสนับสนุนในด้านความรู้ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพนักเรียน ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“โรงเรียนมีภาคีเครือข่ายที่ให้การสนับสนุนความรู้ ในการจัดโครงการหรือกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, 3 ธันวาคม 2567)

“โรงเรียนรับการสนับสนุนจากวิทยาลัยสารพัดช่างนครศรีธรรมราชการ ที่ช่วยจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพให้กับนักเรียนเป็นอย่างดี”

(ครูผู้สอนคนที่ 1, 27 ธันวาคม 2567)

“โรงเรียนได้รับการสนับสนุนจากปราชญ์ชาวบ้านในชุมชน ที่ช่วยให้ความรู้กับอาชีพภายในชุมชนที่สามารถสร้างรายได้ให้กับนักเรียน”

(ครูผู้สอนคนที่ 3, 27 ธันวาคม 2567)

4.5) ผลลัพธ์หรือผลสำเร็จที่เกิดจากการดำเนินงานในการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นว่า นักเรียนนั้นเกิดทักษะในการทำงานมากขึ้น เช่น การบริหารงานร้านค้าทั้งระบบ มีภาวะผู้นำและผู้ตามมากขึ้น จิตอาสา มองเห็นประโยชน์ของส่วนรวม รู้จักเสียสละ รู้จักปรับตัวให้เข้ากับคนอื่น มีระเบียบวินัยมากขึ้น

รับผิดชอบต่อหน้าที่ นอกจากนี้นักเรียนมีความกล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก และที่สำคัญนักเรียนมีเป้าหมายในการใช้ชีวิตและการเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นและมีรายได้ระหว่างเรียน รวมถึงมีทักษะทางอาชีพเบื้องต้นเพื่อต่อยอดในอนาคตได้ ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ผลสำเร็จในด้านของนักเรียนนั้น ทำให้นักเรียนมีความรู้ด้านทักษะอาชีพเบื้องต้นเพื่อต่อยอดในอนาคตได้และช่วยให้มีรายได้ระหว่างเรียนอีกด้วย”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, 3 ธันวาคม 2567)

“ผลสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมในการส่งเสริมทักษะชีวิตและทักษะอาชีพพบว่า นักเรียนมีทักษะในการทำงานมากขึ้น เช่น การบริหารงานร้านค้าทั้งระบบ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และมีภาวะผู้นำและผู้ตามมากขึ้น”

(ครูผู้สอนคนที่ 1, 3 ธันวาคม 2567)

“จากการส่งเสริมให้มีทักษะชีวิตและทักษะอาชีพนั้นพบว่า นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียน รวมทั้งมีทักษะทางอาชีพเบื้องต้นเพื่อต่อยอดในอนาคตได้”

(ครูผู้สอนคนที่ 2, 3 ธันวาคม 2567)

“นักเรียนมีจิตอาสา มองเห็นประโยชน์ของส่วนรวม รู้จักเสียสละมากขึ้น”

(ครูผู้สอนคนที่ 3, 3 ธันวาคม 2567)

“นักเรียนมีเป้าหมายในการใช้ชีวิตและการเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น”

(นักเรียนคนที่ 1, 3 ธันวาคม 2567)

“จากการที่เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพที่โรงเรียนได้จัดขึ้นนั้น สอนให้หนูรู้จักปรับตัวให้เข้ากับคนอื่น มีความกล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก และเข้าใจบทบาทของตนเองมากขึ้น”

(นักเรียนคนที่ 2, 3 ธันวาคม 2567)

“จากการที่เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพที่โรงเรียนได้จัดขึ้นนั้น ช่วยให้หนูมีเครือข่ายในการทำงานที่หลากหลายมากขึ้น”

(นักเรียนคนที่ 4, 3 ธันวาคม 2567)

4.6) ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน

4.6.1) **จุดแข็ง** จากการวิเคราะห์จุดแข็งในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนวัดโบสถ์ พบว่า สถานศึกษาได้ส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนด้วยการเปิดหลักสูตรที่หลากหลายสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของนักเรียน รวมทั้งสภาพบริบทของสถานศึกษาและชุมชน โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง และประมงชายฝั่ง จึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการเสริมสร้างทักษะชีวิตให้เกิดขึ้นกับนักเรียน ดังนั้น นักเรียนจึงเปิดใจยอมรับและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนเป็นอย่างดี ในส่วนของขับเคลื่อนภารกิจงานผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความเข้มแข็ง มีทิศทางการดำเนินงานที่ชัดเจน ดังตัวอย่างประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึก ต่อไปนี้

“ในการทำงานเราเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมในการทำงาน ตั้งแต่ผู้บริหาร ครูและบุคลากร มีความเข้มแข็ง มีทิศทางการดำเนินงานที่ชัดเจน ทำให้งานต่าง ๆ บรรลุเป้าหมายทุกครั้ง”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, 3 ธันวาคม 2567)

“โรงเรียนของเราจัดการเรียนการสอนเพื่อเติมเต็มให้นักเรียนตามความสนใจของนักเรียน โดยมีหลักสูตรที่หลากหลายสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของนักเรียน”

(ครูผู้สอนคนที่ 2, 3 ธันวาคม 2567)

“ข้อดีของนักเรียนเราที่ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยยกระดับคุณภาพนักเรียนคือนักเรียนเปิดใจยอมรับและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนเป็นอย่างดี ทำให้จะทำอะไรมันก็ดูง่ายไปหมด เพราะพอเด็กพร้อมครูก็ไม่ต้องลงแรงขับเคลื่อนมากทุกอย่างก็สำเร็จตามเป้าหมาย”

(ครูผู้สอนคนที่ 2, 3 ธันวาคม 2567)

4.6.2) **จุดอ่อน** จากการวิเคราะห์จุดอ่อนในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนวัดโบสถ์ พบว่า สถานศึกษายังขาดงบประมาณไม่เพียงพอ เพื่อขับเคลื่อนโครงการหรือกิจกรรมที่สำคัญ ส่งผลต่อคุณภาพและความต่อเนื่องในการ

ดำเนินงาน ซึ่งนักเรียนได้สะท้อนคณะครูว่าอยากให้โรงเรียนบางกิจกรรมที่โรงเรียนอื่น ๆ จัดขึ้น แต่ด้วยข้อจำกัดของงบประมาณส่งผลให้โรงเรียนไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้ครบทุกกิจกรรม ดังตัวอย่างประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึก ต่อไปนี้

“ปัญหานี้ก็น่าจะเป็นเหมือนกันทุกที่ คือ เรื่องงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ยังไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอนและขับเคลื่อนโครงการหรือกิจกรรม”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, 3 ธันวาคม 2567)

“งานทุกอย่างขับเคลื่อนด้วยงบประมาณ แม้อาจจะไม่ต้องมาก แต่ก็ถือว่าสำคัญ แต่เราก็กังขังข้อจำกัดเรื่องงบประมาณไม่เพียงพอ”

(ครูผู้สอนคนที่ 1, 3 ธันวาคม 2567)

“หลาย ๆ ครั้งเราพบว่า ในบางโครงการหรือบางกิจกรรมขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน ด้วยปัญหาหลาย ๆ เรื่องทั้งงบประมาณ เวลา และอื่น ๆ”

(ครูผู้สอนคนที่ 2, 3 ธันวาคม 2567)

4.6.3) โอกาส จากการวิเคราะห์โอกาส ในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนวัดโบสถ์ พบว่า ภาควิเคราะห์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนโดยรอบให้การสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษาอย่างดียิ่ง นอกจากนั้น หน่วยงานการศึกษา และองค์กรภายนอกให้การสนับสนุน เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วิทยาลัยสารพัดช่าง และโรงเรียนในเครือข่าย พร้อมให้การส่งเสริมและต่อยอดทางความรู้ และทักษะอาชีพ ดังตัวอย่างประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึก ต่อไปนี้

“หน่วยงานการศึกษา และองค์กรภายนอกให้การสนับสนุน และสถาบันการศึกษาพร้อมต่อยอดทางความรู้และทักษะอาชีพ”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, 3 ธันวาคม 2567)

“ภาควิเคราะห์ของเราเข้มแข็งมาก โดยเฉพาะผู้ปกครองและชุมชนให้การสนับสนุนทุกกิจกรรม เวลาเรามีกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนผู้ปกครองจะมาร่วมกันเต็มที่”

(ครูผู้สอนคนที่ 2, 3 ธันวาคม 2567)

“ชุมชนโดยรอบให้การสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษาอย่างดีเยี่ยม ทำให้โรงเรียนของเราขับเคลื่อนงานต่าง ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง”

(ครูผู้สอนคนที่ 3, 3 ธันวาคม 2567)

4.6.4) อุปสรรค จากการวิเคราะห์อุปสรรค ในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนวัดโบสถ์ พบว่า โรงเรียนไม่สามารถคัดเลือก นักเรียนแรกเข้าได้ ดังนั้น คุณภาพนักเรียนแรกเข้าจึงค่อนข้างต่ำ ทำให้การพัฒนาคุณภาพเป็นไป ค่อนข้างยาก และอาจต้องใช้ระยะเวลานานขึ้น ส่งผลต่อแข่งขันและเทียบเคียงกับสถานศึกษาอื่น นอกจากนั้น ยังมีประเด็นความแตกต่างด้านวัฒนธรรมและความเชื่อ เนื่องจากบริบทเชิงพื้นที่ของ สถานศึกษา ตั้งอยู่บนพื้นที่ที่เป็นพหุวัฒนธรรม ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในบาง ประเด็น ดังตัวอย่างประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึก ต่อไปนี้

“ในส่วนของตรงนี้ ไม่รู้จะเรียกว่าจุดเด่นหรือข้อจำกัดดีเกี่ยวกับพหุ วัฒนธรรม ซึ่งพบว่าบางครั้งอาจจะเป็นปัญหาในการพัฒนาคุณภาพใน บางประเด็นความอ่อนไหวดังกล่าวอาจจะร่วมกันคิดในหลายฝ่าย”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, 3 ธันวาคม 2567)

“โดยส่วนใหญ่แล้ว ผู้ปกครองยังไม่ค่อยมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ”

(ครูผู้สอนคนที่ 2, 3 ธันวาคม 2567)

5. ผลการสังเคราะห์การบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและ อาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Good practices)

5.1 นโยบายหรือกลยุทธ์ในการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน

5.1.1) สถานศึกษากำหนดวิสัยทัศน์และจุดเน้นในการพัฒนาทักษะชีวิตและ อาชีพของนักเรียนที่ชัดเจน

5.1.2) สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่มีรายวิชาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการ ส่งเสริมและพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน

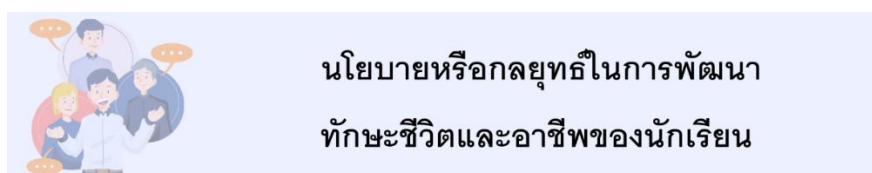
5.1.3) จัดชุมนุมที่เน้นการสร้างทักษะชีวิตและอาชีพให้กับนักเรียน

5.1.4) ส่งเสริมความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายหรือผู้เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนโครงการหรือกิจกรรม

5.1.5) กระบวนการพัฒนาศักยภาพคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

5.1.6) เน้นจัดโครงการหรือกิจกรรมที่หลากหลายและบูรณาการปัญหาในชีวิตประจำวันที่ส่งผลเป็นรูปธรรม

5.1.7) ใช้วิธีการสอนเชิงรุก (Active Learning) ในการจัดการเรียนรู้

สถานศึกษากำหนดวิสัยทัศน์และจุดเน้นในการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนที่ชัดเจน

สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่มีรายวิชาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน

จัดชุมนุมที่เน้นการสร้างทักษะชีวิตและอาชีพให้กับนักเรียน

ส่งเสริมความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายหรือผู้เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนโครงการหรือกิจกรรม

กระบวนการพัฒนาศักยภาพคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

เน้นจัดโครงการหรือกิจกรรมที่หลากหลายและบูรณาการปัญหาในชีวิตประจำวัน

ใช้วิธีการสอนเชิงรุก (Active Learning) ในการจัดการเรียนรู้

ภาพประกอบ 10 นโยบายหรือกลยุทธ์ในการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน

5.2 โครงการหรือกิจกรรมที่โรงเรียนดำเนินการเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน

5.2.1) โครงการเศรษฐกิจพอเพียง เช่น กิจกรรมอาชีพสร้างรายได้ กิจกรรมน้ำดื่ม กิจกรรมกิมจิสร้างรายได้ กิจกรรมปลูกผัก กิจกรรมเพาะเห็ด กิจกรรมเลี้ยงปลาตก กิจกรรมอาชีพน้ำสมุนไพร

5.2.2) โครงการพัฒนาศักยภาพนักเรียน เช่น กิจกรรมวงดนตรีลูกทุ่ง กิจกรรมวงโยธวาทิต กิจกรรมสภานักเรียน กิจกรรมวันวิทยาศาสตร์ กิจกรรมวันเด็กแห่งชาติ กิจกรรมค่ายเยาวชนสร้างชาติ กิจกรรมการแข่งขันทักษะทางวิชาการ

5.2.3) โครงการพัฒนาทักษะของนักเรียน เช่น กิจกรรมจิตอาสาโรงเรียน กิจกรรมตลาดอาชีพ กิจกรรมกระถางกระบองเพชรจากเศษวัสดุเหลือใช้ มวยไทย ไก่ชน ผู้ช่วยช่างก่อสร้าง

โครงการหรือกิจกรรมที่โรงเรียนดำเนินการ
เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน

โครงการเศรษฐกิจพอเพียง

- กิจกรรมปลูกผัก
- กิจกรรมน้ำดื่ม
- กิจกรรมอาชีพน้ำสมุนไพร
- กิจกรรมเลี้ยงปลาตก
- กิจกรรมกระถางกระบองเพชรจากเศษวัสดุเหลือใช้

โครงการพัฒนาศักยภาพนักเรียน

- กิจกรรมค่ายเยาวชนสร้างชาติ
- กิจกรรมวงดนตรีลูกทุ่ง
- กิจกรรมการแข่งขันทักษะทางวิชาการ
- กิจกรรมสภานักเรียน
- กิจกรรมวงโยธวาทิต
- กิจกรรมวันวิทยาศาสตร์
- กิจกรรมวันเด็กแห่งชาติ

โครงการพัฒนาทักษะของนักเรียน

- กิจกรรมจิตอาสาโรงเรียน
- กิจกรรมตลาดอาชีพ
- ไก่ชน, ผู้ช่วยช่างก่อสร้าง, มวยไทย
- กิจกรรมกระถางกระบองเพชรจากเศษวัสดุเหลือใช้
- กิจกรรม To be number one

ภาพประกอบ 11 โครงการหรือกิจกรรมที่โรงเรียนดำเนินการ
เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน

5.3 ขั้นตอนหรือวิธีการที่โรงเรียนดำเนินการเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน

5.3.1) ภาควิชาหรือฝ่ายวางแผนร่วมกัน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียน เน้นกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงาน (Project Approach)

5.3.2) จัดกิจกรรมโดยมุ่งเน้นให้นักเรียนขับเคลื่อนโครงการหรือกิจกรรมเป็นหลัก และเน้นการลงมือปฏิบัติจริง (Learning by doing)

5.3.3) ประเมินผลการจัดกิจกรรมตลอดเวลาเพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะกับนักเรียน

5.3.4) เผยแพร่ผลงานผ่านช่องทางที่หลากหลาย ได้แก่ เพจ Facebook สารประชาสัมพันธ์ และ Tiktok

5.3.5) จัดเวทีเพื่อให้นักเรียนได้นำเสนอผลงานภายในโรงเรียน รวมถึงมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ขั้นตอนหรือวิธีการที่โรงเรียนดำเนินการ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน

1 ภาควิชาหรือฝ่ายวางแผนร่วมกัน

2 จัดกิจกรรมโดยมุ่งเน้นให้นักเรียนขับเคลื่อนโครงการหรือกิจกรรมเป็นหลัก และเน้นการลงมือปฏิบัติจริง (Learning by doing)

3 ประเมินผลการจัดกิจกรรมตลอดเวลา

4 เผยแพร่ผลงานผ่านช่องทางที่หลากหลาย

5 จัดเวทีเพื่อให้นักเรียนได้นำเสนอผลงานภายในและภายนอกโรงเรียน

ภาพประกอบ 12 โครงการหรือกิจกรรมที่โรงเรียนดำเนินการ
เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน

5.4 ปัจจัยสำคัญที่มีส่วนส่งเสริมหรือสนับสนุนให้การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนประสบผลสำเร็จ

5.4.1) การจัดสรรงบประมาณระบุไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีที่ชัดเจน และเพียงพอต่อการดำเนินงาน

5.4.2) การสนับสนุนในทุกมิติจากภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันขับเคลื่อนภารกิจ เช่น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน ทั้งในส่วนของ การสนับสนุนงบประมาณ คน องค์ความรู้ สถานที่ วัสดุอุปกรณ์

5.4.3) หน่วยงานต้นสังกัดมีนโยบายและทิศทางที่ชัดเจนอุปสรรค ในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน

ปัจจัยสำคัญที่มีส่วนส่งเสริมหรือสนับสนุน ให้การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนประสบผลสำเร็จ

ภาพประกอบ 13 ปัจจัยสำคัญที่มีส่วนส่งเสริมหรือสนับสนุนให้การพัฒนา
ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนประสบผลสำเร็จ

5.1) ผลการสังเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเคราะห์ข้อมูลจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนจากกรณีศึกษาทั้ง 4 แห่ง เพื่อค้นหาวิธีการปฏิบัติที่ดี

(Good practices) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ
 ดังตาราง 4

ตาราง 4 ผลการสังเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ในการส่งเสริมทักษะชีวิตและ
 อาชีพของนักเรียน เพื่อค้นหาวิธีการปฏิบัติที่ดี (Good practices) ด้านการบริหารจัดการ
 สถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
- นักเรียนมีทักษะการทำงานเป็นทีม และพร้อมที่จะพัฒนาตนเอง - นักเรียนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนกิจกรรมของสถานศึกษา - นักเรียนมีความขยันในการทำหน้าที่ของตนเอง - บุคลากรมีความรับผิดชอบสูง - บุคลากรมีความสามัคคี และมีทักษะการทำงานเป็นทีม - สถานศึกษามีกระบวนการการบริหารจัดการที่เป็นระบบ โดยใช้วงจรบริหารงานคุณภาพ (PDCA) - สถานศึกษามีหลักสูตรที่หลากหลายสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของนักเรียน - สถานศึกษากำหนดทิศทางการดำเนินงานที่ชัดเจน - สถานศึกษามีเครื่องมือและอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ - ผู้บริหารสถานศึกษาให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง	- นักเรียนบางส่วนมีค่านิยมเชิงลบต่องานอาชีพที่ต้องใช้แรงงานและให้ผลตอบแทนต่ำ - นักเรียนบางคนขาดเรียนนาน ส่งผลให้ขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาคุณภาพ - บุคลากรมีภาระงานนอกเหนือจากการสอนเป็นจำนวนมาก - บุคลากรยังไม่เพียงพอถ้าเปรียบเทียบกับจำนวนนักเรียนและห้องเรียน - อาคารสถานที่ยังไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ - หลักสูตรและโครงสร้างเวลาเรียนยังไม่ยืดหยุ่นตามเนื้อหาสาระ - สถานศึกษายังขาดงบประมาณในการดำเนินงาน

ตาราง 4 (ต่อ)

โอกาส (Opportunities)	อุปสรรค (Threats)
- ภาศึเครือข่ายมีความเข้มแข็ง และพร้อมให้ การสนับสนุนกิจกรรมในทุกมิติ	- ผู้ปกครองและชุมชนยังมีข้อจำกัดเรื่องสภาพ เศรษฐกิจ
- หน่วยงานต้นสังกัด มีนโยบายและจุดเน้นที่ ต้องการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพที่ ชัดเจน	- ข้อจำกัดเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรมอาจจะเป็น ปัญหาในการพัฒนาคุณภาพในบางประเด็น
- ชุมชนรอบสถานศึกษาเห็นความสำคัญและ ให้การสนับสนุนกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง	- นโยบายและจุดเน้นหน่วยงานระดับสูง มี จำนวนมากและค่อนข้างจะเปลี่ยนแปลง บ่อย

ตอนที่ 2 แนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช

การสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ในครั้งนี้มีเป้าหมายสำคัญเพื่อรวบรวม
ข้อมูลที่ลึกซึ้งและหลากหลาย ซึ่งอาจไม่สามารถได้จากการสัมภาษณ์บุคคลเพียงอย่างเดียว
อีกทั้งยังเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยสะท้อนความคิดรวบยอด (synthesis) และการไตร่ตรองร่วม
(collective reflection) ของผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละท่านที่มีทั้งความรู้ ประสบการณ์ และแนวคิดที่
แตกต่างกัน ซึ่งจะส่งผลดีต่อข้อมูลวิจัยที่หลากหลายมากขึ้น ผู้วิจัยได้ใช้แนวคำถามปลายเปิด ใช้
การบันทึกและถอดความข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ตามแนวทางการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ดังนี้

1. ความคิดเห็นต่อร่างแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริม ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา นครศรีธรรมราช

จากการสรุปความเห็นในภาพรวมต่อร่างแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการ
ส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า การบริหารจัดการ
สถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัด
นครศรีธรรมราช พบว่าโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่ดี (Good Practices) มีความเหมาะสมสอดคล้อง
กับบริบทของท้องถิ่น โดยมีการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายชัดเจนในการพัฒนาทักษะชีวิตและ
อาชีพ โดยการจัดหลักสูตรเสริมและกิจกรรมหลากหลาย เช่น โครงการเศรษฐกิจพอเพียง การ

เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (Learning by doing) และการใช้กระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning นอกจากนี้ โรงเรียนยังเน้นการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานภายนอก โดยมีการวางแผนร่วมกัน ติดตามผลอย่างต่อเนื่อง และเผยแพร่ผลงานผ่านช่องทางสื่อสมัยใหม่ จุดแข็งของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จคือบุคลากรมีความรับผิดชอบสูง นักเรียนมีส่วนร่วมและหลักสูตรสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ อาคารสถานที่ และทัศนคติของนักเรียนบางส่วนที่ไม่เห็นคุณค่าในงานอาชีพ ทั้งนี้โอกาสสำคัญคือความร่วมมือจากชุมชนและนโยบายที่ชัดเจนจากหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน ดังตัวอย่างประเด็นการสนทนากลุ่ม ต่อไปนี้

“การขับเคลื่อนงานของโรงเรียนส่วนใหญ่จะมีการพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้ครบทุกมิติอยู่แล้ว ทั้งด้านความรู้ คุณธรรม และทักษะที่จำเป็น การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพก็เป็นหนึ่งในกระบวนการขับเคลื่อนสำคัญ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 30 มีนาคม 2568)

“เมื่อก่อนการสอนให้นักเรียนได้รู้อาจจะเพียงพอแล้ว แต่ปัจจุบันนี้ไม่เพียงพอแล้ว เพราะความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้นแทบจะตลอดเวลา และมีอยู่ในทุกที่ที่อินเทอร์เน็ตเข้าถึง แต่การฝึกให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการลงมือทำจริง (Learning by doing) เป็นการเรียนรู้แบบฝังลึกที่นักเรียนจะจำติดตัวไปด้วย”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 9, 30 มีนาคม 2568)

“แม้ว่าเราอยากจะทำกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะต่าง ๆ ให้กับนักเรียน แต่ก็ยังพบว่ายังมีข้อจำกัดหลายเรื่อง ทั้งงบประมาณ เวลา ภาระงานที่มากเกินไปของครู ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 10, 30 มีนาคม 2568)

2. ประเด็นที่เป็นจุดแข็ง (Strengths: S) ของร่างแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน

จากการสรุปข้อมูลประเด็นจุดแข็ง พบว่า สถานศึกษามีความพร้อมหลายด้านในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ทั้งด้านนโยบาย วิสัยทัศน์ และการดำเนินการเชิงระบบ ผู้บริหารสถานศึกษามีเป้าหมายชัดเจน พร้อมขับเคลื่อนนโยบายผ่านแผนปฏิบัติการประจำปี ครุมี

ประสบการณ์ด้านการจัดทำหลักสูตรและสามารถออกแบบรายวิชาเพิ่มเติมได้สอดคล้องกับ ศักยภาพและความสนใจของผู้เรียน อีกทั้งยังมีการจัดกิจกรรม เช่น ชุมนุมหรือโครงการที่เน้นการ ลงมือปฏิบัติจริง รวมถึงการจัดฐานการเรียนรู้ภายในโรงเรียน โรงเรียนยังมีภาคีเครือข่ายที่เข้มแข็ง ทั้งจากภาครัฐและเอกชน พร้อมสนับสนุนงบประมาณ องค์ความรู้ วัสดุอุปกรณ์ และพื้นที่ ดำเนินการ ทำให้สามารถพัฒนาโครงการได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ครูยังมีความสามารถในการ จัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ซึ่งทำให้ห้องเรียนมีชีวิต และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังตัวอย่างประเด็นการสนทนากลุ่ม ต่อไปนี้

“ต้องขึ้นชมไปยังหน่วยงานสถานศึกษาทุกแห่ง ที่ได้จัดทำแผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการและ ขับเคลื่อนโครงการหรือกิจกรรมในโรงเรียน ส่วนหนึ่งต้องให้เครดิต ผู้บริหารโรงเรียนที่มีวิสัยทัศน์และต้นสังกัดที่กำกับดูแลอย่างเข้มข้น”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, 30 มีนาคม 2568)

“จุดแข็งสำคัญของทุกโรงเรียนเลยต้องบอกว่า พวกเรามีครูที่เก่ง ครูเรา สามารถทำได้ทุกอย่าง และทำได้อย่างดีด้วย ในการจัดเรียนการสอน ครูก็มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) ทำให้ นักเรียนสนุกสนานได้ลงมือทำจริง”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, 30 มีนาคม 2568)

“ถ้าเราสังเกตให้ดีจะพบว่า โรงเรียนที่สามารถบริหารจัดการและมีอะไรดี อะไรเด่น สิ่งหนึ่งที่อยู่ควบคู่กันไปคือ การมีภาคีเครือข่ายที่ให้การ สนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ในส่วนนี้ไม่จำเป็นว่าเฉพาะงบประมาณนะ บาง แห่งก็ลงมือลงแรงช่วยกันเตรียม ทำให้ทุกอย่างออกมาดี”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 30 มีนาคม 2568)

“สิ่งหนึ่งที่เป็นความภาคภูมิใจเลยคือ นักเรียนมีประสบการณ์ในการจัด กิจกรรม ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้จริงในอนาคต มันสะท้อนว่ากระบวนการ จัดการเรียนการสอนของเรามีประสิทธิภาพจริง ๆ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 8, 30 มีนาคม 2568)

3. ประเด็นที่เป็นโอกาส (Opportunities: O) ของร่างแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน

จากการสรุปข้อมูลประเด็นโอกาส พบว่า สถานศึกษามีโอกาสในการขยายความร่วมมือกับชุมชน สถานประกอบการ และหน่วยงานภายนอก เพื่อยกระดับคุณภาพของกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพให้ครอบคลุมมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของหลักสูตรอาชีพระยะสั้น โครงการเศรษฐกิจพอเพียง หรือการพัฒนาศักยภาพด้านศิลปะ กีฬา และผู้นำเยาวชน นอกจากนี้ สื่อออนไลน์และช่องทางประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ เช่น Facebook และ TikTok ยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยเผยแพร่ผลงานของนักเรียนและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับโรงเรียน พร้อมเปิดโอกาสให้ชุมชนรับรู้ถึงความสามารถของนักเรียน และเกิดการสนับสนุนในระยะยาว ทั้งในด้านทรัพยากร ความร่วมมือ และกำลังคน ดังตัวอย่างประเด็นการสนทนากลุ่ม ต่อไปนี้

“โรงเรียนต้องสามารถดึงเอาศักยภาพของชุมชนแล้วมาพัฒนาเป็นรูปแบบการเรียนรู้จากชีวิตจริงของนักเรียนให้ได้ เพราะถ้าหากให้เรียนในสิ่งที่ไกลตัวจนเกินไป ความคุ้มค่าหรือการนำไปใช้ประโยชน์อาจจะทำได้น้อย”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 5, 30 มีนาคม 2568)

“ปัจจุบันนี้ถือว่าการจัดการเรียนการสอนมีความสะดวก และเอื้อต่อการเรียนรู้มากขึ้น ครูสามารถประยุกต์ใช้เครื่องมือที่หลากหลายในการเรียนรู้ และเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 6, 30 มีนาคม 2568)

“การทำให้นักเรียนได้เรียนรู้เป็นสิ่งที่ดี แต่ถ้าหากเราทำได้ดีกว่านั้น ด้วยการทำให้นักเรียนสามารถต่อยอดสร้างอาชีพเป็นหลักสูตรอาชีพระยะสั้น หรือการเรียนรู้แบบลงมือทำย่อมคุ้มค่าที่จะทำ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 9, 30 มีนาคม 2568)

“นโยบายหรือจุดเน้นจากต้นสังกัดถือว่าสำคัญมากนะ เพราะโรงเรียนต้องนำมาแปลงสู่แผนปฏิบัติการประจำปี ดังนั้น ทิศทางจากต้นสังกัดในการขับเคลื่อนสถานศึกษาต้องมีความเป็นเอกภาพและสามารถขับเคลื่อนได้จริง ๆ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 10, 30 มีนาคม 2568)

4. ประเด็นที่เป็นแรงบันดาลใจ (Aspirations: A) ของร่างแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน

จากการสรุปข้อมูลประเด็นแรงบันดาลใจ พบว่า การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพไม่ได้จำกัดเพียงการสอนอาชีพ แต่ยังเป็นการสร้างแรงบันดาลใจให้กับนักเรียนในการค้นหาตัวเอง สถานศึกษาจัดกิจกรรมและโครงการที่เปิดโอกาสให้นักเรียนค้นพบความถนัด ความสนใจ และความฝันของตนเอง เช่น การเข้าร่วมชุมนุมที่ตรงกับความสนใจ การเรียนในรายวิชาเพิ่มเติมที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น หรือการได้มีบทบาทในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แรงบันดาลใจสำคัญยังเกิดจากความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้อง ทั้งครู ผู้ปกครอง และชุมชน ที่มองเห็นศักยภาพของนักเรียน และร่วมกันสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน เมื่อเด็กได้เห็นผลงานของตนเองถูกเผยแพร่และยอมรับ พวกเขาจะเกิดความภาคภูมิใจ และมีแรงจูงใจในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างประเด็นการสนทนากลุ่ม ต่อไปนี้

“การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาหรือเปิดรายวิชาต่าง ๆ ควรส่งเสริมให้นักเรียนสามารถเลือกเรียนในวิชาที่สนใจและสอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น ถึงจะเกิดความยั่งยืน เพราะอย่างน้อยมันก็ใกล้กับชีวิตของนักเรียนมากที่สุด”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, 30 มีนาคม 2568)

“การที่นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุขในรูปแบบที่เหมาะสมกับตนเองก็เป็นสิ่งสำคัญที่โรงเรียนต้องตระหนัก การยึดเยียดสิ่งต่าง ๆ ลงไปจนมากเกินไปไม่ใช่สิ่งที่ดีและเหมาะสมเสมอไป”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, 30 มีนาคม 2568)

“ถ้าเราสังเกตให้ดีจะพบว่า โรงเรียนที่สามารถบริหารจัดการและมีอะไรดีอะไรเด่น สิ่งหนึ่งที่อยู่ควบคู่กันไปคือ การมีภาคีเครือข่ายที่ให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ในส่วนนี้ไม่จำเป็นว่าเฉพาะงบประมาณนะ บางแห่งก็ลงมือลงแรงช่วยกันเตรียม ทำให้ทุกอย่างออกมาดี”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 6, 30 มีนาคม 2568)

การปลูกฝังให้นักเรียนมีทักษะที่หลากหลายเป็นสิ่งที่ดี รวมทั้งการทำให้
นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งเป็น
สิ่งจำเป็นในโลกปัจจุบันที่ข้อมูลและปัญหาต่าง ๆ มีความซับซ้อนมาก
ขึ้น”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 7, 30 มีนาคม 2568)

“หลังจากนักเรียนจบการศึกษาไปแล้ว สิ่งที่เราอยากเห็นคือ นักเรียนมี
อาชีพที่ถนัดและสามารถประกอบได้จริงหลังจบการศึกษา แม้บางคนจะ
เรียนต่อ แต่ทักษะที่ติดต่อเขาไปจะเกิดประโยชน์ในอนาคตแน่นอน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 10, 30 มีนาคม 2568)

5. ประเด็นที่เป็นผลลัพธ์ (Results: R) ของร่างแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาใน
การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน

จากการสรุปผลลัพธ์ พบว่า จากการบริหารจัดการที่เน้นการส่งเสริมทักษะชีวิตและ
อาชีพอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะต่าง ๆ ได้อย่างรอบด้าน ทั้งในด้าน
วิชาชีพ ทักษะชีวิต และคุณลักษณะนิสัยที่ดี นักเรียนมีโอกาสสะท้อนคิดถึงความถนัดของตนเอง
และสามารถนำทักษะไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน เช่น การสร้างผลิตภัณฑ์ การบริหารจัดการ
รายได้ การทำงานร่วมกับผู้อื่น หรือแม้กระทั่งการต่อยอดสู่การประกอบอาชีพหลังจบการศึกษา
โครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ถูกขับเคลื่อนด้วยความร่วมมือระหว่างครู นักเรียน และภาคีเครือข่าย
ส่งผลให้เกิดความยั่งยืน และสามารถสร้างแรงกระเพื่อมในระดับพื้นที่ เขต และจังหวัดได้ นักเรียน
มีความมั่นใจ กล้าแสดงออก และมองเห็นเป้าหมายในชีวิตของตนอย่างชัดเจน ดังตัวอย่าง
ประเด็นการสนทนากลุ่ม ต่อไปนี้

“ถ้าให้พูดถึงนโยบายและจุดเน้นต้องบอกว่าเยอะมาก แต่ทำอย่างไรการ
ขับเคลื่อนหรือการโฟกัสว่าเราควรทำอะไรก่อนอะไรหลังเป็นสิ่งสำคัญ
เพราะเราไม่สามารถทำทุกอย่างให้ดีที่สุดในเวลาเดียวกันได้ ดังนั้นการ
ระบุนโยบายการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในแผนปฏิบัติการประจำปี
ชัดเจนก็เป็นเรื่องจำเป็น”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, 30 มีนาคม 2568)

“การมีกิจกรรมให้นักเรียนได้ลงมือทำ ลงมือแก้ปัญหาด้วยตัวเอง จะช่วยให้นักเรียนมีความมั่นใจและพฤติกรรมเชิงบวกมากขึ้น”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 6, 30 มีนาคม 2568)

“ความร่วมมือที่หลากหลายทั้งการระดมความคิด ระดมสมอง ระดมแรงงาน เป็นสิ่งที่ช่วยทำให้งานคืบหน้าอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดแผนงานที่มีประสิทธิภาพจากความร่วมมือของภาคีเครือข่าย”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 7, 30 มีนาคม 2568)

“ความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่เราสังเกตได้โดยแบบไม่ต้องใช้เครื่องมืออะไรคือนักเรียนมีความมั่นใจและภาคภูมิใจในตนเองและสิ่งที่ได้ลงมือปฏิบัติจริง นั่นก็เป็นตัวชี้วัดหนึ่งที่เรากล้าพูดได้เต็มปากว่ากระบวนการดำเนินงานมาถูกทางและมีประสิทธิภาพเพียงพอ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 9, 30 มีนาคม 2568)

ผู้วิจัยนำผลการสังเคราะห์การบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Good practices) จากตอนที่ 1 ผ่านกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) โดยประยุกต์ใช้ SOAR Analysis จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน โดยมีผลการประยุกต์ใช้ SOAR Analysis ดังนี้

ตาราง 5 ผลการประยุกต์ใช้ SOAR Analysis เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ด้านนโยบายหรือกลยุทธ์ในการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน

ผลการออกแบบ แนวทางการ บริหารจัดการฯ	จุดแข็ง (S)	โอกาส (O)	แรงบันดาลใจ (A)	ผลลัพธ์ (R)
สถานศึกษา	ผู้บริหาร	นโยบายและ	สถานศึกษาเป็น	ระบุนโยบาย
กำหนดวิสัยทัศน์	สถานศึกษามี	จุดเน้นของต้น	ต้นแบบของการ	การพัฒนา
และจุดเน้นในการ	วิสัยทัศน์และ	สังกัดมีความ	พัฒนาทักษะ	ทักษะชีวิตและ
พัฒนาทักษะชีวิต	เป้าหมายในการ	ชัดเจนและได้รับ	ชีวิตและอาชีพ	อาชีพใน

ตาราง 5 (ต่อ)

ผลการออกแบบ แนวทางการ บริหารจัดการฯ	จุดแข็ง (S)	โอกาส (O)	แรงบันดาลใจ (A)	ผลลัพธ์ (R)
และอาชีพของ นักเรียนที่ชัดเจน	พัฒนาที่ชัดเจน	การส่งเสริมที่ เหมาะสม	เชิงระบบ	แผนปฏิบัติการ ประจำปีที่ ชัดเจน
สถานศึกษาจัดทำ หลักสูตร สถานศึกษาที่มี รายวิชาเพิ่มเติม เกี่ยวกับการ ส่งเสริมและ พัฒนาทักษะชีวิต และอาชีพของ นักเรียน	ครูมี ประสบการณ์ใน การพัฒนา หลักสูตร สถานศึกษาและ รายวิชาเพิ่มเติม ที่สอดคล้องกับ ความต้องการ ของนักเรียน	มีการบูรณาการ กับระหว่าง รายวิชา	นักเรียน สามารถเลือก เรียนในวิชาที่ สนใจและ สอดคล้องกับ บริบทของ ท้องถิ่น	สถานศึกษามี รายวิชาใหม่ และนักเรียนมี ผลงานเชิง ประจักษ์ และมี แฟ้มสะสม ผลงาน (Portfolio)
จัดชุมชนที่เน้น การสร้างทักษะ ชีวิตและอาชีพ ให้กับนักเรียน	สถานศึกษามี ชุมชนที่เข้มแข็ง หลากหลาย	สร้างแรงจูงใจ ให้กับนักเรียนได้ โดยตรง	นักเรียนค้นพบ ความสนใจของ ตัวเองและมี เป้าหมายในการ ประกอบอาชีพ	นักเรียนพัฒนา ทักษะได้ตรง ตามเป้าหมาย ของชุมชน
ส่งเสริมความ ร่วมมือกับภาคี เครือข่ายหรือผู้ ส่วนเกี่ยวข้องเพื่อ ขับเคลื่อนโครงการ หรือกิจกรรม	มีภาคีเครือข่าย ที่ให้การ สนับสนุนอย่าง ต่อเนื่อง	โครงการหรือ กิจกรรม ขับเคลื่อนผ่าน ภาคีเครือข่าย	เกิดเครือข่าย ความร่วมมือที่ ยั่งยืน	โครงการหรือ กิจกรรมถูก ขับเคลื่อนอย่าง เป็นรูปธรรม

ตาราง 5 (ต่อ)

ผลการออกแบบ แนวทางการ บริหารจัดการฯ	จุดแข็ง (S)	โอกาส (O)	แรงบันดาลใจ (A)	ผลลัพธ์ (R)
กระบวนการพัฒนา ศักยภาพค่านึงถึง ความแตกต่าง ระหว่างบุคคล	ครูมีความ เข้าใจเรื่องพหุ ปัญญาและ ความแตกต่าง ระหว่างบุคคล	ออกแบบ กิจกรรมเฉพาะ กลุ่มเพื่อ ตอบสนอง ศักยภาพแต่ละ บุคคล	นักเรียนเรียนรู้ อย่างมีความสุข ในรูปแบบที่ เหมาะสมกับ ตนเอง	นักเรียนมีความ มั่นใจและ พฤติกรรมเชิง บวกมากขึ้น
เน้นจัดโครงการหรือ กิจกรรมที่ หลากหลายและ บูรณาการปัญหาใน ชีวิตประจำวัน ส่งผลเป็นรูปธรรม	นักเรียนมี ประสบการณ์ ในการจัด กิจกรรม ซึ่ง สามารถ นำไปใช้ได้จริง ในอนาคต	พัฒนาเป็น รูปแบบการ เรียนรู้จากชีวิต จริงของนักเรียน ได้	นักเรียนมีทักษะ การคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหา อย่างสร้างสรรค์	นักเรียน สามารถสะท้อน คิดและนำไปใช้ ได้จริงใน ชีวิตประจำวัน
ใช้วิธีการสอนเชิงรุก (Active Learning) ในการจัดการเรียนรู้	ครูมี ความสามารถ ในการจัดการ เรียนรู้เชิงรุก (Active learning)	ครูสามารถ ประยุกต์ใช้ เครื่องมือที่ หลากหลายใน การเรียนรู้และ เน้นกระบวนการ มีส่วนร่วม	กระบวนการ เรียนรู้มีความ สนุกสนานและ เอื้อต่อการ เรียนรู้	ห้องเรียนมีชีวิต ครูและนักเรียน มีความสุขใน การเรียนรู้

ตาราง 6 ผลการประยุกต์ใช้ SOAR Analysis เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ด้านโครงการหรือกิจกรรมที่โรงเรียนดำเนินการเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน

ผลการออกแบบ แนวทางการ บริหารจัดการฯ	จุดแข็ง (S)	โอกาส (O)	แรงบันดาลใจ (A)	ผลลัพธ์ (R)
โครงการพัฒนา ศักยภาพนักเรียน เช่น กิจกรรมวง ดนตรีลูกทุ่ง กิจกรรมวงโยธ วาทิต กิจกรรมสภา นักเรียน กิจกรรม วันวิทยาศาสตร์ กิจกรรมวันเด็ก แห่งชาติ กิจกรรม ค่ายเยาวชนสร้าง ชาติ กิจกรรมการ แข่งขันทักษะทาง วิชาการ	ครูมีความ เชี่ยวชาญเฉพาะ ด้าน เช่น เกษตร งานประดิษฐ์งาน ช่าง	สามารถเชื่อมโยง กิจกรรมกับ ชุมชนและตลาด ท้องถิ่นได้จริง	นักเรียนมีรายได้ และรู้จักการ บริหารจัดการ งบประมาณ ตั้งแต่วัยเรียน	สถานศึกษามี ผลิตภัณฑ์ที่ จำหน่ายได้จริง เช่น น้ำดื่ม โรงเรียน กิมจิ ผักปลอด สารพิษ

ตาราง 6 (ต่อ)

ผลการออกแบบ แนวทางการ บริหารจัดการฯ	จุดแข็ง (S)	โอกาส (O)	แรงบันดาลใจ (A)	ผลลัพธ์ (R)
โครงการพัฒนา ทักษะของนักเรียน เช่น กิจกรรมจิต อาสาโรงงาน กิจกรรมตลาด อาชีพ กิจกรรม กระถาง กระบองเพชรจาก เศษวัสดุเหลือใช้ มวยไทย ไก่ชน ผู้ช่วยช่างก่อสร้าง	สถานศึกษา สนับสนุน กิจกรรมด้าน ทักษะทางสังคม และการ แสดงออกของ นักเรียน	สามารถพัฒนา ไปสู่เวทีแข่งขัน หรือกิจกรรม ระดับภายนอก	พัฒนาศักยภาพ ความเป็นผู้นำ และการ แสดงออกอย่าง สร้างสรรค์	นักเรียนกล้า แสดงออก มี บทบาทใน กิจกรรมของ โรงเรียนและ สังคม
โครงการเศรษฐกิจ พอเพียง เช่น กิจกรรมอาชีพสร้าง รายได้ กิจกรรมน้ำ ดื่ม กิจกรรมกิมจิ สร้างรายได้ กิจกรรมปลูกผัก กิจกรรมเพาะเห็ด กิจกรรมเลี้ยงปลา ตุ๊ก กิจกรรมอาชีพ น้ำสมุนไพร	นักเรียนมีความ สนใจและมีทักษะ ด้านอาชีพ พื้นฐานที่ หลากหลาย	ต่อยอดเป็น หลักสูตรอาชีพ ระยะสั้นหรือการ เรียนรู้แบบลงมือ ทำ	นักเรียนมีอาชีพ ที่ถนัดและ สามารถ ประกอบได้จริง หลังจบ การศึกษา	นักเรียน สามารถสร้าง ผลงานอาชีพ จริงและมี พฤติกรรมเชิง บวก

ตาราง 7 ผลการประยุกต์ใช้ SOAR Analysis เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ด้านขั้นตอนหรือวิธีการที่โรงเรียนดำเนินการเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน

ผลการออกแบบ แนวทางการ บริหารจัดการฯ	จุดแข็ง (S)	โอกาส (O)	แรงบันดาลใจ (A)	ผลลัพธ์ (R)
ภาคีเครือข่าย วางแผนร่วมกัน ประกอบด้วย ผู้บริหาร สถานศึกษา คณะ ครู คณะกรรมการ สถานศึกษา ผู้ปกครอง และ นักเรียน เน้น กระบวนการจัดการ เรียนรู้โดยใช้ โครงงาน (Project Approach)	มีภาคีเครือข่ายที่ หลากหลาย และ มีความร่วมมือสูง	มีภาคีเครือข่าย ร่วมวางแผนทำ ให้เกิดความ ยั่งยืนและ ครอบคลุม	ทุกฝ่ายมีส่วน ร่วมในการ ออกแบบการ เรียนรู้ที่ ตอบสนองความ ต้องการของ นักเรียน	เกิดแผนงานที่ มีประสิทธิภาพ จากความ ร่วมมือของ ภาคีเครือข่าย
จัดกิจกรรมโดย มุ่งเน้นให้นักเรียน ขับเคลื่อนโครงการ หรือกิจกรรมเป็น หลัก และเน้นการ ลงมือปฏิบัติจริง (Learning by Doing)	นักเรียนมี แรงจูงใจสูงเมื่อ ได้ลงมือปฏิบัติ จริง	สามารถต่อยอด เป็นโครงการ อาชีพและบูรณา การในรายวิชาได้	นักเรียนมี บทบาทสำคัญ ในการเรียนรู้ และเห็นผลลัพธ์ ของตนเอง	นักเรียนมี ทักษะทำงาน เป็นทีมและ เห็นผลลัพธ์ที่ เป็นรูปธรรม ของตนเอง

ตาราง 7 (ต่อ)

ผลการออกแบบ แนวทางการ บริหารจัดการฯ	จุดแข็ง (S)	โอกาส (O)	แรงบันดาลใจ (A)	ผลลัพธ์ (R)
ประเมินผลการจัด กิจกรรมตลอดเวลา เพื่อนำข้อมูลมา ปรับปรุงแก้ไข เหมาะกับนักเรียน	มีการติดตามและ ประเมินผล กิจกรรมที่ ต่อเนื่อง	ใช้ผลการ ประเมินมาเป็น ข้อมูลวาง แผนการพัฒนา ในเหมาะสม ยิ่งขึ้น	สถานศึกษาเป็น องค์กรแห่งการ เรียนรู้โดยเน้น การพัฒนาที่ ยั่งยืน	กิจกรรมมี คุณภาพและ ตอบสนอง ผู้เรียนมากขึ้น
เผยแพร่ผลงาน ผ่านช่องทางที่ หลากหลาย ได้แก่ เพจ Facebook สารประชาสัมพันธ์ และ Tiktok	สถานศึกษามี ทีมงานด้านการ ประชาสัมพันธ์ที่ เข้มแข็ง	สามารถเข้าถึง กลุ่มเป้าหมายได้ อย่างกว้างขวาง และสร้าง ภาพลักษณ์เชิง บวก	เผยแพร่ผลงาน ให้สังคม ภายนอกได้เห็น ความสามารถ ของนักเรียน	มีผู้ติดตามและ สนับสนุน ผลงานของ สถานศึกษา อย่างต่อเนื่อง
จัดเวทีเพื่อให้ นักเรียนได้นำเสนอ ผลงานภายใน โรงเรียน รวมถึงมี การแลกเปลี่ยน เรียนรู้ในระดับ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา	มีประสบการณ์ จัดเวทีนำเสนอ ระดับ สถานศึกษาอย่าง ต่อเนื่อง	สร้างเครือข่าย การเรียนรู้ ระหว่าง สถานศึกษา	ยกระดับเวที นำเสนอผลงาน สู่ระดับจังหวัด หรือประเทศ	นักเรียนมี ความมั่นใจ และภาคภูมิใจ ในตนเองและ สิ่งที่ได้ลงมือ ปฏิบัติจริง

ตาราง 8 ผลการประยุกต์ใช้ SOAR Analysis เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ด้านปัจจัยสำคัญที่มีส่วนส่งเสริมหรือสนับสนุนให้การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนประสบผลสำเร็จ

ผลการออกแบบ แนวทางการ บริหารจัดการฯ	จุดแข็ง (S)	โอกาส (O)	แรงบันดาลใจ (A)	ผลลัพธ์ (R)
การจัดสรร งบประมาณระบุไว้ ในแผนปฏิบัติการ ประจำปีชัดเจน และเพียงพอต่อ การดำเนินงาน	มีการประชุม วางแผน งบประมาณที่ เป็นระบบและ ตรวจสอบได้	สามารถระดม ทรัพยากร ทั้ง งบประมาณ คน จากหน่วยงาน ภายนอก	โครงการหรือ กิจกรรมมี งบประมาณ สนับสนุนอย่าง เพียงพอและใช้ อย่างคุ้มค่า	โครงการหรือ กิจกรรมดำเนิน อย่างต่อเนื่อง
การสนับสนุนในทุก มิติจากภาคี เครือข่ายที่ เกี่ยวข้องเพื่อ ร่วมกันขับเคลื่อน ภารกิจ เช่น คณะกรรมการ สถานศึกษาชั้น พื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน ทั้งในส่วน ของการสนับสนุน งบประมาณ คน องค์ความรู้ สถานที่ วัสดุอุปกรณ์	ภาคีเครือข่ายมี บทบาทที่เข้มแข็ง และขับเคลื่อน อย่างต่อเนื่อง	ชุมชนและ ผู้ปกครองพร้อม สนับสนุนทั้ง งบประมาณ กำลังคน และ องค์ความรู้ที่ จำเป็น	ภาคีเครือข่ายมี ส่วนร่วมเป็น ส่วนสำคัญใน การขับเคลื่อน กิจกรรม	เกิดโครงการ หรือกิจกรรม ร่วมกับชุมชน เช่น โรงเรียน ฝึกสอนอาชีพ

ตาราง 8 (ต่อ)

ผลการออกแบบ แนวทางการ บริหารจัดการฯ	จุดแข็ง (S)	โอกาส (O)	แรงบันดาลใจ (A)	ผลลัพธ์ (R)
หน่วยงานต้นสังกัด มีนโยบายและ ทิศทางที่ชัดเจน อุปสรรค ในการ ส่งเสริมทักษะชีวิต และอาชีพของ นักเรียน	หน่วยงานต้น สังกัดมีนโยบาย หนุนเสริมที่ ชัดเจน	สามารถบูรณา การนโยบายสู่ แผนปฏิบัติการ ประจำปีได้อย่าง ตรงเป้าหมาย	ทิศทางจากต้น สังกัดในการ ขับเคลื่อน สถานศึกษามี ความเป็น เอกภาพ	สถานศึกษามี แผนปฏิบัติการ ประจำปี สอดคล้องกับ นโยบายต้น สังกัด

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเคราะห์การประยุกต์ใช้ SOAR Analysis ซึ่งครอบคลุมทั้งด้าน จุดแข็ง (Strengths: S) โอกาส (Opportunities: O) แรงบันดาลใจ (Aspirations: A) และผลลัพธ์ (Results: R) เพื่อให้ได้ภาพรวมแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิต และอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยสามารถสังเคราะห์สาระสำคัญได้ดังนี้

1. จุดแข็ง (Strengths: S) ฐานรากที่มั่นคงของสถานศึกษา

- สถานศึกษามีวิสัยทัศน์และแผนปฏิบัติการที่ชัดเจน สอดคล้องกับนโยบายต้นสังกัด
- ครูมีความเชี่ยวชาญ และสามารถจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning อย่างมีประสิทธิภาพ
- มีการพัฒนาหลักสูตรเฉพาะที่ตอบโจทย์บริบทท้องถิ่น เช่น รายวิชาเลือกเสริมอาชีพ ชุมชนอาชีพ
- การมีภาคีเครือข่ายเข้มแข็ง ส่งเสริมทรัพยากร ความร่วมมือ และการออกแบบ กิจกรรมอย่างมีส่วนร่วม

2. โอกาส (Opportunities: O) บริบทภายนอกที่เกื้อหนุน

- นโยบายระดับต้นสังกัดที่ชัดเจนและสนับสนุนการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ
- ชุมชน ผู้ปกครอง และองค์กรภายนอกมีความร่วมมือสูง ทั้งในด้ำนงบประมาณ องค์ความรู้ และแรงงาน

- มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการประชาสัมพันธ์ที่สร้างการรับรู้ในวงกว้าง เช่น Facebook, Tiktok

3. แง่บันดาลใจ (Aspirations: A) วิสัยทัศน์แห่งความหวัง

- สถานศึกษามุ่งสู่การเป็นต้นแบบในระดับจังหวัดและประเทศ
- นักเรียนค้นพบตนเอง มีเป้าหมายในชีวิต และพัฒนาศักยภาพจากกิจกรรมจริง
- ครูมีแนวความคิดการออกแบบการเรียนรู้เฉพาะบุคคลตามพหุปัญญา

4. ผลลัพธ์ (Results: R) สิ่งที่เป็นรูปธรรมจากการลงมือทำ

- นักเรียนมีแฟ้มสะสมผลงานที่เชื่อมโยงกับทักษะชีวิตและอาชีพ
- เกิดผลิตภัณฑ์เชิงอาชีพที่จำหน่ายได้จริง และสร้างรายได้ในขณะที่เรียน
- นักเรียนมีพฤติกรรมเชิงบวก กล้าแสดงออก และมีทักษะทำงานเป็นทีม
- โครงการมีความยั่งยืน และสามารถต่อยอดเป็นนวัตกรรมได้จริง

จากการสังเคราะห์การประยุกต์ใช้ SOAR Analysis พบว่า การบริหารจัดการที่มีเป้าหมายชัดเจน การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงชีวิตจริง เป็นหัวใจสำคัญของความสำเร็จสถานศึกษา สะท้อนถึงรูปแบบทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Learner-Centered) สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (Community-Based Learning) และเชื่อมโยงทักษะชีวิต-อาชีพ-คุณธรรม (Whole-Person Education) ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาเป็นแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ดังนี้

แนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

1. การสร้างวิสัยทัศน์และแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน

1.1 เป้าหมาย พัฒนาวิสัยทัศน์และแผนการดำเนินงานที่สอดคล้องกับนโยบายต้นสังกัด

1.2 ขั้นตอนการดำเนินการ

1.2.1 ศึกษานโยบายต้นสังกัด เช่น กระทรวงศึกษาธิการ หรือ สพฐ. เพื่อให้เข้าใจแนวทางและทิศทางของนโยบาย

1.2.2 จัดทำประชุมหรือสัมมนากับคณะกรรมการบริหารและคณะครูเพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และแผนการดำเนินงาน

1.2.3 วิเคราะห์สถานการณ์ภาพขององค์กรโดยใช้เครื่องมือการวิเคราะห์ SWOT เพื่อตรวจสอบจุดแข็งและจุดอ่อน

1.2.4 พัฒนาแผนปฏิบัติการที่ชัดเจนโดยระบุเป้าหมาย วิธีการดำเนินการ และขั้นตอนการประเมินผล

1.2.5 จัดทำแผนการประเมินผลเพื่อตรวจสอบความสำเร็จของแผนในระยะยาว

1.2.6 จัดตั้งคณะกรรมการติดตามผลการดำเนินงาน

1.2.7 ทบทวนแผนปฏิบัติการทุกปีเพื่อปรับปรุงแผนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. พัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น

2.1 เป้าหมาย พัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับท้องถิ่นและตอบสนองความต้องการของตลาดงาน

2.2 ขั้นตอนการดำเนินการ

2.2.1 สำรวจความต้องการของตลาดงานและท้องถิ่น โดยการพูดคุยกับผู้ประกอบการในชุมชน

2.2.2 พัฒนาและออกแบบหลักสูตรที่สอดคล้องกับท้องถิ่น เช่น หลักสูตรเสริมทักษะอาชีพ

2.2.3 จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะอาชีพโดยเชิญผู้เชี่ยวชาญหรือวิทยากรมาบรรยายและสอนนักเรียน

2.2.4 ประเมินผลหลักสูตรและกิจกรรม เพื่อดูว่าตรงกับความต้องการของนักเรียนและตลาดงานหรือไม่

2.2.5 รวบรวมความคิดเห็นจากผู้ปกครองและนักเรียนหลังการจัดกิจกรรม

2.2.6 ปรับปรุงหลักสูตรและกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นตามผลการประเมิน

3. ใช้เทคโนโลยีและโซเชียลมีเดียในการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการเรียนรู้

3.1 เป้าหมาย ใช้เทคโนโลยีและโซเชียลมีเดียเพื่อเพิ่มการรับรู้และความร่วมมือจากชุมชน

3.2 ขั้นตอนการดำเนินการ

3.2.1 สร้างแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียสำหรับสถานศึกษา เช่น Facebook, Tiktok เพื่อเผยแพร่กิจกรรม

3.2.2 ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในกระบวนการเรียนการสอน เช่น การใช้สื่อออนไลน์ในการเรียนการสอน

3.2.3 เชื่อมต่อกับชุมชนและผู้ปกครองผ่านโซเชียลมีเดียเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

3.2.4 ใช้โซเชียลมีเดียในการสร้างกลุ่มเรียนรู้สำหรับนักเรียนและครู

3.2.5 จัดทำรายงานการใช้โซเชียลมีเดียเพื่อวิเคราะห์ผลการประชาสัมพันธ์

3.2.6 ประเมินผลการใช้โซเชียลมีเดียในการประชาสัมพันธ์ โดยสำรวจความพึงพอใจจากผู้ปกครองและชุมชน

4. การพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันและการพฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียน

4.1 เป้าหมาย ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและพัฒนาทักษะชีวิตที่ดีในนักเรียน

4.2 ขั้นตอนการดำเนินการ

4.2.1 จัดกิจกรรมที่เน้นการทำงานร่วมกัน เช่น โครงการกลุ่ม หรือกิจกรรมพัฒนาความร่วมมือ

4.2.2 ส่งเสริมการพัฒนาพฤติกรรมเชิงบวก เช่น การให้รางวัลหรือการชมเชยพฤติกรรมที่ดี

4.2.3 สร้างโครงการที่นักเรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น

4.2.4 สร้างกิจกรรมที่นักเรียนต้องมีการสื่อสารและทำงานร่วมกัน

4.2.5 ติดตามผลการทำงานเป็นทีมและการร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ

5. สร้างความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายภายในและภายนอกสถานศึกษา

5.1 เป้าหมาย สร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกเพื่อเสริมสร้างทรัพยากร

5.2 ขั้นตอนการดำเนินการ

5.2.1 สร้างการเชื่อมโยงกับชุมชน ผู้ปกครอง และองค์กรต่างๆ เพื่อให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและความรู้

5.2.2 จัดกิจกรรมร่วมกับภาคีเครือข่าย เช่น การจัดอบรมหรือสัมมนา

5.2.3 พัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เช่น องค์กรท้องถิ่น หรือบริษัทเพื่อสนับสนุนการพัฒนาทักษะอาชีพ

5.2.4 ประเมินผลการร่วมมือจากภาคีเครือข่ายเพื่อปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพ

5.2.5 ขยายความร่วมมือไปยังภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมเพื่อเสริมสร้างโอกาสในการทำงาน

6. การวัดผลและประเมินผลการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ

6.1 เป้าหมาย สร้างระบบการประเมินผลที่สามารถวัดผลการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน

6.2 ขั้นตอนการดำเนินการ

- 6.2.1 พัฒนาเครื่องมือในการประเมินผล เช่น แฟ้มสะสมผลงานหรือแบบทดสอบ
- 6.2.2 จัดการประเมินผลโดยการสำรวจความคิดเห็นจากนักเรียน ครู และผู้ปกครอง
- 6.2.3 วิเคราะห์ผลการประเมินเพื่อติดตามความก้าวหน้าและพัฒนาการของนักเรียน
- 6.2.4 ปรับปรุงกระบวนการประเมินผลอย่างต่อเนื่องตามข้อเสนอแนะ
- 6.2.5 ทบทวนและปรับเปลี่ยนเครื่องมือประเมินผลให้เหมาะสมกับยุคสมัย
- 6.2.6 สร้างระบบประเมินผลที่โปร่งใสและยุติธรรมแก่ทุกฝ่าย

7. การสร้างโครงการที่ยั่งยืนและสามารถขยายผลได้

7.1 เป้าหมาย สร้างโครงการที่สามารถดำเนินการได้อย่างยั่งยืนและมีผลลัพธ์ที่สามารถขยายผลได้

7.2 ขั้นตอนการดำเนินการ

- 7.2.1 วางแผนระยะยาวสำหรับโครงการโดยพิจารณาความยั่งยืนและการขยายผล
- 7.2.2 ใช้แนวทางนวัตกรรมในการพัฒนาโครงการ เช่น การนำเทคโนโลยีหรือแนวทางใหม่ๆ มาใช้
- 7.2.3 สำรวจผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการและการขยายผลในระดับต่างๆ
- 7.2.4 ปรับปรุงโครงการให้เหมาะสมกับการขยายผลในอนาคตโดยใช้ข้อมูลจากการประเมินผล
- 7.2.5 สร้างแผนการรักษาและพัฒนาโครงการในระยะยาวให้มีความยั่งยืน
- 7.2.6 สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ เพื่อขยายผลและพัฒนาโครงการให้มีความยั่งยืน

โดยมีรายละเอียดสรุปได้ตามภาพประกอบ 14

ภาพประกอบ 14 แนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ
ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ตอนที่ 3 ผลการพัฒนาและตรวจสอบประสิทธิภาพคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา

ตอนที่ 3.1 ผลการพัฒนาคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา

ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ ประกอบด้วย

1. ความเป็นมาและความสำคัญ กล่าวถึง ในศตวรรษที่ 21 การศึกษาไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่การเรียนรู้เชิงวิชาการอีกต่อไป แต่ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมยุคใหม่ แนวคิด 4 เสาหลักของ UNESCO ได้แก่ การเรียนรู้เพื่อรู้ เพื่อทำ เพื่ออยู่ร่วมกัน และเพื่อเป็น ได้กลายเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งอยู่ในช่วงวัยที่เริ่มต้นวางรากฐานของชีวิต ขณะเดียวกัน รายงานจาก World Economic Forum ได้ชี้ว่าทักษะที่จำเป็นในศตวรรษนี้ เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการสื่อสาร ไม่สามารถพัฒนาได้จากการเรียนแบบท่องจำ แต่ต้องผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่ลงมือทำจริง สถานศึกษาจึงต้องปรับระบบการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมทักษะเหล่านี้ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของคู่มือ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อกำหนดแนวทางและกรอบการดำเนินงานที่สามารถประยุกต์ใช้ได้จริงในโรงเรียนทุกบริบท 2) เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเนื้อหาหลักสูตร กิจกรรม หรือโครงการที่สอดคล้องกับศักยภาพของนักเรียนและทรัพยากรของชุมชน และ 3) เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครอบครัว ชุมชน และภาคีเครือข่ายในทุกระดับ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อร่วมกันพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของผู้เรียนให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคต

3. แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะชีวิตให้กับนักเรียน มีการอ้างอิงข้อมูลจากหลายทฤษฎี เช่น Partnership for 21st Century Learning ที่ระบุถึงทักษะจำเป็นในโลกปัจจุบัน อาทิ การคิดวิเคราะห์ ความยืดหยุ่น การริเริ่ม และภาวะผู้นำ ทั้งนี้ยังมีแนวคิดของ Erikson ซึ่งเน้น

ช่วงวัยรุ่นเป็นเวลาของการค้นหาตัวตน Bloom ที่เสนอกรอบการเรียนรู้สามด้าน และ Knowles ที่กล่าวถึงการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ ซึ่งเน้นประสบการณ์ตรงและการเชื่อมโยงกับชีวิตจริง ทักษะเหล่านี้ควรถูกพัฒนาผ่านรูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติ เช่น Active Learning, Project-Based Learning และการบูรณาการกับท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

4. แนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช ซึ่งการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการกำหนดวิสัยทัศน์และจัดทำแผนปฏิบัติการที่ชัดเจนและสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด ต่อมาคือการพัฒนาครูให้สามารถใช้วิธีการเรียนรู้แบบ Active Learning อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งพัฒนาหลักสูตรเฉพาะที่ตอบสนองต่อบริบทท้องถิ่น เช่น รายวิชาเสริมอาชีพหรือกิจกรรมชุมนุม นอกจากนี้ยังต้องสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในชุมชนเพื่อออกแบบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตจริงของผู้เรียน เช่น การฝึกอาชีพ หรือโครงการร่วมกับวิทยาลัยอาชีวศึกษา แนวทางทั้งหมดนี้เน้นการประสานความร่วมมือหลายฝ่ายและการมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้พร้อมรับมือกับโลกแห่งการทำงานและการดำรงชีวิตในอนาคต

5. การกำกับ ติดตาม และประเมินผล เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนหลัก ได้แก่ การกำกับ คือการติดตามความก้าวหน้าตามแผนปฏิบัติการ การติดตามแบบนิเทศกัลยาณมิตร โดยผู้บริหารลงพื้นที่ให้คำแนะนำครู และการประเมินผล ซึ่งมีทั้งการประเมินระหว่างดำเนินการเพื่อสะท้อนปัญหาและปรับปรุงแนวทาง และการประเมินหลังสิ้นสุดกิจกรรมที่วิเคราะห์พฤติกรรม ผลงาน และพัฒนาการของนักเรียนอย่างรอบด้าน

6. บรรณานุกรม ประกอบด้วยแหล่งอ้างอิงที่มีความหลากหลายและเชื่อถือได้

7. ภาคผนวก เป็นตัวอย่างโครงการหรือกิจกรรมที่สถานศึกษาสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ได้

ภาพประกอบ 15 คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ
 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ผู้วิจัยได้นำคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนวัดควนวิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ 1) โรงเรียนห้วยยอด (กลิ่งวิทยาการ) 2) โรงเรียนบ้านหนองสองพี่น้อง และสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 จำนวน 2 แห่ง 1) โรงเรียนวัดบางใหญ่ 2) โรงเรียนบ้านสำนักใหม่ เพื่อสะท้อนความคิดเห็นในประเด็นคุณภาพของคู่มือฯ ในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ 1) ด้านเนื้อหา 2) ด้านแนวคิดและทฤษฎีในการสร้างคู่มือ 3) ด้านแนวทางในการดำเนินการจัดกิจกรรม 4) ด้านการติดตามและประเมินผล ด้านพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 5 โรงเรียนให้ความเห็นว่าคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช มีความเหมาะสมทั้งด้านเนื้อหา ด้านแนวคิดและทฤษฎีในการสร้างคู่มือ ซึ่งมีความสอดคล้องกันตลอดแนวทางการจัดกิจกรรม มีความเหมาะสมที่สามารถนำไปปฏิบัติเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้เป็นอย่างดี โดยผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอเพิ่มเติม ดังตาราง 9

ตาราง 9 แสดงผลสะท้อนความคิดเห็นในประเด็นคุณภาพของคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ประเด็น	ความคิดเห็น	ข้อเสนอแนะ
ด้านเนื้อหา	- เนื้อหาการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพมีความครอบคลุมทั้งด้านการเรียนรู้ การใช้ชีวิต และการประกอบอาชีพ โดยเชื่อมโยงกับบริบทของชุมชน เช่น การทำกิมจิ น้ำสมุนไพร การจัดตลาดอาชีพ	ควรเพิ่มเติมเนื้อหาเกี่ยวกับทักษะทางดิจิทัลและการเป็นผู้ประกอบการยุคใหม่ (เช่น การขายออนไลน์ การสร้างแบรนด์) เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจยุคปัจจุบัน

ตาราง 9 (ต่อ)

ประเด็น	ความคิดเห็น	ข้อเสนอแนะ
ด้านแนวคิดและ ทฤษฎีในการสร้าง คู่มือ	- ใช้การวิเคราะห์ SOAR ซึ่งเน้นโอกาส และความเป็นไปได้ มากกว่าการชี้ ข้อบกพร่อง เหมาะกับการพัฒนา ศักยภาพเชิงบวก - มีการออกแบบแนวทางมีพื้นฐาน มาจาก ปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง และแนวคิด พหุปัญญา (Multiple Intelligences) ซึ่งเหมาะ กับบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กถึง ใหญ่	
ด้านแนวทางในการ ดำเนินการจัด กิจกรรม	- เห็นการเน้นการลงมือปฏิบัติจริง และการเรียนรู้จากประสบการณ์ ซึ่ง สอดคล้องกับหลักการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) - แนวทางดำเนินการมีความชัดเจน เริ่มจากการประชุมร่วมกัน วางแผน เลือกกิจกรรมตามความสนใจของ นักเรียน และขับเคลื่อนโดยครู ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน - กิจกรรมมีความหลากหลายและ สัมพันธ์กับชีวิตจริง เช่น โครงการ จิตอาสา ตลาดอาชีพ การทำน้ำ สมุนไพร กิจกรรมสภานักเรียน ฯลฯ	สนับสนุนให้นักเรียนมีบทบาท เจ้าของกิจกรรม มากขึ้น เช่น ออกแบบ โลโก้ผลิตภัณฑ์ วางแผนการตลาด หรือเขียน เรื่องราวผลิตภัณฑ์ตนเอง

ตาราง 9 (ต่อ)

ประเด็น	ความคิดเห็น	ข้อเสนอแนะ
ด้านการติดตามและประเมินผล	- มีการจัดเวทีนำเสนอผลงาน เช่น ตลาดนัดอาชีพ เป็นแนวทางที่ดีต่อการสะท้อนผลการเรียนรู้และความภาคภูมิใจของนักเรียน - เครื่องมือในการวัดทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนสามารถนำไปประเมินนักเรียนได้จริง	ควรพัฒนาระบบติดตามผลในระยะยาว เช่น การติดตามว่านักเรียนต่อยอดความรู้ไปใช้นอกโรงเรียนหรือไม่ หรือใช้เป็นพื้นฐานในการเลือกเส้นทางอาชีพในอนาคต

ผลสะท้อนความคิดเห็น พบว่า คู่มือมีความเหมาะสมทั้งในด้านเนื้อหา แนวคิดและทฤษฎี วิธีดำเนินกิจกรรม ตลอดจนกลไกติดตามและประเมินผล โดยเฉพาะเนื้อหาที่สอดคล้องกับชีวิตจริงของนักเรียน เช่น การจัดตลาดอาชีพ การทำน้ำสมุนไพร และการจัดกิจกรรมจิตอาสา อย่างไรก็ตาม ผู้ทรงคุณวุฒิยังเสนอให้เพิ่มเติมเนื้อหาเกี่ยวกับทักษะดิจิทัลและการเป็นผู้ประกอบการยุคใหม่ รวมถึงส่งเสริมให้นักเรียนมีบทบาทมากขึ้นในฐานะผู้สร้างกิจกรรมของตนเอง เช่น การออกแบบแบรนด์ หรือการวางแผนการตลาด

ตอนที่ 3.2 ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพและประยुติใช้คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช

ผู้วิจัยนำเสนอผลการตรวจสอบประสิทธิภาพของคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช จากการให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 14 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 2 คน ศิษยานุศิษย์ที่รับผิดชอบงานด้านหลักสูตร จำนวน 2 คน นักวิชาการทางการศึกษา จำนวน 2 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน และครูผู้สอนที่ทำหน้าที่เป็นครูแนะแนว จำนวน 4 คน ตอบแบบสอบถามเพื่อประเมินประสิทธิภาพของคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความถูกต้อง 2) ด้านความเหมาะสม 3) ด้านความเป็นไปได้ทางปฏิบัติ และ 4) ด้านความเป็นประโยชน์

ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพของคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด หากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านความเป็นไปได้ทางปฏิบัติ ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นประโยชน์ มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพของคู่มือฯ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านความถูกต้อง มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพของคู่มือฯ อยู่ในระดับมาก

ตาราง 10 ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพของคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช โดยภาพรวม

ประสิทธิภาพของคู่มือการบริหารจัดการ สถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	ระดับความคิดเห็น		
	M	S.D.	แปลผล
ด้านความถูกต้อง	4.46	0.45	มาก
ด้านความเหมาะสม	4.54	0.40	มากที่สุด
ด้านความเป็นไปได้ทางปฏิบัติ	4.60	0.33	มากที่สุด
ด้านความเป็นประโยชน์	4.51	0.33	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.53	0.26	มากที่สุด

ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพของคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช โดยภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.53$, $S.D. = 0.26$) หากพิจารณาตามรายด้าน พบว่า ด้านความเป็นไปได้ทางปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($M = 4.60$, $S.D. = 0.33$) รองลงมาคือ ด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.54$, $S.D. = 0.40$) และด้านความถูกต้อง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($M = 4.46$, $S.D. = 0.45$)

ตาราง 11 ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพของคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช ด้านความถูกต้อง

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น		
	M	S.D.	แปลผล
1. คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษามีแนวคิดและหลักการสำคัญตรงกับหลักการในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	4.29	0.61	มาก
2. คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีการระบุเนื้อหาที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน	4.36	0.50	มาก
3. คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษามีกระบวนการดำเนินงานที่ครอบคลุมภาระงานในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	4.43	0.76	มาก
4. คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษามีกระบวนการดำเนินงานที่ครอบคลุมในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	4.64	0.50	มากที่สุด
5. คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาช่วยให้กระบวนการในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีความถูกต้องตรงกับการปฏิบัติงานจริง	4.57	0.51	มากที่สุด
โดยรวม	4.46	0.45	มาก

ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพของคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช ด้านความถูกต้อง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($M = 4.46$, $S.D. = 0.45$) โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่น คือ ข้อคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษามี

กระบวนการดำเนินงานที่ครอบคลุมในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.64$, $S.D. = 0.50$) ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น คือ คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษามีแนวคิดและหลักการสำคัญตรงกับหลักการในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($M = 4.29$, $S.D. = 0.61$)

ตาราง 12 ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพของคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช ด้านความเหมาะสม

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น		
	M	S.D.	แปลผล
1. คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีความเหมาะสมกับการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนของสถานศึกษา	4.50	0.52	มากที่สุด
2. โครงการ/กิจกรรมที่ใช้การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีความเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา	4.64	0.50	มากที่สุด
3. โครงการ/กิจกรรมที่ใช้การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีลักษณะการปฏิบัติงานสอดคล้องกับภาระงานของสถานศึกษา	4.57	0.51	มากที่สุด
4. โครงการ/กิจกรรมที่ใช้การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีความเหมาะสมกับการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา	4.43	0.51	มาก

ตาราง 12 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น		
	M	S.D.	แปลผล
5. คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง	4.57	0.51	มากที่สุด
โดยรวม	4.54	0.40	มากที่สุด

ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพของคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช ด้านความเหมาะสม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.54$, $S.D. = 0.40$) โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่น คือ ข้อโครงการ/กิจกรรมที่ใช้การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีความเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.64$, $S.D. = 0.50$) ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น คือ โครงการ/กิจกรรมที่ใช้การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีความเหมาะสมกับการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($M = 4.43$, $S.D. = 0.51$)

ตาราง 13 ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพของคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช ด้านความเป็นไปได้ทางปฏิบัติ

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น		
	M	S.D.	แปลผล
1. คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในสถานศึกษา	4.79	0.43	มากที่สุด

ตาราง 13 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น		
	M	S.D.	แปลผล
2. คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสามารถทำความเข้าใจได้ง่าย	4.57	0.51	มากที่สุด
3. ตัวอย่างโครงการ/กิจกรรมในคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้	4.64	0.63	มากที่สุด
4. กระบวนการตาม คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องสามารถมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	4.64	0.50	มากที่สุด
5. ผลจากการใช้คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคุ้มค่า	4.36	0.50	มาก
โดยรวม	4.60	0.33	มากที่สุด

ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพของคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช ด้านความเป็นไปได้ทางปฏิบัติ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.60$, $S.D. = 0.33$) โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่น คือ ข้อคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในสถานศึกษา ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.79$, $S.D. = 0.43$) ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น คือ ผลจากการใช้คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคุ้มค่า ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($M = 4.36$, $S.D. = 0.50$)

ตาราง 14 ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพของคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช ด้านความเป็นประโยชน์

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น		
	M	S.D.	แปลผล
1. คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ช่วยส่งเสริมการปฏิบัติงานจริงในสถานศึกษา	4.57	0.51	มากที่สุด
2. คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาช่วยจัดระบบการปฏิบัติงานมิได้เป็นการเพิ่มภาระในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	4.29	0.47	มาก
3. คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาส่งผลในการกระตุ้นให้มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	4.71	0.47	มากที่สุด
4. สถานศึกษาสามารถประยุกต์ใช้วิธีการตามคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้	4.43	0.51	มาก
5. คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษามีประโยชน์ต่อวงการศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	4.57	0.51	มากที่สุด
โดยรวม	4.51	0.33	มากที่สุด

ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพของคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช ด้านความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($M =$

4.51, S.D. = 0.33) โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่น คือ ข้อ คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาส่งผลในการกระตุ้นให้มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.79$, S.D. = 0.47) ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น คือ คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาช่วยจัดระบบการปฏิบัติงานมิได้เป็นการเพิ่มภาระในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($M = 4.29$, S.D. = 0.47)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางและคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช: การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษาและการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ SOAR ในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความมุ่งหมายของการวิจัย ได้แก่ 1) เพื่อวิเคราะห์และถอดบทเรียนการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Good practices) ด้วยการวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช 2) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช 3) เพื่อพัฒนาและตรวจสอบประสิทธิผลของคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช

การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การวิเคราะห์และถอดบทเรียนการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี เพื่อศึกษาวิธีการปฏิบัติที่ดี (Good practices) ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระยะที่ 2 การเสนอแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช และในระยะที่ 3 การพัฒนาและตรวจสอบประสิทธิผลของคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช ในด้าน ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ทางปฏิบัติ และศึกษาผลการใช้คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช

สรุปผลการวิจัย

1. ผลวิเคราะห์และถอดบทเรียนการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Good Practices) โดยใช้วิธีวิจัยแบบพหุกรณีศึกษาในโรงเรียนจำนวน 4 แห่ง ที่มีความหลากหลายด้านบริบท ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ ซึ่งอยู่ภายใต้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาควรดำเนินการ 1) กำหนดนโยบายหรือกลยุทธ์ในการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน 2) กำหนดโครงการหรือกิจกรรมที่โรงเรียนดำเนินการเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน 3) กำหนดขั้นตอนหรือวิธีการที่โรงเรียนดำเนินการเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน 4) แสวงหาปัจจัยสำคัญที่มีส่วนส่งเสริมหรือสนับสนุนให้การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนประสบผลสำเร็จ และ 5) ผลการสังเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ดังนี้ 5.1) จุดแข็ง ได้แก่ การมีผู้นำทางการศึกษาที่มีวิสัยทัศน์ชัดเจน ครูมีความสามารถในการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และมีการบูรณาการทักษะชีวิตและอาชีพในหลักสูตรได้อย่างเหมาะสม รวมถึงความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ 5.2) จุดอ่อน ได้แก่ ความไม่ต่อเนื่องในการพัฒนาครูด้านทักษะชีวิตและอาชีพ รูปแบบการประเมินที่ยังขาดมาตรฐาน และข้อจำกัดด้านทรัพยากร โดยเฉพาะงบประมาณและแรงจูงใจของผู้เรียนบางกลุ่ม 5.3) โอกาส ได้แก่ การสนับสนุนจากนโยบายภาครัฐและแนวโน้มตลาดแรงงานที่ให้ความสำคัญกับทักษะเชิงอาชีพ รวมถึงเทคโนโลยีและเครือข่ายชุมชนที่สามารถนำมาใช้พัฒนาและขยายผลการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 5.4) อุปสรรค ได้แก่ ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ความเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว รวมถึงข้อจำกัดทางโครงสร้างการบริหารในบางพื้นที่ที่ยังไม่เอื้อต่อการปรับตัวของสถานศึกษา

2. แนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช จากการประยุกต์ใช้ SOAR Analysis ผลการวิจัยพบว่า พบว่า การบริหารจัดการที่มีเป้าหมายชัดเจน การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงชีวิตจริง เป็นหัวใจสำคัญของความสำเร็จ สถานศึกษา สะท้อนถึงรูปแบบทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Learner-Centered) สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (Community-Based Learning) และเชื่อมโยงทักษะชีวิต-อาชีพ-คุณธรรม (Whole-Person Education) โดยมีแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ประกอบด้วย

1) การสร้างวิสัยทัศน์และแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน 2) พัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น 3) ใช้เทคโนโลยีและโซเชียลมีเดียในการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการเรียนรู้ 4) การพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันและการพฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียน 5) สร้างความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายภายในและภายนอกสถานศึกษา 6) การวัดผลและประเมินผลการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ และ 7) การสร้างโครงการที่ยั่งยืนและสามารถขยายผลได้

3. ผลการพัฒนาคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช พบว่า มีองค์ประกอบด้วย 1) ความเป็นมาและความสำคัญ กล่าวถึง บริบทของโลกยุคใหม่ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านสังคม เทคโนโลยี เศรษฐกิจ ส่งผลให้นักเรียนต้องมีทักษะชีวิตและอาชีพ เพื่อปรับตัวและสร้างอนาคตที่มั่นคง และสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการ พัฒนานักเรียนแบบองค์รวม เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนได้รับการพัฒนาที่เหมาะสม 2) วัตถุประสงค์ของคู่มือ เพื่อใช้เป็นแนวทางให้สถานศึกษาปรับประยุกต์ใช้ในการพัฒนานักเรียนที่เน้นทักษะชีวิตและอาชีพ ช่วยให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีความพร้อมสู่การใช้ชีวิตจริงและเส้นทางอาชีพในอนาคต 3) แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะชีวิตให้กับนักเรียน มีการอ้างอิงข้อมูลจากหลายทฤษฎี เช่น ทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom's Taxonomy) Life Skills Education ของ WHO แนวคิด 21 st Century Skills และ Soft Skills ทักษะที่เน้นการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ การสื่อสาร การอยู่ร่วมกับผู้อื่น การบริหารจัดการอารมณ์ ความเครียด การวางแผนอาชีพในอนาคต 4) แนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช ใช้กรอบบริหารจัดการแบบองค์รวม (Whole School Approach) เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของครูและชุมชน และรายงานผลให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 6) บรรณานุกรม เป็นแหล่งอ้างอิงที่ใช้ในการพัฒนาคู่มือฯ และ 7) ภาคผนวก ซึ่งเป็นตัวอย่างโครงการที่สถานศึกษานำไปประยุกต์เพื่อการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน จากข้อเสนอแนะเชิงคุณภาพของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า คู่มือฯ มีโครงสร้างที่ชัดเจน มีการจัดแบ่งเนื้อหาตามลำดับขั้นตอนทางการบริหาร เช่น การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมโรงเรียน การกำหนดเป้าหมาย การออกแบบกิจกรรม และการประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาอย่างเป็นระบบ คู่มือฯ ยังมีการบูรณาการแนวคิดจากการวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา และการวิเคราะห์ SOAR ทำให้สามารถประยุกต์ใช้ได้กับสถานศึกษาที่มีลักษณะแตกต่างกัน ทั้งขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ นอกจากนี้ ยังพบว่า คู่มือมีจุดเด่นที่สามารถนำไปใช้ในบริบทจริงได้ทันที โดยไม่เพิ่มภาระงานของครูมากเกินไป ($M = 4.29$) และช่วยจัดระบบการดำเนินงานของสถานศึกษาให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ผู้ทรงคุณวุฒิบางรายยังให้

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า ควรมีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อนำคู่มือไปใช้จริงในสถานศึกษา และควรมีระบบสนับสนุนติดตามหลังการใช้ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช ผลการประเมินพบว่า คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษามีระดับคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะในด้านความเป็นไปได้ทางปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($M = 4.60$, $S.D. = 0.33$) รองลงมา ได้แก่ ความเหมาะสม ($M = 4.54$, $S.D. = 0.40$) และความเป็นประโยชน์ ($M = 4.51$, $S.D. = 0.33$) ส่วนด้านความถูกต้อง ได้รับค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($M = 4.46$, $S.D. = 0.45$) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการออกแบบคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีคุณภาพรอบด้าน สอดคล้องกับหลักวิชาการ และสามารถปรับใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

1. ผลวิเคราะห์และถอดบทเรียนการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Good Practices) จากการวิจัยแบบพหุกรณีศึกษาในโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่ดีซึ่งอยู่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช พบว่ากระบวนการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นนั้น ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญหลายประการ ได้แก่ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การมีส่วนร่วมของบุคลากร การเชื่อมโยงกับบริบทของชุมชน และการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ โดยสามารถสื่อสารและขับเคลื่อนวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีพลัง สอดคล้องกับแนวคิดของ Leithwood et al. (2006) ที่เสนอว่าผู้นำทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพต้องสามารถสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ และขับเคลื่อนบุคลากรทุกระดับให้ทำงานร่วมกันในทิศทางเดียวกัน (Leithwood, K., Day, C., Sammons, P., Harris, A., & Hopkins, D., 2006) และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2545) ที่เน้นการบริหารจัดการเชิงระบบและการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของครูในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน และบริบทของท้องถิ่น ก็มีบทบาทสำคัญ โดยครูทำหน้าที่เป็นโค้ช (Coach) และ ผู้สร้างแรงบันดาลใจ (Inspirer) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Piaget (1972) และทฤษฎี Constructivism ที่เน้นการสร้างความรู้ผ่านประสบการณ์ตรงของผู้เรียน (Wadsworth, B. J., 1996) และแนวคิดของวิจารณ์ พานิช (2554) ที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบ Active Learning ผ่านกระบวนการ PLC และการเรียนรู้ร่วมกัน การเชื่อมโยงกับบริบทชุมชนยัง

เป็นอีกหนึ่งจุดแข็งของสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี โดยโรงเรียนมีการร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่น หน่วยงานภายนอก และสถานประกอบการ เพื่อดึงเอาความรู้และทรัพยากรจากชุมชนมาบูรณาการในการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Fullan (2007) และแนวทางของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) ที่เน้นการจัดการศึกษาที่เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาและบริบทท้องถิ่น รูปแบบการเรียนรู้แบบโครงงาน (Project-Based Learning) และการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง (Learning by Doing) เป็นกลยุทธ์หลักที่ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย นักเรียนมีโอกาสได้ฝึกทักษะการวางแผน การแก้ปัญหา การสื่อสาร และภาวะผู้นำ ซึ่งเป็นหัวใจของทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 (Trilling, B., & Fadel, C., 2009) กล่าวโดยสรุป การบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนจำเป็นต้องมีการวางแผนอย่างเป็นระบบ มีวิสัยทัศน์ร่วมที่ชัดเจน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เชื่อมโยงกับบริบทชุมชน และเน้นการเรียนรู้ที่ลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นแนวทางที่ยืนยันผ่านงานวิจัยของไทยและต่างประเทศว่าสามารถพัฒนาเด็กไทยให้มีคุณภาพในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างยั่งยืน

2. แนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมาที่มีความหลากหลายทางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ Saavedra & Opfer (2012) ที่เน้นว่าการออกแบบระบบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องคำนึงถึงความยืดหยุ่น ความคิดเชิงวิพากษ์ และการเรียนรู้ผ่านบริบทจริง แนวทางทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และการบริหารทั่วไป แสดงถึงการนำระบบคิดแบบองค์รวมมาบูรณาการเข้ากับการพัฒนาผู้เรียนในเชิงปฏิบัติ ซึ่งเป็นแนวทางที่กำลังได้รับการยอมรับในระดับสากล เช่นเดียวกับแนวคิด Total Quality Management (TQM) และการพัฒนาคุณภาพแบบต่อเนื่อง (Continuous Quality Improvement) สิ่งที่น่าสังเกตอย่างยิ่งคือ การวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวทางโดยใช้ SOAR Analysis ซึ่งให้ความสำคัญกับจุดแข็งและโอกาสของแต่ละโรงเรียน โดยเฉพาะในด้านแรงบันดาลใจ (Aspirations) และผลลัพธ์ (Results) ที่นำไปสู่การกำหนดเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ที่สามารถประเมินผลได้จริง Stavros & Hinrichs (2009) อธิบายว่า SOAR เป็นการออกแบบอนาคตเชิงบวก ที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง และช่วยสร้างวัฒนธรรมองค์กรแบบมีส่วนร่วม (participative culture) แม้ว่าการใช้ SOAR Analysis อาจจะมีจุดอ่อน สอดคล้องกับ Dubetcky (2024) ที่ว่า SOAR มองเฉพาะภาพบวก แต่ไม่ได้พิจารณาปัจจัยเชิงลบ ซึ่งอาจจะทำให้ได้ข้อมูลไม่ครอบคลุมในทุกมิติ แต่ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้ SWOT Analysis ซึ่งเป็นเครื่องมือที่วิเคราะห์ทั้งปัจจัยเชิงบวกและเชิงลบในขั้นตอนวิจัยระยะที่ 1 แล้ว ดังนั้น การประยุกต์ใช้ SOAR Analysis ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ปัจจัยเพื่อวางแผนต่อยอดพัฒนาเชิงบวกในระยะที่ 2 จึงมีความเหมาะสมในทางปฏิบัติ

สอดคล้องกับการประชุมสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิ ทำให้เห็นชัดว่า การวิเคราะห์ที่ตั้งอยู่บนศักยภาพของพื้นที่ (asset-based approach) ส่งผลให้แนวทางที่เสนอมีความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติ และไม่เป็นเพียงแนวคิดเชิงนโยบายที่ห่างไกลบริบทโรงเรียน เช่นเดียวกับข้อเสนอของ McKnight & Kretzmann (1993) ที่ระบุว่าการพัฒนาใด ๆ ที่ไม่ได้ยึดศักยภาพชุมชนเป็นฐาน มักไม่ยั่งยืน นอกจากนี้ ยังพบว่าโรงเรียนที่มีการเปิดโอกาสให้ครู ร่วมออกแบบกิจกรรมร่วมกับชุมชน จะสามารถออกแบบหลักสูตรท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดความเชื่อมโยงระหว่างชีวิตจริงกับบทเรียน ได้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Chu et al (2017) ที่เสนอว่าการพัฒนาทักษะชีวิตควรเกิดจากกิจกรรมบูรณาการ ที่มีความหมายและสามารถเชื่อมโยงกับเป้าหมายในอนาคตของนักเรียนได้จริง โดยเฉพาะกิจกรรมที่นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นฐาน เช่น โครงการเลี้ยงปลา ทำน้ำสมุนไพร หรือแปรรูปผลผลิตท้องถิ่น ถือเป็นตัวอย่างของการเรียนรู้จากการลงมือทำ (experiential learning) ตามแนวของ Kolb (1984) ที่เน้นว่าผู้เรียนจะพัฒนาได้ดีที่สุดเมื่อมีประสบการณ์ตรงและสามารถสะท้อนผลการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างเป็นระบบ

3. จากผลการตรวจสอบประสิทธิผลของคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษามีประสิทธิภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะในด้านความเป็นไปได้ทางปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Senge (1990) ที่กล่าวถึงองค์กรแห่งการเรียนรู้ว่า การจัดการอย่างเป็นระบบ และการมีเครื่องมือที่นำไปปฏิบัติได้จริง ย่อมเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาองค์กรของผู้เรียน นอกจากนี้ ค่าเฉลี่ยด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ก็อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่า คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษามี ประสิทธิภาพครอบคลุมในทุกด้าน และสามารถนำไปใช้ได้บริบทสถานศึกษาที่แตกต่างกัน แม้ว่าผลการประเมินด้านความถูกต้องจะมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($M = 4.46$, $S.D. = 0.45$) ด้วยข้อกังวลของผู้บริหารสถานศึกษาที่อาจจะนำไปปรับประยุกต์ในสถานศึกษาของตนเองได้ยาก เนื่องจากบริบทที่แตกต่างกัน แต่ทั้งนี้ จากกระบวนการวิจัยที่เก็บข้อมูลจากสถานศึกษาที่มีความแตกต่างกันทั้งด้านขนาด สถานศึกษา บริบทสถานที่ และประยุกต์ใช้ SWOT Analysis และต่อยอดด้วย SOAR Analysis จึงสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริหารสถานศึกษาได้ในระดับหนึ่ง ส่งผลให้ด้านความถูกต้องมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Fullan (2007) ที่ระบุว่า การเปลี่ยนแปลงเชิงระบบจำเป็นต้องใช้เครื่องมือที่เป็นโครงสร้างชัดเจนและสื่อสารง่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่มีการบูรณาการระหว่างภาคทฤษฎีกับภาคปฏิบัติอย่างกลมกลืน การที่ผู้ทรงคุณวุฒิให้คะแนนสูงในด้านความเป็นไปได้ทางปฏิบัติ อธิบายได้ว่า คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาสามารถ

นำไปประยุกต์ใช้ได้จริง ไม่เพิ่มภาระให้ครูมากเกินไป และเอื้อต่อการมีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานของ คมสัน โพธิ์คง (2560) ที่เสนอว่า เครื่องมือบริหารที่ดีต้องเอื้อต่อการปฏิบัติ และสร้างความรู้สึกมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลง ในส่วนของการประยุกต์ใช้คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในโรงเรียนนาร่อง 5 แห่ง แสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ในการประยุกต์ใช้คู่มืออย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในบริบทของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีความหลากหลายทางพื้นที่และทรัพยากร จุดเด่นที่เห็นได้ชัดคือ การที่กิจกรรมที่อยู่ในคู่มือสามารถเชื่อมโยงกับการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (Experiential Learning) ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาอย่างลึกซึ้ง และพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ Kolb (1984) ที่เสนอว่าการเรียนรู้ที่แท้จริงจะเกิดขึ้นจากการได้ลงมือปฏิบัติจริง การไตร่ตรอง และการนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ในด้านของผู้เรียน พบว่านักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น กล้าแสดงออก และสามารถตั้งเป้าหมายในชีวิตได้ชัดเจน ซึ่งเป็นผลจากการใช้แนวทางการเรียนรู้แบบ Active Learning และ Project-Based Learning ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีบทบาทเป็นเจ้าของการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ไม่ใช่ผู้ถ่ายทอดความรู้เพียงอย่างเดียว แนวทางนี้ได้รับการสนับสนุนโดย วิจารย์ พานิช (2560) ที่เห็นว่า การเรียนรู้เชิงรุกช่วยให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์ของตนเอง และส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น จากการสอบถามผู้บริหาร พบว่าคู่มือฯ ช่วยให้การดำเนินกิจกรรมมีความเป็นระบบ มีแนวทางที่ชัดเจน และสามารถปรับใช้ตามบริบทของแต่ละโรงเรียนได้ ซึ่งสนับสนุนแนวคิดของวิชา เล่าไพศาล (2563) ที่กล่าวว่า คู่มือฯ ที่ดีต้องมีลักษณะเป็นโครงสร้างเปิดแต่มีทิศทางเพื่อให้สามารถยืดหยุ่นต่อการนำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในมิติของการบริหารจัดการ พบว่า คู่มือฯ ส่งผลเชิงบวกต่อการบูรณาการการจัดกิจกรรมกับภาคีเครือข่ายในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการ องค์กรท้องถิ่น หรือภาคธุรกิจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอรพิน ศิวิวรรณ (2561) ที่ระบุว่า การจัดการศึกษาที่เชื่อมโยงกับชุมชนจะช่วยสร้างทุนทางสังคมและวัฒนธรรมที่ยั่งยืนให้กับนักเรียนและสถานศึกษา ยิ่งไปกว่านั้น คู่มือฯ ยังสอดคล้องกับหลักการของ SOAR Analysis ซึ่งเป็นกรอบคิดที่เน้นมุมมองเชิงบวก และมุ่งพัฒนาองค์กรจากจุดแข็ง โอกาส แรงบันดาลใจ และผลลัพธ์ มากกว่าการมองหาข้อบกพร่องตามกรอบ SWOT เดิม ดังที่ภิญญรัตน์ (2556) เสนอว่า SOAR ช่วยกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย และนำไปสู่แผนกลยุทธ์ที่จับต้องได้มากกว่า

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การวิจัยนี้ได้วิเคราะห์และถอดบทเรียนจากสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดีในด้านการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยสะท้อนภาพของการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในบริบทจริง ซึ่งสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้ในหลายมิติ ดังนี้

1.1 การประยุกต์ใช้ผลการวิจัยในระดับสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพให้ชัดเจนและสอดคล้องกับบริบทของตน โดยอาศัยข้อมูลจากการวิเคราะห์เชิงพหุกรณีศึกษา เช่น การจัดทำหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม การจัดตั้งชุมนุมอาชีพ การจัดกิจกรรมแบบ Project-based Learning และการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้จากชีวิตจริง และพัฒนาเป็นทักษะที่สามารถใช้ประกอบอาชีพได้

1.2 ข้อเสนอแนะสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรใช้ผลการวิจัยเป็นข้อมูลอ้างอิงเพื่อ กำหนดยุทธศาสตร์การสนับสนุนโรงเรียนในพื้นที่ เช่น การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการจัดกิจกรรมทักษะชีวิตในรูปแบบบูรณาการ การสร้างคลังสื่อการเรียนรู้แบบเปิด (Open Educational Resources) หรือการจับคู่โรงเรียนต้นแบบกับโรงเรียนทั่วไปเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน (school networking)

1.3 การพัฒนาองค์กรโดยใช้แนวคิด SOAR โรงเรียนสามารถนำผลการวิเคราะห์ในรูปแบบ SOAR ไปใช้ในการพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารจัดการโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม โดยจุดแข็งของโรงเรียน เช่น ความเชี่ยวชาญของครู หรือเครือข่ายความร่วมมือในชุมชน เป็นฐานพัฒนาโปรแกรมเสริมทักษะที่เฉพาะเจาะจง เช่น คอร์สอาชีพระยะสั้น หรือสหกิจศึกษา นำโอกาสที่ระบุไว้ เช่น การสนับสนุนจากนโยบายภาครัฐ เทคโนโลยี หรือแนวโน้มตลาดแรงงาน ไปออกแบบกิจกรรมหรือวิชาชีพที่สอดคล้องกับอนาคต เช่น วิชาผู้ประกอบการดิจิทัล วิชาทักษะดิจิทัลเบื้องต้น สร้างเป้าหมายร่วมของโรงเรียนและชุมชน ผ่านเวทีรับฟังความเห็นจากนักเรียน ผู้ปกครอง และภาคีเครือข่าย เพื่อร่วมกันวางเป้าหมายของนักเรียน เช่น ทุกคนมี Portfolio อาชีพก่อนจบ ม.3 จัดทำระบบติดตามผลที่ชัดเจน ทั้งในเชิงรายบุคคล (สมุดพัฒนาตนเอง) และเชิงระบบ เช่น ระบบฐานข้อมูลกิจกรรมทักษะชีวิต/อาชีพ เพื่อใช้วัดผลลัพธ์และพัฒนาต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นที่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ซึ่งยังจำกัดเฉพาะกลุ่มเป้าหมายหนึ่ง ดังนั้น การวิจัยในอนาคตควรขยายจำนวนกรณีศึกษา หรือขยายกลุ่มผู้ให้ข้อมูลไปยังระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โรงเรียนในสังกัดเทศบาล อบจ. หรือสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) สถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยความสำเร็จและข้อจำกัดที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน สู่การแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในแต่ละระดับ และประยุทธ์ผลลัพธ์อย่างครอบคลุม

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยในเชิงพัฒนาโมเดล/แนวทางการบริหารจัดการร่วมกับโรงเรียนผ่านรูปแบบวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และชุมชนร่วมกันออกแบบแนวทางการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับบริบทของตน และสามารถนำไปทดลองใช้ได้จริงภายในโรงเรียน

2.3 ควรศึกษาเชิงเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนในบริบทที่ต่างกัน ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนในแต่ละภูมิภาค เพื่อค้นหาแนวทางที่เหมาะสมต่อแต่ละพื้นที่ ซึ่งอาจมีความแตกต่างด้านทรัพยากร ความพร้อม และวัฒนธรรมชุมชน ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญในการออกแบบแนวทางพัฒนาต่อไป

2.4 ควรศึกษารูปแบบการใช้ SOAR Analysis เชิงระบบในระดับโรงเรียนทั้งระบบแม้ในการวิจัยครั้งนี้จะใช้ SOAR ในการสังเคราะห์แนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งยังเป็นเพียงส่วนเดียวของการบริหารและขับเคลื่อนงาน ดังนั้น งานวิจัยในอนาคตควรออกแบบเป็น Action Research ที่นำ SOAR ไปใช้ร่วมกับกระบวนการจัดทำแผนกลยุทธ์สถานศึกษา พร้อมติดตามผลเชิงประจักษ์ในระยะยาว

บรรณานุกรม

- Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (2001). *A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing: A Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives*. New York: Longman.
- Annahita Ball and others. (2016). *Exploring 21st Century Skills and Learning Environments for Middle School Youth*. สืบค้นจาก <https://newprairiepress.org/cgi/viewcontent.cgi?article=1012&context=ijssw>.
- Anssi Salonen and others. (2017). *Secondary school students' perceptions of working life skills in science-related careers*. International Journal of Science Education. สืบค้นจาก <https://doi.org/10.1080/09500693.2017.1330575>.
- Applied Education Systems. (2021). *What Are 21st Century Skills?*. สืบค้นจาก <https://www.aeseducation.com/blog/what-are-21st-century-skills>.
- Bernie Trilling and Charles Fadel. (2009). *21st century skills: learning for life in our times*. Jossey-Bass.
- BMJ Open Quality. (2021). *A systematic review of the application of the plan-do-study-act method to improve quality in healthcare*. Retrieved from <https://bmjopenquality.bmj.com/>.
- Bogdan, R. C., & Biklen, S. K. (1992). *Qualitative Research for Education: An Introduction to Theory and Methods*. Boston: Allyn and Bacon.
- Canan sisman and Elif Bahadır. (2021). *The Effects of Student Led Conferences on the Improvement of 21st Century Career and Life Skills*. International Journal of Learning, Teaching and Educational Research Vol. 20, No. 4, pp. 152-169, April 2021 สืบค้นจาก <https://doi.org/10.26803/ijlter.20.4.9>.
- Caroline J. Conner. (2014). *Acknowledging the Elephant in the Room: A Multiple-Case Study Exploring the Experiences of Social Studies Teacher-Coaches Exploring the Experiences of Social Studies Teacher-Coaches*. Georgia State University ScholarWorks, December 18, 2014.
- Chu, S. K. W., Reynolds, R. B., Tavares, N. J., Notari, M., & Lee, C. W. Y. (2017). *21st*

- century skills development through inquiry-based learning: From theory to practice*. Singapore: Springer.
- Cole, M. L., & Stavros, J. M. (2008). *SOARing Towards Positive Transformation and Change*. *AI Practitioner*, 10(4), 10–15.
- Cole, M., & Stavros, J. M. (2008). *SOARing towards positive transformation and change*. *AI Practitioner*, 10(4), 10–14.
- Daniel L. Free. (2017). *Perceptions of Soft Skill Development in Secondary Agricultural Education Programs by Agricultural Teachers*. Degree of Doctor of Philosophy, Auburn University.
- Daphne Wambui Kagume. (2010). *A Multiple Case Study of Social Cognitive Influences on Career Choice in Science, Mathematics and Technology among Kenyan Women*. A DISSERTATION Submitted to Oregon State University in partial fulfillment of the requirements for the degree of Doctor of Philosophy, March 3, 2010.
- Deming, W. E. (1986). *Out of the Crisis*. Cambridge, MA: Massachusetts Institute of Technology, Center for Advanced Engineering Study.
- Dewey, J. (1938). *Experience and education*. New York, NY: Macmillan.
- Joseph, Pulitzer. (1994). *Ethnography and Qualitative Design in Educational Research* (2nd). San Diego. Academic Press.
- Knowlton, D. S. (2013). *Preparing students for learning and work in the 21st century*. *Educational Technology*, 53(4), 10–13.
- _____. (2013). *21st century student and skills*. สืบค้นจาก <http://nancyknowlton.com/2013/11/01/21st-century-students-and-skills/>
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Ling Li. (2019). *The Management Implications of SWOT & SOAR Analysis of Classroom Dynamics: A Case Study in China*. PhD College of Foreign Languages, Zhejiang Normal University, China.
- Mahasneh J. K. (2016). *A Theoretical Framework for Implementing Soft skills in*

- Construction Education Utilizing Design for Six Sigma*. Virginia: (Doctor of Philosophy), Virginia Polytechnic, Blacksburg.
- Marilyn Binkley and others. (2010). *Draft White Paper 1 Defining 21st century skills*. Assessment & Teaching of 21st Century skills (ATC21C).
- McKnight, J. L., & Kretzmann, J. P. (1993). *Building communities from the inside out: A path toward finding and mobilizing a community's assets*. Evanston, IL: Center for Urban Affairs and Policy Research, Northwestern University.
- Merriam, S. B. (1998). *Qualitative research and case study applications in education*. San Francisco, CA: Jossey- Bass Publishers.
- Munir Moosa Sadruddin. (2013). *Are we Preparing Global Competent Teachers? Evaluation of the Incorporation of Global Education Perspectives in Teacher Education Curriculum in Pakistan*. Bulletin of Education and Research, Vol. 35, No. 1 pp. 75-94, June 2013.
- Neil French. (2022). *An Exploratory Multiple Case Study of Discipline Practices in a An Exploratory Multiple Case Study of Discipline Practices in a Major Metropolitan Public School District: A Look into the School to Prison Pipeline. A Co-Authored Dissertation submitted to The Graduate School at the University of Missouri-St. Louis in partial fulfillment of the requirements for the degree Doctor of Education with an emphasis in Educational Practice August 2022*.
- NJ Department of Education. (2014). *New Jersey Student Learning Standards: Standard 9 21st Century Life and Careers*. สืบค้นจาก <https://www.state.nj.us/education/aps/cccs/career/>.
- Nurhanim Saadah Abdullah and others. (2020). *Life and Career Skills among Technical and Vocational Education and Training (TVET) Students in Vocational Colleges*. Online journal for TVET practitioners Vol. 5 No. 2 สืบค้นจาก <https://publisher.uthm.edu.my/ojs/index.php/ojtp/article/view/6695/38> 07
- OECD. (2018). *The Future of Education and Skills: Education 2030*. OECD Publishing.
- _____. (2017). *Government at a Glance*. OECD Publishing.
- Partnership for 21st Century skills. (2009). *Framework for 21st Century Learning*. สืบค้นจาก

- https://static.battelleforkids.org/documents/p21/P21_Framework_Brief.pdf
- _____. (2009). *Framework for 21st Century Learning Definitions*. สืบค้นจาก https://static.battelleforkids.org/documents/p21/P21_Framework_DefinitionsBKF.pdf
- _____. (2014). *Framework for 21st Century Learning*.
- Republic of the Philippine department of Education. (2017). *K To 12 Basic Education Curriculum for the Alternative Learning System (ALS-K to 12) Learning Strand 4 Life and Career Skills*. สืบค้นจาก <https://www.deped.gov.ph/wp-content/uploads/2019/01/LS-4-Life-and-Career-Skills.pdf>
- Robbins, S. P., & Coulter, M. (2018). *Management (14th ed.)*. Pearson Education.
- Saavedra, A. R., & Opfer, V. D. (2012). *Learning 21st-century skills requires 21st-century teaching*. Phi Delta Kappan, 94(2), 8–13.
- _____. (2012). *Teaching and Learning 21st Century Skills: Lessons from the Learning Sciences*. RAND Corporation.
- Samuel Kai Wah Chu and others. (2017). *21st Century Skills Development Through Inquiry-Based Learning From Theory to Practice*. Springer Nature.
- Saylor, J.G., Alexander, W.M., & Lewin, A.J. (1981). *Curriculum planning for better teaching and learning (Non-fiction)*. 4th ed. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Sebastianus Menggo. (2021). *21st CENTURY SKILLS Material for Academic Speaking Practice*. CAKRA MEDIA UTAMA.
- Singh, J., & Gandhi, S. K. (2024). *Benefits using PDCA cycle of continuous improvement in manufacturing industry – a case study*. International Journal of Management Concepts and Philosophy, 17(1), 83–97.
- Stake, R. E. (1995). *The art of case study research*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- _____. (2006). *Multiple case study analysis*. New York, NY: Guildford Press.
- Stavros, J. M., & Hinrichs, G. (2009). *The Thin Book of SOAR: Building Strengths-Based Strategy*. Bend, OR: Thin Book Publishing.
- Stephen Lamb. (2017). *Key skills for the 21st century: An evidence-based review*. State of New South Wales (Department of Education).

- Steven Wayne Swafford. (2013). *Applied experiences of the SOAR framework by association Applied experiences of the SOAR framework by association. A dissertation submitted in partial satisfaction of the requirements for the degree of Doctor of Education in Organizational Change Management*. Pepperdine University Graduate School of Education and Psychology. June, 2013.
- T Wrahatnolo and Munoto. (2018). *The Consortium of Asia-Pacific Education Universities (CAPEU)*. The Consortium of Asia-Pacific Education Universities (CAPEU).
- Tareq Daher. (2014). *An Investigation of the SOAR Study Strategy for Learning from Multiple Online Resources*. Presented to the Faculty of The Graduate College at the University of Nebraska In Partial Fulfillment of Requirements For the Degree of Doctor of Philosophy. Major: Educational Studies (Instructional Technology) Under the Supervision of Professor Allen Steckelberg Lincoln, Nebraska August, 2014.
- Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21st Century Skills: Learning for Life in Our Times*. San Francisco: Jossey-Bass.
- US Digital Literacy. (2016). *Life & Career Skills*. สืบค้นจาก <http://digitalliteracy.us/life-career-skills/>.
- Yin, R. K. (1994). *Case Study Research: Design and Methods (2nd ed.)*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- _____. (2003). *Case study Research: Design and Methods*. (3rd ed.) Thousand Oaks, CA: Sage.
- _____. (2016). *Qualitative research from start to finish*. (2nd ed.) New York: The Guilford Press.
- _____. (2018). *Case Study Research and Applications: Design and Methods (6th ed.)*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- กนก จันทรา. (2561). *การพัฒนาหลักสูตรโลกศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะสากลสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย*. กรุงเทพฯ: ปริญญานิพนธ์ ปร.ด. (วิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กลุ่มพัฒนาระบบการเรียนรู้ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลาง*

- การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
_____. (2561). แนวทางการเสริมทักษะและสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพให้กับนักเรียน.
กรุงเทพฯ.
- กอบวิทย์ พิริยะวัฒน์. (2560). พหุกรณีศึกษา: การรับรู้เกี่ยวกับความรู้ความสามารถบูรณาการ
เทคโนโลยี ในการสอนเนื้อหาวิชาเฉพาะและการปฏิบัติการสอนของครูวิทยาศาสตร์ ระดับ
มัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา. วารสารหน่วยวิจัยวิทยาศาสตร์
เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ ปีที่ 8 ฉบับที่ 1. คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ.
- กัญญารัตน์ นิตยวัน. (2562). การศึกษาผลการเรียนรู้และทักษะชีวิตและอาชีพ ของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานที่เน้นภูมิปัญญาท้องถิ่น. วารสาร
ชุมชนวิจัย ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2562).
- กীরติ พรหมนรา. (2564). การประเมินโครงการด้านการจัดการทักษะอาชีพและทักษะชีวิตในศตวรรษ
ที่ 21 ของโรงเรียนบ้านคลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดภูเก็ต.
วารสารรัชฎาภคย์ ปีที่ 15 ฉบับที่ 41 กรกฎาคม-สิงหาคม 2564.
- กীরติ สุวรรณโน. (2562). การสร้างแบบวัดทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3. มหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (วิจัยและประเมินผลการศึกษา),
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- เกียรติชัย ด่วงเอียด. (2557). การวิจัยแบบพหุกรณีเพื่อวิเคราะห์วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ ทางการศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จักรินทร์ หนูอุไร. (2561). การถอดบทเรียนการดำเนินกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักเศรษฐกิจ
พอเพียงของโรงเรียนบ้านหินผุด ตำบลทุ่งตำเสา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนามนุษย์และสังคม), มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- จิตรา ดุลยากร. (2563). การแนะแนวอาชีพกับการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษา.
วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 15(2), 45–58.
- ชนิดดา เทียนฤกษ์. (2558). การพัฒนาโมเดลการวัดทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ระดับชั้น
มัธยมศึกษาตอนปลายในศตวรรษที่ 21. OJED. 10
- ชนันภรณ์ อารีกุล. (2566). รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและเครือข่ายการเรียนรู้:
การวิจัยแบบพหุกรณีและการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. ปีที่ 43 ฉบับที่ 6 (พฤศจิกายน -

- ธันวาคม) พ.ศ. 2566. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชโลทร โชติเกียรติเวช. (2560). *ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะ Soft skills เพื่อการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- โชติญา เฒ่าจินดา. (2560). *การตรวจสอบความตรงของโมเดลทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6*. ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-เมษายน 2560.
- ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม และยุวี ฐานปรีชาเศรษฐ. (2564). *การเสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครู*. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2564).
- ฐาปกรณ์ อ่วมสถิตย์. (2563). *การพัฒนาทักษะซอฟต์แวร์สเกลด้วยการดำเนินโครงการจิตอาสาตามแนวทางจิตตปัญญาศึกษา*. วารสารศิลปศาสตรราชชมงคลสุวรรณภูมิ ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2564).
- ทศนา แหมณี. (2555). *บัณฑิตศึกษาในศตวรรษที่ 21: การปรับหลักสูตรและการสอน*. ใน เอกสารประกอบการสัมมนาการสอน วิจัยและผลิตผลงานวิชาการในสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน: ประสพการณ์จากอดีตสู่อนาคตที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธณวัฒน์ วงศ์เขียว. (2562). *การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนไทยในยุคดิจิทัล*. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 16(1), 34-50.
- ธีระ ฤกษ์เจริญ. (2553). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) เพื่อปฏิรูปการสอนและประเมินภายนอกรอบสาม*. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- น้ำผึ้ง มีศิลป์. (2560). *เรียนรู้จากที่บ้าน : ฐานรากของการมีทักษะชีวิตและการทำงานในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: ปรินิพนธ์ ปร.ด. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุษกร เขียวจินดาภานต์. (2561). *เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา*. วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์ ปีที่ 13 ฉบับที่ 25 มกราคม - มิถุนายน 2561. กรุงเทพฯ.
- บุษกร วัฒนบุตร. (2563). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนา Soft Skills ของเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21*. วารสารวิจัยวิชาการ ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มีนาคม 2564).
- ปนัดดา นกแก้ว. (2562). *ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่*

3 จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. ปทุมธานี.

ประภัสสร ณะวงศ์. (2554). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการปรับตัวทางสังคมในทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม 2564.

ปราณี อ่อนศรี. (2557). จิตตปัญญาศึกษา: การศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ในศตวรรษที่ 21. วารสารพยาบาลทหารบก, 15(1).

ปาริชาติ อังคาบ. (2561) การสร้างแบบวัดทักษะชีวิตและอาชีพ ตามแนวคิดทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (วิจัยและประเมินผลการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. มหาสารคาม.

พงศกร ศรีรงค์ทอง. (2566). แนวโน้มของเครื่องมือและเทคนิคการบริหารในอนาคต. วารสารจันทร์เกษมสาร ปีที่ 29 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2566. กรุงเทพฯ.

พณณกร ฝอยทอง. (2561). แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตของผู้เรียนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครปฐม. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2561).

พระมหาหงษ์สา ดิษขง. (2560). เศรษฐศาสตร์การเมืองของการท่องเที่ยวเชิงศาสนา: กรณีศึกษาการจัดงานนมัสการ รอยพระพุทธบาทเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี. ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

พลวัฒน์ กัลยาประสิทธิ์. (2566). รูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. หลักสูตรการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ปีการศึกษา 2566.

พลอยนิษฐา จารุหิรัญสกุล. (2565). SOAR Analysis เครื่องมือวิเคราะห์จุดแข็งและเป้าหมายขององค์กร. สืบค้นจาก <https://www.tris.co.th/soar-analysis-2/>.

พละกริต คอนซัลแทนท์. (2564). Soft Skills คืออะไร? ความหมายและตัวอย่าง. สืบค้นจาก <https://www.palagrit.com/what-is-soft-skills/>.

พัชรา แยมสำราญ. (2560). กระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ ปรัช. (หลักสูตรและการ

- สอน). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภาณุพงศ์ อนันต์ชัยพัฒนา. (2552). *การวิเคราะห์เส้นทางแห่งความสำเร็จของครูพิการ: พหุกรณีศึกษา*. กรุงเทพฯ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิญญู รัตนพันธุ์. (2556). *SOAR Analysis: เครื่องมือที่นำมาใช้แทน SWOT Analysis*. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตศึกษากิจการ. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น,
- มนัสนันท์ เทียนชัยทัศน์. (2564). *กลยุทธ์การบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดเพชรบุรีตามแนวคิดสมรรถนะการเสริมสร้างขีดความสามารถชุมชน*. Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD).
- มูลนิธิส่งเสริมสื่อเด็กและเยาวชน. (2565). *รายงานการสำรวจความต้องการการแนะแนวอาชีพในโรงเรียนต่างจังหวัด*. กรุงเทพฯ: สสย.
- ยาใจ พงษ์บริบูรณ์. (ตุลาคม – ธันวาคม 2553). *การศึกษาแบบกรณีศึกษา : Case Study*. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ยุกตนันท์ หวานจำ. (2555). *การบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลโรงเรียนในอำเภอคลองหลวงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- เยาวลักษณ์ เกษรเกศรา. (2562). *การพัฒนารูปแบบการบริหารการเสริมสร้างทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน โรงเรียนบ้านหมากหัววัง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง*. เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติเครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 22.
- รัตน์ บัณฑิต. (2558). *วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โรงเรียนวัดโบสถ์. (2567). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*. นครศรีธรรมราช.
- ละเอียด แจ่มจันทร์. (2561). *การพัฒนาซอล์ฟสกีลของนักศึกษาพยาบาล: การเรียนรู้จากเครือข่ายความร่วมมือประกันคุณภาพการศึกษา*.
- วรสรณ์ เนตรทิพย์. (2560). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมการเรียนรู้เป็นทีมของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท (การบริหารและการจัดการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วลัยนาส มีพันธุ์. (2565). *การวางแผนอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วัฒนชัย วินิจจะกุล และคณะ. (2557). *ทักษะในศตวรรษที่ 21: ทฤษฎีสู่การปฏิบัติในโรงเรียน*.

กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

_____. (2557). *รวมมิตร คิด เรื่อง การเรียนรู้ประสบการณ์ภาคปฏิบัติจากคนยุคออนไลน์ถึงชนรุ่นดิจิทัล*. กรุงเทพฯ: มาตา การพิมพ์.

วันเพ็ญ สุลง. (2561). *การเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงวิเคราะห์ วิชาการบริหารงานคุณภาพในองค์กร ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2*. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต พ.ศ.2561.

วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21*. ตาตา พับลิเคชั่น. กรุงเทพฯ.

ศรัณย์ เปรมสุข. (2566). *แนวปฏิบัติที่ดีด้านการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมัธยมศึกษา*:

วิจัยแบบพหุกรณีศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 4 (กรกฎาคม – สิงหาคม 2566). พิษณุโลก.

ศศิธร ศักดิ์เทวินทร์. (2561). *เข้าใจ จึงได้ใจ : เด็กไทยยุค 4.0*. วารสารวิชาการหอสมุดแห่งชาติ.

6(1).

ศิริญา อภัยสุรสิทธิ์. (2563). *ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบในทักษะด้านชีวิตและอาชีพแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2*. บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2563.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2560). *การบริหารหลักสูตรเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2560). *การบริหารองค์การแนวใหม่*. กรุงเทพฯ: ชีเรนตร.

สกิต แอปพลิคชัน. (2565). *PDCA คืออะไร รู้จักหลักการที่ทำให้งานของคุณมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น*.

สืบค้นจาก <https://www.sakid.app/blog/what-is-pdca-and-how-to-use/>

สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (วสศ.) กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

(กสศ.). (2565). *ทักษะอาชีพคือหลักสูตรแห่งอนาคต: การศึกษาขยายโอกาสของ 'โรงเรียนวิสุทธิศ' เตรียมความพร้อมเยาวชนสู่ตลาดแรงงาน*. สืบค้นจาก

<https://research.eef.or.th/wichutit-school/>.

สมฤดี พลละวุฒิไธมย์. (2561). *การพัฒนาการบริหารระบบการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็น*

พลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สายเพ็ญ บุญทองแก้ว. (2563). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ
สำหรับนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี
เขต 2. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. สุ
ราษฎร์ธานี.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.
2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

_____. (2565). แนวทางการเสริมทักษะและสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพ. กรุงเทพฯ: สพฐ.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2564). รายงานสถานการณ์แรงงานและแนวโน้มอาชีพใน
ประเทศไทย. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2564). มาตรฐานตำแหน่งและ
วิทยฐานะของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.). (2564). คู่มือการปรับปรุงประสิทธิภาพการ
บริหารงานภาครัฐ. กรุงเทพฯ: สำนักงาน ก.พ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.). (2565). คู่มือการประเมินผลการปฏิบัติ
ราชการตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักงาน ก.พ.ร.

_____. (2565). แนวทางการบริหารราชการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Result-Based
Management). กรุงเทพฯ: สำนักงาน ก.พ.ร.

สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช. (2566). ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด. นครศรีธรรมราช.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะแห่งอนาคต.
กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

_____. (2563). การขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาไทยด้วยวงจร PDCA. กรุงเทพฯ:
สกศ.

สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580. สืบค้นจาก
https://www.nesdc.go.th/download/document/SAC/NS_PlanOct2018.pdf

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครศรีธรรมราช. (2566). รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปี
งบประมาณ พ.ศ. 2566. นครศรีธรรมราช.

สุชาดา มีสงฆ์. (2560). การพัฒนาหลักสูตร เรื่อง การแก้ปัญหาจากประสบการณ์เพื่อส่งเสริมการ
คิดเป็นสำหรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์. กรุงเทพฯ: ปรินญาณินพนธ์ ปร.ด. (การบริหาร

และการจัดการการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุชีรา มะหิเมือง. (2561). โมเดลการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเพื่อวิจัยและพัฒนา
นวัตกรรมเสริมสร้างทักษะชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา. วารสาร
ศึกษาศาสตร์ ปีที่ 29 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2561.

สุศักดิ์ ปาเฮ. (2554). ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 21st Century Learning Skill. สืบค้นจาก
[http://www.addkute3.com/wp-content/uploads/2012/11/ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษ
ที่-21.pdf](http://www.addkute3.com/wp-content/uploads/2012/11/ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่-21.pdf).

_____. (2557). รายงานการวิจัย “แนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อม
สู่ศตวรรษที่ 21”. พริกหวานกราฟฟิค. กรุงเทพฯ.

สุริโย ปุริโส. (2562). การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ปฏิบัติเป็นเลิศ เขตตรวจราชการที่ 12 สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน : พหุกรณีศึกษา. วิทยาดุษฎีบัณฑิต ค.ด.
(การบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สุวิมล ว่องวานิช. (2556). การแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

องอาจ นัยพัฒน์. (2554). การออกแบบการวิจัย : วิธีการเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และผสมผสาน
วิธีการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อนุสรณ์ เกิดศรี. (2551). การศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานก่อนการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่หนึ่งและรอบที่สอง: พหุกรณีศึกษา.
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อมรา ดาราศรีทอง. (2560). การวิเคราะห์องค์ประกอบ Soft skills ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญา
ตรี หลักสูตร บริหารธุรกิจบัณฑิต. กรุงเทพฯ: ปริญญาพันธ์ กศ.ม. (การวิจัยและพัฒนา
ศักยภาพมนุษย์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อรรณณ ภูทอง. (2562). การพัฒนาทักษะแห่งอนาคตสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรุณเกียรติ จันทร์ส่งแสง. (2561). การวิจัยสถาบัน : เครื่องมือพัฒนาสถาบันสู่ความเป็นเลิศ.
กรุงเทพฯ: สามลดา.

_____. (2566). การประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชากับการบริหารการศึกษาเชิงบวก เพื่อการ
พัฒนาชุมชนการศึกษาที่ยั่งยืนของโลกยุคพลิกผัน. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
รำไพพรรณี. วารสารสหศาสตร์ ศรีปทุม ชลบุรี (Online) ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-

สิงหาคม 2566

_____. (2566). แนวทางการประยุกต์ใช้กระบวนการสุนทรียสาธกในการพัฒนากลยุทธ์เชิงบวกของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตราด กรณศึกษา กลุ่มนิเทศ ติดตาม และ ประเมินผลการจัดการศึกษา. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก. ปีที่ 9 ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม 2566.

เอกวัฒน์ ล้อสุนิรันดร์. (2561). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก. กรุงเทพฯ: ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ..

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย
และรายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการเก็บรวบรวมข้อมูล

รายนามสถานศึกษาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
ระยะที่ 1 การวิเคราะห์และถอดบทเรียนการบริหารจัดการสถานศึกษา
ในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

สถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลาง

1. ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโบสถ์	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครศรีธรรมราช เขต 1
2. ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านทุ่งกรวด	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครศรีธรรมราช เขต 2

สถานศึกษาขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ

1. ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระมหาธาตุ	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครศรีธรรมราช เขต 1
2. ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดจันดี	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครศรีธรรมราช เขต 2

ที่ อว 8718/1367

บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

27 กันยายน 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโบสถ์

เนื่องด้วย นายสุวิทย์ ดาวังป่า นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการวัด ประเมิน และวิจัย การศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแนวทางและ คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช: การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษาและการประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ SOAR” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.อิทธิพัทธ์ สวทันพรกุล และศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ และได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับ พิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หมายเลขรับรอง : SWUEC-672472

ในการนี้ นิสิตขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เรื่อง “การพัฒนา แนวทางและคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช: การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา และการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ SOAR” กับ 1) ท่านหรือผู้บริหารที่ได้รับมอบหมาย ครูแนะแนวหรือครู ผู้รับผิดชอบ จำนวน 2 คน และ 2) นักเรียนที่มีผลงานด้านทักษะชีวิตและอาชีพ จำนวน 3 คน เพื่อเป็นข้อมูล ในการวิจัย ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาขอความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 085 664-5940

ที่ อว 8718/1367

บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

27 กันยายน 2567

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดจันดี

เนื่องด้วย นายสุวิทย์ ดาวังปา นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการวัด ประเมิน และวิจัย การศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแนวทางและ คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช: การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษาและการประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ SOAR” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล และศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ และได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับ พิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หมายเลขรับรอง : SWUEC-672472

ในการนี้ นิสิตขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เรื่อง “การพัฒนา แนวทางและคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช: การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา และการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ SOAR” กับ 1) ท่านหรือผู้บริหารที่ได้รับมอบหมาย ครูแนะแนวหรือครู ผู้รับผิดชอบ จำนวน 2 คน และ 2) นักเรียนที่มีผลงานด้านทักษะชีวิตและอาชีพ จำนวน 3 คน เพื่อเป็นข้อมูล ในการวิจัย ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาขอความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 085 664-5940

ที่ อว 8718/1367

บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

27 กันยายน 2567

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระมหาธาตุ

เนื่องด้วย นายสุวิทย์ ดาวังปา นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการวัด ประเมิน และวิจัย การศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแนวทางและ คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช: การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษาและการประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ SOAR” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล และศาสตราจารย์ ดร.รองอาจ นัยพัฒน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ และได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับ พิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หมายเลขรับรอง : SWUEC-672472

ในการนี้ นิสิตขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เรื่อง “การพัฒนา แนวทางและคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช: การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา และการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ SOAR” กับ 1) ท่านหรือผู้บริหารที่ได้รับมอบหมาย ครูแนะแนวหรือครู ผู้รับผิดชอบ จำนวน 2 คน และ 2) นักเรียนที่มีผลงานด้านทักษะชีวิตและอาชีพ จำนวน 3 คน เพื่อเป็นข้อมูล ในการวิจัย ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาขอความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 085 664-5940

ที่ อว 8718/1367

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

27 กันยายน 2567

เรื่อง ขออนุญาตขอความเห็นชอบเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านทุ่งกรวด

เนื่องด้วย นายสุวิทย์ คาวังป่า นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการวัด ประเมิน และวิจัย การศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแนวทางและ คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี: การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษาและการประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ SOAR” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล และศาสตราจารย์ ดร.รองอาจ นัยพัฒน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ และได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับ พิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หมายเลขรับรอง : SWUEC-672472

ในการนี้ นิสิตขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เรื่อง “การพัฒนา แนวทางและคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี: การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา และการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ SOAR” กับ 1) ท่านหรือผู้บริหารที่ได้รับมอบหมาย ครูแนะแนวหรือครู ผู้รับผิดชอบ จำนวน 2 คน และ 2) นักเรียนที่มีผลงานด้านทักษะชีวิตและอาชีพ จำนวน 3 คน เพื่อเป็นข้อมูล ในการวิจัย ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาขอความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 085 664-5940

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการเก็บรวบรวมข้อมูล
ระยะที่ 2 การเสนอแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษา
ในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

1. นางอุไรวรรณ วิชัยกุล	รองศึกษาธิการจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. ดร.สุภาพ เต็มรัตน์	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช
3. ดร.นวลใย สุทธิพิทักษ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลนครศรีธรรมราช
“ณ นคร อุทิศ”
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครศรีธรรมราช เขต 1
4. ดร.รัตนภรณ์ นະขาว	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านคลองดิน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครศรีธรรมราช เขต 1
5. นางสาวมณฑาทิพย์ เพชรอักษร	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครศรีธรรมราช เขต 1
6. นางสาวสุนันฐา เจริญผล	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครศรีธรรมราช เขต 4
7. นายณรงค์ ยุทธิวัฒน์	ครูชำนาญการ
วิทยาลัยเทคนิค นครศรีธรรมราช
8. นางนฤมล พรหมดนตรี	ครูชำนาญการพิเศษ
วิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช
9. นางสาวอุมาพร จากระโนด	ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลนครศรีธรรมราช
“ณ นคร อุทิศ”
10. นางสาววรรณดี หว่านพืช	ครูโรงเรียนบ้านคลองดิน

11. นางสาวมนัญญา ควรรำพึง รองผู้อำนวยการโรงเรียนร่อนพิบูลย์
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครศรีธรรมราช เขต 3
12. นางสาวพรทิพย์ ช้วยนุ่ม โรงเรียนบ้านทวดทอง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครศรีธรรมราช เขต 1
13. นางสาวมณี วงศ์จันทร์ โรงเรียนบ้านปากพญา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครศรีธรรมราช เขต 1
14. นายไพฑูรย์ ศรีชัย ครูศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช

เอกสารรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

AF19-03-03.1

August, 2023

หนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หนังสือฉบับนี้ให้ไว้เพื่อแสดงว่า

ชื่อโครงการวิจัย : การพัฒนาแนวทางและคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช: การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษาและการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ SOAR

ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย : นายสุวิทย์ ดาวังปา

หน่วยงานต้นสังกัด : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

หมายเลขรับรองโครงการวิจัย : SWUEC-672472

รายการเอกสารที่รับรอง :

1. แบบเสนอเพื่อขอรับการพิจารณา	ฉบับที่ 1 ลงวันที่ 15 กรกฎาคม 2567
2. โครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์	ฉบับที่ 1 ลงวันที่ 15 กรกฎาคม 2567
3. เอกสารข้อมูลและขอความยินยอมสำหรับอาสาสมัคร	ฉบับที่ 2 ลงวันที่ 5 สิงหาคม 2567
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	ฉบับที่ 1 ลงวันที่ 12 กรกฎาคม 2567
5. ประวัติผู้วิจัย	

ได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยยึดหลักเกณฑ์ตาม Declaration of Helsinki, Belmont Report, International Conference on Harmonization in Good Clinical Practice (ICH-GCP), International Guidelines for Human Research ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและข้อกำหนดภายในประเทศ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามโครงการวิจัยนี้ได้

วันที่รับรอง : 20 สิงหาคม 2567

วันที่หมดอายุ : 19 สิงหาคม 2568

(ลงชื่อ).....

(รองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

ชุดสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ (ชุดที่ 2)

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

หน่วยจริยธรรมและมาตรฐานการวิจัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาคารนวัตกรรม ศ.ดร.สาโรช บัวศรี ชั้น 17

โทร. (02) 6495000 ต่อ 17503, 17506 โทรสาร (02) 2042590

ภาคผนวก ข

ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (IOC)
ของแบบประเมินประสิทธิภาพคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษา
ในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ข้อ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	ผลการพิจารณา
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
ด้านที่ 1								
1	+1	+1	-1	+1	+1	3	0.6	คัดเลือก
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	คัดเลือก
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	คัดเลือก
4	0	+1	+1	+1	+1	4	0.8	คัดเลือก
5	0	0	+1	+1	+1	3	0.6	คัดเลือก
ด้านที่ 2								
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	คัดเลือก
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	คัดเลือก
3	+1	0	0	+1	+1	3	0.6	คัดเลือก
4	0	+1	+1	+1	+1	4	0.8	คัดเลือก
5	+1	+1	0	+1	0	3	0.6	คัดเลือก
ด้านที่ 3								
1	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8	คัดเลือก
2	0	+1	+1	+1	+1	4	0.8	คัดเลือก
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	คัดเลือก
4	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8	คัดเลือก
5	+1	+1	0	+1	0	3	0.6	คัดเลือก
ด้านที่ 4								
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	คัดเลือก
2	+1	+1	0	+1	0	3	0.6	คัดเลือก
3	+1	+1	0	+1	0	3	0.6	คัดเลือก
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	คัดเลือก
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	คัดเลือก

ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับประเด็นที่ต้องการวัด (IOC) ของจำนวน 20 ข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระหว่าง 0.6-1.00

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครู
การวิเคราะห์และถอดบทเรียนการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิต
และอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Good
practices) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์เชิงลึกฉบับนี้เป็นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเพื่อให้เห็น
เกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับ
มัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษา ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น

1. ผู้ให้สัมภาษณ์ (นาย/นาง/นางสาว).....
ตำแหน่ง.....
2. วันที่สัมภาษณ์.....เวลา..... สถานที่.....
3. ผู้สัมภาษณ์.....

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์และถอดบทเรียนการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริม ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษาที่มี การปฏิบัติที่ดี (Good practices)

1. โรงเรียนของท่านมีนโยบายหรือกลยุทธ์ในการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน
อย่างไรบ้าง

.....
.....

2. โรงเรียนของท่านมีโครงการ/กิจกรรมหรือกระบวนการอะไรบ้างที่ส่งเสริมต่อการพัฒนา
ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนและมีขั้นตอนหรือวิธีการอย่างไรบ้าง

.....
.....

3. การขับเคลื่อนโครงการ/กิจกรรมหรือกระบวนการที่กล่าวมาข้างต้น มีขั้นตอนหรือวิธีการอย่างไรบ้าง

.....

.....

4. ปัจจัยสำคัญที่มีส่วนส่งเสริมหรือสนับสนุนให้การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนประสบผลสำเร็จหรือเห็นผลเป็นรูปธรรมคืออะไรบ้าง และมีผู้มีส่วนร่วมเข้ามาสนับสนุนได้อย่างไร

.....

.....

5. ท่านคิดว่าผลลัพธ์หรือผลสำเร็จที่เกิดจากการดำเนินงานในการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนในด้านคุณลักษณะของนักเรียนและด้านคุณภาพของสถานศึกษามีอะไรบ้าง

.....

.....

6. จากการดำเนินการที่ผ่านมาในการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนท่านคิดว่ามีปัญหหรืออุปสรรคใดบ้าง และมีวิธีแก้ไขปัญหายังไร

.....

.....

7. ท่านคิดว่าโรงเรียนของท่านมีจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนของท่านคืออะไรบ้าง

.....

.....

8. โรงเรียนของท่านมีความโดดเด่นหรือแนวปฏิบัติที่ดี (Good practices) ในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนคืออะไร

.....

.....

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) สำหรับนักเรียน
การวิเคราะห์และถอดบทเรียนการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิต
และอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Good
practices) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์เชิงลึกฉบับนี้เป็นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเพื่อให้เห็น
 เกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับ
 มัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษา ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น

1. ผู้ให้สัมภาษณ์ (เด็กชาย/เด็กหญิง/นาย/นางสาว).....
2. วันที่สัมภาษณ์.....เวลา..... สถานที่.....
3. ผู้สัมภาษณ์.....

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์และถอดบทเรียนการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริม
ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษาที่มี
การปฏิบัติที่ดี (Good practices)

1. ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา โรงเรียนได้จัดโครงการหรือกิจกรรมอะไรบ้างที่นักเรียนคิดว่ามีส่วนช่วย
 พัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน

.....

.....

2. โครงการหรือกิจกรรมที่นักเรียนได้กล่าวถึงข้างต้น มีขั้นตอนหรือวิธีการอย่างไรบ้าง

.....

.....

3. นักเรียนคิดว่าโครงการหรือกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น ทำให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านทักษะชีวิตและอาชีพในเรื่องอะไรบ้าง และเพื่อนๆ หรือคนรอบข้างนักเรียนมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง

.....

.....

4. นักเรียนอยากให้โรงเรียนมีโครงการหรือกิจกรรมที่นอกเหนือจากที่กล่าวมาข้างต้นเพิ่มเติมอีกหรือไม่

.....

.....

5. นักเรียนมีความภูมิใจอะไรจากการได้รับการส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพจากทางโรงเรียน

.....

.....

แบบสอบถามสำหรับสนทนากลุ่ม (Focus group)

การเสนอแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของ
นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครศรีธรรมราช

คำชี้แจง แบบสอบถามสำหรับสนทนากลุ่มฉบับนี้เป็นการสอบถามผู้ให้ข้อมูลเพื่อให้เห็นความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสนอแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น

1. ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม (นาย/นาง/นางสาว).....
ตำแหน่ง.....
2. วันที่สนทนากลุ่ม.....เวลา..... สถานที่.....

ตอนที่ 2 ความคาดหวังและแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช

1. จากวิธีการปฏิบัติที่ดี (Good practices) ที่เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่น่าเสนอนั้น ท่านมีความคิดเห็นเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ของแนวทางในการบริหารได้อย่างไร

.....
.....

2. จุดแข็งของการบริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นคืออะไรบ้าง

.....
.....

3. ท่านคิดว่าโอกาสในเรื่องใดบ้างที่ทำให้แนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช มีประสิทธิภาพและเกิดความสำเร็จในการนำไปปฏิบัติในโรงเรียน

.....

.....

4. ท่านคิดว่าเมื่อนำแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นไปเป็นแนวทางให้โรงเรียนนำไปปฏิบัติ จะสร้างแรงบันดาลใจในเรื่องใดได้บ้าง

.....

.....

5. ท่านคิดว่าผลลัพธ์ที่เกิดจากแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นคือสิ่งใดได้บ้าง

.....

.....

6. ท่านมีประเด็นเพิ่มเติมที่จะช่วยให้แนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีความสมบูรณ์มากขึ้นหรือไม่อย่างไร

.....

.....

**แบบประเมินประสิทธิภาพคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิต
และอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น**

คำชี้แจง แบบประเมินประสิทธิภาพคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิต
และอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วย 2 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) โปรดทำเครื่องหมาย (✓) ลงใน ☐ หรือเติมข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2. ตำแหน่ง
 - ☐ ผู้บริหารการศึกษา
 - ☐ ผู้บริหารสถานศึกษา
 - ☐ นักวิชาการ
 - ☐ ศึกษานิเทศก์
 - ☐ ครูผู้สอน

ตอนที่ 2 แบบประเมินประสิทธิภาพคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิต
และอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงข้อเดียว

- 5 หมายถึง เมื่อข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด
- 4 หมายถึง เมื่อข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของท่านมาก
- 3 หมายถึง เมื่อข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของท่านปานกลาง
- 2 หมายถึง เมื่อข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของท่านน้อย
- 1 หมายถึง เมื่อข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของท่านน้อยที่สุด

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. ด้านความถูกต้อง					
1.1 คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษามีแนวคิดและหลักการสำคัญตรงกับหลักการในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น					
1.2 คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีการระบุเนื้อหาที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน					
1.3 คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษามีกระบวนการดำเนินงานที่ครอบคลุมภาระงานในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น					
1.4 คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษามีกระบวนการดำเนินงานที่ครอบคลุมในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น					
1.5 คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาช่วยให้กระบวนการในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีความถูกต้องตรงกับการปฏิบัติงานจริง					
2. ด้านความเหมาะสม					
2.1 คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีความเหมาะสมกับการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนของสถานศึกษา					
2.2 โครงการ/กิจกรรมที่ใช้การส่งเสริมทักษะชีวิต					

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
และอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีความเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา					
2.3 โครงการ/กิจกรรมที่ใช้การส่งเสริมทักษะชีวิต และอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีลักษณะการปฏิบัติงานสอดคล้องกับภาระงานของสถานศึกษา					
2.4 โครงการ/กิจกรรมที่ใช้การส่งเสริมทักษะชีวิต และอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีความเหมาะสมกับการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา					
2.5 คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง					
3. ด้านความเป็นไปได้ทางปฏิบัติ					
3.1 คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในสถานศึกษา					
3.2 คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสามารถทำความเข้าใจได้ง่าย					
3.3 ตัวอย่างโครงการ/กิจกรรมในคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้					
3.4 กระบวนการตามคู่มือการบริหารจัดการ					

ข้อความคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
สถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องสามารถมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน					
3.5 ผลจากการใช้คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคุ้มค่า					
4. ด้านความเป็นประโยชน์					
4.1 คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ช่วยส่งเสริมการปฏิบัติงานจริงในสถานศึกษา					
4.2 คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาช่วยจัดระบบการปฏิบัติงานมิได้เป็นการเพิ่มภาระในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น					
4.3 คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาส่งผลในการกระตุ้นให้มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น					
4.4 สถานศึกษาสามารถประยุกต์ใช้วิธีการตามคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้					
4.5 คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษามีประโยชน์ต่อวงการศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น					

คู่มือ

การบริหารจัดการสถานศึกษา
ในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครศรีธรรมราช

โดย นายสุวิทย์ ดาวังปา

คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

คำชี้แจงการใช้คู่มือ

คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ที่ช่วยให้ผู้ที่นำคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นไปใช้ สามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง ดังนั้นก่อนที่จะนำคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นนี้ไปใช้ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูทุกคน จึงควรทำความเข้าใจและศึกษารายละเอียดถึงขั้นตอนต่าง ๆ ของการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นตามคู่มือนี้ ให้เข้าใจก่อนลงมือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุดในการพัฒนาสถานศึกษาของตนต่อไป

คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1. ความเป็นมาและความสำคัญ
2. วัตถุประสงค์ของคู่มือ
3. แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะชีวิตให้กับนักเรียน
4. แนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช
5. การกำกับ ติดตาม และประเมินผล
6. บรรณานุกรม
7. ภาคผนวก

1. ความเป็นมาและความสำคัญ

ในศตวรรษที่ 21 การศึกษาไม่เพียงมุ่งเน้นการเรียนรู้เชิงวิชาการ แต่ยังต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ซึ่งองค์การ UNESCO (2002) ได้ชี้ให้เห็นว่า “การศึกษาที่แท้จริงควรประกอบด้วย 4 เสาหลักสำคัญ ได้แก่ การเรียนรู้เพื่อรู้ (Learning to Know) การเรียนรู้เพื่อทำ (Learning to Do) การเรียนรู้เพื่ออยู่ร่วมกัน (Learning to Live Together) และการเรียนรู้เพื่อเป็น (Learning to Be) แนวคิดดังกล่าวเน้นให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาศักยภาพตนเองทั้งทางด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม และการประกอบอาชีพ เพื่อสามารถเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเทศไทยในฐานะประเทศกำลังพัฒนา ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญในการปลูกฝังเจตคติ พฤติกรรม และพื้นฐานในการเลือกเส้นทางชีวิตและอาชีพในอนาคต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จึงได้ผลักดันนโยบายและแนวทางในการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ อาทิ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การจัดทำรายวิชาเพิ่มเติม และการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565)

นอกจากนี้ แนวโน้มของตลาดแรงงานในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามการพัฒนาเทคโนโลยีและเศรษฐกิจโลก ส่งผลให้องค์ความรู้และทักษะในอดีตไม่สามารถตอบโจทย์ของตลาดแรงงานยุคใหม่ได้อีกต่อไป จากรายงานของ World Economic Forum (2020) ระบุว่าทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การปรับตัว การเรียนรู้ตลอดชีวิต และทักษะการสื่อสาร ซึ่งทักษะเหล่านี้ไม่สามารถพัฒนาได้จากการเรียนการสอนแบบท่องจำ แต่ต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่มีลักษณะเป็นกิจกรรมหรือโครงการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง

การส่งเสริมทักษะชีวิต (Life Skills) หมายถึง การพัฒนาความสามารถของนักเรียนในการจัดการกับปัญหาหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การตัดสินใจ การควบคุมอารมณ์ การทำงานร่วมกับผู้อื่น การรู้จักตนเอง และการมีทักษะทางสังคม (WHO, 1997) ขณะเดียวกัน การพัฒนาทักษะอาชีพ (Career Skills) คือการส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักศักยภาพและความสนใจของตนเอง มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ และมีประสบการณ์จริงในการประกอบกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและอาชีพในท้องถิ่น

จากการศึกษาโดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI, 2562) พบว่า นักเรียนจำนวนไม่น้อยขาดทักษะชีวิตที่จำเป็น โดยเฉพาะในด้านการคิดวิเคราะห์ การวางแผน และการสื่อสาร อีกทั้งยังไม่มีเป้าหมายที่ชัดเจนในการดำเนินชีวิตและเลือกอาชีพในอนาคต สถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจึงควรเป็นพื้นที่สำคัญในการปลูกฝังทักษะชีวิตและอาชีพให้นักเรียน โดยการจัดการศึกษาแบบยืดหยุ่นและตอบสนองบริบทท้องถิ่น

การบริหารจัดการสถานศึกษาให้สามารถส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการหลายภาคส่วน ทั้งในด้านนโยบาย กลยุทธ์ หลักสูตร กิจกรรม การมีส่วนร่วมของชุมชน และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาสนับสนุนการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้แนวทางเชิงรุก เช่น Active Learning, Project-Based Learning (PBL), และ Service Learning ที่ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านการลงมือทำจริง และเห็นผลลัพธ์ของตนเอง

ในระดับนโยบาย กระทรวงศึกษาธิการได้ผลักดัน “แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579” ที่เน้นเรื่อง “การพัฒนาคนให้มีทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ” ไว้อย่างชัดเจน โดยเน้นให้สถานศึกษามีความยืดหยุ่นในการจัดการเรียนรู้ และสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ในเชิงปฏิบัติ สถานศึกษาหลายแห่งประสบความสำเร็จในการสร้างต้นแบบการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ผ่านโครงการเศรษฐกิจพอเพียง การจัดรายวิชาเพิ่มเติมด้านอาชีพ การเปิดเวทีให้นักเรียนได้แสดงผลงาน และการใช้เทคโนโลยีเพื่อการประชาสัมพันธ์และเรียนรู้ ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ว่า การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ ไม่ใช่เพียงการสอนเพิ่มเติม แต่ต้องออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่มีจุดมุ่งหมายชัดเจนและมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

จากประเด็นทั้งหมดข้างต้น จึงกล่าวได้ว่า “การบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น” เป็นภารกิจสำคัญที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนอย่างรอบด้าน และมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองอย่างรอบด้านและพร้อมเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้และการทำงานในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของคู่มือ

- 2.1 เพื่อเป็นแนวทางให้สถานศึกษาออกแบบระบบบริหารจัดการที่ส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน
- 2.2 เพื่อสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตร กิจกรรม และโครงการที่เชื่อมโยงกับศักยภาพของนักเรียนและบริบทของชุมชน
- 2.3 เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ครอบครัว ชุมชนและภาคีเครือข่ายต่าง ๆ

3. แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะชีวิตให้กับนักเรียน

ในยุคสมัยที่โลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นักเรียนจำเป็นต้องได้รับการเตรียมความพร้อมให้สามารถรับมือกับความท้าทายต่าง ๆ ทั้งในด้านการใช้ชีวิตและการประกอบอาชีพ การพัฒนาทักษะชีวิต (Life Skills) และทักษะอาชีพ (Career Skills) จึงเป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษา โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นช่วงเวลาของการวางรากฐานชีวิตและการค้นหาตนเองอย่างแท้จริง

3.1 ทักษะชีวิตและอาชีพ

ตามแนวคิดของ Partnership for 21st Century Learning (2014) ทักษะชีวิตและอาชีพหมายถึงความสามารถในการคิดและตัดสินใจในเนื้อหาความรู้และสถานการณ์จริง ซึ่งเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตและการทำงานในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การร่วมมือ การปรับตัว และภาวะผู้นำ (Trilling & Fadel, 2009)

3.2 องค์ประกอบสำคัญของทักษะชีวิตและอาชีพ

ความยืดหยุ่นและการปรับตัว (Flexibility and Adaptability) ความสามารถในการปรับตัว (Flexibility and Adaptability) หมายถึง การเปิดใจยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านวิธีการเรียนรู้ วิธีการทำงาน หรือสภาพแวดล้อมทางสังคม นักเรียนที่มีทักษะนี้จะสามารถเรียนรู้จากความผิดพลาด แก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าได้ดี และไม่ยึดติดกับวิธีคิดแบบเดิม

ความคิดริเริ่มและความเป็นผู้นำ (Initiative and Self-direction) ความคิดริเริ่มและความเป็นผู้นำตนเอง (Initiative and Self-direction) หมายถึง ความสามารถในการเริ่มต้นทำสิ่งใหม่ด้วยตนเอง วางเป้าหมาย และมีแรงจูงใจภายในที่จะพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยไม่ต้องรอคำสั่งจากผู้อื่น

ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (Social and Cross-cultural Skills) ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (Social and Cross-cultural Skills)

หมายถึง ความสามารถในการสื่อสาร ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี โดยเฉพาะกับคนที่มีภูมิหลัง วัฒนธรรม หรือวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน ความเข้าใจและเคารพในความหลากหลายถือเป็นหัวใจ สำคัญของทักษะนี้

การเพิ่มผลผลิตและความรับผิดชอบ (Productivity and Accountability) การเพิ่มผลผลิตและความรับผิดชอบ (Productivity and Accountability) ทักษะนี้ หมายถึง การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถบริหารเวลา วางแผนการทำงาน และผลิตผลงานที่มีคุณภาพ ตรงตามเป้าหมาย รวมถึงความรับผิดชอบต่อผลที่ตนทำ ทั้งในเชิงบวกและลบ

ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบร่วม (Leadership and Responsibility) ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบร่วม (Leadership and Responsibility) หมายถึง ความสามารถในการ ชี้นำกลุ่มไปสู่เป้าหมายร่วม และรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและส่วนรวม ผู้นำที่ดีต้องมีคุณธรรม เปิดรับฟัง และสามารถใช้ศักยภาพของผู้อื่นได้อย่างเต็มที่

3.3 แนวคิดทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตและอาชีพ

Erikson (1968) เน้นว่า วัยรุ่นเป็นช่วงของการค้นหาตัวตน (Identity vs Role Confusion) การให้โอกาสนักเรียนได้เรียนรู้และพัฒนาทักษะที่หลากหลาย จะช่วยให้พวกเขา ค้นพบตนเองและมีทิศทางในการดำเนินชีวิต

Bloom (1956) เสนอกรอบการเรียนรู้สามด้าน ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะ พิสัย ซึ่งการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพควรครอบคลุมทั้งสามมิติ โดยเน้นผลสัมฤทธิ์ทั้งด้าน ความรู้ เจตคติ และทักษะปฏิบัติ

Knowles (1984) กล่าวถึงแนวคิดการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ (Andragogy) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าเมื่อ ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงและสามารถเชื่อมโยงกับชีวิตจริงได้ จะเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย และยั่งยืนมากกว่า

3.4 การบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ

การบริหารจัดการสถานศึกษาสำหรับส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพควรดำเนินการอย่าง เป็นระบบทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

1. การบริหารวิชาการ – ปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นใน ศตวรรษที่ 21 จัดกิจกรรมแบบ Active Learning และ Project-based Learning
2. การบริหารงบประมาณ – จัดสรรงบประมาณในแผนปฏิบัติการประจำปีที่ชัดเจน เช่น วัสดุการเรียนรู้ ค่าวิทยากร
3. การบริหารบุคคล – พัฒนาครูให้มีความรู้และทักษะในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริม ทักษะชีวิตและอาชีพ

4. การบริหารทั่วไป – สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน องค์กรท้องถิ่น และภาคธุรกิจในการจัดประสบการณ์อาชีพ

ความสำคัญของการเสริมทักษะอาชีพในสถานศึกษา

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่หลากหลาย โดยเฉพาะทักษะชีวิต และทักษะอาชีพซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) การจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการปรับตัวจากแนวทางดั้งเดิมมาสู่รูปแบบที่บูรณาการระหว่างการเรียนรู้กับการพัฒนาทักษะอาชีพตั้งแต่ระดับปฐมวัยไปจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย การเสริมทักษะอาชีพจึงถือเป็นกลไกสำคัญในการสร้างโอกาสให้กับนักเรียน โดยเฉพาะกลุ่มที่อาจไม่มีโอกาสศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นให้สามารถประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคงและสุจริต

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ แนวคิดพื้นฐานในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพมุ่งเน้นการเรียนรู้แบบองค์รวม และการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถสำรวจตนเอง วางแผนอาชีพ และลงมือฝึกทักษะจริงตามลำดับ นอกจากนี้ยังต้องมีการประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ชุมชน และภาคีเครือข่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาแผนงานและกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565)

การเสริมทักษะอาชีพในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เน้นการสำรวจตนเองผ่านเครื่องมือ เช่น แบบวัดแววอาชีพ การบูรณาการอาชีพในรายวิชาต่าง ๆ การจัดโครงการอาชีพ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน นักเรียนจะได้ทดลองลงมือฝึกทักษะที่เกี่ยวข้องกับความสนใจของตนเอง และเริ่มต้นวางแผนเส้นทางอาชีพอย่างเป็นระบบ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561)

แนวโน้มอาชีพและทักษะในอนาคต การจัดการศึกษาด้านอาชีพต้องคำนึงถึงแนวโน้มแรงงานในอนาคต เช่น อาชีพดิจิทัล การดูแลผู้สูงอายุ งานบริการสุขภาพ การท่องเที่ยวสร้างสรรค์ ซึ่งต้องการทั้งทักษะเฉพาะทางและทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การทำงานเป็นทีม ความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการปรับตัว (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564)

แนวทางการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในสถานศึกษา

1. บูรณาการทักษะชีวิตและอาชีพลงในรายวิชาต่าง ๆ เช่น รายวิชาการงานอาชีพ สุขศึกษา วิทยาศาสตร์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
2. สร้างกิจกรรมชุมนุมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกตามความสนใจ เช่น ดนตรีพื้นบ้าน ช่างไม้ การเพาะเห็ด
3. ประสานความร่วมมือกับวิทยาลัยอาชีวศึกษา และกลุ่มแม่บ้านท้องถิ่น เพื่อจัดกิจกรรมฝึกอาชีพ

การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นภารกิจที่ต้องอาศัยทั้งการจัดการในระดับสถานศึกษา ความเข้าใจในแนวคิดทางทฤษฎี และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การบริหารที่ดีควรเชื่อมโยงเป้าหมายการเรียนรู้เข้ากับบริบทชีวิตจริงของนักเรียน เพื่อให้พวกเขาเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ พร้อมเผชิญโลกอนาคตอย่างมีศักดิ์ศรีและความสามารถ

4. แนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช

การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นแนวนโยบายสำคัญที่ต้องการให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ความสามารถ และทัศนคติที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการปลูกฝังทักษะที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตและการมีอาชีพอย่างมีคุณภาพในอนาคต ซึ่งสถานศึกษาต้องดำเนินการตามนโยบายและกลยุทธ์ที่เป็นรูปธรรมและมีเป้าหมายชัดเจน

1. การสร้างวิสัยทัศน์และแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน

1.1 เป้าหมาย พัฒनावิสัยทัศน์และแผนการดำเนินงานที่สอดคล้องกับนโยบายต้นสังกัด

1.2 ขั้นตอนการดำเนินการ

1.2.1 ศึกษานโยบายต้นสังกัด เช่น กระทรวงศึกษาธิการ หรือ สพฐ. เพื่อให้เข้าใจแนวทางและทิศทางของนโยบาย

1.2.2 จัดทำประชุมหรือสัมมนากับคณะกรรมการบริหารและคณะครูเพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และแผนการดำเนินงาน

1.2.3 วิเคราะห์สถานการณ์ภาพขององค์กรโดยใช้เครื่องมือการวิเคราะห์ SWOT เพื่อตรวจสอบจุดแข็งและจุดอ่อน

1.2.4 พัฒนาแผนปฏิบัติการที่ชัดเจนโดยระบุเป้าหมาย วิธีการดำเนินการ และขั้นตอนการประเมินผล

1.2.5 จัดทำแผนการประเมินผลเพื่อตรวจสอบความสำเร็จของแผนในระยะยาว

1.2.6 จัดตั้งคณะกรรมการติดตามผลการดำเนินงาน

1.2.7 ทบทวนแผนปฏิบัติการทุกปีเพื่อปรับปรุงแผนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. พัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น

2.1 เป้าหมาย พัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับท้องถิ่นและตอบสนองความต้องการของตลาดงาน

2.2 ขั้นตอนการดำเนินการ

2.2.1 สำรวจความต้องการของตลาดงานและท้องถิ่น โดยการพูดคุยกับผู้ประกอบการในชุมชน

2.2.2 พัฒนาและออกแบบหลักสูตรที่สอดคล้องกับท้องถิ่น เช่น หลักสูตรเสริมทักษะอาชีพ

2.2.3 จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะอาชีพโดยเชิญผู้เชี่ยวชาญหรือวิทยากรมาบรรยายและสอนนักเรียน

2.2.4 ประเมินผลหลักสูตรและกิจกรรม เพื่อดูว่าตรงกับความต้องการของนักเรียนและตลาดงานหรือไม่

2.2.5 รวบรวมความคิดเห็นจากผู้ปกครองและนักเรียนหลังการจัดกิจกรรม

2.2.6 ปรับปรุงหลักสูตรและกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นตามผลการประเมิน

3. ใช้เทคโนโลยีและโซเชียลมีเดียในการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการเรียนรู้

3.1 เป้าหมาย ใช้เทคโนโลยีและโซเชียลมีเดียเพื่อเพิ่มการรับรู้และความร่วมมือจากชุมชน

3.2 ขั้นตอนการดำเนินการ

3.2.1 สร้างแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียสำหรับสถานศึกษา เช่น Facebook, Tiktok เพื่อเผยแพร่กิจกรรม

3.2.2 ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในกระบวนการเรียนการสอน เช่น การใช้สื่อออนไลน์ในการเรียนการสอน

3.2.3 เชื่อมต่อกับชุมชนและผู้ปกครองผ่านโซเชียลมีเดียเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

3.2.4 ใช้โซเชียลมีเดียในการสร้างกลุ่มเรียนรู้สำหรับนักเรียนและครู

3.2.5 จัดทำรายงานการใช้โซเชียลมีเดียเพื่อวิเคราะห์ผลการประชาสัมพันธ์

3.2.6 ประเมินผลการใช้โซเชียลมีเดียในการประชาสัมพันธ์ โดยสำรวจความพึงพอใจจากผู้ปกครองและชุมชน

4. การพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันและการพฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียน

4.1 เป้าหมาย ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและพัฒนาทักษะชีวิตที่ดีในนักเรียน

4.2 ขั้นตอนการดำเนินการ

4.2.1 จัดกิจกรรมที่เน้นการทำงานร่วมกัน เช่น โครงการกลุ่ม หรือกิจกรรมพัฒนาความร่วมมือ

4.2.2 ส่งเสริมการพัฒนาพฤติกรรมเชิงบวก เช่น การให้รางวัลหรือการชมเชยพฤติกรรมที่ดี

4.2.3 สร้างโครงการที่นักเรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น

4.2.4 สร้างกิจกรรมที่นักเรียนต้องมีการสื่อสารและทำงานร่วมกัน

4.2.5 ติดตามผลการทำงานเป็นทีมและการร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ

5. สร้างความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายภายในและภายนอกสถานศึกษา

5.1 เป้าหมาย สร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกเพื่อเสริมสร้างทรัพยากร

5.2 ขั้นตอนการดำเนินการ

5.2.1 สร้างการเชื่อมโยงกับชุมชน ผู้ปกครอง และองค์กรต่างๆ เพื่อให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและความรู้

5.2.2 จัดกิจกรรมร่วมกับภาคีเครือข่าย เช่น การจัดอบรมหรือสัมมนา

5.2.3 พัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เช่น องค์กรท้องถิ่น หรือบริษัทเพื่อสนับสนุนการพัฒนาทักษะอาชีพ

5.2.4 ประเมินผลการร่วมมือจากภาคีเครือข่ายเพื่อปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพ

5.2.5 ขยายความร่วมมือไปยังภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมเพื่อเสริมสร้างโอกาสในการทำงาน

6. การวัดผลและประเมินผลการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ

6.1 เป้าหมาย สร้างระบบการประเมินผลที่สามารถวัดผลการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน

6.2 ขั้นตอนการดำเนินการ

- 6.2.1 พัฒนาเครื่องมือในการประเมินผล เช่น แฟ้มสะสมผลงานหรือแบบทดสอบ
- 6.2.2 จัดการประเมินผลโดยการสำรวจความคิดเห็นจากนักเรียน ครู และผู้ปกครอง
- 6.2.3 วิเคราะห์ผลการประเมินเพื่อติดตามความก้าวหน้าและพัฒนาการของนักเรียน
- 6.2.4 ปรับปรุงกระบวนการประเมินผลอย่างต่อเนื่องตามข้อเสนอแนะ
- 6.2.5 ทบทวนและปรับเปลี่ยนเครื่องมือประเมินผลให้เหมาะสมกับยุคสมัย
- 6.2.6 สร้างระบบประเมินผลที่โปร่งใสและยุติธรรมแก่ทุกฝ่าย

7. การสร้างโครงการที่ยั่งยืนและสามารถขยายผลได้

7.1 เป้าหมาย สร้างโครงการที่สามารถดำเนินการได้อย่างยั่งยืนและมีผลลัพธ์ที่สามารถขยายผลได้

7.2 ขั้นตอนการดำเนินการ

- 7.2.1 วางแผนระยะยาวสำหรับโครงการโดยพิจารณาความยั่งยืนและการขยายผล
- 7.2.2 ใช้แนวทางนวัตกรรมในการพัฒนาโครงการ เช่น การนำเทคโนโลยีหรือแนวทางใหม่ๆ มาใช้
- 7.2.3 สำรวจผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการและการขยายผลในระดับต่างๆ
- 7.2.4 ปรับปรุงโครงการให้เหมาะสมกับการขยายผลในอนาคตโดยใช้ข้อมูลจากการประเมินผล
- 7.2.5 สร้างแผนการรักษาและพัฒนาโครงการในระยะยาวให้มีความยั่งยืน
- 7.2.6 สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ เพื่อขยายผลและพัฒนาโครงการให้มีความยั่งยืน

5. การกำกับ ติดตาม และประเมินผล

การกำกับ ติดตาม และประเมินผล เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการสถานศึกษาให้สามารถส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นระบบและตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก ได้แก่

5.1 การกำกับ (Monitoring) เป็นการติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าของกิจกรรมหรือโครงการตามที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการโรงเรียน โดยเน้นการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ใช้เอกสารประกอบ เช่น แบบรายงานความก้าวหน้า ตารางกิจกรรมประจำเดือน รายงานผลการสอนรายภาคเรียน โดยมีผู้รับผิดชอบหลัก ได้แก่ คณะกรรมการโรงเรียนและทีมงานฝ่ายวิชาการ

5.2 การติดตาม (Supervision and Coaching) เน้นการลงพื้นที่จริง เช่น การเยี่ยมชั้นเรียน การสังเกตการเรียนการสอน การพูดคุยกับนักเรียน การดูผลงานหรือกิจกรรมที่เกิดขึ้นจริง โดยผู้บริหารและหัวหน้ากลุ่มสาระจะทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้ข้อเสนอแนะ พร้อมให้กำลังใจแก่ครูผู้สอน การนิเทศแบบกัลยาณมิตรเป็นหัวใจของการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

5.3 การประเมินผล (Evaluation) การประเมินผลแบ่งออกเป็น 2 ระยะหลัก ได้แก่

1.3.1 การประเมินระหว่างดำเนินการ (Formative Evaluation) ประกอบด้วย

- ตรวจสอบความก้าวหน้าและปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงาน
- สังเกตพฤติกรรมและการเรียนรู้ของนักเรียนขณะทำกิจกรรม เช่น การทำงาน

กลุ่ม โครงการ การแก้ปัญหา

- รวบรวมข้อเสนอแนะจากครู ชุมชน และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง
- ประชุมสรุปความก้าวหน้าเพื่อสะท้อนผลและปรับปรุงแนวทางปฏิบัติ

5.3.2 การประเมินหลังสิ้นสุดกิจกรรม (Summative Evaluation) ประกอบด้วย

- ประเมินพฤติกรรมของนักเรียนทั้งด้านทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ เช่น ความยืดหยุ่นและการปรับตัว ความคิดริเริ่มและการกำกับตนเอง ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ

- ประเมินตนเองของนักเรียน แบบประเมินโดยครู และแบบสัมภาษณ์กลุ่มย่อย
- ตรวจสอบเอกสารแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) ของนักเรียนเพื่อวิเคราะห์

พัฒนาการรายบุคคล

- วิเคราะห์กิจกรรมหรือโครงการที่นักเรียนดำเนินการ เช่น ความสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น ความคิดสร้างสรรค์ และการลงมือปฏิบัติจริง

บรรณานุกรม

- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI). (2562). รายงานวิจัยเรื่องคุณลักษณะผู้เรียนไทยในศตวรรษที่ 21.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). แนวทางการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในสถานศึกษา. กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2565). แนวทางการเสริมทักษะและสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพ. กรุงเทพฯ: สพฐ.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2564). รายงานสถานการณ์แรงงานและแนวโน้มอาชีพในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- องค์การอนามัยโลก (WHO). (1997). *Life Skills Education for Children and Adolescents in Schools*. Geneva: WHO.
- Bloom, B. S. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives*. Longman.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and Crisis*. Norton.
- Knowles, M. S. (1984). *The Adult Learner: A Neglected Species* (3rd ed.). Gulf Publishing.
- Partnership for 21st Century Learning. (2014). *Framework for 21st Century Learning*.
- Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21st Century Skills: Learning for Life in Our Times*. Jossey-Bass.
- UNESCO. (2002). *Learning to be: The Four Pillars of Education*. Paris: UNESCO.
- World Economic Forum. (2020). *The Future of Jobs Report 2020*. Geneva: WEF.

ตัวอย่าง โครงการเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาโรงเรียน

หลักการและเหตุผล

จากแนวทางการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษา โรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังและสร้างเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะของการพึ่งพาตนเอง มีความอดออม ใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า และดำรงชีวิตอย่างมีเหตุผล โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงในบริบทของสถานศึกษา

โรงเรียนจึงจัดโครงการส่งเสริมกิจกรรมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง เช่น กิจกรรมอาชีพ สร้างรายได้ การเลี้ยงปลาในถังบ่อซีเมนต์ การปลูกผัก การแปรรูปสมุนไพร และการผลิตน้ำดื่มสะอาด เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริง ควบคู่กับการเสริมสร้างทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ และจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ยังเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมกับชุมชน เช่น การจัดตลาดนัดอาชีพ หรือวันวิชาการของโรงเรียน ซึ่งไม่เพียงแต่ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถสร้างรายได้เท่านั้น แต่ยังพัฒนาให้สถานศึกษาเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน พร้อมเผยแพร่ผลลัพธ์และความสำเร็จผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อเป็นแบบอย่างและสร้างเครือข่ายความร่วมมืออย่างยั่งยืน

แนวทางดังกล่าวจึงสอดคล้องกับแนวนโยบายด้านการศึกษา ที่เน้นการเรียนรู้แบบบูรณาการ การมีส่วนร่วมของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ตลอดจนเป็นการวางรากฐานให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีคุณภาพและสมดุลตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์

1. ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะอาชีพจากกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง
2. ให้นักเรียนรู้จักคุณค่าในการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและพึ่งพาตนเองได้
3. พัฒนาโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้และแบบอย่างของชุมชน

กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

กิจกรรมหลัก:

กิจกรรมที่ 1: การเลี้ยงปลาในบ่อซีเมนต์

- การดำเนินงาน:

- คัดเลือกพื้นที่ที่เหมาะสมภายในโรงเรียน
- นักเรียนช่วยกันขุดบ่อและติดตั้งระบบน้ำ
- ปล่อยพันธุ์ปลานิลหรือปลาดุก
- ดูแลให้อาหารปลา รักษาความสะอาด
- เก็บผลผลิตเพื่อบริโภคในโรงเรียนหรือจำหน่ายสร้างรายได้

กิจกรรมที่ 2: การปลูกผักสวนครัว/สมุนไพร

- การดำเนินงาน:

- จัดทำแปลงผักหรือสวนแนวตั้ง
- ใช้น้ำหมักจากเศษอาหารในโรงอาหาร
- นักเรียนเวียนกันรับผิดชอบดูแล
- สร้างบันทึกการเจริญเติบโต
- นำผลผลิตมาทำอาหารกลางวัน หรือนำไปขายในตลาดนัดโรงเรียน

กิจกรรมที่ 3: การทำน้ำสมุนไพรและน้ำดื่มสะอาด

- การดำเนินงาน:

- ฝึกนักเรียนต้มน้ำสมุนไพรจากพืชที่ปลูกในโรงเรียน เช่น ใบเตย ตะไคร้
- เรียนรู้กระบวนการกรองน้ำและบรรจุขวด
- ออกแบบฉลากน้ำดื่มโดยใช้ความรู้จากวิชาศิลปะและวิทยาศาสตร์
- จัดจำหน่ายในกิจกรรมของโรงเรียน เช่น งานวันวิชาการ

แนวทางการบริหารจัดการโครงการและกิจกรรม:

1. บูรณาการกับรายวิชา: เช่น วิทยาศาสตร์ (วงจรชีวิตปลา), คณิตศาสตร์ (คำนวณต้นทุนกำไร), ศิลปะ (ออกแบบบรรจุภัณฑ์)
2. ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง: โดยให้มีการจัดกลุ่มรับผิดชอบงานจริง ทำให้เห็นผลลัพธ์ของการทำงาน
3. ร่วมมือกับชุมชน: เช่น ขอความรู้จากปราชญ์ท้องถิ่น, เชิญผู้ปกครองมาอบรมหรือสอนทำปุ๋ยอินทรีย์

4. ประชาสัมพันธ์ผลลัพธ์ผ่านออนไลน์: เช่น Facebook โรงเรียน หรือเว็บไซต์ รร.

ระยะเวลาดำเนินงาน

ดำเนินการ 1 ภาคเรียน (6 เดือน)

สถานที่ดำเนินงาน

โรงเรียนและพื้นที่บริเวณรอบโรงเรียน (เช่น แปลงผัก โรงเพาะเห็ด อาคารอเนกประสงค์)

แหล่งเรียนรู้และภาคีเครือข่าย

- กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตำบล
- วิทยาลัยการอาชีพ
- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล (สนับสนุนด้านสมุนไพร)
- วิทยากรชุมชน (ปราชญ์ท้องถิ่น)

วิธีการดำเนินงาน

1. ประชุมวางแผนร่วมกับครูที่ปรึกษา และภาคีเครือข่าย
2. สำรวจความสนใจของนักเรียน
3. จัดกลุ่มนักเรียนตามกิจกรรมที่เลือก

การประเมินผล

- แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (Rubric)
- แบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของนักเรียน
- แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองหรือชุมชน
- แบบทดสอบก่อนและหลังการเรียนรู้
- แฟ้มสะสมงาน (Portfolio)

งบประมาณ

ประมาณ 13,500 บาท (จากงบประมาณสถานศึกษาและการสนับสนุนจากภาคีเครือข่าย)

รายการ	จำนวน	ราคาต่อหน่วย (บาท)	รวม (บาท)
1. ค่าบ่อซีเมนต์เลี้ยงปลา (ขนาดกลาง)	2 บ่อ	1,200	2,400
2. พันธุ์ปลาดุก/ปลานิล	200 ตัว	3	600
3. อาหารปลาสำเร็จรูป	5 ถุง	300	1,500
4. วัสดุอุปกรณ์ปลูกผัก (แปลง/กระถาง/ดิน/ปุ๋ย)	1 ชุด	2,000	2,000
5. เมล็ดพันธุ์ผัก/สมุนไพร	10 ชนิด	50	500
6. อุปกรณ์แปรรูปสมุนไพร/ต้มน้ำสมุนไพร (หม้อต้ม/ ขวดบรรจุ)	1 ชุด	2,500	2,500
7. ค่าวัสดุอุปกรณ์บรรจุภัณฑ์ (ขวด/ฉลาก/ถุง)	1 ชุด	1,000	1,000
8. วัสดุทำสื่อประชาสัมพันธ์ (โปสเตอร์/สื่อออนไลน์)	1 ชุด	1,000	1,000
9. ค่าวิทยากรท้องถิ่น/ครูภูมิปัญญา	2 ท่าน	1,000	2,000
รวมทั้งสิ้น			13,500 บาท

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ด้านผู้เรียน

- นักเรียนมีความรู้และทักษะในการเลี้ยงปลา ปลูกพืช และแปรรูปสมุนไพร
- นักเรียนเข้าใจและสามารถประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตจริง
- นักเรียนมีทักษะอาชีพพื้นฐานที่สามารถนำไปต่อยอดในอนาคต
- นักเรียนมีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และความรับผิดชอบต่อหน้าที่

ด้านโรงเรียน

- โรงเรียนมีพื้นที่เรียนรู้จริงด้านเศรษฐกิจพอเพียง
- โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมบูรณาการกับกลุ่มสาระต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- มีผลงาน/ผลิตภัณฑ์ที่สามารถใช้ในกิจกรรมวันวิชาการ ตลาดนัด หรือกิจกรรมสัมพันธ์กับชุมชน

ด้านชุมชน

- ชุมชนมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในฐานะพี่เลี้ยงหรือแหล่งเรียนรู้
- ชุมชนสามารถนำความรู้จากโครงการไปต่อยอดในครัวเรือน
- เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชนอย่างยั่งยืน

ที่ อว 8718/422

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

26 มีนาคม 2568

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ศึกษาธิการจังหวัดนครศรีธรรมราช

เนื่องด้วย นายสุวิทย์ ดาวังปา นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษา ประเมิน และวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแนวทางและคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช: การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษาและการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ SOAR” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล และศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หมายเลขรับรอง : SWUEC-672472

ในการนี้ นิสิตขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus group) เรื่อง การพัฒนาแนวทางและคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช: การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา และการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ SOAR กับ นางอุไรวรรณ วิชัยกุล เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาขอความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ วิทยานนท์)

รองคณบดีฝ่ายเทคโนโลยีดิจิทัล รักษาการแทน

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 085 664-5940

ที่ อว 8718/444

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

31 มีนาคม 2568

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

เนื่องด้วย นายสุวิทย์ ดาวังปา นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการวัด ประเมิน และวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแนวทางและคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช: การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษาและการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ SOAR” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.อิทธิพัทธ์ สுவทันพรกุล และศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หมายเลขรับรอง : SWUEC-672472

ในการนี้ นิสิตขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นต่อผลการใช้คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เรื่อง การพัฒนาแนวทางและคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช: การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษาและการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ SOAR กับ ดร.อัญชลี นามสนธิ์ และ ดร.ปรีญา สงค์ประเสริฐ เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาขอความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 085 664-5940

ภาคผนวก จ

หนังสือแสดงความยินยอมให้เผยแพร่ข้อมูลงานวิจัย

หนังสือแสดงความยินยอมให้เผยแพร่ข้อมูลงานวิจัย

เรื่อง การพัฒนาแนวทางและคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิต และอาชีพ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช: การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษาและการประยุกต์ใช้การ วิเคราะห์ SOAR

ข้าพเจ้า นายสุธี บุรณะแพทย์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา สถานศึกษา โรงเรียน บ้านทุ่งกรวด เบอร์โทรศัพท์ 085-2639562

ขอยินยอมให้ นายสุวิทย์ ดาวังป่า นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวัด ประเมิน และวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งเป็นผู้วิจัย เรื่อง การพัฒนาแนวทางและคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและ อาชีพ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช: การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษาและการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ SOAR ซึ่งผู้วิจัยได้ ดำเนินการเก็บข้อมูล สังเคราะห์ข้อมูล และเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานของข้าพเจ้า ซึ่ง ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบอย่างละเอียดถี่ถ้วนแล้ว โดยข้อมูลที่ให้อนุญาตนี้เป็นข้อมูลที่ไม่เป็นความลับ ทางราชการหรือข้อมูลส่วนบุคคลที่กระทบสิทธิของผู้อื่น และสามารถนำไปใช้เพื่อการศึกษา วิจัย หรือเผยแพร่ได้ ทั้งนี้ ข้าพเจ้าขอยืนยันว่าการให้ความยินยอมครั้งนี้ เป็นไปด้วยความสมัครใจ และ ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการใช้ข้อมูลอย่างชัดเจนแล้ว

ลงชื่อ.....ผู้ให้ความยินยอม
(นายสุธี บุรณะแพทย์)

วันที่ 7 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2568

หนังสือแสดงความยินยอมให้เผยแพร่ข้อมูลงานวิจัย

เรื่อง การพัฒนาแนวทางและคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิต และอาชีพ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช: การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษาและการประยุกต์ใช้การ วิเคราะห์ SOAR

ข้าพเจ้า นายพิทยา สังปะบลชา ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา
สถานศึกษา โรงเรียนวัดจันทิ เบอร์โทรศัพท์ 089 899 4027

ขอยินยอมให้ นายสุวิทย์ ดาวังป่า นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวัด ประเมิน และวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งเป็นผู้วิจัย เรื่อง การพัฒนาแนวทางและคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและ อาชีพ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช: การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษาและการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ SOAR ซึ่งผู้วิจัยได้ ดำเนินการเก็บข้อมูล สังเคราะห์ข้อมูล และเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานของข้าพเจ้า ซึ่ง ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบอย่างละเอียดถี่ถ้วนแล้ว โดยข้อมูลที่ให้อนุญาตนี้เป็นข้อมูลที่ไม่เป็นความลับ ทางราชการหรือข้อมูลส่วนบุคคลที่กระทบสิทธิของผู้อื่น และสามารถนำไปใช้เพื่อการศึกษา วิจัย หรือเผยแพร่ได้ ทั้งนี้ ข้าพเจ้าขอยืนยันว่าการให้ความยินยอมครั้งนี้ เป็นไปด้วยความสมัครใจ และ ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการใช้ข้อมูลอย่างชัดเจนแล้ว

ลงชื่อ.....ผู้ให้ความยินยอม

(นายพิทยา สังปะบลชา)

วันที่ ๗ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

หนังสือแสดงความยินยอมให้เผยแพร่ข้อมูลงานวิจัย

เรื่อง การพัฒนาแนวทางและคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิต และอาชีพ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช: การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษาและการประยุกต์ใช้การ วิเคราะห์ SOAR

ข้าพเจ้า นาย กฤษดา ๒๖/๖๖ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการเขตการศึกษา
สถานศึกษา โรงเรียนวัดโนนโลก เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๒ ๖๔๘๖๕๓๙

ขอยินยอมให้ นายสุวิทย์ ดาวังป่า นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวัด ประเมิน และวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งเป็นผู้วิจัย เรื่อง การพัฒนาแนวทางและคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและ อาชีพ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช: การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษาและการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ SOAR ซึ่งผู้วิจัยได้ ดำเนินการเก็บข้อมูล สังเคราะห์ข้อมูล และเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานของข้าพเจ้า ซึ่ง ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบอย่างละเอียดถี่ถ้วนแล้ว โดยข้อมูลที่ให้อนุญาตนี้เป็นข้อมูลที่ไม่เป็นความลับ ทางราชการหรือข้อมูลส่วนบุคคลที่กระทบสิทธิของผู้อื่น และสามารถนำไปใช้เพื่อการศึกษา วิจัย หรือเผยแพร่ได้ ทั้งนี้ ข้าพเจ้าขอยืนยันว่าการให้ความยินยอมครั้งนี้ เป็นไปด้วยความสมัครใจ และ ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการใช้ข้อมูลอย่างชัดเจนแล้ว

ลงชื่อ..... ผู้ให้ความยินยอม

(นาย กฤษดา ๒๖/๖๖)

ผู้อำนวยการเขตการศึกษา
วันที่ 7 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

หนังสือแสดงความยินยอมให้เผยแพร่ข้อมูลงานวิจัย

เรื่อง การพัฒนาแนวทางและคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิต และอาชีพ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช: การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษาและการประยุกต์ใช้การ วิเคราะห์ SOAR

ข้าพเจ้า ดร.ท.พิเชฐ ลิ้มสุพรรณิ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน
สถานศึกษา โรงเรียนมหาดไทย เบอร์โทรศัพท์ 061-2700171

ขอยินยอมให้ นายสุวิทย์ ดาวังป่า นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวัด ประเมิน และวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งเป็นผู้วิจัย เรื่อง การพัฒนาแนวทางและคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและ อาชีพ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช: การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษาและการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ SOAR ซึ่งผู้วิจัยได้ ดำเนินการเก็บข้อมูล สังเคราะห์ข้อมูล และเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานของข้าพเจ้า ซึ่ง ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบอย่างละเอียดถี่ถ้วนแล้ว โดยข้อมูลที่ให้อนุญาตนี้เป็นข้อมูลที่ไม่เป็นความลับ ทางราชการหรือข้อมูลส่วนบุคคลที่กระทบสิทธิของผู้อื่น และสามารถนำไปใช้เพื่อการศึกษา วิจัย หรือเผยแพร่ได้ ทั้งนี้ ข้าพเจ้าขอยืนยันว่าการให้ความยินยอมครั้งนี้ เป็นไปด้วยความสมัครใจ และ ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการใช้ข้อมูลอย่างชัดเจนแล้ว

ลงชื่อ ดร.ท.พิเชฐ ลิ้มสุพรรณิ ผู้ให้ความยินยอม
(พิเชฐ ลิ้มสุพรรณิ)
วันที่ 7 เดือน ก.ค. พ.ศ. 2568

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	สุวิทย์ ดาวังปา
วัน เดือน ปี เกิด	10 มีนาคม 2524
สถานที่เกิด	จังหวัดอุดรธานี

